A

1381

I

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARVM HVNGARICAE
MDCCCXXVI
1964
FOTO S.E.

MTA KÖNYVTÁRA
KÉZIRATTÁR
AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

KÉZIRATOK

1901

FOLYTATÁS

Érk. 1901. szept. 26.

447.

Vissza 1901. szept. 27.

2b.

Vallás-és közoktatásügyi magy. kir. Ministertől.

65306/1901 szám.

Nagyméltóságú Elnök Úr!

A Hof und Staats-Handbuch Nagyméltóságod vezetése alatt álló intézetre vonatkozó részének kefelenyomatát, van szerencsém Nagyméltóságodnak azon kéréselemmel megküldeni, hogy azt az esetleg szükségesekнek mutatkozó javításokkal hozzám 48 óra alatt visszaterjeszteni szíveskedjék. — Fogadja Nagyméltóságod kiválló tiszteletem ujjnunte nyilvánitását. —

/.

Budapesten, 1901. évi szeptember 12-én

A miniszter meghagyásából:

Fülöp Lajos.

v. minist. osztt. tanácsos.

Nagyméltóságú

báró Eötvös Lóránd

v. b. t. t. tudományos akadémiai elnök Úrnak

Budapesten.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Ministertől.

190 1 évi 6530 számhoz.

1 sürgetés.

Méltóságos Szily Kálmán úrnak
a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárának
Budapest

Van szerencsém Méltóságodat felkérni, hogy a folyó évi
szeptember hó 12 n 6530 szám alatt kelt
átiratommal a Magyar Tudományos Akadémia
nagyméltóságú elnökéhez küldött kéfenyomatokat újabban sürgősen hozzám visszajuttatni szíveskedjék.

Budapesten, 1901 évi szeptember hó 26 n.

A miniszter meghagyásából

p. Tóth Lajos
osztálytanácsos.

M. kir. tud.-egyetemi nyomda. 1900.

Érk. 1901. szept. 26.

449.

A Irodalomtörténeti Bizottság El„
nöketek, arral a tisztelettoljes meg„
jegyzéssel, hogy Gombocz Zoltán
tanár úrnak mint előnyösen ismert
fiatal tudósnak az engedély
megadását ajánlom.

Budapest, 1901. szept. 26.

Sz. Gyula
főtitkár.

Az engedély megadatott s elküld.
1901. szept. 30.

Tekintetes Irodalomtörténeti Bizottság!

Méltóságos elnök Ur!

Alulirott azon kéréssel járulok a Tekintetes Bizottság elé, hogy nekem a Budenz József-féle hagyatékban levő kézirati gold-(tunguz nyelvjárás) orosz szójegyzék lemásolását megengedni kegyeskedjék. Az obi-ugor és az észak sibériai nyelvek viszonyával foglalkozom, s kutatásaimhoz az emlitett szójegyzékre nagy szükségem volna. Megjegyzendő, hogy a Budenz-féle kézirat is egy nehezen megszerezhető orosz kiadvány másolata.

Kérésemet megujitva vagyok a Tekintetes Bizottságnak alázatos szolgája

Gomboz Zoltán okl.

Budapest 1901. szept. 23.

a B. Kőrösi József-Collegium lakása

IX. Csillag-utca 8.

Tekintetes Irodalomtörténeti Bizottság!
Méltóságos Elnök Ur!

Alulirott azon kéréssel járulok a Tekintetes Bizottság elé, hogy nekem a Budenz József-féle hagyatékban levő kéziratai gold-(tunguz nyelvjárás) orosz szójegyzék lemásolását megengedni kegyeskedjék. Az obi-ugor és az észak sibériai nyelvek viszonyával foglalkozom, s kutatásaimhoz az emlitett szójegyzékre nagy szükségem volna. Megjegyzendő, hogy a Budenz-féle kézirat is egy nehezen megszerezhető orosz kiadványu másolata.

Kérésemet megujitva vagyok a Tekintetes Bizottságnak alázatos szolgája

Gomboz Zoltán dr,
a B. Eötvös József-collegium lakása
IX. Csillag-utcza 8.

Budapest 1901. szept. 23.

Érk. 1901. szept. 26.

452.

Véleményadás végett áttétetik
az I. osztályhoz.

Budapest, 1901. szept. 26.

Szily
főtitkár.

A kérvény vissza a
kérvények.
1901. dec. 16. Bs.

Kiadatik a Nyelvtudományi Bizottságnak.
Az I-ső osztály 1901 okt. 12-i ülésében

Gyulai Pál
osztálytitkár

Nagyszeben 1903 szept. 24-én

Méltóságos elnök úr!

A magyar nyelvtudományi
társaság megbízásából arról
hogy a magyar nyelvjárás a
magyar nyelvtan és helyesírás
ügyét a közgyűlés elébe vigye.
A bajon segíteni akarván
a magyar nyelvtan egyne-
hány lényegesebb részletét
ellenőrizni óhajtván
ez évben a
Dr. Wartmann Ágost
nyug. kir. líceumi tanár
és Zsigmond Sándor
rendes tagjait.

(Bélutca 26/b. a.)

453

901.

Kegyelmes Uram!

Méltóságos Társam!

Gr. Apponyi Albert t. tag azt írja a Szabadalmakról, hogy "tekintettel a pályázó politikai magatartására, hiszen miatta a nemzetközi Szabadalmi Congressus" nem vállalhatja el; úgyis Eadeg[y]edig, úgy értesültünk, Ugocsa megyében tartózkodik s akkor sem jöhet a Congressusra.

Ennek tudatában bátor vagyok a M. Tud. Akadémia Elnökének nevében és megbízásából felkérni Excjádat, hogy mint Akadémiánk Mezőgazdasági Bizottságának elnöke szíveskedjél a Congressus Akadémiánkat a nemzeti Bizottság előadójával, Magyaróvári Földes Béla tb. tanár egyéni fizetési Fogadja Excjád kiváló tiszteletem nyilvánítása mellett

Budapest 1901 szept. 27

Kiváló:

Magyaróvári
Láng Lajos tanár,
a M. Tud. Akadémia r. tagjának a Nemzetközi
Bizottság Elnökének.

Budapest

Kegyelmes Uram!

Mélyen tisztelt Társam!

Gr. Apponyi Albert t. tag azt írja a Gazdaságtudo-
mány "tekintettel a pénzügyi politikai magyarázatra, hogy
miképen a nemzetközi Statisztikai Congressusok" nem
vállalkozik el; "Ugyan Endrődy, úgy értesülünk, Ugocsa-
megyében tartózkodik s alkalmasint nem is jő fel a
Congressusra.

Ennek tudatában bátor vagyok a M. Tud.
Akadémia Elnökének nevében és megbízásából felkérni
Excjádat, hogy annak Akadémiánk Nemzetgazdasági
Bizottságának ülésén tisztviselőjét a Congressusra
Akadémiánkat a nemzetközi Bizottság előadójával,
Magyarázó Zoltán Béla tb. tanár együtt Excjádnak
Szíves Értesítés kíséretében megküldeni.

Fogadja Excjád Kiváló tiszteletem nyilvánítása

Budapest 1901 szept. 27

Kívánó

Magyarországi
Lang Lajos titkos,
a M. T. Akadémia r. tagjának s Nemzetgazd.
Bizottsága Elnökének.

Budapest

Kedves kiváltan!

Apponyi Albert azt írja hogy „tekintettel a most folyó politikai mozgalmakra" megbízásunknak nem lehet elegét. Nincs egyik hátra mint hogy magunk Láng, Frides képviseljük az akadémiát.

Vagy talán tudok még valakit?

Üdvözöl

nagy barátod

Eötvös Loránd

Bpst 1901 Sept 25

Érk. 1901. szept. 27.

454.

2

Nagyméltóságú Elnök Úr

Mentsen ki leverő gyászom, hogy csak rövid szavakkal birom érzéseimet kifejezni az épp oly meleg, mint kitüntető részvétért, melyet a Magyar Tudományos Akadémia drága férjem elhunyta

fölött tanusitni kegyes,
kedett.

Az akadémia részvétét
soha nem fogom feledni
s érte benső hálára
kötelezett maradok.

Mély tisztelettel

ozv. dr Pulszky Ágostné
Figdor Hermin

Bpest 1901 sept. 26.

Érk. 1901. szept. 27.

455.

Méltóságos Uram!

Folyó évi szeptember 20án kelt becses sorait megkaptam és köszönöm szives fáradozásait. Méltoztassék el hinni, hogy nem súlyos okok nélkül intéztem kéréseimet Méltóságodhoz. Igaz, hogy annak idején magam neveztem meg az oktobert, de kérdem, kiképes ez életben hónapokra előre számolni a viszonyokkal, nevezetesen midőn betegség lép közbe? Na de legyen most már bár hogy, én zavart okozni nem akarok s így a magam részéről rajta leszek oktoberben az emlékbeszédet megtartani, de csakis az oktober 28ki ülésen, mert előbb ez épenségesen lehetetlen.

Midőn alkalmatlankodásomért kegyes elnézését kérem, vagyok kiváló tisztelettel

mindenkor kész híve
és igaz tisztelője
Böckh János

Selmeczbánya 1901. szept. 25.

456

1901.

KK. V. ... 1001. 40

Ela. K. ... 2229. 18

3230. 58

Zentes
25. 80

ad 456

901.

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Budapest, 1901 szeptember 30.

Elismerjük ezennel, hogy mai napon intézetünk pénztárában
mellesságos Szily Kálmán úr
által
5230 k. 58 f., azaz: Öt-ezer kétszázharminc korona 58 fillér
befizettetett és
a magyar tudományos akadémia
számadása javára iratott.

Teljes tisztelettel
MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Nyomatványunk 84.

Érk. 1901. szept. 30.

457.

Átküldetik a Történelmi Bizottsághoz.

Budapest, 1901. szept. 30.

Fr. L.

főtitkár.

Tekintetes Akadémia!

Alulirott Tanerrezse monografiája nyilvános akadémiai előadásom a tekintetes Akadémia rendelkezésére bocsátom, azon kérem nagyméltóztassék ezen munkát a pályázat tárgyát képező munkák sorába felvenni, hogy Szerencsy Károly Lőrinczhalmi főgimnáziumi rendes tanár a Tanerrezse monografiájának megírásáért a Tekintetes Akadémia által kitűzött jutalmat megkaphassa. Ezen munkát 1901-ben kezdettem el írni, a mikor a Tekintetes Akadémia a pályázatot kitűzte, s azóta folytonosan dolgoztam rajta. Az 1906-ban megjelent munkának csak egy részét képezi a most benyújtott monografia, mert annak utolsó részét a Tekintetes Akadémia megbízásából a Tanerrezse nyelvtanának megírásával kapcsolatban készítettem el. Ezen munkám 3 részből áll, melyből az első részt a Tekintetes Akadémia 1906-ban kiadta. A második és harmadik rész kéziratban van meg. Ezen munkám kiadásának költségeihez a Tekintetes Akadémia 1906-ban 400 K-val járult hozzá. Ezen összeget a munka kiadásának költségeire fordítottam. Ezen munkám kiadásának költségeihez a Tekintetes Akadémia 1906-ban 400 K-val járult hozzá. Ezen összeget a munka kiadásának költségeire fordítottam.

Tisztelettel kérem a Tekintetes Akadémiát, hogy a Tanerrezse monografiájának megírásával kapcsolatban felmerült költségeimet megtéríteni szíveskedjék.

Tornyon, 1911 szept. 29-én.

alázatos szolgája
Dr. Szabóky Károly
ev. ref. főgimn. tanár

Érk. 1901. okt. 1.

458.

Fiadatik nébuaényának
mégett az I. oktályban
Pyper 1901. oktob. 1.

Szélbok
Szélbok

Az ujonlat magadásra jogosultsági
az Eesi ontály okt. izei tartó ülésében

Gyulai Pál
ontálytitkár

Mélyen tisztelt Akadémia!

Tisztelettel alulirott Kisfaludy Sándor költönk és az 1809-iki évi insurrectio ügyében a körmendi herczegi levéltárban kutatni akarván, kérésnél fordultam a főméltóságú herczeg úrhoz engedélyért. A f. alatt mellékelt levél szerint arra felvilágosítást nyertem, hogy czélomat csak úgy érhetem el, ha a m. t. Akadémia arra engem ajánl.

Alázatos kérésem ezért odairányul: kegyeskedjék a m. t. Akadémia tudományos czélu kutatásom elősegítésére a főméltóságú herczeg úrnak ajánlani, hogy a herczegi levéltárban való kutatásra a jövő" tanévi szünnapok alatt, márczius utolsó hetében engedélyt nyerjek.

Kérésemet ismételve maradok

a mélyen tisztelt Akadémiának

Budapesten, 1901 szeptember 30-án alázatos szolgája:

Dr. Visnota Gyula,
áll. főgimnáziumi tanár.

Tisztelt Tanár Úr!

A m. hó 26-ai kelt becses levelére válaszolólag szerencsém van értesíteni miszerint a levéltárban való Kutatásokhoz, a tömeges jelentkezések miatt Őfelsége az engedélyt ujabban csakis a Magyar tudományos Akademia elnökségének ajánlata és megkeresésének felvételéhez kötötte. A megkeresés és kérmétreleges Körülmények ő felsége inlezendő.

Minthogy pedig a levéltárnok Kutatni akaróknak nem lévén egyben tudomásukul kell kijelentenem, hogy a történelmi Kutatásokhoz ez évben más alkalmat nem nyujthatnék, s csakis a jövő év április havában, a fentemlitett feltételek mellett

lenne megejtheto.

Legyeberben Rivalo birtokaimon
Kifejeresre mellett vagyok

Kőmend, 1901. julius 3.

. Rész szolgája

Schwarz Ignácz.

kgy. jószágfelügyelő.

No 4458

1901

Főméltóságú Herceg Batthyányi Ödön
ünnak
Körmend

Főméltóságú Herceg Úr!

Dr. Viszota Gyula budapesti áll. főgymn. tanár ... Kisfaludy Sándor költőnk élet- rajzához és az 1809. évi insurrectio történetéhez ... hajtóan a körmendi herceg levéltárban adatokat gyűjteni, arral a kéréssel fordult az Akadémiához, esedezőleg ki Főméltóságodtól kegyes engedélyét a levéltárban való kutatáshoz.

A M. Tud. Akadémia I-sö (: nyelv. és széptudományi :) osztályának pártoló ajánlása alapján, szerencsém van Főméltóságodat fölkérni, méltóz- tassék dr. Viszota Gyula urnak megengedni, hogy a körmendi herceg-

/.

levéltárban, az említett célból, kutatásokat végezhessen.

Fogadja Főméltóságod stb.

Budapest, 1901. okt. 28.

elnök.

Érk. 1901. okt. 1.

460.

Válasz nem, hogy a febr. összes ülésre
szóló tiszteletjegyeit
1902. okt. 2.

Méltóságos Miniszteri Tanácsos, Főtitkár Úr!

Méltóságodnak f. hó 16-án 425. sz.a. az iránt hozzám intézett becses megkeresésére, hogy a tud. Akadémiának melyik téli összes ülése volna nekem legalkalmasabb bold. emlékü Hollósy Jusztinián l.t. társunk fölött az emlékbeszéd megtartására, van szerencsém Méltóságodat tisztelettel értesíteni, hogy az emlékbeszédet 1902. évi február hó végén, vagy március elején óhajtanám megtartani.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Pannonhalmán, 1901. szeptember 29-én

Kelcz Ádalbert
pannonhalmi főapát.

Érk. 1901. okt. 2.

461.

7.

Méltóságos Főtitkár úr!

Van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy f. é. sept. 12. és 415 sz. a. kelt nagyhervi megbízása következtében Kozmát rendeltem Jakab Elek szobrának leleplezési ünnepére: babérkoszorút, pálmalevelekkel díszítve a széles nemzeti színű selyem szalagjait ezzel a felirással: Jakab Elek emlékének a M. T. Akadémia".

A koszorú igen szép, nagy volt s amegis kiváltá a többi közül, hogy azt a megjegyzést tették rá: látszik hogy Budapestről való. A koszorú szalagját később levétettem, nehogy ellopják s az Erdélyi Múzeumegylet régiségtárában gondolván megőriztetni egyéb ilyen koszorúk között; ha erre felhatalmazást nyerek. A város koszorúja is oda kerül. Kérem nagybecsű intézkedését.

A számlát (45 koronáról, mellékelem, kérem a mükertésznek elküldeni.

Tisztelettel jelentem továbbá, hogy a f. hó 18án kelt további felhatalmazás értelmében beszédet tartottam a Kozmát letétele alkalmával, melynek szövegét a „Magyar Polgár" mellékelt

kiadásában nyomtatásban küldtem. Özv. Jakab
Elekné (Beszkén, Kolnok-roboka vm.) arra
kért, hogy ha az „Akadémiai Értesítő"-ben
megjelennék, küldjem én abból neki egy
példányt.

Tisztelettel jelentem még, hogy Apor Péter
leveleiből újabb collectionak jövén nyomára,
holnap a Készülődésáshely mellett lévő Alsó Tojására
utazom: ezért kéziratának kiadására elfogadott munkám
bekülditése. Ezt a főtt. bizottság elnökségének
is jelentem egyidejűleg.

A megtiszteltetés megbízásait hálás köszönettel
mondva, kiváló tisztelettel vagyok

Méltóságod

Kolozsvárt 1901 sept. 27.

alázatos szolgája
Szádeczky Lajos
a M. T. Akadémia l. tagja

Érk. 1901. okt. 2.

462.

16984 sz.

Méltóságos
Szily Kálmán úrnak
Helyben.

Budapest, 1901 october 1-én

Van szerencsém értesíteni, hogy a Magyar tudományos akadémia titkári hivatala részéről tudakolt 10000 korona 1901 évi államsegély, a mióta lekre már 1901 május 28-án folyt be pénztárunkhoz.

Kiváló tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET

[illegible]

Erk. 1901. okt. 3.

463.

6

Tekintetes Akadémia!

A folyó évi Augusztus hava 12 kén
kelt 396 számú, hozzám intézett
s engem igen megtisztelő megbízása
közvetlenében, van szerencsém hiva-
lattal jelenteni, hogy a Kazinczy
Ferenc emlékTáblájának ez ei Au-
gusztus hava 18 kán V. Varsán törté-
leleplezési ünnepélyen a tekintetes
Akadémiát képviselem. —

A Dómszy Lajos szobrász által
készített fehér carrarai márvány
keretben foglalt bronze táblán
Kazinczy ferenc félszemközti en
profil mellképe alatt a következő
felirat olvasható:

VÁROSUNK FALAI KÖZÖTT
EBBE A HÁZBA SZÁLLOTT ELÖSZÖR
A XVIII.-DIK SZÁZAD 80-AS ÉVEIBEN
KAZINCZY FERENCZ.
MEGJELÖLTE „A KASSAI KAZINCZY KÖR"
1901 AUGUSZTUS. 18.

—

A főutcán, a mezzei házi szomszédságában,
álló s a táblával megjelölt házi a város
tulajdona s eredetileg a „fekete sarkos"
czímmel vendéglő volt. —

Varsán 1901 Sept. 28.

Klyskovszky Viktor
kér. lap

A „KASSAI KAZINCZY-KÖR“

F. ÉVI AUGUSZTUS HÓ 18-ÁN

A VÁROS POLGÁRAINAK NAGYLELKÜ ADAKOZÁSÁBÓL EMLÉKTÁBLÁVAL JELÖLI MEG A FŐ-UTCZA 29. SZÁM ALATT LÉVŐ U. N. »FEKETE-SAS« ÉPÜLETET, VAGYIS AZON HÁZAT, MELYBEN NYELVÜNK UJJÁTEREMTŐJE, A HALHATATLAN EMLÉKÜ: KAZINCZY FERENCZ, E VÁROSBA ÉRKEZÉSEKOR ELSŐ IZBEN SZÁLLT MEG.

A KÖR EZEN ÜNNEPÉLYÉRE, MELY D. E. 10 ÓRAKOR VEENDI KEZDETÉT, CZIMEDET TISZTELETTEL MEGHIVJA

A VÁLASZTMÁNY.

AZ ÜNNEPÉLY SORRENDJE:

1. **„Hymnus“.** *Előadják az* **„Országos dalárszövetség“** *versenye alkalmából Kassán időző szövetségi tagok.*
2. **Ünnepi beszéd** *s ezzel kapcsolatban az* **emléktábla leleplezése.** *A beszédet tartja* **Rákosi Jenő,** *a budapesti „Otthon“ elnöke.*
3. **Óda.** *Pályadij-nyertes mű. Irta:* **Szabados Ede.** *Elszavalja: dr.* **Stephány Nándor.**
4. **Münster Tivadar** *kir. tan., polgármester, az „Emléktáblá“-t a város nevében átveszi.*
5. **Szózat.** *Előadják az* **„Országos dalárszövetség“** *versenye alkalmából Kassán időző szövetségi tagok.*

Nyom. Vitéz A. Kassa. 1901.670

Vel. 1901. aug. 9.

396. 12.
1901.

2

Talán Ugyskovszky C. A. urat kellene
fölkérni, hogy az ünnepélyen az
akadémiát képviselje?

Kassa Pausz

Érk. 1901. okt. 3.

464.

10.

A nagytekintetü

Magyar tudományos akadémiának

Budapest.-

Szombathely város nagyszülötte, az alkotmányos magyar királyi kormány első igazságügyminisztere, néhai Horváth Boldizsár szobrának ünnepélyes leleplezése Szombathelyen, f. 1901. évi október hó 12-ik napjára tüzetvén ki, midőn városunk eme szerény ünnepségére legmélyebb tisztelettel meghivnók, kegyes megjelenését remélve, - kérjük szives értesitését.-

Szombathely, 1901. szeptember 30.

Bárány

polgármester,
mint a szoborbizottság
elnöke.

Érk. 1901. október 3.

465.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS TANÁCSA.

57803 tan. sz.
1901. V.

I.

A „Magyar Tudományos Akadémia" Erzsébet-tér, az Akadémia épülete előtti lejáró átalakításánál teljesített munkálatok után felmerült költségek befizetésére egy havi napi haladék iránt előterjesztett kérvénye.

II.

Tekintettel a kérvényben felhozott indokokra, a tanács az Akadémia épület előtti lejáró átalakításánál teljesített munkálatok után felmerült költségek befizetésére a Magyar Tudományos Akadémiának egy havi haladékot engedélyez.

Miről a tan. V. ügyosztály a szám-vevőség és a Magyar Tudományos Akadémia (: Jónás Károly gondnok ur útján :) értesítendők.

Kelt Budapesten, a fővárosi tanácsnak 1901-ik évi szeptember hó 11-én tartott üléséből.

Gy.

Szemere
h. polgármester.

12 sz. SZÉKESFŐV. HÁZINYOMDA

Érk. 1901. okt. 3.

467.

Véleményadás végett áttételik az

I. osztályhoz.

Budapest, 1901. okt. 8.

Fötitkár.

Az I. osztály 1901. okt. 12-éi ülésének

7/4. sz. végzése elküldetett eredetiben

Kolozsvár sz. kir. városnak

1901. nov. 19.

KOLOZSVÁR SZ. KIR. VÁROS TANÁCSA.

5979– szám.
–1901. tan.

A m. kir. Tudományos Akadémia
tekintetes Titkári Hivatalának

Budapest.

Kolozsvár szab. kir. város közönsége Magyarország ezeréves fennállásának emlékére a magyar irodalom támogatására az idc mellékelt alapító oklevél szerint egy „millenniumi alapítvány"-t létesített. Ez alapítvány első kihirdetése alkalmával sikeres volt ugyan, de második ízben meddő maradt. Tanácsunk az eredménytelenség okát az alapító oklevél hiányosságában látván, hivatalos tisztelettel felkéri a tekintetes Titkári Hivatalt, hogy az oklevél módosítása czéljából tanácsunknak egy határozmányi alapító oklevelet másolatban megküldeni szíveskedjék.

Kolozsvár sz. kir. város Tanácsától
1901. évi szept. 27-én.

KOLOZSVÁR SZ. KIR. VÁROS * TANÁCSA *

Kuncsa Géza
kir. tanácsos,
polgármester

1/1189

Magyar Tudományos Akadémia
Helyben

Budapest 1901 Oct. 2.

A magyar tudományos akadémia folyószámlájára egybegyűlt összegeket
szerencsém van
nev. 100.000 Kr. 4% irtvédi Korona-
zálogleveleel á 91 1/2 % k 91500.—
4% kamat 1/7 - 2/10 1011.12
k 92511.12

a m. t. akadémia folyószámlaának terhére elszámolni. - A címzetteket, még pedig 1902 Január hó 1ején lejáró szelvényekkel a magyar tudományos akadémia tulajdonába adtuk. -

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET

Tzvenek

Erk. 1901. okt. 3.

469.

Erk. 1901. okt. 4.

472.

OEtb 23.

Táviratl!

Kozma Ferencz tanfelügyelő.

Kolozsvár.

Tisztelt tagjának, a nagy-
érdemű tanférfiúnak ün-
nepléso alkalmából forró
üdvözletét küldi

A M. Tud. Akadémia.

4

Kolozsmegyei Tankerületi Tanítótestület.

63-ik szám, 1900 1901

Nagynéllósagú Elnök Úr!

Kegyelmes Uruk!

A Kolozsmegyei tank. tanítótestület Kozma Ferencz, kir. tanácsos, Kolozsvármegye kir. tanfelügyelője, a magyar tudományos akadémia levelező tagja 30 éves tanügyi munkásságának évfordulóját ez év október hó 23-án közgyülésével kapcsolatosan megünnepli.

Midőn e körülményt Nagyméltóságod becses tudomására hozzuk, azzal bensőj óhajunknak adunk kifejezést, hogy szerencsések valnánk, ha ezen ünnepélyünket, a Magyar Tudományos Akadémia képviselőjének megtisztelő kiküldésével emelkedettebbé tenni szíveskednék.

Szíves választ kérve, mély tisztelettel maradunk

Kegyelmes Uruknak

a Kolozsmegyei Tanítótestület nevében

Kolozsvárt, 1901. szept. 28.

alázatos szolgái:

Pallós Albert
tanítótestületi elnök.

Vásárhelyi Gyula
tanítótestületi titkár.

Meghivó.

A KOLOZSMEGYEI TANKERÜLETI TANÍTÓTESTÜLET

FOLYÓ ÉVI

KÖZGYÜLÉSÉT

KOZMA FERENCZ

KIR. TANÁCSOS, TANFELÜGYELŐ, A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA LEVELEZŐ TAGJÁNAK

JUBILEUMÁVAL KAPCSOLATOSAN

KOLOZSVÁRTT

A VÁRMEGYEHÁZ DISZTERMÉBEN

október 23-án és 24-én tartja meg,

melyre a tanítótestület tagjait és a tanügy iránt érdeklődőket tisztelettel meghivja

A TANÍTÓTESTÜLET VÁLASZTMÁNYA NEVÉBEN

Kolozsvárt, 1901. szeptember 15.

Pallós Albert,
tanítótestületi elnök.

Vásárhelyi Gyula,
tanítótestületi titkár.

A közgyülést megelőzőleg október 23-án d. e. *pontosan 8 órakor* a vármegyeház kistermében *a*) a tanítótestület *segély-egyesületének közgyülése*, *b*) a tanítótestület közgyülésének *előértekezlete*.

Első nap.

Október 23-án.

Gyülés kezdete d. e. $^1/_2$10 órakor.

I.

Kozma Ferencz kir. tanácsos, tanfelügyelő jubileuma.

1. *Hymnus*, Kölcsey — Erkel, előadja a tanítónőképző dalkara Pataki Vilmos tanár vezetése mellett.
2. Elnöki megnyító beszéd.
3. *Mozart — Üdvdal*, előadja a tanitónőképző dalkara Pataky Vilmos tanár vezetése mellett.
4. Az ünnepelt üdvözlése és arczképének leleplezése.
5. A küldöttségek üdvözlik az ünnepeltet.
6. Az ünnepelt válasza az üdvözlésekre.
7. *Szózat*, Vörösmarty — Egressy, előadja a tanítónőképző dalkara Pataky Vilmos tanár vezetése mellett.

II.

Rendes közgyülés kezdete d. e. 11 órakor.

1. Gyűlés megnyitása.
2. *Elnöki előterjesztések.*
3. *Jelentés a tanítótestület 1900-901. evi működéséről* a titkár által.
4. *Bizottságok kiküldése*: a) a nyilvános tanitás meghallgatására; b) a tisztujításra vonatkozó szavazatok beszedésére.
5. *Az iskola, mint az erkölcsi nevelés tényezője*, irta és felolvassa Krausz Sándor tanitóképző-intézeti tanár.
6. *A Magyarországi Tanítók Orsz. Bizottságának* közgyűlésére küldött képviselők beszámolója, tartja Fekete Antal igazgató.

D. u. 4 órakor az *Eötvös-alap helyi bizottságának* közgyűlése.

1. Elnöki megnyító.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárnoki jelentés.
4. Inditványok.

D. u. 1 órakor társasebéd a »New-York« szálloda külön termében.

Második nap.

Október 24-én.

D. e. 8—9 óráig nyilvános tanítást tart a siketnéma-intézet első osztályában Nagy Péter tanár.

D. e. 10 órakor a közgyűlés folytatása a vármegyeház dísztermében.

1. *Szózat*, énekli a tanítóképző dalkara Boér Gergely tanár vezetése mellett.
2. *Jegyzőkönyv olvasása és hitelesítése.*
3 *Tisztviselők leköszönése.*
4 A tisztujító szavazás eredményének kihirdetése a korelnök által.
5 *A választmány által kiküldött bizottságok jelentései:* a) a könyv- és irattár, b) a közpénztár- és tanszertár alap, c) a Család és Iskola pénztárának, és d) a tanszertár megvizsgálásáról; végül a nyilvános tanításról.
6 *Alapszabály módosítás*, előadó Sólyom János polg. isk. tanár.
7. *A budapesti önkéntes mentő-egyesület kikülöttének előadása.*
8. Inditványok tárgyalása.

Gombos F. nyomdája Kolozsvár

Érk. 1901. okt. 5.

473.

I 104. - 1901.

An die löbl. ungar.
Akademie der Wissenschaften
Budapest.

Bezug nehmend auf das werthe Schreiben vom 26. September l. J. Z. 446 uebersende in der Anlage 1. die aus der Irany'schen Bibliothek stammenden u. gewünschten Bücher und zwar:

1. Lipsius. Politicorum libri sex (Im Anhange. De una religione) Antwerpiae 1596. 8° (104. E 46)

2 Boccalini: De' ragnagli di Parnaso. Venetia 1637. 8° (105. F. 34)

Das dritte verlangte Buch:

Machiavelli: Commentariorum de regno... Argentorati 1661. 12°

wurde nach Koloszvar ausgeliehen und wird (nachdem es reclamirt wurde) alsbald nachgesendet werden.

Die zwei 1. beigelegten „Empfangsscheine" bitte - versehen mit der Unterschrift - anher senden zu wollen.

Kön. Universitätsbibliothek
in Agram 30. September 1900.

I. Kostrenčić.

Tekući broj 12.

Prijamnica.

Podpisani svjedoči, da je iz kr. sveučilištne biblioteke u Zagrebu **za svoju uporabu** uzajmio knjigu pod naslovom: Lipsius: Politicorum libri sex. Antverpiae 1596. 8°.

sa signaturom 104. E. 46 u 1 komad w i obvezuje se neoštećenu vratiti ju, ako nebude na to prije službeno pozvan, do 10. novembra

U ~~ZAGREBU~~ Budapešti 6/10 1901

Podpis i stan uzajmitelja:

Schönfeld

Svatko jamči tako dugo za uzajmljenu knjigu, dok ova prijamnica u službenoj pohrani u kr. sveučilištnoj biblioteci u Zagrebu leži.

473. k.

Tekući broj 13.

Prijamnica.

Podpisani svjedoči, da je iz kr. sveučilištne biblioteke u Zagrebu **za svoju uporabu** uzajmio knjigu pod naslovom: Boccalini: De' ragguagli di Parnaso. Venetia 1637. 8°.

sa signaturom 105. F. 34 u 1 komad ω i obvezuje se neoštećenu vratiti ju, ako nebude na to prije službeno pozvan, do 10. XI.

U ~~ZAGREBU~~ Budapešti 6/X 1901

Podpis i stan uzajmitelja:

Szily

fötelkár

☞ **Svatko jamči tako dugo za uzajmljenu knjigu, dok ova prijamnica u službenoj pohrani u kr. sveučilištnoj biblioteci u Zagrebu leži.**

Tekući broj 71.

K br. 104. 10. X. 907.

Prijamnica.

Podpisani svjedoči, da je iz kr. sveučilištne biblioteke u Zagrebu **za svoju uporabu** uzajmio knjigu pod naslovom: Commentariorum de regno ... administrando libri tres. Contra Machiavellum. Argentorati 1611. 12°

sa signaturom 104. H. 40 u 1 komad i obvezuje se neoštećenu vratiti ju, ako nebude na to prije službeno pozvan, do 12. XI. 907.

U ZAGREBU 12. X. 1907.

Podpis i stan uzajmitelja:

Svatko jamči tako dugo za uzajmljenu knjigu, dok ova prijamnica u službenoj pohrani u kr. sveučilištnoj biblioteci u Zagrebu leži.

Érk. 1901. okt. 5.

474.

XVB

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA BUDAPESTEN.

M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CHEQUE-SZÁMLA: 130. SZ.

TELEFON: 5173. SZ.

Budapest, 1901. szeptember hó 22.

Nagytekintetű Akadémia!

A tisztelettel alulírott könyvkiadó társulat „Magyar Remekírók" cím alatt nagyszabású vállalatot tervez, melyben elhunyt nagy költőink és íróink műveit szép kiállításban, kifogástalan szöveggel és bevezetésekkel a nemzetnek könnyen hozzáférhetővé tenni igyekszünk.

Ezek sorából nem hiányozhatik a legnagyobb magyar gróf Széchenyi István úrnak munkáiból két kötetre terjedő részleteket szándékozunk fölvenni.

Minthogy gróf Széchenyi István munkáinak tulajdonjoga a nagytekintetű Akadémiát, azt a tisztelettel kérést tesszük, kegyeskedjék a nagytekintetű Akadémia a nagy nemzeti célra való tekintetből megengedni, hogy a szóban forgó két kötetet vállalatunkba fölvehessük.

Ezzel a tisztelettel kérésünkkel vagyunk a

Nagytekintetű Akademia

készséges szolgái

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

Faltenus Bánkó

475. oz.

1901.

5.

Kivonat

a M. T. Akadémia Szótári Bizottsága
1901 június 3-án tartott, tizedik ülésének
jegyzőkönyvéből.

3., Gyulai Pál kor-
elnök fölhívja a bizottsá-
got elnök és előadó vá-
lasztására.

Titkos szavazással elnök-
ké Szily Kálmán, előadóvá
Zolnai Gyula biz. tag vá-
lasztatik meg.

A kijegyzés hiteléül

Zolnai

a Szótári Bizottság előadója

Érk. 1901. okt. 7.

476. ox.
1901.

A Magyar Tudományos Akadémia
Nagyságos Főtitkári Hivatalának
Budapesten.

Van szerencsém a Nagyságos Főtitkári Hivatalt kinek tiszteletteljesen értesíteni, miszerint Winter művét hiány nélkül átvettem s az egész munkáról kiállított térítvényt mellékelve be is küldöm. Tovel az előtti, melyre csak a fél munka van ráveretve, érték tekintetében válik.

Bátor vagyok még a Nagyságos Főtitkári Hivatalt arra is kérni, miszerint a munkának erendül megjelenő füzeteit is beszerezni méltóztatnék, mintán a munka teljesen még nem jelent meg. Stb Hiszem, Friedländer a megbízatást elvállalná, s a füzeteket a megjelenés után rögtön is beküldhetné. Ez esetben kérném a Küldött füzeteknek sürgős küldését, hogy a munkát mindinkább kiegészíthessem s hamarosan fordíthassam.

A munka jelen alakjában most már nagy valószínűséggel tehet nekem, igazolni fogok, hogy hasznos munkát is végeztek.

A Nagyságos Főtitkári Hivatalnak ügyes hálás köszönettel mondva, maradtam minden köszönettel és hálával

Szinód. 1901. okt 5.-

kiszolgálatos szolgája
Börcsök Károly
ág. h. ev. tanító.

Szinód. u.p. Balassagyarmat.
Borsodmegye.

Királyi Magyar Tudomány Egyetemi Növénytani Intézet
Budapest, VIII., Üllői-út 78.

1901. sept. 28.

Méltóságos Uram!

Becses ohajtásának megfele-
lőleg szerencsém van értesíteni,
hogy Rabenhorst Kryptogamen
Floráját a mellékelt lapon fel-
jegyzett Ívekkel jelentek meg.
Az I Ívek magába foglalja a gombákat
~~ffus~~; -ból -dig 6 Abtheilung
helyén megjelent, a f.-ból pedig
a 75-78. Lieferung.
Ebből látható hogy az I és
II Abtheilung is megjelent, továbbá
hogy a VI. Abtheilungnak az elseje

és a Európa is megjelent és helyén
kiállítva. Ezeket egy láttuk
Friedländer kávéházból nem
vállalotta és így ajánlatos
lesz reklamálni.

Kiváló tisztelettel

Kárpáthy Imre

Magyar Kereskedő

Friedländer's vegetabilien:

Rabenhorst: Kryptogamen-Flora's
bál (a gombákra vonatkozólag):

I. Band.

III. Abtheilung: Ascomycetes.
IV. Abtheilung: Phycomycetes.
V. Abtheilung: Uredineae (57.58 fűz.)
VI. Abtheilung: Fungi imperfecti.
(68, 69, 70, 73, 74 fűz.).

— . —

Vajjon az I-ső II. Abtheilung
nem jelent valamit még.
A VI. abtheilungból kiányzik
az eleje és a közepéről is hiá-
nyzik. Vajjon ezek nem jelentik-e
vagy a 74. füzetnél már nem
lesz-e hiánytalan példány?

A M. T. Akadémia dagyrágos
Főtitkári Hivatalának
Budapesten.

Bécsi sorai értelmében bátorkodom
indulló postával „Winter„ Die
Pilze" czimü, hiánytalan kapott
munkájét tiszta kiegészítések
végett a Nagyságos Főtitkári
Hivatalnak beküldeni.
A munkának kiegészítése
után való tiszta küldését
kérve, maradtam hálás
köszönettel

Kérlelő tisztelő szolgája

Gyuriád u.
p. Barion.
1901. szept. 24én.

Pöschl Károly
ag. hitt. tanító.

Rabenhorst's Kryptogamen-Flora - ból eddig megjött a tud. egyet. növénytani intézet könyvtára számára:

I. Bd. Pilze.

1. Abth. Schizomyceten, Saccharomyceten und Basidiomyceten.
2. Abth. Ascomyceten: Gymnoasceen und Pyrenomyceten.
3. Abth. Ascomyceten: Hysteriaceen und Discomyceten.
4. Abth. Phycomycetes.
5. Abth. Ascomyceten: Tuberaceen und Hemiasceen.
6. Abth. Fungi imperfecti: Hyalin-sporige Sphaeriaceen.
7. Abth. Fungi imperfecti: 75 – 78 Lieferung. Nincs befejezve.

II. Bd. Die Meeresalgen.

III. Bd. Die Farnpflanzen.

IV. Bd. Die Laubmoose.

1. Abth. Sphagnaceae. Andreaeaceae, Archidiaceae, Bryineae (Cleistocarpae, Stegocarpae [Acrocarpae]).

2. Abth. Bryineae (Stegocarpae [Acrocarpae, Pleurocarpae, excl. Hypnaceae]).

3. Abth. Hypnaceae. 27 – 35 Lieferung. – 36. Lieferung: Hypnaceae und Nachträge. Nincs befejezve. –

V. Kötet Die Characeen.

É. K. 1901. okt. 8.

477. sz.

1901.

Sürgős véleményadás végett kiadatik a M. Tud. Akadémia Archaeologiai Bizottságának.

Budapest, 1901. okt.

Sz. J.
főlevéltáros.

vál mint 1901. 17/x.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS

TANÁCSA.

63042/901. szám.
VII.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NAGYÉRDEMŰ

E L N Ő K S É G É N E K

B U D A P E S T E N.

A fővárosi közmunkák tanácsa értesitett minket, hogy az I.ker.Szent György utczában 2105-2106-2107 és 2108 hr. számok alatt fekvő ingatlanokat f.é.november hó elsejével lebontatja.-

E házak közül kettőn-a 2105 és 2108 hr.számuakon-a tud.Akadémia régészeti bizottságának jelzését,s az 1866 évszámot feltüntető és a Szent György utcza történetére vonatkozó emléktábla van befalazva.-

Felkérjük a mélyentisztelt elnökséget,hogy sürgősen nyilatkozni sziveskedjék,vajjon ezen emléktáblák fentartását kivánja-e,s illetőleg e táblák átvétele iránt intézkedni sziveskedjék.-

Budapest,1901.október hó 4.én.

A polgármester helyett:

Bárczy

tanácsnok.

17 SZ. SZÉKESFŐV. HÁZINYOMDA.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS

TANÁCSA.

63042/901. szám.
VII.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NAGYÉRDEMŰ

E L N Ő K S É G É N E K

B U D A P E S T E N.

A fővárosi közmunkák tanácsa értesitett minket, hogy az I.ker. Szent György utczában 2105-2106-2107 és 2108 hr. számok alatt fekvő ingatlanokat f.é. november hó elsejével lebontatja.-

E házak közül kettőn-a 2105 és 2108 hr. számuakon-a tud. Akadémia régészeti bizottságának jelzését, s az 1866 évszámot feltüntető és a Szent György utcza történetére vonatkozó emléktábla van befalazva.-

Felkérjük a mélyentisztelt elnökséget, hogy sürgősen nyilatkozni sziveskedjék, vajjon ezen emléktáblák fentartását kivánja-e, s illetőleg e táblák átvétele iránt intézkedni sziveskedjék.-

Budapest, 1901. október hó 4.én.

A polgármester helyett:

Bárczy

tanácsnok.

17 sz. székesfőv. házinyomda.

A székesfőváros

Tekintetes Tanácsának,

Budapest

F. hó 4-iéről 63042/VII. sz.

a. a M. Tud. Akadémia elnökségének intézett átiratára szerencsém van érte„ siteni, hogy a M. Tud. Akadémia, archaeologiai bizottságának javaslatára, kívánatosnak tartja, hogy a lebontandó I. ker.-i Szent-György-~~tér~~ utcai 2105. és 2108. sz. házakon levő történelmi emléktáblák fentartassanak, s az épitendő házak falába, megfelelő helyen, beillesztessenek.

Egyúttal legyen szabad a t. Tanács figyelmét arra is felhivnom, hogy az emléktáblák léte„ sitése körül (legutóbb) fáradozott néh. Arányi Lajos akad. tag 1868-ban a gyüjtéshez

/.

T. miről a t. Tanácsnak
hivatala tudomása van,

fennmaradt összeggel azzal a rendelkezéssel
adta át Buda sz. kir. város tanácsának, hogy ezen alapból (ezen alapból) az emléktáblák
fentartassanak s betűik az idők
folyamán újra megaranyoztassanak.

Fogadja stb.

Budapest, 1901. okt. 21.

főtitkár.

Ő.
E. K. 1901. okt. 8.

A tekintetes

M. Tud. Akadémiához

478. sz.
1901.

intézett aláíratos kérelme

Pápay Józsefnek mint

a Zichy féle expeditio

nyelvészének

Az engedély megadatik.

Szily s. k.
főtitkár.

8a

A Regnly-féle ortyál

szövegek kiadása

ügyében

Áttétetik az I. sö osztályhoz.

Budapest, 1901. okt. 8.

Az engedély megadása jegyzőkönyvileg
az I. sö osztály 1901 okt. 12-iki ülésében tudomásul vétetett.

Szily s. k.
osztálytitkár. főtitkár.

Tekintetes Akadémia!

Alulirott mint a Zichy-expeditio nyelvésze alázatos kéréssel fordulok a tekintetes Akadémiához, méltóztassék megengedni, hogy a Reguly-féle ostják szövegekből, a melyek a dicső emlékezetű kutató elhunytával a tek. Akadémia tulajdonába szálltak, néhány éven belül a vonatkozó Zichy-féle munka nyelvészeti részében közzétehessek.

Az 1898/99-iki évi ostják földi utazásomnak tulajdonképen az volt a fő célja, hogy ezeket a becses nyelvészeti szövegeket, a melyek eddigelé megfejtetlenül maradtak, oly helyesen a mennyire lehetséges, megfejtsem s a tudomány számára értékesítsem.

Alázatos kérésem megújítása mellett

kitünő tisztelettel

maradtam

a tekintetes Akadémiának

Budapesten, 1901. okt 7-én

alázatos szolgája

Pápay József

480. 12.

1901.

A Horváth Boldizsár - szobor

bizottságának

Szombathely.

Tisztelt Elnök Úr!

A M. Tud. Akadémia, f. hó 7-én tartott ösres ülésén, köszönettel vette a vékai nagérdemü tagjának, Horváth Boldizsának szom„ bathely városában emelt szobor ünnepélyes leleplezésére küldött meghivó levelet, s fölkérte Vécsey Tamás r. tagját, a budapesti kir. m. tudományegyetem es idő„ szerinti rectorát, hog az ünnepélyen a M. Tud. Akadémiát képviselni szíveskedjék.

Vécsey Tamás úr f. hó 11-ikén este érkezik Szombathelyre, miértfogva T. Elnök urat fölkérem,

/.

hogy részére lakás fentartásáról gondos-
kodni méltóztassék.

Az Akadémia kosrorija ugancsak
11-ikén
~~előtte való napon~~ fog megérkezni
a koporsóval címére.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. okt. 8.

főtitkár.

Kossuth felirata:

Horváth Boldizsár emlékének

a Magyar Tudományos Akadémia.

Kossáry felirata:

Horváth Boldizsár emlékének

a Magyar Tudományos Akadémia.

4882.82.

1901.

482. sz.
1901.

Szinyei József Keglevich István
miniszt. titkának,
mint a Nemz. Színház igazgatóját,
Budapesten.

Szinyei Gróf Intendáns Úr!

A M. T. Testületnek
folyamodásomra 1536. sz. határozatával,
melyben, szerencsésnek vallom
magamat tudósításodat tudomásul venni,
hogy a gróf Teleki-féle
drámai pályázathoz, melyben eddigelé domorújatéknak vettek részt, a Nemz.
Színház igazgatóját bízták
felkérni a megbízásnak elvállalására és lakásának és címének
a főtitkári hivatallal
közlésére megkeresztelésére.
Fogadja stb.
Budapesten, 1901. okt. 9.

főtitkár

483. Sz.
1901.

I. osztály.

I. osztály.

Szerencsén van Szabály-Szerű megbírálás végett áttenni a f. é. Szept. 30-iki határnapig beérkezett következő pályamunkákat: (Lsd. a bontási jegyzéket.)

A Vizsáró-pályázatra, mely a természetvizsgálat elvének kifejtését kívánta, a kitűzött Szept. 30-iki határnapig pályamű nem érkezett.

Tisztelettel van a t. osztályt, hogy a bírálókat mielőbb megválasztani s nevöket a főtitk. hivatallal közölni méltóztassék.

Budapest, 1901. okt. 9.

II. oszt.

(Lsd. fentebb!)

A Lemcs-Kreszthen-pályázatra, mely b. Eötvös József jog- és államtudományi hatásának kifejtését kívánta, a kitűzött Szept. 30-iki határnapig pályamű nem érkezett.

Tisztelettel van s. t. b. (L. V. fent!)

Beérkezett pályaművek.

1. Jeleki nálvára (szomorújáték): I. A fekete erős. Történelmi szomorú 5 felv. Jelige: Mindig az asszony! – II. Stibor. Tragédia 5 szakaszban. J.i.: Nincs több mondanivalója stb. – III. Lauretia. Tört. szomorújáték 5 felv. J.i.: Szabadság, szerelem stb. – IV. Az Istenasszonyé. Szomorú színmű öt felv. J.i.: A nyers fajokba tisztább érzéket ad. – V. Tamarbul. Eredeti szomorúj. 5 felv. Quod si me nolet unquam discedere etc. – VI. A halálomért. Szomorúj. 4 felv. J.i.: Minden múló, csupán a világon stb. – VII. A vezető. Szomorúj. 5 felv. J.i.: Az álnok im stb. – VIII. Illa istenasszony. Nagyfelv. Tragédia versekben. J.i.: A nő szent elmerülhatlanúl stb. – IX. Erzsébet királyné. Szomorú 4 felv. J.i.: Sirák 24, 11. – X. Bebe bán. Tragédia 5 felv. J.i.: Ösmű. – XI. Tényező. Szomorúj. 4 felv. J.i.: Nem az embernek adta isten stb. – XII. Szodoma. Drámai költ. 5 szakaszban. J.i.: Szodoma bűnei stb. XIII. Agnes. Szomorúj. 5 felv. J.i.: Agnes. – XIV. Szörnyeg. Tragédia 4 felv. J.i.: Szörnyeg. XV. Buda ostra. Tört. szomorúj. 5 felv. J.i.: Sós arany. – XVI. Kolduskirály. Tört. szomorúj. 4 felv. J.i.: Hűtlenek. – XVII. Gunta. Tragédia négy felv. J.i.: Lánc felállamadása. – XVIII. Rózsa vér. Szomorúj. négy felv. J.i.: Sus cus – sus markolat. – XIX. A szerint él. Szomorúj. négy felv. J.i.: Nincs a világon – sus markolat. – XX. Bátori Erzsébet. Tragédia négy felv. J.i.: Semmire se menjünk stb. – XXI. Árnyék uszony. Tragédia 5 felv. J.i.: Magyar vitéz ez magyar vitéz! – XXII. Szerelmünk Si szomorú 4 felv. J.i.: Ne menj vízpárám a tarlóra. – XXIII. A bosné. Tragedia 5 felv. J.i.: Ne csak for heart! – XXIV. Agyilkos. Tragédia 5 felv. J.i.: Summum jus summa injuria. – XXV. Emberélet. Szomorúj. 5 felv. J.i.: Keres, de nagy, mit szólni akarok. – XXVI. Zrinyi Péter tudása. Tragédia 5 felv. J.i.: Nincs több Zrinyi Péter mint egy másik Zrinyi Péter!

2. Lúdossy-pályázat: (összesen 28 darab): I. Ludas Matyi. Parasztélet. J.i.: A régi hitet hagyományokat így alakba önteni stb. – II. Az ősapa! J.i.: Isten nevében! – III. Rákóczy-nóta. J.i.: Kétkedés álmokat lát stb. – IV. Arista és a Sphynx. J.i.: Quid sum miser tunc dicturus! – V. Rege. J.i.: Mint egy alvó őrült stb. – VI. Honfiúi hit. J.i.: Egy sorsán örülhet, kit dicsőít stb. – VII. A nagyúr. J.i.: Az acélt a tűz, a jellemet a szükség nemesíti. – VIII. Hűséges Kelemen uramra. J.i.: Te istenadta sirás sirás vagyon tőlünk. – IX. Álomból – álomra. J.i.: Ébren is csak álmot látunk. – X. Kés márka. J.i.: Isten nevében. – XI. Az özvegy és fiai. J.i.: Tudnak nagyok! XII. Hunyadi Mátyás. J.i.: Szabadság, szerelem. – XIII. Könnyes szép magyar házasság. J.i.: Örömnek könnyes stb. – XIV. A boldogulás útján. J.i.: Sírjatok, hogy szerencsés stb. – XV. Szulamit. J.i.: Szomorú tavaszon ősi hűrnek éneke stb. – XVI. A lelke két országa. J.i.: Magyar szív és magyar stb. – XVII. Zsankó vitéz. J.i.: Mesterek ringyasd. – XVIII. Hitvány. J.i.: Megfagy a szív, ha nem szeret stb. – XIX. Édes anyám. J.i.: Édes anyám. – XX. A rózsalyuk keresztje. J.i.: Ez örök szeretettel szerettelek stb. XXI. Tévúton J.i.: Találkozunk! – XXII. Szenvedés. J.i.: Hű adományai! – XXIII. Dóra Pál. J.i.: Ki schuytor, ki mulat stb. – XXIV. Bálint Béke nemzetsége. J.i.: A néppel – a népért! – XXV. Tengődés. J.i.: Építjük mi az egész életen át stb. – XXVI. Erkölcs bajtárs. J.i.: Ki mint vet, úgy arat. – XXVII. A bolygó hollandi. J.i.: Ember küzdj és bízva bízzál! – XXVIII. A bűvös nővegy. J.i.: Bad és csodás térpéről stb. – XXIX. Ilma. J.i.: Tor amoris – vox dei. – XXX. A letérhatott. J.i.: Elfeledett sírokról szakítok virágot. – XXXI. Álmos Etelközben. J.i.: Kéri ősi dalát stb. – XXXII. A harmadik. J.i.: Mult és jövő stb.

3. Farkas-Raskó pályázat: Legjobb költemény: I. A meghamvadt tűzhely. I.: Ülj nyugodva ... II. Hazámról. I.: Édes hazám ... III. Tűrjetek. I.: Az illat a virág imája. — IV. Magyar lélek. I.: Isten áldd meg a magyart! — V. Irórat. I.: Volt, van és lesz magyar. — VI. Testvérek. I.: Ki magyar, áld Buda méz. — VII. Vénmelti ima. I.: Imádkozzunk a hazáért. stb. — VIII. Arándy: I.: Szomorú ... stb. — IX. Imádság. I.: Orate fratres. — X. Lánczy. I.: Konfercziám. — XI. Kis unokámnak ... I.: Tak em ... stb. — XII. Honvágy. I.: A magyarok Istenére ... stb. — XIII. Hangulatban. I.: Ifjú szívvel. — XIV. Március idusán. I.: Vége vó a jelenen stb. — XV. Arany szobra előtt. I.: Vulcat, quantum valere potuit. — XVI. A magyarokhoz. I.: A magyarokhoz. — XVII. A mai politikusokhoz. I.: Mégsem benéznünk, ... stb. — XVIII. Március idusán. I.: Dulce est et decorum pro patria mori. — XIX. Révai Miklós. I.: Hazánknak rendületlenül stb. — XX. Lejárt sz. I.: Idői. XXI. Évfordulón. I.: Megfogyva bár stb. — XXII. Kérdés és felelet. I.: Kérdés, felelet. XXIII. Egy költőnek. I.: Hazánknak rendületlenül. — XXIV. Hazámban. I.: Hazám a világ. XXV. A bűvös szent-keresztfa. I.: A bűvös szent-keresztfa. — XXVI. Kiért nincs nincs költő! I.: Költői is tőpét, a tőpe nincs. — XXVII. Vezérczillagok. I.: Szeretet, Szabadság. — XXVIII. Horáczi. I.: Minden állam támasza stb. — XXIX. ~~A kishitűekhez. I.: A félelem, az önzés, elvesztvén~~ stb. — Tel arászlót-fegyvert le! I.: Közös vágyunk stb. — XXX. A kishitűekhez. I.: A félelem, az önzés, elvesztvén stb. — XXXI. Rákóczi panaszra. I.: Hazánk szentje, szabadság ... ére stb. — XXXII. Hunyadi László. I.: Olmpolynak árjai stb. — XXXIII. Három költemény. I.: Lement a nap stb. — XXXIV. Örök élet. I.: Látjátok az égen stb. — XXXV. A magyar nemzetnek. I.: A Föld! de boldog is vagyok stb. — XXXVI. A ... I.: Romlásnak indult hajdan erős magyar ... — XXXVII. Honvágy. I.: Minden ország támasza stb. — XXXVIII. A magyar nemzet géniusza. I.: A legszebb költemény stb. — XXXIX. Budapest. I.: Nemzet szabadság nélkül stb. — XL. a) Édes hazám. b) A szabadságról. I.: Love me little, but love me long. XLI. Borongás az elnyomatás napjaiban. I.: Crando et laborando. XLII. Petőfi emlékére. I.: Tied vagyok, tied hazám! — XLIII. A világpolgár. I.: A külföld rabja. — XLIV. A hőhér a másvilágon. I.: Mindent a hazáért. — XLV. Dal Budapestről. I.: Itt minden talpnyi tér stb. — XLVI. Dobó Kata. I.: Magyar nőnek szabadtél stb. — XLVII. A tűrvgyató. I.: Rodostó. — XLVIII. Utolsó kívelem. I.: Isten áldd meg a magyart! — XLIX. Ima. I.: Legyen a hazája. L. I. Magyar asszony. I.: Dulce et decorum est etc. — LI. Szabadság. I.: Nem ismer senki még! — LII. A nap halála. I.: Ha az állam talpkövé stb. — LIII. Kossuth-szobrára. I.: Hazádnak rendületlenül! — LIV. Török Mihály szobrának leleplezése ünnepén. I.: Hazádnak!

4. Pécsely-regénypályázat (: 1899-1900. évről :): I. Szeklay János: Ostorének. Budapest 1899.

5. Karácsonyi-pályázat (: vígjáték :): Magyarból. Vígj. egy felv. I.: Isten úgy akarta stb. — I. Karácsonyi asszonyok. Vígj. négy felv. I.: Ecsekály mellé mesét stb. — II. Jutócimer. Vígj. 3 felv. I.: Olyan mint a szilám stb. — III. A reformátor. Vígj. 3 felv. I.: All the world's a stage. — I. Amor úrfi házasít. Vígj. 3 felv. I.: Siski Bánat. — II. Kuncsosan. Vígj. 3 felv. I.: Ki gonosz ember a házában. — III. Lajnárok. Vígj. 3 felv. I.: Minden jóra legyen stb. — III. A ... Vígj. 1 felv. I.: Ha más fejemen a címer stb. — IV. Szinyi György házassága. Tört. vígj. 3 felv. I.: Borús ég is mutat derűt ... — V. Senders. Dohogetós. Vígj. 3 felv. I.: A jó erő ... stb. — VI. Lány értelmi. Vígj. 1 felv. I.: A kit a sors ... stb. — VII. Az önkormányzat! Vígj. három felv. I.: Senior. — VIII. Boldizsár. Vígj. 3 felv. I.: Szerelet.

6. Lukács Kristina-pályázat (Szöveges elemzés): I. Munkácsi Bernát és Kúnos Ignácz I. m.: A magyar nyelv köréből elemei. Két rész két kötetben.

7. Gorove-pályázat (Művészet és erkölcs): I. A művészet és erkölcs viszonya egymáshoz. I. i.: Sur notre théâtre. – II. Szép magyarság. I. i.: Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit. – III. Művészet és erkölcs. I. i.: Ars et scientia mihi utilitas naturae – IV. A művészet és erkölcs viszonya egymáshoz. I. i.: Die Aesthetik ist keine mathematische exakte Wissenschaft.

8. Jankó-pályázat (a Jankó-család tárgyai): VI. Szám a pályakérdés. I. i.: Ne judicia sit alia ne nosce.

9. Román-Petre-pályázat: I. Sirio ma mashiare. I. i.: Non multa, sed multum. – II. Ancusa Romulus: Gyakorlati magyar nyelvtanítási könyv román népisk. számára. Vegyes gyorsírással. – Boisserée C.: Berlitz módszere a modern nyelvek elsajátítására. Magyar rész. Budapest. é. n. – IV. Dr. Alexis György: Ajánlkozás Márton Márton és Gokler Antal: „Magyar nyelvgyakorló és szótárkönyve román nyelvre való leforditására. Mutatványnyal. – V. Lovánd János: Cum de limba magyară. Három részben. N.-Szeben, 1897. – VI. Lúng Király: Nyelv- és szótárkönyv, külön előtanfolyással.

10. Első m. ált. bizt. társ.-pályázat (Mezőgazdasági üzemek): I. A gazdaságok üzemének hatása a népesedésre. I. i.: A munka anyja a gazdagságot. – II. Cím a pályakérdés. I. i.: Nihil sine re nemo vivit, az hátra marad.

11. Izraelita Emanc.-pályázat (Kicsinyben való kereskedés): I. Cím a pályakérdés. I. i.: A haza minden előtt! – II. A kiskereskedés, válfajai és ismertetése. I. i.: Fac et spera.

12. Semsey-pályázat (Közgazdaság.): I. Magyarország közgazdasága. I. k. – II. k. I. i.: A közgazdasági viszonyok egyének ismeretének a legfőbb valamint a helyes irányú közvéleménynek. – II. Tudtára adja a „Semsey-alap gazdaságából." I. i.: A népek jövő küzdelmeit a gazdasági erők döntik el.

13. Semsey pályázat (Történet): A keresztyénség, szétmorzsolás és fatenyésztés kézikönyve. I. i.: Tűnő hont vala fáros Pannonia stb.

14. Semsey-pályázat (Magyarország. tört.): I. Magyarország története az európai művelődés, intézmények s események világításában. I. i.: Föl a fejekkel! Föl nemzetem!

Később maradtak: a Lónyai-jutalom (a természettudományi elmélet és a Lukács-Kristina jutalom (a br. Eötvös József hatása). – A Semsey Andor ig. és t.t. adományából kitüntetett jutalmak tárgyai. 1.) magyar nyelvtan, 2.) magyar irodalomtörténet, 3.) Magyarország archeologiája, 4.) a sz. István-koronája alá tartozó országok földrajza, 5.) a magyar birodalom geologiája, 6.) Magyarország ásványainak tudományos leírása, és 7.) a magyar birodalom faunája című feladatok.

483 / 1901. 52.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

483. sz.
1901.

Tisztelt Osztály!

Szerencsém van szabályszerű megbírálás végett áttenni a f. évi szeptember 30-iki határnapig beérkezett következő pályamunkákat:

1. Első m. ált. biztosító-társaság jutalmára beérkezett pályaművek (: mezőgazdasági üzemek hatása a népesedésre :) 2 darab.

2. Kereskedelmi Csarnok Széchenyi-adományáért versenyző pályaművek (: a kicsinyben való kereskedés :) 2 db.

A Lukács Krisztina-pályázatra, mely b. Eötvös József jog- és államtudományi hatásának kifejtését kívánta, a kitűzött szept. 30-iki határnapig pályamű nem érkezett.

A II. osztálynak.

Tölkérem a t. Osztályt, hogy e pályázatokkor a bíráló kar mielőbb megválasztani és nevöket a főtitkári hivatallal közölni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. október 9.

Sz. [illegible]
főtitkár.

684

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

483 sz.
1901.

Tisztelt Osztály !

Szerencsém van szabályszerü megbirálás végett áttenni a f. évi szeptember 30-iki határnapig beérkezett következő pá„ lyamunkákat :

1. Teleki - pályamüvek (: szomorújátékok :) 26 darab.
2. Kádasdy - pályamüvek 32 db.
3. Farkas - Raskó - pályamüvek ~~54 db~~ 54 db
4. Péczely - regénypályamüvek 1 db.
5. Karátsonyi - pályamüvek (: vigjátékok :) 13 db.
6. Lukács Krisztina - pályamü (: török elemek a magyarban: Munkácsi Bernát és Kúnos Ignácz l. tagoktól, két kötetben.
7. Gorove - pályamüvek (: a müvészet és erkölcs viszonya :) 4 db.
8. Ipolyi - pályamü (: codexeink forrásai :) 1 db.
9. Román - Petre pályamüvek (: magyar nyelvkönyv oláh népis„ kolák számára :). 6 szerzőtől 6 db.

Az I. osztálynak.

A Vigyázó-pályázatra, mely a természetutánzás elvének ki-
fejtését kívánta, a kitűzött szept. 30-iki határnapig pályamű nem
érkezett.

Tölkérem a t. Osztályt, hogy a bírálókat mielőbb meg-
választani s nevöket a főtitkári hivatallal közölni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. október 9.

Szily Kálmán
főtitkár.

Ü'

Ük. 1901. okt. 9.

484. sz.

1901.

Kazinczy-Kör Kassán.

76.
1901.

Kassa. 1901. Október 5.

A Magyar Tudományos Akadémia
nagyteki'ntetü' Elnökségének.

Budapesten.

A körünk kezdeményezése folytán városunk-
ban létesített „Kazinczy Emléktáblá"-nak
f. évi Augusztus 18-án tartott leleplezési
ünnepélyén volt szíves a nagytekintetü' Ak-
adémia magát egyik tagjával, a közö't-
tünk élö' Ambrózy Viktorral képviseltetni.

A midön ezen reánk nézve megtiszteltetés
képviseltetéséért hálás köszönetünket nyil-
vánítjuk: egyszersmind arra kérjük, hogy kö-
rünket, mely nevét a magyar nemzeti iro-
dalom egyik díszétöl és megalkotójától,
a városunkban több időn át irodalmilag
is müködö nagy nyelvújító Kazinczy Fe-
renctöl vette, továbbra is nagybecü' fi-
gyelmében részesíteni méltóztassék.

Hazafias üdvözlettel

Kovács Zsigmond
titkár

Dr. Mauks Ivánka
kir. tanácsos, polgármester,
elnök.

KAZINCZY-KÖR
KASSA
1898

Érk. 1901. okt. 10.

485. sz.

1901.

Budapest 10/10 901.

Magyar.
Tudományos - Akadémia Budapesten

Oroszországban időzésem miatt, nem válaszolhattam előbb a becsarányam
Hiszem levelére, amelyet e hó 3-án vettem azzal észlelésel, hogy
Dalgaraotaimat a M. Tud. Akadémia nyelvtudományi bizottságára
nem foglalkozhatik! Mert látszatra támaszkodó alaptalan sze-
gyerelés és módszertelen tévetkeztetésekkel.. Erre válaszában, kíván-
Hiszem megjegyzést tenni legalázatosabban batorkodom.
Ha egyelőre színi félé dalgaraotaimat a magyar Tud. Akadémiának
be nem küldtem, mert a magyar Tud. Akadémia ép tőlem egyelőre sincsen
kérette színi félé dalgaraotaidat a bejelentett Földföldtérésem dalgában.
És ehhez fogva a Magyar Tud. Akadémiának nyelvtudományi bizat-
tágának mint dalgaraotaidkal foglalkozni nem lehetett!
szerintem tehát, az ítélet kihirdetéséig minden tárgyalás megtörténni elmg.
De a Magyar Tud. Akadémiának bejelentettem ugyan a földfödeté-
sem fontosságáról stb. de a dalgaraotaimat csak akkor ád adom
hogy hogy, a Magy. Tud. Akadémia bizonyos földtalat mellett
a földföldtérésemet napvilágra hozatalát elvállalja, mi eddig pedig
ez meg nem történt, addig dalgaraotaim lezárva zárva maradnak.
Egyébként pedig, a beadványomban be foglalt néhány sort
azt csak azért foglaltam, bele, hogy megnyugtassam a Tudományos
utolsó állásáról, és megnyugtassam, bejelentem, hogy a Nyelv
tudomány még csak Cserepó Károly sem éjli!
Sőt én nem pályáztam hogy dalgaraotaimat be küldtem volna
valami díj elnyerés végett, hanem mind földfödező (földtalálói)
képed (és képtem) föl. És tehát oly dalgakat fedeztem föl, amely
a Világ Tudósait Tudományaikkal együtt hátra állítja!
ez pedig midőn én szembe szálok a Világ tudósaival,
mindenki megtehető egyértelmű hogy itten ostobaságról szó
nem lehet.

Ó

És annál levelebb lenn én valgarealainnak gáráncia nélkül be küldeni volna. Hisz épen én nékem van mire támaszkodni egyetértés dolgában, de a jelenlegi helyzet dannyadalmasan és épen az hiányait amiket én fiadásom fiol! és csak arantól lehetséges biztos utasításokat a nyelv tudomány terén vinni harcaslan: az én felfogásom nem csalja meg egy nyelv tudóst sem, a felfogásom elhivja azokból mind az el, és elhalt Semlehetek, Filhelmel Szilad, Thunald, Avarok, Vendek, Lovaklik, Filisteusok, Fárasok, Jebusok, Amoriták Libanonok ó Romaja ó Egiptomiak, Bürgerek, Hengalok, Boyták, Thrakiak, apáigonad, Burgundok, Jafetk Chamok, Chevercek, Thervenok, Antok, Thérantok, Jetak, Gotok, Secvenisek, Norvenek, Germatok, Sármatok, Bulgárokkal, Alkenek, stb. fiilel Attila, Bnda, Gaba, Bendegúz, Kelet, Ámár stb. és meghalnifog Magyar, ugor, Decebál, Lebedas, Lech Burök, Cseh Fánd, Romulus, Remus stb.

Hiv. ha itt lesz az idő, akkor én nem csak a Magyar, hanem Franzia, Német, Orosz, Török, Latin, Angol, Görög, Olasz, Portugál, Svéd, dan, Szerb, Tót, Cseh, Héber Lengyel, stb. Tudósokat invitálni fogom hyelvekre, még pedig (Torminól). addig pedig, míg addig meg nemgyőződik illetve el nem ömöcri, hogy a felfogásom Szilárd Talapzatan nem áll, mint addig a Magyar Akadémiától anyagi áldozatokat nem követelem. csak ——

gáranciat.

E fölül a M. Tud. Akadémiától vélemény nyilatkozatot enged

Maradok mély tisztelettel

Budapesten november 11. I 13.

<u>Breszmorgüsztáv</u>

Bérczédyi utcza 11. I 13. Budapesten

Érk. 1901. okt. 10.

1 m.

486. sz.

1901.

Méltóságos Uram!

Az ide mellékelt levélre véleményem szerint leghelyesebben azt írathatja Méltóságod, hogy bár a 3. pontban említett levelek (1802–1810) is csak a pótlékkötetben közölhetők, ezeknek másolatát (de teljesen pontosat s mindenben hűet az eredetihez) az Akadémia szívesen fogadja s a másolást némi jutalomban is részesíti; a többi kéziratnak miként való felhasználására azonban most egyelőre nem reflectál, hanem alkalmilag kifogja kérni a grófi család engedélyét azok átvizsgálására s esetleges lemásolására akkor, ha az eredeti művek kiadása sorra kerül.

Bátor vagyok e mellett megjegyezni, hogy én néhány évvel ez előtt a Kazinczy-bizottság nevében Zichy A. aláírásával levélben fordúltam a Vay-családhoz a levéltárban esetleg található levelekért, de

a boldogult koronaőr azt felelte, hogy biztos tudomása szerint a Vayaknál Kazinczynak semmiféle levele nincs, volt-úgy mond – de elkallódott. Pár évvel ez előtt Thallóczy Lajos úrtól hallottam, hogy a berkeszi levéltárban látott Kazinczy-féle leveleket 1802-1810-ből, de akkor már a kiadás előbbre haladt, úgy, hogy a sorrendbe e leveleket be nem oszthattam.

Ha Dekáni úr e kéziratokat most akarná felhasználni, méltóztassék megíratni, hogy az Irodalomtörténeti Közlemények Adattárában a Szerk. úr bizonyosan szívesen közlené azokat.

Maradtam

a Méltóságos főtitkár Úrnak

alázatos szolgája

Budapesten, 1901. okt. 10.

Dr Vaczy Ferány

Tiszt tanár

Mit feleljek-e levélre.
Sorra veleményét e levélet egyfelt mielőtt lévi tiszt.

Szelyk

A M. Tud. Akademia
főtitkári hivatalának,
Budapest.

Alólirott, a gróf Vay-család berkeszi könyvtárának rendezése közben Kazinczy Ferencznek több kéziratára akadtam.

Ezek a következők:

1. Följegyzések (1803-1805), melyekben főként anyjával való összezördülésének történetéről van szó.
2. Följegyzések (1804-1806) naplószerű modorban.
3. Levelek (1802-18010 között)

végül 4. „Széphalom* és házi dolgaim. Írtam ezt 1810. Decemberben." cz. kézirata.

Minthogy az Akadémia most épen Kazinczy levelezéseit közrebocsájtja, hajlandó vagyok ezen iratokat, ha kívánja lemásolni és közreadás végett beküldeni. Az eredeticket átadnom nem lehet, csak lemásolásukra kaptam engedélyt. Kérem velem minél rividebb idő alatt tudatni, hogy hozzáfogjak-e leirásukhoz, vagy valahol másutt közöljem?

Maradtam kiváló tisztelettel

Thass (Szabolcsm.) 1901. okt. 6

Dékáni Kálmán
okl. középisk. tanár és nevelő a gr. Vay családnál.

1488.02.

1901

1901. okt. 7.

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia 1901. október 7-iken tartott ülése jegyzőkönyvéből.

A főtitkár bejelenti Szilágyi Dezső l. tagnak 1901. július 31-én, Pulszky Ágost l. tagnak 1901. szeptember 11-iken bekövetkezett elhunytát.

Az Akadémia fájdalmas részvéttel veszi tudomásul e jelentést és fölkéri a II. osztályt, hogy emlékbeszéd tartása iránt határozzon.

Szily K.
főtitkár.

Érk. 1901. okt. 10.

M.

487. tr.

1901.

Áldásolják a M. Tud.
Akadémia III. osztályához.
Budapest. 1901. okt. 10.

Szily
főtitkár.

1901. okt. 10.

XIVe CONGRÈS INTERNATIONAL DE MÉDECINE

SOUS LE PATRONAGE DE

S. M. le Roi D. Alphonse XIII et de S. M. la Reine Régente.

MADRID.—23-30 AVRIL.—1903.

Secrétaire général.

Dr. A. F.z-Caro.

Faculté de Médecine.

Num.

Madrid, le 25 Juillet 1901

Monsieur et très honoré Confrère,

Nous avons l'honneur de vous remettre un certain nombre d'exemplaires du Règlement du XIVe Congrès International de Médecine qui doit avoir lieu à Madrid en 1903.

C'est pour la première fois, depuis que s'est inaugurée la série des Congrès Internationaux de Médecine que l'Espagne aura l'honneur de recevoir dans sa Capitale les représentants les plus éminents de la science médicale, et nous espérons que pour la réussite de cette grande fête scientifique ne nous fera pas défaut le concours des savants de votre pays.

Nous nous permettons d'adresser un appel particulier à votre bonne volonté confraternelle en vous priant, lors de la première réunion de la Société que vous présidez, de vouloir bien signaler à ses Membres l'importance de ce Congrès et nous serions heureux que votre adhésion leur servit d'exemple.

Veuillez agréer, Monsieur et très honoré Confrère, avec nos remerciements anticipés, l'expression de nos sentiments très distingués et dévoués.

Le Président du Congrès:

Julian Calleja

Le Secrétaire Général:

A. F.z-Caro

Ö

Ukr. 1901. pkt. 14.

489.02.

1901.

J. 104 - 1901

An die löbl. ungarische
Akademie der Wissenschaften

Budapest.

Anknüpfend an die hiesige Zuschrift vom 3. September l. J. Z. 104. und an die geehrte Zuschrift der löbl. Akademie vom 26 September l. J. Z. 446. uebersendet man in der Anlage /. auch das dritte aus der Zrinyi'schen Bibliothek gewünschte Buch:

Commentariorum de regno aut quovis principatu recte administrando. Adversus Nic. Machiavellum. Argentorati 1611. 12°

Den beigelegten /. Empfangschein (Sig. 104. H. 40) bitte zu unterschreiben und anher zu senden.

Kön. Universitäts-Bibliothek
in Agram 10 October 1901.

L. Kostrenčić.

Érk. 1901. okt. 14.

490. sz.
1901.

VII. Hollán-u. 4 Budapest

1901 október 12.

Tekintetes főtitkári hivatal!

Bátorkodom teljes tisztelettel felkérni, szíveskedjenek számomra a Egyetemi Könyvtárból a következő írmű és folyóirat kölcsönkönyvet rövid időre való használatra kölcsön kérni:

Abû Hayyân al-Tauhîdî: Kitâb al-mukâbasât (cod. Warner nr. 531; Catal. nr. 1443)

Fáradozásaért előre is köszönettel maradtam

a tekintetes főtitkári hivatal

kész tisztelője

Goldziher József

a m. t. akad. r. tagja.

Manu mea testor, ex Bibliotheca Codicum Manuscriptorum Orientalium Academiae Lcidensis mihi a Viro Clarissimo Legati Warneriani Interprete, die X.IX. mensis Octobris anni MCMI, in usum meum commodatum esse

Codicum MSS. Orientalium Arab.

N°. 531

quem omni ex parte integrum nullaque macula contaminatum intra spatium unius mensis certa via me restiturum promitto.

Scripsi Budapestini 29. octobr. 1901

Dr. Univ. Bibl. Leiden
Terug ontvangen

EuK. 1901. okt. 14.

Hq 1.82.

1901.

1

Tekintetes Akademia!

Az 1901 október 7-i ülésünkből kapott kitüntető megbízás következtében szerencsém volt a Magyar Tudományos Akadémiát azon a hazafias ünnepen, melyen Horvát Boldizsár síkjelbeli szobrának leleplezésére a nemzeti legjeleket rendeltem, képviselni, mely 1901 október 12-én történt.

A nagy közönség éljenzései közt az emlékszobor talapzatára tettem a koszorút melyet a tudós államférfiunak a tudományos Akadémia küldött.

Ezt megelőleg a városház nagytermében az ünneplő tekintetes gyülekezet előtt a szobrizottság elnöke után közvetlenül az Akadémia képviselője mondta el alkalmi beszédét, kiemelve azokat az érdemeket a melyeket Horvát Boldizsár mint az új magyar igazságügyi reformátora a magyar jog- és államtudományterén az által szerzett, hogy a jogfolytonosság, az dualismus, és a paritás, főleg a bírói hatalom elméletének a parlamenti vitákban való államjogtani kifejtésével és körvonalozásával, irodalmunkat gazdagitá.

Az ékesszólású szónok és jogtudós államférfi iurisperitorum eloquentissimus et eloquentium iurisperitissimus (Cic. de orat. I. 39) az nagy parlamenti csatamezőkön a hazai publicistikát új igazsá-

/.

gokkal gazdagitsa. A jogpolgáltatás államositása és birói elmozdithatatlanság és függetlenség érdekében vivott szellemi harcban győzedelmeskedve Magyarország a jogállamok sorába emelni segitsék.

Horvát Boldizsár kegyelmes királyi személynöke ő várme gyéje érdeklődéssel hallgatta a nagy jogtudós működésének jog és államtudományi irányu megvalósulását és nyiltan fogadta régóta az Akademia üdvözletét, melynek átadását megkülönböztetett tisztelettel vállalta.

Budapest. 1901. október. 14.

A Teleki Akademiának minden kor
kegyelmes elnöke nagyja
dr. Récsey Tamás

Ad 491 Sz

1901.

Bpest 1901 okt 13

Méltóságos uram!

A sajtó képviselője, bárí Eötvös Akademiai Elnökünk ő Excellentiáját látva, engem a lapokban csak mint az Egyetem képviselőjét emlit, holott én az Akademia képviselőjének voltam bejelentve s mint olyan mondtam a beszédet éj settem le a koszorut a fesbora, szóval köselességemet teljesitettem.

A beszéd kéziratát, gondolom a városi levéltár szá-

-/-

mára elkértek s igy
nem folgálhatok vele.
Az ebér (3 ft) tisztelet-ből
jutott nekünk; de a lakai, vasút,
kocsi ei fölega sok borravaló,
30 ft s 47 kr kiadást okozott.
Vale et fave.
Oliver
A. Vécsy

Ék. 1901. okt. 19

492. Pz.

1901.

Ék. 1901. okt. 14

492. IX.
1901.

18004

A magyar tudományos Akadémia
a. főtitkári hivatalának

Helyben

Budapest 1901 évi 12
Van szerencsém értesíteni hogy
a f. hó 9án b. utalvány alapján a m. t.
akadémia részére Veres Zoltán festő művész
urnak Kolozsvárra elküldöttem
Kor 500.- mondan ötszáz
korona

, el nem fogadható' vitatkozásnek a f.
akadémia javára bevételeztetett. —

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET

Filtsch Ferenc

Ork. 1901. ons. 16.

493. 92.

1901.

61

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

A II-ik Osztály 1901 oct. 14-iki ülésének

5. A II Osztály, a hozzá tett pályamunkák megbírálására kiküldötte:

a) Az I. M. Kir. Gazdasági Egyetem pályadíjára
(Mezőgazdasági üzemek hatása a népességre)
Fésüs Béla rendes tag
Rátz István lev. tagot.

b) A Kemeneh Gazmata Szőkefi pályázatából
(a Kisgazdaság mint kereskedelmi)
Lányi Károly rendes tag, és
Vargha Gyula lev. tagot.

K. m. f.

Budapest
Okt. 21.

MEGHIVÓ

NÉHAI NAGYMÉLTÓSÁGÚ SZILÁGYI DEZSŐ

V. B. T. T., ORSZÁGGYÜLÉSI KÉPVISELŐ,

A DUNAMELLÉKI EV. REFORM. EGYHÁZKERÜLET FŐGONDNOKA

EMLÉKÉRE

A DUNAMELLÉKI REF. EGYHÁZKERÜLET ÁLTAL F. HÓ 19-ÉN D. E. 10 ÓRAKOR

A KÁLVIN-TÉRI EV. REFORM. TEMPLOMBAN

TARTANDÓ GYÁSZISTENTISZTELETRE.

*

AZ ISTENI TISZTELET SORRENDJE:

1. Felálló ének: **LXXVII.** zsolt. 8. v. (L. tuloldalon.)
2. Rendes ének: **XC.** zsolt. 1. 2. v. (L. tuloldalon.)
3. Imádkozik Baksay Sándor esperes.
4. Karének.
5. Emlékbeszédet tart Szilády Áron e. ker. főjegyző.
6. Vég ének: 75. dics. 3. 4. v. (L. tuloldalon.)

Franklin-Társulat nyomdája

FELÁLLÓ ÉNEK:

Oh erős és kegyes Isten!
Szent vagy cselekedetidben,
És sehol senki nincsen,
Hozzád hasonló Isten.

Csoda, Isten, a te dolgod,
A mint gyakran megmutatod:
Minden népek jól látják
Nagy voltát hatalmadnak.

RENDES ÉNEK:

Te benned biztunk eleitől fogva;
Uram téged tartottunk hajlékunknak
Mikor még semmi hegyek nem voltanak;
Hogy még sem ég, sem föld nem volt formálva,
Te voltál és vagy erős Isten,
És te megmaradsz minden időben.
Az embereket te hagyod meghalni,
És azt mondod az emberi nemzetnek:
Legyetek porrá, kik porból lettetek!
Mert ezer esztendő előtted annyi,
Mint a tegnapnak ő elmulása,
És egy éjnek rövid virasztása.

VÉG ÉNEK:

Áldd meg Ur Isten a te népedet,
Kik téged szeretnek,
Tartsd meg közöttünk a gyülekezetet.
Legyen békesség felséges Isten
Anyaszentegyházban,
Oltalmazz minket minden háborúnkban.

Ü

Erk. 1901. okt. 16.

494. 82.

1901.

2

X

Ért. 1901. okt. 16.

Nagyméltóságú
Báró Eötvös Loránd
magyar tudomány as
akadémiai elnök úrhoz

Budapesten

tiszteletteljes esedezése
Sarinczy Ferenc
s. a. ügyhelyi laborsnak
templén vás megyében. —

497. 92.
1901.

Nagyméltóságú Báró

Magyar tudományos akadémiai Elnök úr

Legyes pártfogóm!

Midőn nagyméltóságodnak 445 számú
intézkedésével számomra legyesen megsza-
varott segélyét midőn meg nem érdemlett
jótéteményért hálás köszönetemet kifejezni
bátor vagyok aun alázatos kérelmemet
interem nagyméltóságodhoz - miként enge-
met nagylelkű pártfogásáig továbbra is
érdemesíteni méltóztassék. -

S. a. Ujhely 1901'évi October hó 13.

Nagyméltóságod

alázatos szolgája
Szarvady Ferenc

1

Borsky-kerületi
I. ker. adó-
hivatal.

498
1901

1901. okt. 17.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

498. sz.
1901.

Tisztelt Osztály !

A Bródy-jutalom tárgyában tett indítványok megvitatására a t. Osztály kiküldötte: Szilágyi Dezső t., Concha Győző, Láng Lajos r., Ballagi Aladár és Gaal Jenő l. tagokat.

Tölkérem a t. Osztályt, hogy a Szilágyi Dezső t. t. halálával megüresedett helyre új bizottsági tagot választani méltóztassék.

Kiváló tisztelettel

Budapesten, 1901. október 17.

Szily
főtitkár.

A II. osztálynak.

E. K. 1901. oks. 18.

499. Fl

1901.

Tekintetes Akademia,

Budapest Fővár. Tanácsának arra a kérdésére, vajjon a m. Kir. Akademia archaeologiai bizottsága által 1866 ban Budavárában föltalált Attila Mellszobor, lega jelenleg beépített és történetileg fontos helyre, két jelző táblát föntartandónak, nyugotiasan a 2105 és 2108. hr. számú házakon levő táblákat megtartandó-e, avagy sem? a 2105 sz. ház falán levő tábla emlékezik meg arról, hogy a régibb, most lebontandó házak helyében épülő házakon, ugyanazon helyeken alkalmaztassanak a táblák, a hol eddigi voltak és e kérdésem teljesítése annál könnyebb, minél a fővárosnál kezelik most a szóban forgó alapot, melyből

/.

amely időpont az emlékoszlop felállítására rendeltetett
eljárás által jövőnapra.

Kitünő tisztelettel

Budapest 1901. okt. 17

Hauszmann
az arch. bizottság előadója

Érd. 1901. okt. 18.

500. sz.
1901.

Az irasok Szilády Árontoz.

Nagyságos Főtitkár Ur!

Hozzám intézézet becses sorai értelmében van szerencsém Kazinczy kéziratai első részének másolatát mellékelve beküldeni. A följegyzések befejezetlenek maradtak, de így is érdekesek irójuk családi viszonyaiba bepillantást engedni. A gyakori pörpatvarok leirásánál sok drasticus kifejezés van, miknek szó szerinti kinyomatása nem tudom lehetséges lesz-e. Épen azért ezeket meg vörös plajbászoztam, hogy esetleg, ha ki kell hagyni, hamarább rá lehessen akadni az illető helyekre. A correcturát a nyomásnál szeretném magam elvégezni, azért kérem annak idején azt nekem

átengedni.

Ezután még „Széphalom", 1804-1806. Följegyzések és a levelek következnének sorra. Másolásukkal talán a most beküldöttnek megjelenéséig lehetne várni.

Maradtam kiváló tiszteletem kifejezése mellett

Thass (Szabolcsm.), 1901. okt. 16.

Dékáni Kálmán
tanár

Érk. 1901. okt. 18.

501. sz.

1901.

Kiadatik a M. Tud. Akadémia
Tört. Bizottságának.
Budapest, 1901. október 18.

Szily s. k.
főtitkár.

Magyar Tudományos
Akadémia
Budapest

327
1755.

Tekintetes
Megyei Tanácsnak Kanizsán.

Értesítés Gyula s. a. székelő lakos kérvényéről, melyben a Kiadásában megjelenő „Szalárdról Zalamegye számvevősége területéhez" czímű határleírást az ország tanácsától kéri, a kérvényben foglaltakról, s a szükségnek tekintetben megfelelő intézkedések végett, hivatkozással tett előterjesztésről, melyről határozat vétetik.

Közli Zalamegye számvevősége területi bizottságának 1875 ik évi szeptember hó 18 án tartott közgyűlésében.

A Zalamegye számvevősége
közönsége nevében:

Matolaitelep
dr. Vajda

Nagyságos Kerületi Igazgató!

Ide „adatlapok Lemplein Sam. özvegyéhez" czimü folyóiratomat már több havon keresztül minden alkalommal küldöttem, részint mert szükségesnek látom azt, hogy városunk gyönyörü történetében gazdagabb anyag halmoztassék, részint, mert jobb jövő reményében is.

Sajnos azonban az elmult évben veszteségem - mint az ide csatolt szerkesztőségi által is igazolva van - több 835 kor. 36 fillérre emelkedett, mely körülmény mái nem engedi azt, hogy e folyóiratot anyagi támogatás nélkül - tovább is kiadhassam.

Mindezeknél fogva még kizárólag a nagyságos Igazgató úrnak méltóztassék folyóiratomat pénzbeli anyagi támogatásában részesíteni, s ez által annak fennmaradását megkönnyíteni.

Hogy alázatos kérelmem iránt még kizárólagosan a nagyságos

tekintetü igazgatóság,

S a. ugbelyaug 20. 1901. alázatos szolgája

Ehlers Gyula

ar. adatéket kemplen vm.
bótsénetéhez cz. folyóirat
kiadójik.

A
m. kir. Tudományos
akadémia Irodalmi
Történeti Osztályának
mint

Ernest

annak Tagjához

Albert Gyula s. a. új-
helyi lakos, az „Adalékok
Zemplén vm. történe-
téhez" cz. folyóirat
kiadójától

melyben kiadandó
nyelvészeti anyagi
gyűjtésében levelei
részesítésért hálás
szívvel köszönetet mond.

(Budapesten, 1894. évi
[illegible] hó [illegible]-án.)

Irk. 1901. okt. 18.

503. 82.

1901

3

MAGYAR MÉRNÖK- és ÉPITÉSZ-EGYLET.

165/901 sz.

A Magyar Tudományos Akadémia
Nagytekintetü Elnökségének.

Kékai Hollán Ernö altábornagy, v. b. t. t. egyesületünk nagy-
nevü alapitó elnökének Szombathelyi szülöházát
emléktáblával jelöltük meg, melyet f. hó 27-én
vasárnap délelött 11 órakor leplezünk le.

Ez ünnepre van szerencsénk a Nagytekintetü
Akadémiát tisztelettel meghivni, kérvén, hogy
esetleges kiküldöttének nevsorát velünk közölni
méltóztassék.

Fogadja a Nagytekintetü Elnökség kiváló
üdvözletünket.

Budapest, 1901. október 18-án.

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-
EGYLET.

Stiglitz
elnök.

Mihalyffy Vilmos
titkár.

A miniszterek és épitész-egyletnek

Budapest

Szerencsém van értesiteni, hogy

Kolbin Ernö emlék.. lelepleési

ünnepén a M. Ipd. k-t

Lipthay S.tes Gotthard Jenö l.

Tagok fogjál képv. és az

Ipd. kormányát szivesked beküld

Kiserelchez Lipthay Sándor tr.

fogja az emléktáblán lenni.

503 tr.

1901.

Magyar Tudományos Akadémia.

Mednyánszky Sándorné
Dr. Miskovics Flórisné
Morvay János v. tanácsos
Özv. Nánássy Ernőné
Okolicsányi Lajos anyakvi felügyelő
Dr. Pásztor Bertalan ügyvéd
Pánthy Endre vál. püspök, nagyprépost
Dr. Párvy Sándor kanonok
Dr. Pátz Ferencz nyug. honv. főtörzsorvos
Perger Ignácz el. isk. tanitó
Petravich Ferencz gazdasági felügyelő
Plank Kálmán városi közpénztáros
Plank Kálmánné
Radvánszky Lajos v. tanácsos
Dr. Rátvay Géza jogtanár
Dr. Rátvay Gézáné
Révy Ferenczné
Remenyik Kálmán takarékp. igazgató, ügyvéd
Révy Ferencz állami felsőbb leányisk. igazgató
Révész Károly képezdei tan.
Ringelhann Ráfael birtokos
Samassa János érseki jószágigazgató
Dr. Samassa Jánosné
Say Károlyné
Dr. Schvarcz Dávid orvos
Dr. Schvarcz Sándor ügyvéd
Scossa Dezső királyi tanfelügyelő
Simáczius Gusztáv főispáni titkár
Sebestény István iparos
Szalay László jószágigazg.
Szalay Lászlóné
Szederkényi Nándor iró
Szegő László gyógyszerész
Szele Gábor felsz. püspök
Szokolay Lajos városi tiszti ügyész
Szőke Sándor tanitóképző intézeti tanár
Szrogh István v. mérnök
Tancsa Lajos iparos
Timon Béla mérnök
Timon Béláné
Tóth Ágoston iparos
Tóth Ágostonné
Tóth Csepregi Ferencz birtokos
Dr. Turcsányi Gyula vármegyei t. főorvos
Dr. Turcsányi Gyuláné
Türk Frigyes iró
Dr. Ury József ügyvéd
Dr. Ury Józsefné
Dr. Udvardy Lászlóné
Vasita János urad. kasznár
Varrók László iparos
Dr. Vass János m. aljegyző
Dr. Vass Jánosné
Werner Adolf főgymn. tanár
Dr. Werner Gyula országgy. képviselő
Vavrik Antal kir. itélő táblai biró
Dr. Vavrik Béla m. királyi kuriai tanácselnök
Vavrik Gábor csász. és kir. külügyminister tanácsos
Dr. Végh Jenő ügyvéd
Wolf Károly ügyvéd
Wolf Károlyné
Weidl Gyuláné
Wind István épitész-mérnök
Zalár József nyug. vármegyei alispán
Zsasskovszky Józs. kanonok

Ltár. 1901. okt. 19.

504. sz.
1901.

Az egri hősök szobra.

Aki ma Egerben jár, lát a város közepén egy romokba sülyedt várhegyet. A romok falához lenn házikók támaszkodnak, fenn a romok között itt-ott egy kecske legel, vagy egy-egy honvéd alszik. Ha a városba jött idegen nem ismeri a históriát, csak omlott bástyákat lát itt, bemohosodott ágyuréseket; egy barlangot, amelyben törött orru márványember fekszik; s az egész várat három kis hitvány bádogtáblára festett felirat magyarázza: Alsó-kapu, Ó-kapu, Setét-kapu.

1902-ben lesz háromszázötven esztendeje, hogy e három kapu körül egy hónapig nem száradt fel a föld az emberi vértől.

Európa leghatalmasabb császárának két hada és minden ágyuja egyesült e kapuk alatt. Magyarország már eltiporva hevert, még csak ez a kis vár volt benne az élet, mint a haldokló mellében a szivnek mindinkább maradozó mozgása. Ha ez a vár is leomlik, a magyar nemzetet beirhatja a történelem a holt nemzetek közé, s ma már a Tisza és Duna országában nem a magyar arat, templomainkból idegen ének száll az égbe, és Szent István koronája nem egyéb, mint numerussal ellátott múzeumi ritkaság.

De ezen a kis váron megtört a török világhatalma. Ha mesében olvasnánk, hogy kétezer magyar szembe mert szállni kétszázezer törökkel, és hogy a küzdelem a kétszázezer török kudarczával végződött, azt mondanánk rá: Szép mese, de sok benne a tulság.

Ha az a kétezer ember átadja a várat küzdelem nélkül, senki szemükre nem veti. Ha elmenekülnek a földalatti utakon, senki gyávaságnak nem tartja; s ha Magyarország élete ebben a várban lehel utolsót, senkise mondja, hogy **Dobóéknak** harczolniok kellett volna a vár megmaradásáért.

De ők nem adták fel a várat; nem menekültek el a mérföldekre nyuló alagutakon, hanem hogy itt — tudták az egész nemzet sorsát, megesküdtek az ostrom előtt hogy halálig küzdenek mindnyájan, — és küzdöttek is.

Nincs mása a históriában ennek a küzdelemnek! Voltak hősök, akik inkább meghaltak, hogysem falaikat átengedjék; volt várkapitány, aki egy-maga állott ki a kapuja elé százezer ember ellen; volt vezér, aki elkeseredésében a bizonyos halálba

rohant az egész hadával, — de hogy ilyen kis sereg, ilyen nagy had ellen, a bátorságnak és strategiai leleményességnek ennyi erejével, s utóljára az elszántságnak ilyen martiromságba magasztosuló küzdelmével s a csodák fényében tündöklő sikerével állt volna ellen egy ország-pusztító veszedelemnek, erre példa nincsen!

1552-ig Eger nevét nem ismeri a világ. 1552-ben egyszerre ragyogó betükkel emelkedik Eger neve a világtörténelem horizonjára, s Európa tapsol és ujjong a példátlan győzelemnek.

Az évszázadok óta növekvő török hold itt sápadt el először fényében. A török terjeszkedés itt találta az első sziklagátat, amelyen túl már nem csaphatott, s ez időtől fogva mind máig lassu apadás a török hatalom.

Van-e magyar, akinek nem dobban meg a szive, ha **Dobóra és az egri népre** gondol? Van-e magyar aki siket marad, amikor arról zendül a szó, hogy az egri vár ormán ott lássuk örökre **Dobó** érczalakját!

Szobrot akarunk emelni az egri hősöknek, szépet, nagyot, nevükhöz méltót. E szoborban benne kell lennie minden magyar család érzésének, minden magyar férfi hálagondolatának, minden magyar nő büszkeségének, benne kell lennie minden magyar gyermek szive dobbanásának. Mert mindnyájunk büszkeségei, példaképei, diszei, hősei ők; nemcsak az egrieké — az egész nemzeté.

Egy szemernyi érczet kérünk minden magyar családtól, minden magyar férfitól, minden magyar nőtől, minden magyar gyermektől.

Adjon a szegény rezet, adjon a gazdag ezüstöt, aranyat, de ne legyen olyan magyar ember ebben az országban, akinek egy réz fillérnyi része se lesz a szoborban.

Szeretnénk egy szép szobor-csoportozatot, amely feltüntetné **Dobóban** a hazafias elszántságot, **Bornemisszában** a magyar ész leleményességét, **Mekcseyben** az erőt, s egy tépett ruháju kibomlott haju fegyveres **magyar női alakban** a magyar nőnek azt a kiválóságát, midőn a veszedelem förgetegében a hazaszeretet hősei közé rohan, s velök küzd, velük osztozik a martiromság véres babéraiban.

Nem áldozatot kérünk, hanem csak erszény megerőltetés nélkül való adományt. Az özvegyasszony fillére épp úgy fog ragyogni a bronzban, mint a jómóduak aranya. Nyolcz millió magyar él ebben az országban; ha mindegyik csak egy-egy kis adománynyal járul is a szobor költségeihez, olyan emléket állitunk, amely méltó lesz a hősökhöz, s amely előtt az utánunk következő nemzedék fölmelegült szivvel veszi le a kalapját.

Az adományokat Egerben elfogadja *dr. Hibay György* gyógyszerész, mint a szobor-bizottság pénztárosa.

Az ország különböző részeiből azonban ily cim alatt is lehet küldeni: *Polgármesteri hivatalnak Eger.* A *fővárosi napilapok szintén elfogadják az adományokat.*

Minden adományt nyilvánosan nyugtázunk. Az adakozók nevét pedig a szobor leleplezése ünnepén megjelenő emlékkönyvben fogjuk átadni az utókornak.

Kelt Egerben, 1901. évi október hó 18-án, az egri diadal 349-ik évfordulóján.

A Dobó-szobor bizottság vezetősége.

A „DOBÓ-SZOBOR“ BIZOTTSÁG TAGJAI:

Védnökök:

Dr. Samassa József
egri érsek

Dr. Kállay Zoltán
főispán

Pánthy Endre
v. püspök, egri főkáptalani nagyprépost

Elnök:

Jankovics Dezső
Eger város polgármestere

Társelnök:

Dr. Párvy Sándor
apát-kanonok

Bizottsági titkár:

Hanák Gyula
Eger város főjegyzője

Pénztáros:

Dr. Hibay György
gyógyszerész

Dr. Alföldi Dávid ügyvéd
Dr. Alföldi Dávidné
Altorjai Sándor ügyvéd
Altorjai Sándorné
Babocsay Sándor ügyvéd
Dr. Barchetti Károly ügyvéd
Dr. Barchetti Károlyné
Bartalos Gyula lelkész
Bayer Henrik birtokos
Bayer Henrikné
Babics József országgyülési képviselő
Balogh János m. kir. honvéd százados
Begovcsevics Róbert v. püsp.
Boltizár Románné
Bródy Sándor iró
Borhy Ádám m. árv. elnök
Breznay Imre tanitó-képezdei tanár
Dr. Csillag Mór birtokos
Dr. Cserey Adolfné
Dr. Csutorás László jogtanár
Dálnoky János ügyvéd
Dálnoky Jánosné
Debreczeni János kanonok
Dobrányi Lajosné
Dusárdy Lajosné
Dutkay Pál érseki titkár
Derszib Ödön Eger város főszámvevője
Domitrovich Károlyné
Fekete János posta- és távirdafelügyelő
Fenyvessy Ferencz főispán
Fenyvessy Sándorné
Fógel Ágostonné
Foltin János kanonok
Gaal Béla rendőrkapitány
Gárdonyi Géza iró
Göneczy Károly iparos
Dr. Glósz Kálmán v. t. főorvos
Dr. Glósz Kálmánné
Groszbauer József reáliskolai igazgató
Groszbauer Józsefné
Grőber Ferencz nagykeresk.
Grőber Ferenczné
Hanák Gyuláné
Helvey Adolfné
Heringh Kálmánné
Dr. Hibay György gyógysz.
Dr. Hibay Györgyné
Horánszky István iparos
Horváth Béla v. tanácsos
Dr. Hubert János ügyvéd
Hanák Kolos kir. itélő táblai biró
Imre Miklós érs. urad. ügyész
Imre Miklósné
Izsák Gyula várm. főjegyző
Izsák Gyuláné
Jankovics Dezsőné
Jurássy Berta
Kandra Kabos lelkész
Kapácsy Dezső nyug. várm. árvaszéki jegyző
Kállay Sándorné
Dr. Kállay Zoltánné
Kassuba Domokos főgymn. igazgató
Katinszky Gyula kanonok
Kánitz Jenő birtokos
Kelemen Antal birtokos
Kelemen Lajos el. isk. tanitó
Dr. Kiss Istvánné
Kemechey Jenő iró
Kóssa Kálmán kir. táblabiró
Kóssa Kálmánné
Özv. Köllner Lőrinczné
Kovách Kálmánné
Dr. Kösztler József
Dr. Kösztler Józsefné
Özv. Kövér Bertalanné
Krassy Félix kanonok
Krausz Vilmosné
Kubik Béla országgy. képv.
Lányi Ernőné
László János t.-képezd. tanár
Lipcsey Ádám iró
Loor Gyula városi tanácsos
Latzkovics Ilona
Dr. Lefevre Dezsőné
Légman Imréné
Dr. Ludányi Béláné
Dr. Maczki Valér főgymn. tan.
Majzik Viktor várm. alispán
Majzik Viktorné
Majzik Jánosné
Marosi Sándor iparos
Mednyánszky Sándor megyei t. főügyész

Mednyánszky Sándorné
Dr. Miskovics Flórisné
Morvay János v. tanácsos
Özv. Nánássy Ernőné
Okolicsányi Lajos anyakvi felügyelő
Dr. Pásztor Bertalan ügyvéd
Pánthy Endre vál. püspök, nagyprépost
Dr. Párvy Sándor kanonok
Dr. Pátz Ferencz nyug. honv. főtörzsorvos
Perger Ignácz el. isk. tanitó
Petravich Ferencz gazdasági felügyelő
Plank Kálmán városi közpénztáros
Plank Kálmánné
Radvánszky Lajos v. tanácsos
Dr. Rátvay Géza jogtanár
Dr. Rátvay Gézáné
Révy Ferenczné
Remenyik Kálmán takarékp. igazgató, ügyvéd
Révy Ferencz állami felsőbb leányisk. igazgató
Révész Károly képezdei tan.
Ringelhann Ráfael birtokos
Samassa János érseki jószágigazgató
Dr. Samassa Jánosné
Say Károlyné
Dr. Schvarcz Dávid orvos
Dr. Schvarcz Sándor ügyvéd
Scossa Dezső királyi tanfelügyelő
Simáczius Gusztáv főispáni titkár
Sebestény István iparos
Szalay László jószágigazg.
Szalay Lászlóné
Szederkényi Nándor iró
Szegő László gyógyszerész
Szele Gábor felsz. püspök
Szokolay Lajos városi tiszti ügyész
Szőke Sándor tanitóképző intézeti tanár
Szrogh István v. mérnök
Tancsa Lajos iparos
Timon Béla mérnök
Timon Béláné
Tóth Ágoston iparos
Tóth Ágostonné
Tóth Csepregi Ferencz birtokos
Dr. Turcsányi Gyula vármegyei t. főorvos
Dr. Turcsányi Gyuláné
Türk Frigyes iró
Dr. Ury József ügyvéd
Dr. Ury Józsefné
Dr. Udvardy Lászlóné
Vasita János urad. kasznár
Varrók László iparos
Dr. Vass János m. aljegyző
Dr. Vass Jánosné
Werner Adolf főgymn. tanár
Dr. Werner Gyula országgy. képviselő
Vavrik Antal kir. itélő táblai biró
Dr. Vavrik Béla m. királyi kuriai tanácselnök
Vavrik Gábor csász. és kir. külügyministeri tanácsos
Dr. Végh Jenő ügyvéd
Wolf Károly ügyvéd
Wolf Károlyné
Weidl Gyuláné
Wind István épitész-mérnök
Zalár József nyug. vármegyei alispán
Zsasskovszky Józs. kanonok

Ltk. 1901. okt. 19.

504. sz.

1901.

„Akadémiai Értesítő"

Tekintetes Szerkesztőségének

Budapesten.

132 számú gyüjtő-ívet tekintetes Szerkesztőségnek az egri Dobó-szobor bizottság megküldötte.

Miután a gyüjtő-ívek számozva s a szobor-bizottság által elkönyvelve vannak, az iránt van szerencsém felkérni a tekintetes Szerkesztőséget, hogy a fentebb hivatkozott számú gyüjtő-ívet — az esetleg befolyt adománynyal — visszajuttatni, a mennyiben pedig a gyüjtő-ív már nem volna birtokában, ezen körülményről értesíteni kegyeskedjék.

Egerben, 1902. április hó.

Kiváló tisztelettel

Jankovics Dezső,
polgármester,
mint a Dobó-szobor bizottság elnöke.

Egri Érseki Lyceumi Könyvnyomda.

505.87.

1901

A III. osztálynak

Tisztelt Osztály!

A Semsey-pályázat szabályzata értelmében az osztályok a bíráló bi„ minden szakra
zottságba (két tagot küldenek ki.

Minthogy a flórára értekező pá„ állandó
lyamű a Semsey-bizottságban ez e
szakot Klein Gyula r. t. képviseli,
szerencsém van felkérni, hog a két
bírálót mielőbb megválasztani s vevőket velem
közölni méltóztassék.

Kiv. tiszt.

Budapest, 1901. okt. 21.

főtitkár.

505
1901 52.

1901

1901 Okt 21.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

505. sz.
1901.

Tisztelt Osztály!

A Semsey-pályázat szabályzata értelmében az osztályok a bíráló-bizottságba, minden szakra, két-két tagot küldenek ki.

Minthogy a Főrára érkezett pályamű az állandó Semsey-bizottságban e szakot Klein Gyula r. t. képviseli, szerencsém van felkérni, hogy a két bírálót mielőbb megválasztani s nevöket velem közölni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. október 21.

Szily s. k.
főtitkár.

Mágocsy-Dietz
Klein

A III. osztálynak.

506 87.

1901.

A II. osztálynak

Tisztelt Osztály!

A Semsey-pályázat szabályzata értelmében az osztályok a bíráló bi„ minden oraknak
zottságba két tagot küldenek ki.

Minthogy Magyarország történetére és Magyarország közgazdaságán értesült pályaműv a az állandó Semsey-bizott„ sághoz e szakokat Paulér Gyula r., illetőleg a Szekfalussy József r. t. helyébe most kilépendő osztálybeli tag kéq„ viseli, szerencsém van felkérni, hogy az említett szakokra két-két tagot mielőbb megválasztani s nevez„ ni szíveskedjék.

Kiv. tisz.

Budapest, 1901. okt. 21.

főtitkár.

d)

Szerszy László Dezsőné

2-2 kiskorú

özv. Kőszegi Dezsőné

földmíves neje

506
1901 52.

1901. objt 21

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

506 r.
1901.

Tisztelt Osztály!

A Jerney-pályázat szabályzata értelmében az osztályok a bíráló bizottságba minden szakra két-két tagot küldenek ki.

Minthogy Magyarország története és Magyarország közgazdaságára érkezett pályamű az állandó bizottságban e szakokat Pauler Gyula r., illetőleg Fekete Lajos r. t. helyébe most kiküldendő osztálybeli tag képviseli, szerencsém van felkérni, hogy az említett szakokra két-két tagot mielőbb megválasztani s nevöket velem közölni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. október 21.

Szily
főtitkár

Hazai
Fáy

A II. osztálynak.

Fáy

Skinnskatteberg

den 26 okt. 1901

Bergsfogden.

507.02.

1901

Kiírt czikk

a Magy. Tud. Akadémia 1901. október 7-én tartott ülése jegyzőkönyvétől.

171. A Romában 1902. tavaszán tartandó történelmi congressus meghívója és programmja átadatik, jelentésével együtt, a II. osztályhoz.

Jövőkár.

Ügy. 1901. okt. 24.

3 m.

510. sz.

1901.

75 fillér az átvételi elismervény-
nyel a vall.- és közokt. m. kir.
miniszteriumhoz küldetett.

1901. okt. 24. Jónás

A vallás és közoktatásügyi m.kir. minister tól:

2925. eln.szám.

A párisi "Commission des echanges internationaux" ujabb könyvszállitmányát oly kéréssel küldöm meg az akadémiának hogy a csatolt átvételi elismervényt aláirva és azt a csomagolás és szállitás körül felmerült ..... korona hetvenöt fillér azaz ..... korona ..75.... fillér költséggel együtt hozzám juttatni sziveskedjék.

Budapest, 1901. október hó 17-én.

A minister meghagyásából:

Ulain

ministeri tanácsos,
elnöki titkár.

A fennebbi 75 filler
szállitási költséget alulirott
Budapest 1901 évi Okt. 24

Fodor

MAGYAR KIRÁLYI VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉRIUM ELNÖKI IRODA

M. tud. akadémia

Budapest

AP372

1961

GOTHARD JENÖ
HERÉNY
Vasvármegye.

Méltóságos Uram!

A legnagyobb sajnálattal értesítem Méltóságodat, hogy mái heteken áta tartó fulyos influenza akadályoz abban, miszerint Méltóságod nagyon megtisztelő felszólításának megfelelően a Hallóm-emléktábla lelepleztési ünnepélyen megjelenve a M. Tudományos Akadémiát képviselhessem.

Mély tisztelettem nyilvánításával maradok

Herény 1901 okt. 25

Kész szolgája

Gothard Jenő.

INTERNATIONAL CATALOGUE
OF
SCIENTIFIC LITERATURE.

34 & 35, SOUTHAMPTON STREET,
STRAND,
LONDON. W.C. d. 29 Juli 1901

Herrn
Prof. Aug. Heller
Bibliothekar
Ungarische Akademie
Buda-Pesth

Hiermit zeige ich Ihnen ergebenst an, daß folgende Drucksachen mit heutiger Post an Ihre Adresse abgegangen sind:

A
B
D
F
L
M
P
Schedules auf Deutsche, je 25 Exemplare.

Instructionen für die Regional-Büreaus, 25 Exemp.

Hochachtungsvoll
Sr. Hg. Förster Morley
G.F.

513. 82.
1901

É

Ek. 1901. okt. 25.

514. 82.

1901.

LAMPEL RÓBERT
CSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI UDVARI
BUDAPESTEN, VI. KER.,

(WODIANER F. ÉS FIAI)
KÖNYVKERESKEDÉS, KIADÓHIVATAL.
ANDRÁSSY-UT 21. SZÁM.

Nagytekintetű Akademia!

Azzal a tisztelettteljes kéréssel bátorkodom a Nagytekintetű Akademiához fordulni, kegyeskedjék nekünk megengedni, hogy gróf Széchenyi István Hitel, Világ és Stadium czimű munkáit úgy drágább, mint népszerű olcsóbb kiadásban közre bocsáthassuk, és méltóztassék velünk az erre vonatkozó szives engedély feltételeit közölni. Ha a teljes művek közlése akadályokba ütköznék, arra az esetre kérnők az engedélyt a gróf Széchenyi István összes munkáiból válogatandó szemelvényes gyüjteményre, mely körülbelül 50 nyomtatott ivre terjedne.

Reménye, hogy a Nagytekintetű Akademia tisztelettteljes kérelmünket nem utasitja vissza, vagyunk

Budapesten, 1901. október hó 24-én

kiváló tisztelettel

kész szolgái

Lampel R. fiai Könyvk.
Wodianer fiai

Ér.

ErK. 1901. okt. 26.

515. sz.

1901.

25287. Ikt. szám. Érkezett 1901. Szeptember 14-én
1901.

Végzés.

A Budapesti m. kir. fővárosi számvevőségi nyilvántartási ontájának 1901. évi július hó 4-napján 799/901. szám alatt kelt pótlási megbízása alapján a Budapesti fővárosi pénzügyi számvevőséget 758 számú tételében 766. sorszám alatt a Magyar tudományos Akadémia mint álló ingatlanra a városligeti 1156 számú telekből törvényi jövedéki jövedéket és ennek 1901. évi szeptember hó 9-napjától járó 1/20 hányadát Budapest m. kir. fővárosi törvényes javára bekebelezteti rendeltetik. —

Értesítést értesítetnek:

1.) Budapest m. kir. fővárosi számvevőségi nyilvántartási ontálya

2.) A Magyar tudományos Akadémia

Budapesten 1901. évi szeptember hó 16-án

Budapesti kir. törvényt mint kir. telki nyilv.

kir. telki nyilvántartási tiszt

A Magyar tudományos Akadémiának

I.

I. K. 1901. okt. 26.

516. ü.

1901.

Az engedély megadása végett
a legmelegebben ajánlva,
Kiadatik Szász Károly
t. tag részére.

Budapest, 1901. okt. 26.

Szilasy
főtitkár.

Dr. Fränkel Bélának
Mérlone, Fürthen ur ajánl.
lásával kitűnő tisztelettel.

Budapest 1901. Novemb. 1.

Szántay

Érk. 1901. okt. 26.

517

1901.

6.a

F.

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia I. osztálya 1901. október 12-én tartott párt ülése jegyzőkönyvéből.

60, Az osztályelnök felszólítja az osztályt a pályaművek bírálóinak megválasztására.

Megválasztattak bírálóknak:

1, A Teleki-pályázathoz: Tóth Mór t. t. Bánóczi József, Kozma Andor l. tt. —

2, Karácsonyi-pályázathoz: Heinrich Gusztáv r., Herczeg Ferenez, Riedl Frigyes l. tt. —

3, Nádasdy-pályázathoz: Lévay József, Gyulai Pál r. Badics Ferenez l. t. —

4. Gyöngyösi-pályázathoz: Beöthy Zsolt r. Pasteiner Gyula, Negedüs István l. t. —

5, Ipavics-Rastó-pályázathoz: Bakonyi János, Emődy Sándor, Lehr Albert l. tt. —

6. Lukács Krisztina-pályázathoz: Gr. Khuen Gézat. Vámbéry Ármin, Szinnyei József r. t. —

7, Tatay-pályázathoz: Szilády Áron, Simonyi Zsigmond r., Kalocsa Lajos l. t. —

8, Román Petre-pályázathoz: Ivanovics György t., Szinnyei József r., Abafi Lajos l. t. —

9.) A Péczely-pályázathoz még májusban megválasztattak bírálókul: Beöthy Zsolt r., Berczik Árpád, Négyesy László l. t. —

10, Ugyanakkor a Bulyovszky (utólagos)-pályázathoz szintén megválasztattak: Szász Károly, Gyulai Pál r., Lehr Albert l. t. —

Gyulai Pál
osztálytitkár

Érk. 1901. okt. 26.

518. Gz.

1901.

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia I. osztálya 1901. október 12-én tartott zárt ülésének jegyzőkönyvéből.

61. Az osztálytitkár bemutatja Hőrsi Sámuel tanárnak „Zrínyi és Machiavelli" czímű értekezését, mely felolvasás végett küldetett be. Egyszersmind ajánlja az osztálynak, mint oly dolgozatot, mely irodalmunkban először foglalkozik azzal a kérdéssel: minő hatással voltak Zrínyi prózai dolgozataira Machiavelli munkái. Teles dolgozat, érdemes a felolvasásra. A szerző az a kérést és intézi az osztályhoz, hogy személyesen óhajtaná felolvasni értekezését.

Az értekezés elfogadtatik felolvasásra s a személyes felolvasásra való engedély megadása ajánltatik az összes ülésnek.

Gyulai Pál
osztálytitkár.

Ek. 1901. okt. 29.

520. Fr.

1901.

NEMZETI SZINHÁZ.

1501. sz.
1901.

Méltóságos Főtitkár Úr!

Folyó évi 482. sz. nagybecsű megkeresésére szerencsém van Méltóságodat tisztelettel értesíteni, hogy a folyó évi Jeleki-pályázat bíráló bizottsága Gyenes László (I. kerület Keresztesi út 29.) és Szacsvay Imre (I. kerület Rökk Szilárd utca 19) kéretett fel, kik e tisztséget el is fogadták.

Fogadja Méltóságod őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1901. október 28.

Kiváló

Méltóságos

Szily Kálmán, igazgató

Urnak

min. tan. a M. Tud. Akad. főtitkára

Helyben.

Ék. 1901. pkl. 29.

519. 8z

1901.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS
TANÁCSA.

63269.
1901. II.

Nagyméltóságú
báró Eötvös Lóránd
úrnak, a magyar tudományos akadémia
elnökének.

Budapesten.

Van szerencsénk a vízvezetéki igazgatóságunk hivatalos helyiségeinek bérlete iránt a Magyar tudományos akadémiával fennálló két rendbeli szerződésünknek 1902 évi május hó 1-ére történt felmondása tárgyában mai napon tartott ülésünkből fenti szám alatt hozott határozatunk másolatát / alatt csatolva Nagyméltóságodnak szíves tudomásvétel végett tisztelettel megküldeni.

/

Budapesten, a székes főváros tanácsának 1901. évi október hó 10-én tartott üléséből.

Polgármester.

ifj. Vargha Gyula

17 SZ. SZÉKESFŐV. HÁZINYOMDA.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS TANÁCSA.

63269
1401 VI.

9.

A vízvezetéki igazgatóság 50831/901. számú előterjesztése az V. ker. Arany János utcának a Akadémia mellett levő térrészből a központi városháza épületének keleti bejárata előtti térrészbe történő áthelyezése tárgyában.

Indítvány a fenntartásra kerülő térrészben levő helyiségek bérlőinek felmondása iránt.

Mivel a vízvezetéki igazgatóság ennek előterjesztése szerint az igazgatóságnak az V. ker. Arany János és Akadémia utcák sarkán levő térrészből a központi városháza épületének keleti bejárata előtti térrészbe - tekintettel a hivatal speciális voltára - csak akkor megállapítható terv szerint a legnagyobb feltűnéssel által és oly időben, történhetik meg, a midőn az az ügymenet és az egyes osztályok munkálkodásának megakasztása nélkül keresztülvihető, a minthogy azidőszerint az egész vonalon külső vízvezetéki munkálatok folyamatban, a melyek érdekében az igazgatóság egyes osztályainak zavartalan munkássága szükség van, továbbá arra való tekintettel, hogy az igazgatóság és hivatalai részére a központi városházában kijelölt helyiségekben az üzemet rendszeres vitelére ma már nélkülözhetlen telefon állomások kiépítése a kiköltözés alatt kell hogy szüneteljen, ennél fogva ezen indokolt előterjesztés alapján

1.

megengedi a tanács, hogy a vízvezetéki igazgatóság jelenlegi helyiségeiből az 1901/1902-iki téli évad végén, s illetőleg a tavasz elején költöz-hessenek ki, a mikor a vízozolgáltatásáo legkisebb, s a külső munkálatok úgyszólván teljesen szünetelnek.—

Ez alkalommal a tanács a követ-kező indokokkal bezi:

A székesfővárosi vízvezetéki igazgatóság hivatala szolgálni az V. ker. utcai Tánovics Akadémia utcái s arrán l. illet. ve 4. összeirási szám alatt fekvő bérház II-dik emeletén levő helyiségek bérlete iránt a magyar tudományos akadémiával közölt 22231/1884 tan. szám alatt jóváhagyott és kétszer meghosszabbított, valamint az ezzel összefüggő, 1893 június hó 10-én közölt 30980/893.-I. tan. szám alatt jóváhagyott 1898-évi október hó 31-éig lejedőleg közölt két rendbeli bérleti szerződések, melyeknek joghatálya az 5'25'70/898.II tan. ov. sz. jóváhagyott határozat értelmében további 6 évre, vagyis 1904. október 31-éig meghosszabbíttatott,- a tanács 1902 évi május hó 1-ére szerrel felmondja, s erről a magyar tudományos akadémiát egyidejűleg átiratban értesíti.—

Mindazonáltal a hivatkozott bérleti szerződések 4 pontja értelmében a szóles fővárosi közönség az általa kibérelt helyiségekben jogosítva volt átalakításokat

-/-

oszközölni, azonban a bérlet lejártával, sajtos a magyar kir. bányaakadémia kívánatára a bérlet megkezdésekori állapotba helyreállítani, s a kibérelt helyiségeket ugyanazon karban, a milyenben átvette, visszabocsátani, ennélfogva felhívatik azerodeki szerződések (2 drb szerződés és 2 drb tervrajz!) és az összes iratok kiadásával a mérnöki hivatal, hogy a bérelt helyiségeknek az erodeki állapotba való visszahelyezésére vonatkozó tervek és költségvetési a vízvezetéki igazgatóság közbenjöttével sürgősen készítve elé terjessze be.-

Felhivatik egyúttal a vízmű, hogy a vonatkozó bérösszegek tekintetében, illetőleg a bérösszeg és egyéb járulékok utalványozásának a bérlet felmondása folytán szükségessé váló beszüntetésére vonatkozólag mielőbb tegyen javaslatot.-

A bérlet felmondása napjáig esedékessé váló bérösszegek feloszlatéről az 1902 évi költségvetési keretében gondoskodó körülmény, az irányban intézkedés szükséges nem forog.

Végül felhivatik a tanácsi VII. ügyosztály, hogy a vízvezetéki igazgatóságnak a központi városháza épületébe a fentebb megjelölt időben lakásul átköltöztetése iránt intézkedjék, oly képen, hogy az igazgatóság jelenlegi helyiségeinek esetleg szükséges átalakításához kellő időben álljon rendelkezésre.-

Miről a tanácsi II és VII. ügyosztályok,

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS TANÁCSA.

Hauffel Adolf középítészi igazgató úr, a mérnöki hivatal, a vízvezetéki igazgatóság, a számvevőség és a központi városház építészeti művezetősége felszólalása, a magyar tudományos akadémia pedig átiratában tudomásul vétetnek.-

Budapesten, a szűkebb fővárosi tanácsnak 1901. évi október hó 10-én tartott üléséből.-

polgármester.

521 Kz.

1901

5-

Kivonat

a M. Tud. Akadémia I. osztálya 1901. május 31-én tartott zárt ülése jegyzőkönyvéből.

54, Olvastatik a főtitkár előterjesztése a f. é. március 11-én tartott összes ülésből. Ez ülésen Ballagi Aladár l. t., hosszas szóbeli indokolás után, a következő indítványt nyújtotta be: „Kérje ki az Akadémia, hogy a „Magyar Nyelvőr" czímű folyóiratra javaslatba hozott 2000 korona segélyt ez évi költségvetési, ből törölje, magát a folyóiratot, mely a M. T. Akadémia tulajdona, megszüntesse. Kérje ki továbbá, hogy az ekként fennmaradó 2000 koronából 1000 Koronát az I. osztály költségvetésébe föl nem vett, de az osztály által melegen ajánlott Keleti Szemle segélyére fordítsa. A másik 1000 koronán pedig kérje ki azt a kívánságát, hogy ezzel az összeggel az I. osztály javaslattevő" jogának épségben tartása mellett a Nyelvtudományi Közleményekre segélyt emeltessék." Ennek ellenében a főtitkár indítványozza, hogy az ülés fogadja el változatlanul az 1901-re szóló költségvetést s a Ballagi Aladár indítványát utasítsa az I. osztályhoz véleményes jelentéstétel végett. A főtitkár véleménye elfogadtatván, Ballagi Aladár indítványa az I. osztályhoz utasíttatik.

Egyhangúlag határoztatik, hogy a „Magyar Nyelvőr" még nem „pusztulásnak" indult; szükség van oly folyóiratra, mely a régibb értelemben vett magyar nyelvészettel foglalkozik. A „Nyelvtudományi Közlemények" az általános és különösen az ugor összehasonlító nyelvészet szolgálatában, minthogy ott nem volt elég tér, a régibb értelemben vett magyar nyelvészettel művelői számára megnyílt a lehetőség és osztály a „Nyelvőrt". Ez a szükség éppen oly érezhető most is, mint régen s minden ok, hogy az osztály e folyóiratot megszüntesse. A mi a Keleti Szemlét illeti, annak segélyét már más úton kieszközölte az osztály.

Gyulai Pál
osztálytitkár.

5 D 5 1/2

1 Box

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Budapest, 1904 október 31.

Elismerjük ezennel, hogy mai napon intézetünk pénztárába

méltóságos Szily Kálmán úr —

által

Egy 1255 k. 55 f., azaz: Ezer kétszázötvenöt korona

ötvenöt fillér —

befizettetett és

a magyar tudományos akadémia —

számadása javára iratott.

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Nyomtatványminta 84.

Franklin-Társulat nyomdája.

Érk. 1901. okt. 30.

524. sz.

1901.

BUDAPESTI KÖNYVTÁR-EGYESÜLET
ÉS
KÖZPONTI KÖNYVTÁRA
BUDAPEST,
II. ker., Corvintéri vigadó.

429. sz.
1901.

A

Magyar tudományos Akadémia tekintetes
főtitkári hivatalának

Budapesten

Folyó évi szeptember 20.án kelt becses átiratára hivatkozva, van szerencsénk a t. főtitkári hivatalt teljes tisztelettel kérni, miszerint a kérdéses 20 korona lefizetésétől eltekinteni és jövőben egyesületünknek az akadémia kiadványait díjtalanúl átengedni szíveskedjék.

Egyesületünk kulturális és hazafias tevékenységére való tekintettel a nagyméltóságu földmivelésügyi m. kir. ministerium, továbbá számos fővárosi és vidéki irodalmi társaság kiadványait ingyen engedi át könyvtárunknak és reménylni bátorkodunk, hogy a t. főtitkári hivatal ezennel előterjesztett oda irányuló kérelmünket, hogy a magyar tudományos Akadémia kiadványai nekünk ingyen átengedtessenek a jövőben, tekintve anyagi szerény helyzetünket, melyben egyesületünk kiadásait csak a legnagyobb erőmegfeszitéssel vagyunk

/

képesek fedezni, illetékes helyen pártolólag fogja előterjesztni és egyuttal azt is kieszközölni, hogy az eddigi kiadványok hiányzó részét pótlólag azonban elnyerjük.

Kegyes pártfogásába magunkat ajánlva, maradunk

Budapest, 1901. október 18-án

kiváló tisztelettel:

elnök

BUDAPESTI KÖNYVTÁR-EGYESÜLET • 1891.

titkár

Ekk. 1901. okt. 31.

5h.

525. sz.
1901.

Szíves véleményadás végett kiadatik
Lóczy Lajos k. tag úrnak. Körlek.
Budapest, 1901. október 31.

Sz. Gy.

Főtitkár.

TELEFON
470.

ANTIQUARIUM, KÖNYV- ÉS ZENEMŰ-KERESKEDÉS

SZILÁGYI BÉLA
BUDAPEST,
IV., Károly-körút 20. sz.

ANTIQUARIAT, BUCH- UND MUSIKALIENHANDLUNG

A MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK PÁLYAUDVARI KÖNYVKERESKEDÉSEINEK KEZELŐSÉGE.

»Könyvkedvelők Kalauza« czimü irodalmi értesitő kivánatra ingyen és bérmentve küldetik meg . . . . . o

Egyes jobb müvek, valamint egész könyvtárak készpénzért megvétetnek . . . o

Különlegesség: Könyvtárak berendezése. o

Szakirodalom a tudomány minden ágából dús választékban . . . . . o

— Mélyen leszállitott árak.

Budapest, 1901 X/28.

Nagyságos

Szily Kálmán urnak

mint a nagyt. kir. M. Tud. Akadémia Főtitkárának

Helyben

A tulajdonát képező „Humfalvy Magyarország és Erdély képekben" czimü müvének eredeti lemezeit készitette Rohbock Lajos arczélmetsző" van szerencsém az idemellékelt minta szerinti alakban megvételre felajánlani.

Talán a nagyt. kir. M. Tud. Akadémia által contemplált nagyobb szabásu nagyis ilyen irányu monumentalis mü kiadásánál a fenti lemezek nagyon hasznos szolgálatot volnának hivatva felgyorsitni, amit tulajdonképen a nagyt. kir. M. Tud. Akadémia jutern hatáskörébe tartozik, csak bátor vagyok megemliteni, hogy Humfalvynak ezen szép magyar hazánkat egyedül behatóbban tárgyaló és egyetlen müve, a Könyvpiaczon mindig keresett, mert

Szakirodalom a tudomány minden ágából dús választékban . . . . . o

— Mélyen leszállitott árak.

és ha elvetve egy egy példány elő is fordul nyj azt
csak 100-120 korona felemelt bolti áron lehet beszerezni,
holott a folytonos keresletből jtélve annak hiányát mej-
lehetősen érezzük.

Gondolva, hogy jelen sorain által fontos szolgálatot
véled teljesiteni a nagyt. M. Tud. Akadémia annyi
is érdemekben gazdag Főtitkárságának midőn nagybecsü
figyelmét bátor vagyok azzal irányitani, hogy e remekmü mint
kiadásával egy örökös emlékmü maradó és Lazánk viszonyait
alaposan tárgyaló annak minden szépségeinek és remekeinek
hüen magyarázó legelső rendben álló diszmüvet nyerném
melynek egy irodalmi becse mint irányfartalma
a külföld és világ előtt csak dicsőségünkre válna.

Jelen ajánlatomnak elfogadása esetén szivesen szolgálok
a lemezek teljes számjegyzékével illetve költségvetéssel.

Maradtam Királyi tisztelettel

Alulirt

A lemezek mennyisége összesen 145 darab.

Miltényi Dr Szily Kálmán
akadémiai főtitkár Urnak

Budapesten.

Szilágyi Béla antiquárius ajánlatára vonatkozólag
következő véleményem van:

Hunfalvy J. „Magyarország és Erdély Eredeti képekben"
című díszmunkáját Rohbock acvilmetszetei gyö-
nyörűen illusztrálják. A képeknek nagy része
olyan, hogy azokat mindenkor műveli élvezettel
és tanulsággal lesszük szemlélni; jó részük azonban
történeti becsű a mennyiben a 30-40 évi előtti
állapotokban ábrázolja az ország városait és
vidékeit. Mintegy a félszázad előtti Magyarország
ismerjük meg e képekből.
Nyilvánvaló, hogy egy modern földrajzi leírások-
ban e képek egyedül meg nem állhat-
nak, hanem csak a multnak feltüntetőjét
(mint)

lehetne őket alkalmazni. Mindenekelőtt a sirón levő dinnunka képeinek eredeti keretesinek rendezését nagyon melegen ajánlom a Tekintetes Akadémiának. Milla helyiségben valósíthatók ezek a M. T. Akadémia birtokában. Esetleges értékesítésünk és felhasználásunk lehetősége valamikor a jövőben még nagyobb becsűk lesz. Mindenesetre Magyarország földrajzában is sok jó hasznuk lehet.

A megvitel bizonyára a keretek irodalmi tulajdonjogára is kiterjesztendő és feltétele a mellékes viteleikben kötendő.

Legmélyebb tisztelettel

Budapest. 1901 nov 5

Lóczy Lajos

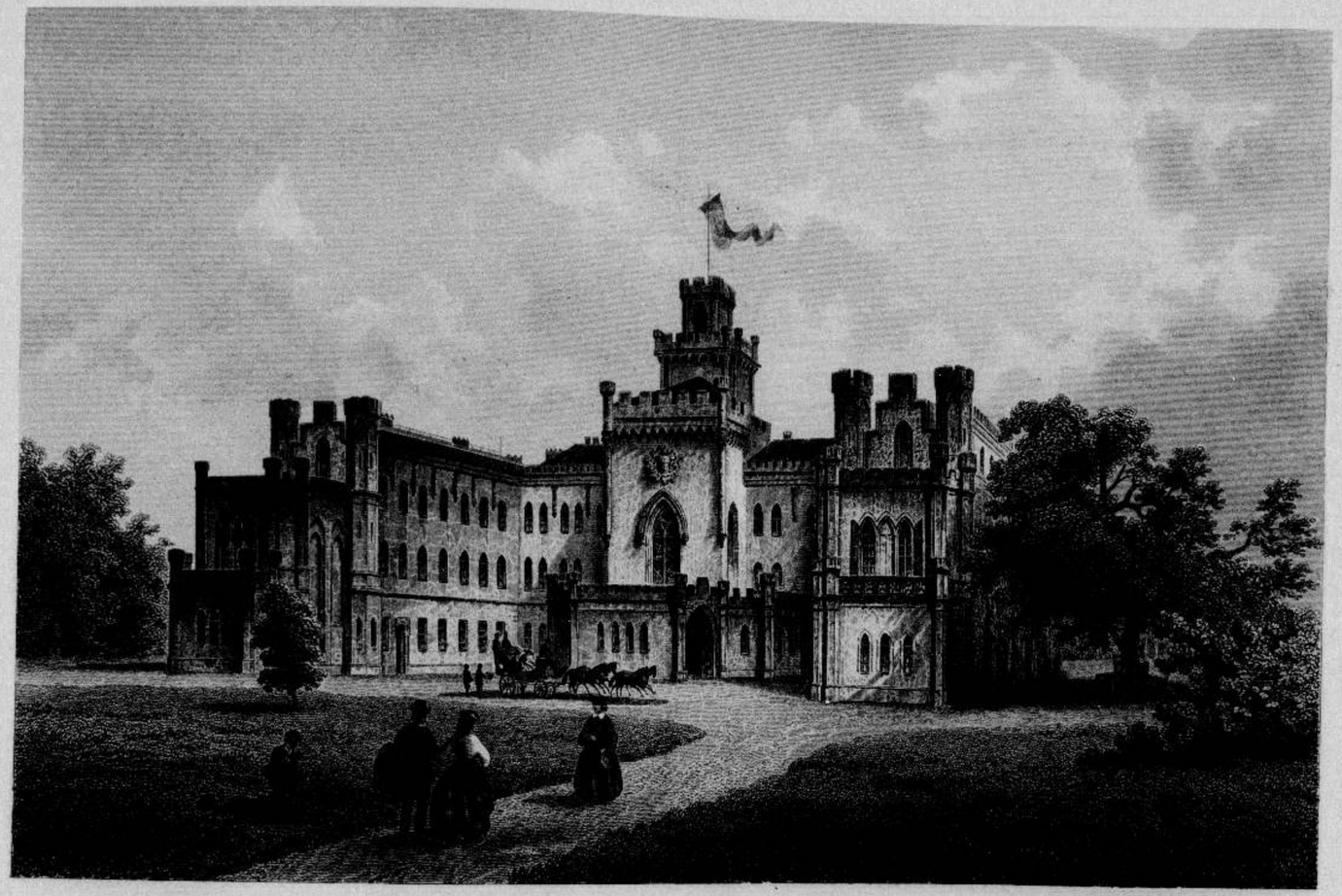

C. Rohbock del.

Druck & Verlag von G. G. Lange in Darmstadt.

A. Festa sculp.

AZ OROSZVARI KASTELY. KASTELL IN KARLSBURG.

J. Rohbock delt. Druck & Verlag von C. G. Lange in Darmstadt. J. M. Kolb direxit Kronlmacher sculpt.

KÖSZEG VÁROSA. STADT GÜNS.

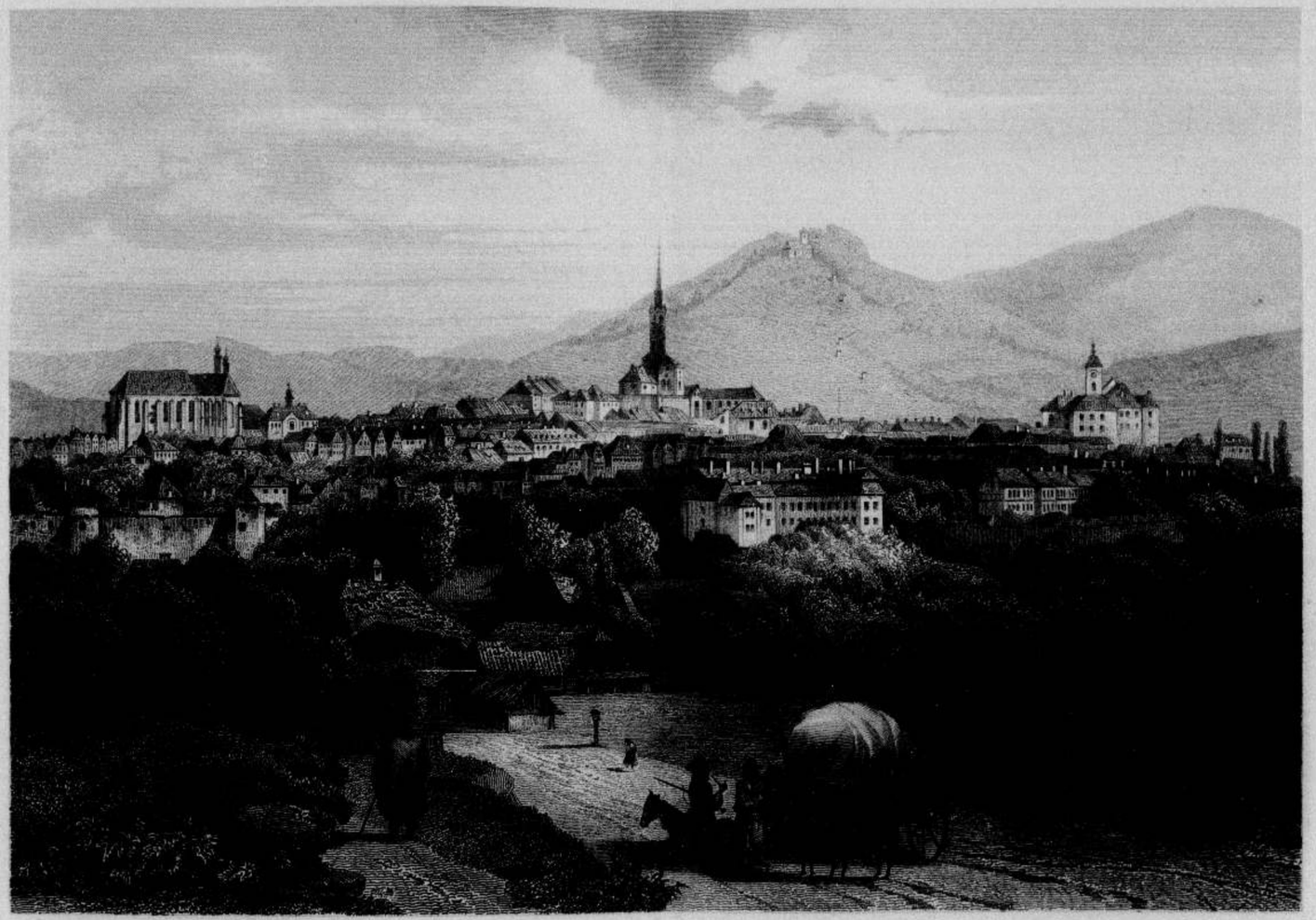

I. Rohbock delt. Druck & Verlag v. G. F. Lange in Darmstadt J. Richter sculpt.

LEUTSCHAU. LÖCSE.

J. Rohbock delt. Druck & Verlag v G.G. Lange in Darmstadt *J. Umbach sculpt.*

NYITRA.

NEUTRA.

TÖRTÉNELMI ÉS HELYIRATI SZÖVEGGEL.

MÁSODIK SZAKASZ:

ERDÉLY.

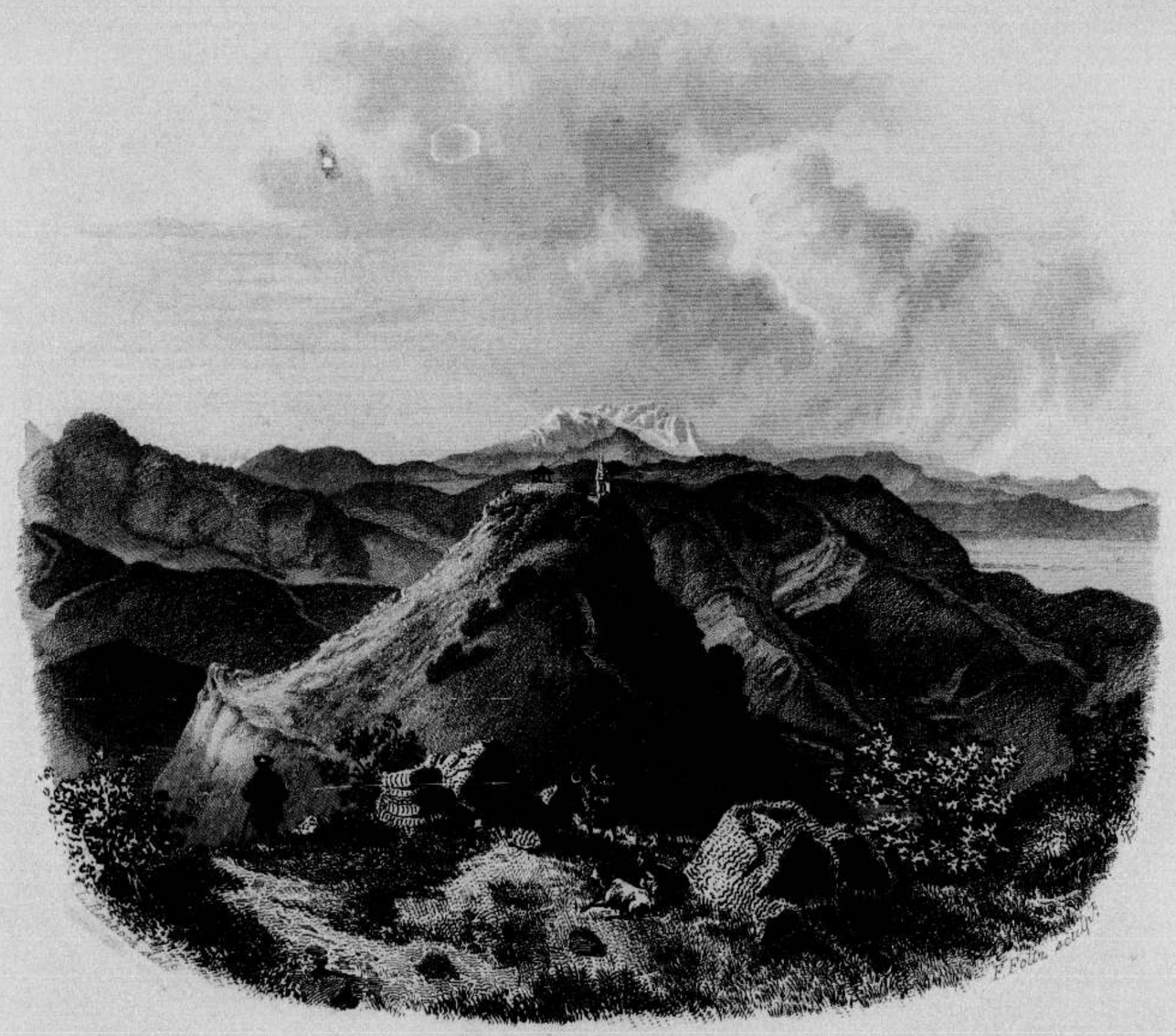

A Czenkhegy Brassónál.

MAGYARORSZÁG

RÉGI ÉS ÚJ KÉPEKBEN

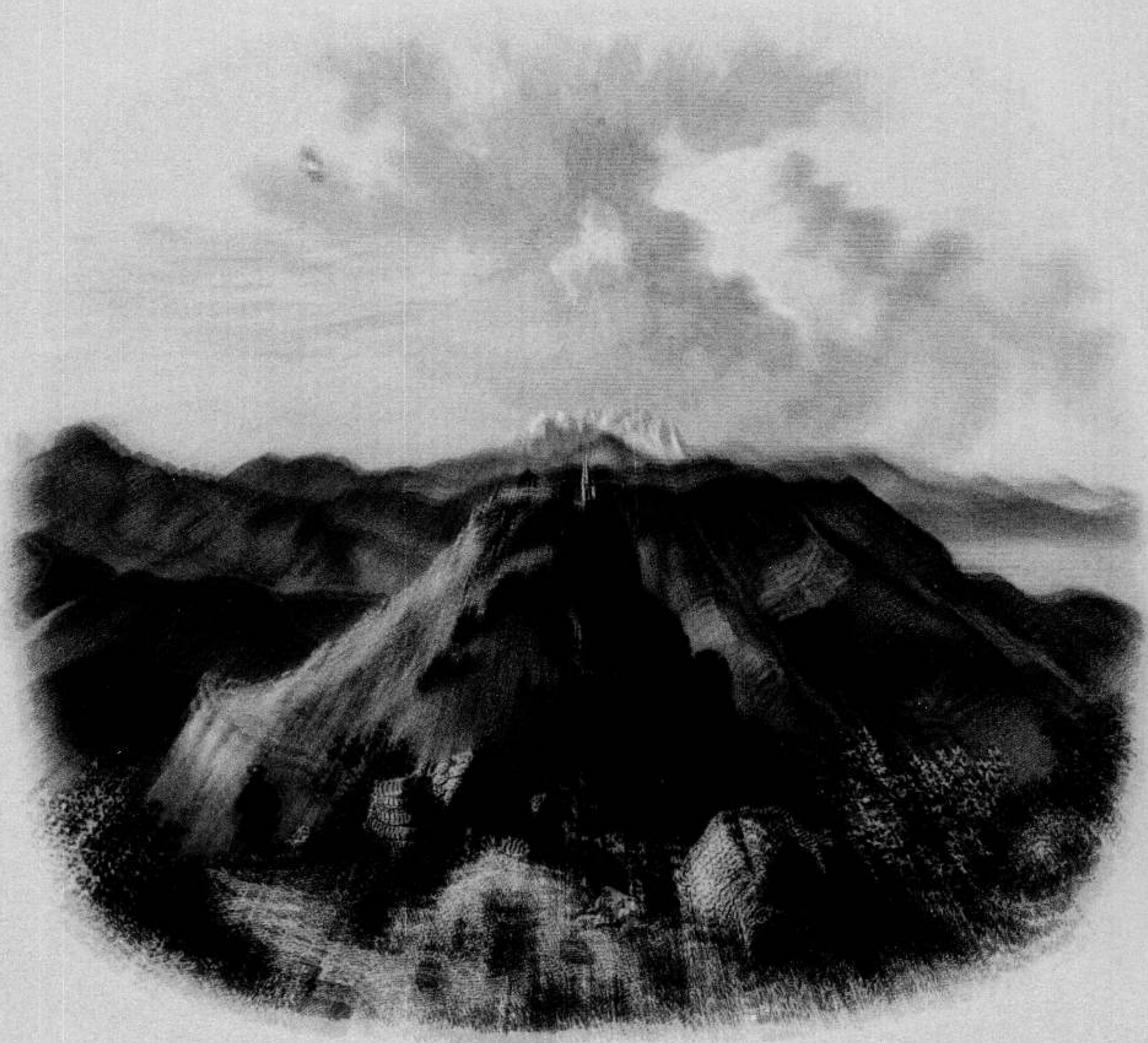

Pesth, Hartleben Ad. Viktor.

MAGYARORSZÁG
ÉS
ERDÉLY
EREDETI KÉPEKBEN
TÖRTÉNELMI ÉS HELYIRATI SZÖVEGGEL.

MÁSODIK SZAKASZ:

ERDÉLY.

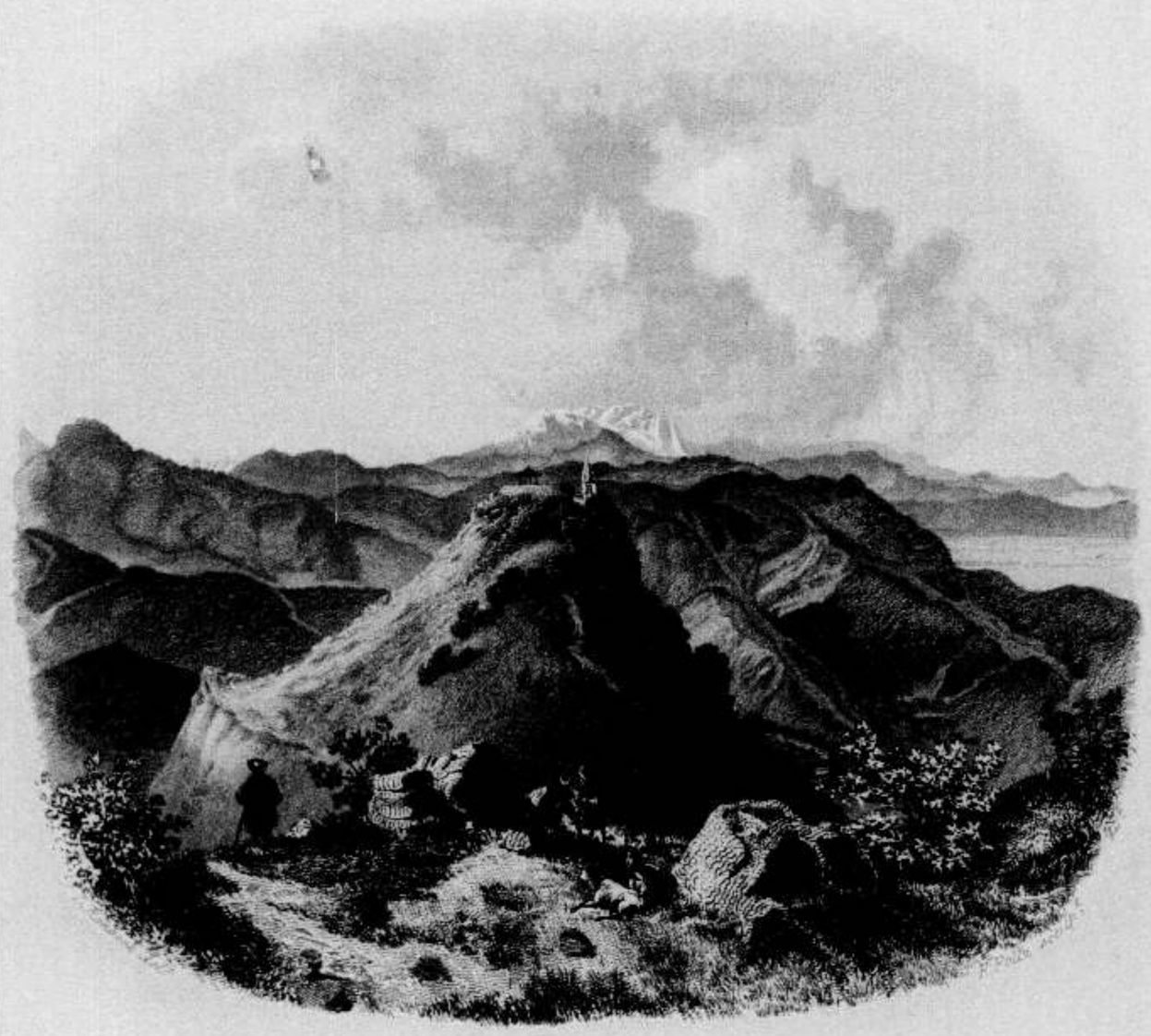

A Czenkhegy Brassónál

Ód. 1901. okt. 31.

526. vz.

1901.

2

Méltóságos Uram!

Jubileumom alkalmából a magyar tudományos akadémia részéről nyilvánult nagy becsü megemlékezésért fogadja és tolmácsolja mély hálámat.

Kiváló tisztelettel lévén

Méltóságodnak

Kolozsvárt, 1901, október 30.

Rész szolgája

Kozma Ferencz

l. tag.

Érk. 1900. decz. 19.

Zm.

A M. kir.
Közmű- és Közlekedésügyi
Miniszterhez.

526. sz.
1900.

II. 4

és kiutalásai
A II osztály költség-előirányzata
1901-re

I. Az oktatás munkálataira.

1. Előadások, gyakorlatok, kirándulások 5000 Korona.
2. Az „Athenaeum" kiadására 5000 " "
3. A „Phil. Írók Tára" segélye 800 " "
4. A „Magyar Pedagógia" segélye 400 " "
5. Az akad. „Történet" segélye 400 " "
6. A „Corpus Inscriptionum" kiadására 1000 " "
7. Az „Arch. Értesítő" segélye 1900 " "
8. Gaál Jenő: Gr. Széchenyi ismeretlen
fejlődésű társadalom-politikája c. művének kiadásának I-ső részlete 2000 " "

9.) Kisebb összegű munkálatokra 4819 29

Összesen: 20000 " "
20819 K 29

A 8. ponthoz. Jenő más helyeken előzményeit az angol
és amerikai iskolákban, és ezek más területek
az oktatásunk mikor és el is jutnak. A mű 35-40
ívre terjed és majdnem 1902-re

van kitüntetve helyesen. Minthogy azonban ilyen nagyobb munkára költségül az 1903-iki évi költségvetésben 4000 K. van előirányozva, javaslom, hogy ezen összeg a költség-előirányzat 22 (901-ik költség-irányzati) tételéből 1902 dec. 10.

Lechner
főmérnök.

Nagyméltóságú Vallás- és

Közoktatásügyi m. kir. Miniszter Úr!

Román-Petre község a honfoglalás évtizedes ünnepe alkalmából 1000 korona adományt bocsátott a M. Tud. Akadémia rendelkezésére, oly célból, hogy abból pályázat hirdettessék oláh-tannyelvű népiskolákban használandó oly gyakorlati magyar nyelvtanítási könyvre és hozzá „való vezérkönyvre, mely a magyar nyelv kötelező tanításáról szóló 1879. évi XVIII. tcz. végrehajtása tárgyában 1879. év június hó 25-én 17284. sz. a. kelt rendelettel kiadott miniszteri tantervnek és utasításnak megfelelően a magyar nyelvnek a nem magyar ajkú népiskolák I., illetőleg II—IV. osztálya számára előírt teljes tananyagát módszeres feldolgozásban magába foglalja.

5216/1901.

A pályázat utasítása szerint a beérkezett munkák megbírálására (: ezek száma 6 db :) az Akadémia három tagot küld ki s ezekhez csatlakozik Nagyméltóságod megbízásából két paedagogus bírálo, kik egyúttal arról is véleményt mondanak: vajjon engedélyezhető-e a nyelvkönyv a népiskolák használatára.

Szerencsém van emlékezni Nagyméltóságodat felkérni, méltóztassék a két paedagogus bírálót kinevezni és nevüket az M. Tud. Akadémiával közölni.

Fogadja stb.

Budapest, 1901. nov. 2.

Eötvös megbízásából:

Pöstiklár.

Kivetyn uvrözhsekkel

tisztelő híve

Lipshay Sándor

ÉrR. 1901. okt. 31.

3m

527 rz.

1901

Kedves barátom!

Ide sártom beszerjeztem a szombathelyi kikülve-téseimre vonatkozó hivatalos jelentésemet. Nagyon jó volt, hogy Ilosvay velem jött, mert Gothárd csakugyan beteges és ezért nem jöhetett volna el az ünnepélyre.

Költségeim megtérítésére
ugyan nem vagyok
nagyon rátartós. De
ha az Akadémia
meg szokta térítem
az ily kiküldetések
költségeit – a mint
ezt leveled után
sejtem – akkor ter-
mészetesen nem volna
semmiképen sem meg
okolva, hogy ezt el ne
fogadjam.

Ezért megemlítem
hogy költségeim kerek-
számban 20 forintra
rúgtak; t. i. 12 forintba
került az utazás oda
és vissza $\frac{1}{2}$ I ovatályú egy-
jegygyel, 3 forintot
fizettem a használt
koczikért és mintegy
5 forintot tettek a
vendéglői költségek.

XXXIV. évfolyam. Szombathely, hétfő, 1901. október 28. 139. szám.

VASVÁRMEGYE

politikai, társadalmi és közgazdasági lap.

Telefon állomás
Kiadóhivatal 4. sz.

Telefon-állomás
Szerkesztőség 33. sz

Előfizetési ár:
Egész évre . . . . . 10 frt — kr. = (20 korona.)
Fél évre . . . . . 5 frt — kr. = (10 korona.)
Negyed évre . . . . 2 frt 50 kr. = (5 korona.)
Egyes szám ára 15 kr. (30 fillér.)
Megjelenik hétfőn, szerdán, pénteken és vasárnap.

Előfizetési és hirdetési díjak a **kiadóhivatalba**, a lap szellemi részét illető közleményeket a **szerkesztőségi irodába**, **Szombathely, Ovoda-utcza 4. szám** küldendők.

Hirdetéseket és előfizetéseket elfogad továbbá:
Bertalanffy József papirkereskedése.
A lapot illető minden fizetés Szombathelyen teljesitendő
Hirdetések árjegyzék szerint.
Nyilttér petit soronként 20 kr. (40 fillér

A Hollán-ünnep.

— A „Vasvármegye" saját tudósitójától. —

A nemzet egyik leghűbb fia, a lángbuzgalmu hazafi, a kiváló teknikus, a hős altábornagy, Szombathely város szülöttje emlékének hódolt igaz érzelmekkel szivében a Magyar Mérnök- és Épitész-egylet, mikor halhatatlan érdemü elnökének szülőházát emléktáblával jelölte meg.

Hogy ki volt Hollán Ernő, az aranybetükkel van bevésve a magyar nemzet történetének könyvébe; életét, munkásságát az ő nemzetének áldozá, legfőbb vágya, amiért tollal, tettel sikra szállt, hogy boldog s a nagy nemzetekkel egy szinvonalon álló legyen a magyar!

És a város, mely dicső fiának emlékét már azzal is megörökité, hogy nevéről egyik utczáját nevezte el s arczképét hűségesen őrzi a város közgyülésének tanácsterme, megőrzés végett most birtokába vette az emléktáblát, melyet a mérnök- és épitészegylet hálás kegyelete létesitett.

A nagy férfiu emléke iránt érzett szeretetben egybeforrva ünnepelt e város közönsége a tegnapi napon s ünnepe szép, lélekemelő és az ünnepelthez méltó vala. Az impozáns ünnepély részleteiről az alábbiakban számolunk be;

(Megérkezés.)

Az ünneplő vendégek a várost fellobogózva találták és derék közönségünk részéről méltó fogadtatásban részesültek.

Már szombaton délben megérkezett az egylet elnöke *Cziegler* Győző, müegyetemi tanár, a müemlékek fentartása czéljából kiküldött országos bizottság tagja, Fittler Kamill, a kir. iparmüvészeti iskola igazgatója és Farkas Kálmán müszaki tanácsos, akik délután Jaákra is kirándultak és megnézték a templom épitkezését. Este érkeztek a m. tud. akadémia kiküldöttei: Lipthay Sándor udv. tanácsos és Ilosvay Lajos, a m. kir. József-müegyetem rektora, a tudományos akadémia tagja. Gotthard Jenő akadémiai tag levélben mentette ki betegsége miatti elmaradását; továbbá Ney Béla min. tanácsos, Langraf János müszaki tanácsos, a mérnökegylet igazgatója, Mihályfi József székesfővárosi főmérnök, a mérnökegylet titkára, Brenner Vilmos, Szerdahelyi Agoston, Vater József müszaki tanácsosok, Zelovich Kornél vasuti főfelügyelőségi biztos, mérnök- és épitészegyleti tagok.

Ugyanekkor érkeztek a Hollán-család tagjai: Idb. Hollán Sándor miniszt. tanácsos, ifj. Hollán Sándor miniszt. titkár, és neje szül. Kolozsváry Adrienne, Kolozsváry Miklós min. osztálytanácsos, Hertelendy Gyula, akiket a mérnökegylet elnöke, Nádas Róbert és neje Guary Mária, Hollán Ernőné unokahuga üdvözöltek. A Hollán családot a megjelent rokonság képviselte, mert özv. Hollán Ernőné gyöngélkedése miatt nem vehetett részt az ünnepélyen.

A szombathelyi mérnökök küldöttsége mindannyiszor a pályaudvarban fogadta a vendégeket.

(A Horváth Boldizsár szobornál.)

Reggel 9 órakor az egyletideérkezett és itteni tagjai a Horváth Boldizsár szoborhoz vonultak ki, a hol Cziegler Győző letette az egylet koszoruját, rövid és velős szavakkal emlékezve a nagyember érdemeiről, hozzátéve, hogy a nemzetet mindig az ő igazságos szelleme hassa át.

Az illusztris vendégek ezután a székesegyházba mentek istentiszteletre.

(A megyeházán.)

Diszes közönség töltötte meg délelőtt 11 órára a megyeház nagytermét, ahol a kegyeleles ünnepély második pontjának kellett lefolynia. A város notabilitásai, az összes hivatalok vezetői és képviselői mindnyájan megjelentek.

Az illusztris társaságból sikerült a következőket feljegyezni: Károlyi Antal dr. és családja, Reiszig Ede főispán, Kronecker József, Laky Kristóf, Halász Ferencz, Bárdossy István, Bárdossy László, Biró István, Ernuszt Géza dr., Korniss Emil gróf, Gotthárd Sándor, Kassay F. József, Reiszig Alajos, Edelmann Sebő dr., Rőthy István, Egerváry Miklós, Kisfaludy József, Eredics Ferencz, Koller Ernő, Gaár Frigyes, Brenner Tóbiás, Pállfy Boldizsár, Markovics József, Siemenszky Kálmán, Kögl Árpád, Kárpáti Kelemen és a városi előkelőség legtöbb tagja. Ott voltak továbbá az összes hivatalak képviselői, valamint az itt állomásozó 11-ik huszár- és 83-ik gyalogezred tisztikarának küldöttségei. A körmendi honvédzászlóalj tisztikarát Kerékgyártó József százados, báró Zmaic Iván százados, Ledermayer Dániel főhadnagy és Pulay István hadnagy képviselte.

Az ünnepélyen részt vettek: Francsek Imre, Egan Ede, Just Ferencz, Hauzer Romuald, Révész Sámuel, Eperjessy Dezső, Perjatel István, Weszelák József, Nádas Róbert, Hvozdovits Antal, Gerő Ferencz, Bodányi Ödön főmérnökök, Cserháti Jenő gyárigazgató, Dvorák Ede müépitész, müegyetemi adjunktus, Laber Vilmos müépitész tanár, Zhuk József állammérnök, Dosa Kálmán müépitész és városi mérnök, Wagner Károly, Kenesey Béla, Simonyi Mihály, Frank Armin, Rieger Antal, Dechy Ferencz, László Sándor, Kukin Vojin, Schmideluis József mérnökök, Spur István, Trummer János, Weiss Oszkár egyleti tagok, Flieger Ede, Rauscher Miksa müépitészek, Nádory Vilmos Kolosváry Kis Ferencz, Varga Herkulus müegyetemi hallgatók.

Pontban 11 órakor magnyiltak a nagyterembe vezető ajtó szárnyai és bevonultak rajta az ünnepélyre ideérkezett küldöttségi tagok.

Cziegler Győző a mérnök- és épitész-egylet nevében üdvözli elsősorban a Magyar Tudományos Akadémia küldöttségét, a helyhatóságokat és az ünnepélyen megjelent diszes közönséget. Indítványozza, hogy az ünnepély folytatása czéljából vonuljanak ki a helyszinére.

(A leleplezés.)

Óriási közönség helyezkedett el Hollán Ernő szülőháza környékén. A szomszédos házak ablakaiból szintén sokan nézték az ünnepély lefolyását. Midőn az ünneplők sokasága a megyeházától a helyszinére érkezett, a kapu fölé a falba illesztett emléktábla már le volt leplezve. — A diszes draperiával körített márvány-tábla felirata a következő:

> Ebben a házban született 1824-ben
> **Hollán Ernő**
> mérnök, altábornagy, v. b. t. t.
> Alapitó elnökének
> a magyar mérnök- és épitész-egylet. 1901.

Cziegler Győző elnök lépett legelőször elő és a közönség felé fordulva a következő beszédet mondta:

Tisztelt hallgatóság!

A magyar mérnök- és épitészegylet el nem évülhető kegyeletét rójja le, elhunyt nagyja, alapitó tagja, e város szülötte, Hollán Ernő emléke iránt, midőn szülőházát a mai napon emléktáblával jelöli meg.

Hollán Ernő nemcsak a müszaki karnak volt egyik leghivatottab alakja, — ott láttuk őt mindenütt, minden körülmények között, ahol az ő lánglelke magyar érdekeket szolgálhatott.

Hazát szeretni, hazát és királyt szolgálni tettel, karddal, átörökölve, mint római jellem az erős akaratot, hazaszeretetet és kitartást, — ezt cselekedte ő.

A magyar teknikus szivébe arany betükkel van bevésve az ő neve; vezércsillagunk volt bármely téren; ismerjük életét, odaadó törekvését; feledni nem tudjuk őt sohasem!

Ő alapitotta meg egyesületünket, szilárd kézzel vetve meg annak alapját; elősegitette, odaadó, jó barátunk volt.

Nagy mesterünk emléke élni fog, mig magyar földön, magyar teknikus szivében magyar sziv dobog.

Kérem e ház mélyen tisztelt tulajdonosát, hogy az emléktáblát, a mérnök egyesület kegyeletének e szerény jelét, — megőrizni sziveskedjék.

Ezután *Lipthay* Sándor udvari tanácsos, az akadémia tagja tette le koszorujját a következő szavuk kiséretében:

A M. T. Akadémia, a mely maga is benső kegyelettel őrzi sirba dőlt jelesének, Hollán Ernőnek emlékét, nagy megelégedéssel és köszönettel értesült a mai ünnepélyről, a melylyel a magy. mérnökök és épitészek egyesülete felejthetetlen megalapitójának emlékezetét ápolja.

Az akadémia képviseletében és megbizásából pár szót óhajtok hozzáfüzni az imént elhangzott magvas beszédhez.

Amint azt az egyesület tisztelt elnöke oly találóan kifejtette, az a férfiu, a kinek nagyratörő lelke egy emberélet előtt e helyen testet öltött, nemcsak a magyar müszaki karnak volt egyik legkimagas-

lóbb alakja, nemcsak a műszaki tudománynak volt egyik hivatott művelője.

Küzdelmes élete folyamán valóban ott láttuk őt mindenütt, a hol lánglelkével és férfias munkaerejével nemzeti érdekeinket szolgálhatta.

Ő keltette életre és megvalósitotta a legnagyobb magyarnak, Széchenyi István grófnak a közlekedési ügyre vonatkozó szellemi hagyatékát a politikai, katonai valamint közgazdasági tevékenysége során mély és maradandó nyomokat hagyott kulturális fejlődésünk és nemzeti erősbödésünk történetében.

Hollán Ernő ezen univerzális érdemeit ismerte el a M. T. Akadémia már évek hosszu sora előtt akkor, a mikor őt tiszteleti és igazgató tanácsának tagjául megválasztotta.

E hervadhatatlan érdemeket kivánta a M. T. Akadémia jelezni ma, amikor minket — kiküldöttjeit — megbizott azzal, hogy ezt a Hollán Ernő emlékezetének szentelt babérkoszorut az ünnepély folyamán átnyujtsuk.

Az akadémia nevében tisztelettel kérem Vasvármegye muzeumát, hogy e koszorut az utánunk jövők részére megőrizni sziveskedjék.

Kárpáti Kelemen meleghangu szavakkal köszönve meg az akadémia kegyeletes megemlékezését, a koszorut megőrzés végett átveszi.

Majd *Brenner* Tóbiás városi tanácsos mondott szónoki hévvel telt lendületes beszédet. Önmagát tisztelte meg — ugymond — a mérnök- és épitész egylet, midőn Hollán Ernő emlékét itt ünnepli városunkban. Szombathely közönsége mindig szeretettel környezi azokat, kik a város felvirágoztatás körül érdemeket szereztek.

Hollán Ernő hosszu közpályája csak fényt és dicsőséget árasztott szülővárosára; elismerte azt a közönség már akkor, midőn nagy fiának arczképét helyezte el a város tanácstermében és elismerték ezt akkor, midőn az emléktáblát a szülőházán elhelyezték.

Midőn az emléktáblát a város közönsége nevében átveszi, kivánja, hogy Hollán Ernő emléke még sokáig fennmaradjon.

A szépen előadott beszéd befejeztével a szombathelyi dalos egyesület elénekelte a Himnust, melyet a közönség levett kalappal hallgatott végig.

Ezzel a kegyeletes ünnepély véget ért. A közönség szétoszlott, a vendégek egy része pedig a villamos telepet, más része pedig a museumot tekintette meg.

(A bankett.)

Délután 1 órakor fényes bankett volt a Sabaria szálló disztermében. A banketten 71-en vettek részt. A kitünően összeállitott menü, melynek gazdagsága Hainzmann János konyháját dicséri, a következő:

DISZ-EBÉD

Hollán Ernő emléktáblájának leleplezése alkalmával.

ÉTEKREND.

Consommé st. Julien.
Balatoni fogas hollandaise-mártással.
Bélszin köritve.
Jegeczezett libamáj.
Fácsán franczia salátával.
Créme piskótával.
Giardinetto.
Kávé.
1893. Szegedy-féle somlai.
Burgundi vörös.

A főhelyet *Reiszig* Ede főispán foglalta el. Jobbján Kisfaludy *Liptay* Sándor, balján *Cziegler* Győző foglalt helyet. Szemben vele *Bárdossy* István ült. A patkó alaku asztal többi részén a vendégek helyezkedtek el. A banketten részt vett Nádas Róbertné, a család rokona is.

(A felköszöntők.)

Az első felköszöntőt *Cziegler* Győző mondta a királyra. A lelkes hangon tartott lendületes tósztot a jelenvoltak állva hallgatták végig. Utána *Ney* Béla Hollán Ernő özvegyére ürítette poharát. Majd *Horvay* Lajos, a műegyetem rektora, akadémiai tag beszélt.

A város nagyszülöttének emléke feljogositja őt arra, hogy a jövőbe is vessen egy pillantást. Először van itt, először lépte át a városhatárait, de látja, hogy ebben a városban, mely telve van a történelem előtti idők kulturemlékeivel, itt a katona hős, az egyház férfia apostol, és a bölcs vérmérsékletével van felruházva a politikus. A czivilizáczió folytonos terjedése talál itt tárt ajtókra és hosszu életü lesz itt a nagyok iránti kegyelet.

A közönségre és a hatóságok képviselőire üriti poharát.

Utána *Reiszig* Ede főispán emelkedett szólásra. Meghajol Hollán Ernő emlékezete előtt és kivánja, hogy sok ily férfiut adjon az Isten a városnak, a hazának. Tradiczionalis ragaszkodás, rokonsági és baráti kötelék füzi a nagy férfiu családjához. Szeme megpihen Hollán Ernő özvegyén, kit nemcsak mint városunk nagy szülötte hitvesét, hanem mint lelkes honleányt is nagyrabecsül. Inditványára Hollán Ernő özvegyéhez a következő táviratot küldik:

Hollán Ernőné őnagyméltóságának
Mezőlak.

Felejthetetlen férje emlék-ünnepén egybegyült közönség nevében mély hódolattal üdvözöljük Nagyméltóságodat, kivánva, hogy családi boldogságának emlékei kisérve minden igaz magyar kegyeletével, Nagyméltóságodat a hazai jótékonyság és hazafias nevelés érdekében sokáig tartsa meg.

Cziegler.

Ezekután *Horváth* István prépost-plébános a tőle már annyira megszokott szónoki hévvel előadott tartalmas beszéddel üdvözli a mérnök és épitész egyletet. Majd ifj. *Hollán* Sándor a család nevében köszönetet mondott ezért a fényes ünnepélyért, melylyel ugy a mérnök és épitész-egylet, mint a város közönsége kegyeletét leróta.

Általános figyelemtől kisérve mondotta el azután az ünnepély egyik legfáradhatlanabb rendezője, *Bodányi* Ödön városi főmérnök a következő nagyhatásu beszédet:

Mélyen tisztelt Nagyságos Asszonyom! Mélyen tisztelt Uraim! A magyar mérnök és épitész-egylet tagjai immár másodszor jöttek el Szombathelyre. — Első izben tavaly, amikor városunk középitményeit megszemlélni voltak itt, s most, amidőn egy nagy férfiu emlékének ünnepet szenteltek. A szombathelyi kartársak részéről szivből fakadó örömmel és forró „Isten hozott!“-al üdvözöljük az egylet tagjait. A város közönsége és a mérnök és épitész-egylet között már szorosabb kapocs létezik; első sorban azáltal, hogy a város középitményeinek létesitésénél az egylet kiváló tagjai működtek közre, másodsorban, hogy a város az egylet tagjai iránti hálából a mérnök és épitész-egylet alapitó tagjai sorába lépett. Mivel pedig ide jöttek nagynevü alapitó elnökük Hollán Ernő emlékének áldozni: a város közönsége az egylettel együtt ünnepel.

A mérnök és épitész egylet elnöki székében egy kitünő és nemeslelkü férfiu ül, aki nagynevü elődjének nyomdokait követi. Akik őt közelebbről nem ismerik, azok is tudják, hogy ő egész életén át másokért dolgozott, másokért fáradt, másokért élt, ekközben elfeledkezve magáról gondoskodni és családot alapitani, e helyett azonban nevelt a hazának egy sereg, egy egész generáczió magyar technikust, akik az összes magyar mérnökökkel és épitészekkel együtt őt a rajongásig szeretik és tisztelik. A mérnök és épitész-egylet szeretett és mélyen tisztelt elnökének megadta a legnagyobb jutalmat: három évi elnöksége és az ezután következő három évi cziklus után másodszor is megválasztotta elnökének. A jó ég adjon neki erőt, egészséget és hosszu életet, a jó Isten éltesse őt édes hazánk javára, valamint a magyar mérnök és épitész-egylet dicsőségére nagyon, nagyon sokáig!

Végre *Mihályfy* József olvasta fel *Széll* Kálmán miniszterelnök levelét. A mérnök és épitész-egylet ugyanis meghivta az ünnepélyre a miniszterelnököt is, ki azonban elmaradását az alábbi levélben mentette ki:

Nagyságos ur!

Megboldogult Hollán Ernő altábornagy, mint a magyar mérnök és épitész-egylet alapitó elnöke szülőházán elhelyezett táblának leleplezési ünnepélyére szóló szives meghivásukat a köszönettel vettem. Bár a megjelenésben őszinte nagy sajnálatomra hivatalos elfoglaltságom folytán akadályozva is vagyok, elhunyt elnökükről, kihez engem a legmelegebb barátság fűzött, igaz tisztelettel és legbensőbb kegyelettel emlékszem meg.

Fogadja nagyságod kiváló tiszteletem nyilvánitását.

Budapest, 1901. okt. 23.

Igaz hive
Széll.

Ezután véget értek a pohárköszöntők és a lakoma, amely Hainzmann vendéglős diczéretére vált és amelyről a vendégek a legnagyobb megelégedéssel nyilatkoztak. A társaság részben a vasmegyei kaszinóban töltött még pár órát, részben a várost szemlélte meg és a budapesti gyorsvonattal hazautazott. A pályaudvaron az illeni kartársak nagy számmal jelentek meg, hogy bucsut vegyenek a kedves vendégektől, kik el voltak ragadtatva a város bámulatos fejlődése és a közönség előzékenysége által.

Minden jól sikerült, minden jól ment, csak *Brenner* Jánosnak, az egylet alapitótagjának betegsége miatt, távolmaradását és *Ehen* Gyula országgyülési képviselő távollétét fájlalták, akinek most uj hivatása miatt Budapesten kell lennie.

A szombathelyi mérnökök megbiztak bennünket, hogy a közönséggel szemben köszönetüket és hálájukat tolmácsoljuk azért, hogy részvetükkel Szombathely városhoz méltóvá, oly fényessé tette az emlékünnepet. A szombathelyi mérnökök keblét méltó büszkeség tölti el, ha azon fényes és diszes vendégek sorára gondolnak, akik tegnapi ünnepélyüket megjelenésükkel megtisztelték. Nemkülömben hálás köszönetüket fejezik a szombathelyi dalosegyletnek szives közreműködéseért.

Mi pedig azt mondhatjuk, hogy közönségünk önmagát tisztelte meg, midőn ezen a Horváth Boldizsár szobrának leleplezési ünnepélynek méltó folytatását képező kegyeletes ünnepben részt vett és azt oly fényessé tette. Az a nemzet, az a város, amely nagyjai emlékét megbecsüli, tiszteli és megőrzi: a legjobbak közé tartozik és azok szivükben hordják jövendő nagyságuk feltételeit.

A vármegye rendkivüli közgyülése.

— A „Vasvármegye“ saját tudósitójától. —

Gyors ütemben pergett le a vármegye törvényhatósági bizottságának folyó hó 28-án megtartott rendkivüli közgyülése. A tárgysorozat mindössze öt pontból állott és annak élén foglalt helyet *Károlyi* Antal alispán lemondó kérvénye. Mély sajnálattal vette tudomásul e kérvényt a közgyülés s a lelkesedés virágos szavaival fonta koszoruba ama érdemeket, miket a vármegye életében hosszu harminczhárom évi szolgálatának ideje alatt szerzett a távozó alispán; egyuttal őszinte és meleg ovácziókban részesitette az egyelőre helyettesként nyomába lépő *Bezerédj* István dr. főjegyzőt.

A közgyülés lefolyásáról a következőkben tudósitunk:

A megnyitás.

Reiszig Ede főispán: Tekintetes törvényhatósági bizottság! Melegen üdvözlöm a megjelent bizottsági tag urakat, kiknek kötelességszerüleg tudomására hozom, hogy e rendkivüli közgyülés összehivását kettős szempont tette kivánatossá. Egyik indok, hogy miután az 1886 évi XXI. t.-cz. értelmében a választott bizottsági tagok felerészének a választott bizottsági tagok felerészének mandatuma lejárt s a bekövetkező tisztujitó közgyülésen már az uj bizottsági tagok birnak szavazati joggal, a legtöbb adót fizetők névjegyzékének megállapitása, az uj választás elrendelése tekintetében intézkedni kell.

A másik indok Károlyi Antal dr. alispánnak lemondása, melynek tárgyalásával alkal-

mat kivánok adni, hogy a közgyülés e ténynyel szemben állást foglalhasson s a helyettesités iránt a kellő intézkedéseket megtehesse,

Ezek előrebocsájtása után, a felszólalók feljegyzésével Pulay aljegyző urat bizván meg, a mai ülést megnyitottnak nyilvánitom.

Engedje meg a tekintetes törvényhatósági bizottság, hogy mielőtt a napirend tárgyalására áttérnénk, a magam részéről egy nyilatkozatot tegyek.

Most főispán, kötelességemnek tartom, hogy Károlyi Antalnak, kit 33 évi szakadatlan munka kötött a vármegye közéletéhez s aki a legnagyobb lelkesedéssel, igazsággal és képzettséggel foglalt helyet ezen hosszu idő alatt a vármegye tisztikarában, működését e helyről is méltassam.

Eszményeket szolgált mindenkoron s a jótékonyság, nemzeti kultura és a közgazdaság terén való működése maradandó nyomot hagyott vármegyénk történetében.

A város és vármegye nagy fejlődése, különösen a magyarositás terén elért eredmény, az ő törhetetlen erelyének és buzgalmának munkái. Fényes része volt mindezekben s tevékenységétől ezek az eredmények elválaszthatlanok.

Ezelőtt 32 évvel én is az ő vezetése mellett kezdtem meg közpályamat; a vármegye bizalma koordinált állásban hozott vele s teljes odaadást, igaz baráti érzelmeket tapasztaltam részéről mindenkoron.

Morális kötelességemnek ismerem, hogy távozása alkalmával e helyről őszinte köszönettel adózzam neki. (Zugó éljenzés.)

Az alispán lemondása — s helyettesitése.

Horváth Dezső tb. főjegyző felolvassa *Károlyi* Antal lemondó levelét s ismerteti az állandó választmány határozatát.

A törvényhatósági bizottság élénk sajnálkozással látja megválni állásától ama férfiut, ki harminczharom év óta fankadatlan szorgalommal s minden szépet és nemest felkaroló támogatással szolgálta a vármegye közügyeit.

Egy egész emberöltőre terjedő működése mind a haza és e vármegye érdekében történt s kulturális kérdésekben aktiv tényezőként szerepelt ő mindenkoron.

Midőn viselt állásától felmenti, hálás köszönetét és elismerését fejezi ki azon elévülhetetlen érdemekért, miket a közigazgatás és közmüvelődés terén szerzett. Ezen érzelmeinek jegyzőkönyvi köszönetben ad kifejezést, miről Károlyi Antalt átiratilag értesiti.

Békássy István: Talán nem én volnék hivatva, hogy Károlyi érdemeit méltassam, de jogot formálok magamnak ehhez, ki a letöltött 33 évből 15 évig tisztviselő társa, alantosa s mint a közgyülés tagja, az egyes bizottságokban működő társa voltam.

Károlyi Antalt, mint tisztviselőt, érdemeinek elismerése mellett szép szavakban méltatta, főispán ur őméltósága; én mint a vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, s hiszem, hogy ebben a bizottsági tag urak mindannyian egyetértenek velem, nem mulaszthatom el, hogy ugy a magam, mint tagtársaim nevében hálás köszönetemet fejezzem ki azon munkásságért, amit a vármegye jólete érdekében, különösen a vármegye magyarositása terén kifejtett. Nem volt oly aktuális kerdés, ha az ügy megérdemelte, amit fel nem karolt volna. Elismerésünket a legnagyobb mérvben kiérdemelte s csak kötelességünknek teszünk eleget, ha a közgyülés köszönetet küldöttség utján adjuk át neki.

Bezerédj főjegyző: Az elismerő szavakhoz legyen szabad a vármegye tisztikara részéről a hálás köszönet néhány szavát fűznöm. Lelkesedés, ügybuzgalom voltak azok, mik a távozó alispán 33 éves hivatali működéséhez fűződnek. 10 év óta feje volt a tisztikarnak, a legjobb barátja, ki az ő jogos érdekeiket önzetlenséggel, pártatlansággal támogatva, lelkesedését a tisztikarba öntve, azt a legnagyobb szelidséggel és atyai jóindulattal vezette. Kéri, hogy az állandó választmány javaslata Békássy bizottsági tag inditványával kiegészittessék.

A közgyülés ez érdemben határoz s a küldöttséget Bezerédj István elnöklete alatt Békássy István, Szegedy Károly báró, Eredics Ferencz, Horváth Lajos, Szabó László, Bárdossy István, Ernuszt József dr. Gaár Frigyes, Reiszig Alajos és Brenner Tóbiás tagokból alakitja meg.

Főispán: Proponálja, hogy az alispáni állás a rendes tisztujitó közgyülésen töltessék be, addig pedig az alispán helyettesitése iránt intézkedjék a közgyülés.

Eredics Ferencz: Hogy ki legyen a helyettes, e kérdésnél ugyhiszem, mindnyájunk tekintete egy férfiu felé irányul, ki a távozó alispánnak hüséges, tetterős munkatársa, ugyszólván jobbkeze volt. Törhetetlen szorgalma, munkássága, a polgári erények e két legfőbbje képesitik őt arra, hogy méltóan betölthesse azt a széket, melyen oly sok jeles elődje ült. Inditványozza, hogy a helyettesitéssel Bezerédj főjegyző bizassék meg. — (Zugó éljenzés.)

Reiszig Ede: Melegen üdvözli Bezerédjt, azon meggyőződésben, hogy Károlyi Antalnak méltó utódja lesz.

Átadja neki a vármegye pecsétjét s hiszi, hogy annak fényét, szeplőtlenségét minden koron megóvja.

Bezerédj: Meghatott szavakban mond köszönetet a kitüntető bizalomért. Helyettesi minőségében igyekezni fog oly szellemben vezetni a vármegye ügyeit, mint az itt hagyományos volt. Kéri munkálkodásához a törvényhatósági bizottság szives támogatását. (Éljenzés.)

Bizottsági tag-választás.

A legtöbb adót fizetők s az üléssel és szavazattal biró tisztviselők névjegyzékének tudomásul vétele után a közgyülés, a f. év végén kilépő és elhalt választott bizottsági tagok választására határnapul november hó 12-ét tüzi ki. Választandó lesz 151 bizottsági tag. — A választások vezetésére elnökökül s azok helyetteséül kiküldetnek:

Szombathelyi választókerületben: Bossányi József elnök, Bertalanffy József helyettes elnök.

Vép: Gerencsér János, Patonay József.
Bőd: Fabián Antal, Széll Ferencz.
Jánk: Leidenfrost Ottó, Nagy Ferencz.
Szécseny: Szeitz Albert, Fischer Dezső.
Kis-Unyom: Dr. Borsits Béla, Szecsődy Lajos.
N.-Gencs: Horváth Lajos, Gothard Sándor.
N.-Asszonyfa: Gonzales Alfréd, Kiss Károly.
Pornó: Dr. Mayer Ferencz, Oswald Zsigmond.
N.-Keresztes: Dr. Csiffák János, Modly János.
Kőszeg: Dr. Markovics József, Endrédi Gábor.
Rohoncz: Herbst Géza, Bertók Károly.
N.-Csömöte: Id. Seper László, Nyulassy István.
V.-Hodász: Rupprecht Tasziló, Pleszkács Imre.
Borostyánkő: Keresztényi Béla, dr. Sarlai Vilmos.
Léka: Gróf Adolf, Schermann Ágoston.
Sárvár: Gömbös Géza, Pleszkáts Imre.
Ikervár: Gróf Arz Nándor, Heszky Béla.
Hegyfalu: Kis Gyula, Maróthy Győző.
Urai-Ujfalu: Okolicsányi Dénes, Ajkay Elemér.
Gércze: Mosáth Mihály, Rajczy Károly.
Káld: Maróthy László, Kiss Sándor.
Kis-Czell: Berzsenyi Jenő, dr. Pletnits Ferencz.
Ságh: dr. Porkoláb Mihály, dr. Brunner Ferencz.
Jánosháza: Takács Ferencz, Benyó István.
Pálfa: Kósa Gusztáv, Horváth István.
Vönöczk: dr. Miskolczy Imre, Varga Gyula.
Magyar-Gencs: Háczky Sándor, Hertelendy Gyula.
Vasvár: Horváth József, Krenner Pál.
Rába-Hidvég: Bertha György, Sós János.
Győrvár: Makksay Sándor, Bolla György.
H.-Pereszteg: Horváth Miklós, Eberhardt Antal.
Rum: Békássy István, BejczySándor.
Körmend: Mittli Ödön, Kovács Sándor.
Egyházas-Rádócz: dr. Szakács Manó, Hettyey István.
Csákány: dr. Pichovszky József, Baumgartner Ignácz.
Nádasd: Mező Gyula, Nagy Bálint.
Pinka-Mindszent: Tamás Jenő, Berner József.
Szen-Gotthárd: Schaffer Imre, Molnár Gyula.
Rába-Füzes: Martin Antal, Nagy Lajos.
Kercza: Hajas Károly, Szücs László.
Őri-Szent-Péter: Tihanyi Ödön, Somogyi Antal.
Körtvélyes: Tomka Károly, Ebenspanger Jenő.
Felső-Szölnök: Usz Gábor, Koltay Pál.
R.-Szent-Márton: Reverencsics Géza, Gruber Hugó.
Gyanafalva: Gáspári Antal, Neubauer Máté.
Német-Hidegkut: Finck Rezső, Kőnig Mihály.
N.-Ujvár: Dávid Károly, Fejes Sándor.
N.-Szent-Grót: Gibisszer Nándor, Stippl Imre.
Puszta-Szent-Mihály: Sohár Géza, Arth Henrik.
Baksafalva: Kajtár Antal, Kákony Alajos.
Szent-Elek: Szmetanka Ferencz, De Rivó Gyula.
Felső-Eőr: SzabóElek, Lauringer István.
Alsó Eőr: Prisching Flórián, Benkő Mátyás.
Felső-Lövő: Stettner Gyula, Ebenspanger János.
N.-Szalonak: dr. Kasper Sámuel, Klein József.
Pinkafő: Koppler János, Köberl Antal.
Árok-Szállás: Putsch Sándor, Mittl István.
Komját: Schoklits Armin, Hermann Mihály.
Vörösvár: Koller Ernő, Sauer Pál.
Nagy-Német-Szt.-Mihály: Laky János, Schey Alajos.
Gyepü-füzes: Sziklai Artur, Szagmeiszter György.
Muraszombat: Olajos Sándor, dr. Ritscher Samu.
Csendlak: Völgyi Ferencz, Hunyadi Nándor.
Hidegkut: Obás Mihály, Kollers Lipót.
Felső-Lendva: Sipkovits Dénes, Saruga Frigyes.
Battyánd: Csaplovits Ferencz, Keresztury Kálmán.
Tót-Keresztur: Benke János, Szeredy Győző.
Saál: Rigó János, Tóth János.

A közgyülés, miután még *Hrabovszky* István felső-eőri kir. közjegyző helyett az esküdt-alaplajstromok felülvizsgálására hivatott bizottságba *Köhler* János felső-eőri lakost választotta be, — a főispán lelkes éltetésével véget ért.

HIREK.

Személyi hirek.

Ehen Gyula polgármester, országgyülési képv. holnap érkezik vissza Budapestről. — *Száray* Gyula, a „Győri Hirlap" szerkesztője, a vidéki hirlapirók országos szövetségének alelnöke, f. hó 27-én lapunk felelős szerkesztőjének látogatására Szombathelyre érkezett.

Halottak napja.

Közeledik a kegyelet legmeghatóbb ünnepe, — az általános gyász szomoru napja. És felujulnak a régi emlékek azokról, kik most már lent porladoznak az anyaföld ölében. Viszik a krizantenmos koszorukat, az apró mécseket, feldiszitik virágokkal a sirokat s megkondulnak a harangok, a halottak lelkiüdvéért. A közönség, a diákság s különféle egyletek már készülődnek, hogy halottjaik iránt lerójják a kegyelet adóját. Este az összes templomokban litániát tartanak, mely után processzióval a temetőkbe vonulnak ki. November 2-án az összes templomokban gyászmise lesz.

A kőszegi polgármester választás

Kőszeg városa képviselőtestületének mintegy 60 tagja tegnap Markovits József elnöklete alatt értekezletet tartottak a holnapi tisztujitó közgyülés tárgyában. Szovják Hugó ez ülésen bejelentette, hogy a polgármesteri állásra nem reflektál. A polgármester személyében az értekezlet nem tudott megállapodásra jutni. Dr. Szemző Sándor, ki a polgármesterségre szintén pályáz, a mai napra ülésre hivta meg a polgárokat, hogy programmbeszédjét elmondja. A tisztujitó közgyülés kedden délután 3 órakor kezdődik.

Szolgálati jubileum.

Perger János déli vasuti mozdonyfelvigyázó, a nagykanizsai fütőház másodfőnöke november hó 7-én tölti le szolgálatának negyvenedik évét, mely alkalomból a nagykanizsai mozdonyvezetők társasestélyt rendeznek a szeretett főnök tiszteletére.

Eljegyzés.

Wolf Sándor, a Wolf testvérek szombathelyi fakereskedő czégnek előnyösen ismert beltagja, f. hó 27-én tartotta eljegyzését Heimler József köztiszteletben álló polgártársunk kedves és bájos leányával, Ilonkával. A szép frigyhez szivből gratulálunk.

A németujvári takarékpénztár uj pénztárosa.

A németujvári takarékpénztárnál megüresedett pénztárosi állásra Mocsári Gerő szombathelyi lakos, nyugalmazott tanitónő-képezdei tanárt választották meg.

Lelkészi értekezlet.

A vendvidéki evang lelkészi és ezzel együtt az evang. tanitói kar őszi értekezletét f. hó 24-én tartotta Muraszombatban. Értekezlet után gyónás volt, mit Fliszár vendéglőjében társasebéd követett.

Halálozás.

Részvettel vettük a következő gyászjelentést: Alulirottak mély fájdalommaltelt szivvel jelentik ugy a maguk valamint a számos rokonság nevében a legjobb hitves, édes anya, nagyanya és anyósnak Deutsch L. Ábrahámné szül. Singer Katalinnak folyó évi október hó 25-én este 8 órakor, életének 62-ik, boldogult házasságának 40-ik évében, hosszas szenvedés után Nemes-Magasiban történt gyászos elhunytát. A drága megboldogultnak hült tetemei folyó hó 27-én délután 3 órakor fognak a kis czelli izr. sirkertben örök nyugalomra helyeztetni. Nemes-Magasi, 1901. okt. 26. Áldás és béke lengjen hamvai felett! Deutsch L. Abraham, férje. Deutsch Gyula, dr. Deutsch Samu, Deutsch Ferencz, Deutsch Mór, dr. Deutsch Lajos, gyermekei. Steiner Paula, Stern Anna, Stern Janka, Steiner Regina, Heim Szidónia, menyei. Irma, Ilonka, Olga, Jóska, Imre, unokái. Singer Mór, dr. Singer Lőrincz, özv. Mondschein Simonné, testvérei.

Elköltözés.

Tivolt János a nagykanizsai Központ Kávehéz megteremtője és volt tulajdonosa visszavonulva magánéletbe, lakhelyét Nagy-Kanizsáról — Zala-Egerszegre teszi át. Tivolt ugyis mint üzlet — ugyis mint magán ember általános tiszteletnek örvendett Kanizsán, mely egy derék, hasznos polgárát veszíti Tivolt Jánosban. Ismerősei folyó hó 24-én este bucsulakomára jöttek össze a Polgári-Egyletben, a hol sok szép felköszöntőben méltatták Tivolt férfiui és polgári erényeit és érdemeit. Tivolt János nagyon megható bucsuköszöntővel viszonozta a baráti megemlékezéseket, melyek őt uj otthonába a legjobb szerencse-kivánatokkal kisérik.

Talált gyermekkéz.

Rejtelmes eset tartja izgatottságban ez idő szerint Szent-Sebestyén lakóit. A minap egy kis gyermek kezét találták meg a mezőn, amiről jelentést tettek a hatóságnak. A nyomozás során kiderült, hogy Küplen Anna 18 éves szent-sebestyéni hajadon gyermekének keze volt a talált kéz. A leányt nyomban letartóztatták, aki kihallgatása alkalmával azt adta elő, hogy áldott állapotban volt s a mezőn dolgozván, nehezet emelt s egy négyhónapos gyermeket hozott a világra. A gyermek halva született s a leány ott nyomban elásta a mezőn. A kis gyermek keze aztán valahogy a felszinre került s ott megtalálták. A leány ellen a vizsgálatot folytatják, mert nincs kizárva, hogy bünselekmény esete forog fenn.

Agyonütötte a fa.

Borovits István korongi lakos kiment az erdőre fát vágni, hova 3 esztendős fiát is magával vitte. — Mig az apa egy nagyobb nyárfa kivágásával volt elfoglalva, a kis gyermek tehenéket őrizve körülötte játszadozott. A fa előbb kidőlt, mint Borovits várta s egyik ága a közelben levő gyermeket ugy megütötte, hogy az nyomban elvesztette eszméletét és pár óra alatt kiszenvedett. Borovits István ellen gondatlanság miatt megindították a vizsgálatot.

Gyilkos szolgalegény.

Répcze-Szent-Györgyön szombaton Guary Miklós cs. és kir. kamarás egyik béresét Östör Jánost egyik szolgatársa borozás közben megölte. A gyilkos szolgalegényt még az nap elfogták és beszállitották a szombathelyi kir. törvényszékhez.

Tüz Szent-Miklóson.

Nagy rémületben voltak pénteken reggel Szent-Miklós község lakosai. A hajnali órákban ugyanis kigyuladt Stránczl Ferencz háza. A hirtelen támadt tüzveszedelem óriási zavart idézett elő a lakosok között. Csakhamar azonban megjelentek a tüzoltók, kiknek segitségére a németujvári és kolosvári tüzoltók is átvonultak a veszedelem szinterére. Az igy egyesitett erővel azután sikerült a veszedelmes elemet lokalizálni. A tüz oka ismeretlen.

Lakásváltozás. Dr. *Terner* Béla gyermekorvos lakását a Horváth Boldizsártér 9. sz. Spitzer féle házból a Kiskar-utcza 19. számu — a püspöki iskola átellenében, Gábriel-vendéglő mellett levő — Feldmann-féle házba tette át.

Legujabb.

Táviratok!

— A „Vasvármegye" saját tudositóitól. —

A trónbeszéd.

Budapest, okt. 28.

Az országgyülés megnyitása nagy ünnepélyességgel ment végbe a budai királyi várlakban. Ő felsége a következő trónbeszédet mondotta:

Tisztelt urak, főrendek és képviselők! Kedvelt hiveink! Bizalommal, reménynyel üdvözöljük önököt az országgyülés kezdetén. Nagy fontosságu kérdések megoldására vannak önök hivatva. A közéletnek majdnem minden ágában mélyen ható törvényhozási intézkedések lesznek szükségesek, hogy Magyarországunk a szellemi, anyagi fejlődés és felvirágzás azon fokát érje el, melyre emelni atyai szivünk egész melegével óhajtjuk. Az elintézésre váró feladatok között előtérbe lép a gazdasági helyzet nagy jelentőségü kérdése. A lefolyt országgyülés Ausztriával a kereskedelmi ügyeket ideiglenes alapon szabályozta ezek állandóbb rendezést igényelnek a gazdasági érdekek igazságos és méltányos kölcsönös kiegyenlitése alapján. A nemzetközi kereskedelmi szerződések előkészitése czéljából mindenekelőtt az általános vámtarifának ujból való megállapitása szükséges, mely a termelés minden ágát, a földmivelési és ipari érdekeket egyaránt és összhangban van hivatva védeni. Gondoskodásunk tárgyát fogja képezni a Horvát-Szlavoni országokkal létesitendő pénzügyi egyezmény, a védrendszer keretében az ujonczjutalék megállapitása, mivel az erről szóló törvény hatályát veszti. Hazafiságuk és bölcseségük meg fogja találni az utat, mely az ország anyagi erejének arányában kellő hatályyal biztositsa ezeket a nagy állami érdekeket. A mult országgyülésen a közigazgatás javitása érdekében alkotott törvények kijelölték a további alkotások irányát és módszerét. Az uj országgyülés kimagasló feladata lesz a közigazgatás egész területén egységes alapelveken nyugvó összhangzatos és fokozatosan létesitendő reformok megalkotása. — A magyarországi katholikus egyház önkormányzata szervezésének kérdése oly megoldást nyer, mely alkalmas a nagyfontosságu intézményt közmegnyugvással létesiteni. — a lelkészi jövedelem kiegészitésének kérdése mindkét szertartásu katholikus lelkészek kongruájának rendezésével a főpapság közreműködése mellett végleges megoldást fog nyerni. — A közoktatás és közmüvelődés egész vonalán belterjes munkálkodást biztositó intézkedések egész sorozata van czélba véve, különösen a jogi oktatás és népoktatás területén. A mezőgazdaság, ipar és kereskedelem kedvezőtlen helyzete uralkodói gondjaink egyik legfőbbikét képezi. A szövetkezeti ügyet gondozni a közel jövő gazdasági feladata fogja képezni. A mi a földmivelést illeti a czélbavett törvényhozási intézkedések közül kiemeljük a mezőgazdasági szakképviselet, telepités és okszerü földarabolás ügyének gyökeres rendezését, az ipar és kereskedelem terén a forgalom emelése, olcsóbbá tétele, a vasuti és hajózási közlekedés fejlesztése czéljából fontos intézkedések vannak kilátásba véve. A budapesti kereskedelmi kikötő megteremtésének előmunkálatai folynak. — Az ipartörvény tervbevett módositása a kisiparosnál a testületi erő szakkészültség és versenyképesség emelését czélozza. — A szociális reformok folytatásképen munkás baleset-biztositás megoldása vanczélba véve. Azigazságügy terén szóbeliség és közvetlenség elvein alapuló teljes perrendtartás megalkotása már legközelebb igénybe fogja venni az önök munkásságát; ehhez csatlakoznak a büntetőtörvények módositásáról, a telekkönyvek rendezésének gyorsitásáról és a telekkönyvi jog ujabb szabályozásáról való intézkedések. Addig is, mig az általános polgári törvénykönyv megalkotása és a keresk.törvény módositása tervszerüen előrehaladt előmunkálatok alapján megvalósitható lesz, megelőzőleg szükségessé válik a gazdasági élet élet némely viszonyainak szabályozása. Gondoskodásunk tárgyát fogja még képezni az állami tisztviselők helyzetének javitása a legkisebb fizetéssel ellátott hivatalnoki osztályon kezdve. Hazafiságukba és bölcsességükbe vetjük bizalmunkat, hogy lankadatlan kitartással gyümölcsöző munkát fognak végezni. Bizalmunkat helyezzük e mellett a nemzet józan felfogásába, amely felismeri, hogy a törvény csak oltalmat nyujt és biztositékot szerez és tudja, hogy még az üdvösebb kormányzati és törvényhozási intézkedések is magukban csak előmozditathatják, de meg nem teremthetik a népek szellemi és gazdasági megerősödését és jólétet. A nemzetnek magának kell ezeket a javakat kitartó egyéni munkával hazafias és egészséges közszellemmel megszerezni. Ha a társadalmat e tudat hatja át és e törekvés vezeti, akkor az ország képes és elég erős lesz, hogy hivatását betölthesse, amelyet történelmi hagyományai és nemzeti nagy czéljai előirnak. Uraim! Főrendek! és Képviselők! A munka terhe alatt adjon erőt a tudat, hogy nemzedékek boldogsága van az önök kezébe letéve és a nemzet ügyének szentelt czéltudatos önfeláldozó munkát a jövő nemzedékek hálája jutalmazza meg. Isten áldását kérjük önök működésére; kitartást, sikert kivánunk munkáikhoz abban az uj házban is, amelyet az évezredes Magyarország ősi alkotmányának dicsőségére, maradandó jelképére emelt magának. Ezzel biztositva önöket királyi kegyelmünkről, az országgyülést megnyitottnak nyilvánitjuk.

Felelős szerkesztő:

KÓVARY KAFFEHR BÉLA.

Laptulajdonos és kiadó: Kaffehr Béla

Nyomatott Bertalanffy Józsefnél Szombathelyen.

Méltóságos Főtitkár úr!

Van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy
Dr. Hoszvay Lajos tagtársunknak
az Akadémiai Képviseletében rendkívül nehéz
a boldog. Hollán Ernő s. tag szülőházán
megörökítő emléktábla leleplezésén.
Az ünnepély lefolyásáról a "Vasvármegye"
című napilap, a melynek illető példányát
ide zárva beküldöm, szintén jegyzőkönyv-
szerűen leírja, s a mi felment attól,
hogy arról részletes jelentést tegyek.
Csak arra kell e helyütt kiegészítenem,
hogy az ünnepély befejezése után Dr. Hos-
vay Lajos tagtársunknak az Akadémia
koszorúját a "Vasvármegyei Múzeum"
helyiségeiben Káinpáti Kelemen praemonstrei
konvonok-tanár, és gróf Kornicss Emil
igazgatósági tagoknak személyesen
átadtuk s'vett elhelyeztük.

Méltóságos Főtitkár úr!

Van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy
Dr. Illosvay Lajos tanügyi tanácsosnak
az Akadémia Képviseletében tett ünnepi
a boldog. Hollán Ernő r. tag szülőházán
megörökítő emléktábla leleplezésén.
Az ünnepély lefolyásáról a "Vasvármegye"
című napilap, a melynek illető példányát
ide zárva beküldöm, szintén jegyzőkönyvi
szerűen leírja, s a mi felment attól,
hogy erről részletes jelentést tegyek.
Csak erről kell e helyütt kiegészítenem,
hogy az ünnepély befejeztével Dr. Illos-
vay Lajos tanügyi tanácsossal az Akadémia
Kormányát a "Vasvármegyei Múzeum"
helyiségeiben Kárpáti Kelemen praemontrei
Konvonok-tanár, és gróf Kornis Emil
igazgatósági tagoknak személyesen
átadtuk és üdvözöltük.

Az imperiális folyamodás mondat
beadásával szeretnék szíves
tudomásul.
Tisztelettel Mélyen Alulírott mély
tisztelettel Kérjem Kérésemet, a
milyen mondatot

Kelt Sine

Lipthay Sándor
nevem tolla

Budapesten, 1901 évi november 1én

Erk. 1901. nov 6. 5.

533. 82.

1901

International Catalogue of Scientific Literature.

No. 48 *Central Bureau,* Nov. 2nd 1901

The Director acknowledges the receipt of the number of Catalogue Slips stated below, from the Regional Bureau of Hungary

Authors' Slips 49

Subject Slips 49

Total 98

M. L. Hett
(*on behalf of the Director*).

c/.

534 sz.
1901.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

534. sz.
1901.

Tisztelt Osztály!

Pulszky Ágost l. t. halálával a Könyvkiadó-bizottságban egy hely megürült, fölkérem a t. Osztályt, hogy arra egy tagját megválasztani s nevét a főtitkári hivatallal közölni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. november 6.

Földes B.

Szily K.
főtitkár.

A II. osztálynak.

Ért. 1901. nov. 6.

91

Kiadatik első sorban a II. osztály útján a Nemzetgazdasági Minisztérium.

Budapest, 1901. nov. 6.

Sz. Gy.
főtitkár.

535. sz.
1901.

Átíratik a Nemzetgazdasági Minisztérium
[illegible]

Tudomás végett.
1901. dec. 10.

T. Magyar Tudományos Akadémia.

Nagyobb magyarországi könyvtáraimtól felszólítást kaptam a Petrik-féle bibliographia 1712–1885. kiegészítésének pótlására. Időtöltés e terjedelmes munka több évi munkásságot venne igénybe, mégis készséggel vállalkozom e munkára, ha a Magyar Tudományos Akadémia szándékáról előzőleg győződhetik.

Felvilágosítás alá kerülne, hogy a nagyobb könyvtárakban található irodalmi termékek

1) Magyar nyelvű irodalom 2) Magyar vonatkozású idegen nyelvű irodalom.

Továbbá irodalmi története tanulmányától nyilatkozat képezne a pseudonym megjelent munkálatok szerzőinek kikutatása.

Az alkalommal bátorkodom még a t. Magyar Tudományos Akadémiának egy másik bibliographiai munkálatomnak is kiadásra felajánlani.

„Magyarország Országgyűlési bibliographiája. 1712–1900."

E munkálatomnak egyes része a Országos Lexikonban, része a Országgy. Emlékben jelent meg.

Minőségi munka megbírálás esetén 1906, 1908.-ban jelenne meg

A Magyar Tudományos Akadémiának munkálatainak jóakaró támogatásába ajánlva

maradtam kitűnő tisztelettel

Budapest, 1907. nov. 5. Dorottya-u. 5.

Barcza Imre

A Országgy. Emlék munkatársa.

Adalbert Stifter a jeho čtenáři

Hans Zeller

Hans Zeller

Kivonat

a nemzetgyűlési képviselő választásról 1918. évi dec. hó 17-én

tartott jegyzőkönyvből.

5. Vári dr. előterjeszti az alaptörvény-

javaslat, mely Stampf Imre

ajánlatát tartalmazza egy

magyarországi hadisegélyezési

bélyegsorozat kiadása tárgyában.

A bizottság kimondja, hogy

ennek nincs akadálya, ha

a költség fedezete biztosítva lesz.

Az előadó a bizottság jelentéséről jegyzőkönyvet

fenntartással vezet.

Szemere

Wenckheim.

Érk. 1901. novb. 6.
5 m.

536. sz.
1901.

Méltóságos Uram!

F. hó 2-án kelt nagybecsű megkeresésére, a szó alatt levő tanítás-tervet és utasítást, 5 példányban, tisztelettel megküldöm.

Mély és őszinte tisztelettel

— Budapesten 1901. XI. 5. —

Méltóságodnak

alázatos szolgája:

Dr. Nemény Imre

TANTERV

A NEM MAGYAR AJKU NÉPISKOLÁK

SZÁMÁRA.

AZ 1868-IKI XXXVIII. ÉS AZ 1879-IKI XVIII. T.-CZIKKEK
ÉRTELMÉBEN.

Kiadatott a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1879-ik évi június hó 25-ik napján 17284. szám alatt kelt rendeletéből.

Ára 20 kr. o. ért.

BUDAPESTEN,
NYOMATOTT A MAGY. KIR. TUD. EGYETEMI KÖNYVNYOMDÁBAN.
1892.

SZÜKSÉGES TUDNIVALÓK.

1. A népoktatásügyi 1868. évi XXXVIII. törvény 48. §-a szerint az elemi népiskolai oktatás két tanfolyamot foglal magában, ugymint:

a) a *hat évig* tartó *mindennapi* és

b) a három évig terjedő *ismétlő-iskolai* tanítást.

A mindennapi iskolába tartoznak járni a 6. életévöket betöltött gyermekek 12. évök betöltéséig. (L. a törv. 49. §-át.)

2. Ehhez képest szigorúan köteleztetik minden iskolai hatóság, hogy:

a) Minden oly iskolaköteles gyermeket, ki a három-, vagy négy évi elemi oktatás után felsőbb tanintézetbe (polgári iskola, középiskola) nem lép, s ott legalább két évig nem tanul, hat éves kora betöltésétől fogva 12 éves kora betöltéséig, a népoktatási törvény 4. §-ában megszabott büntetés terhe alatt, elemi népiskolába járasson.

b) A mindennapi elemi iskolás gyermeket az alábbi tantervben *hat évi tanfolyamra kiszabott tanulnivalókra hat év leforgása alatt taníttassa meg.*

c) A hat évi elemi iskolai tanfolyamot bevégzett s 12 éves kort betöltött gyermekeket, ha felsőbb tanintézetbe nem járnak, *ismétlő iskolába járatni*, és az ismétlő iskola *három évi tanfolyamára kiszabott tantárgyakat nekik három évig taníttatni* köteles.

3. Szigorú felelősség alá veendők kivétel nélkül mind az oly iskolai hatóságok, mind az oly tanítók, avagy tanító, kik az elemi népiskola *hat osztálya* számára kiszabott tanulnivalókat, sajnosan tapasztalt módon, *négy évi tanfolyamra* összeszorítani merészelik.

4. Mind az iskolai hatóságok, mind a tanítók felhivatnak, hogy az elemi népiskolában a tanítás fősúlyát fektessék:

a) Az anya- és a magyar nyelvbeli oktatásra s erre nézve különösen használják fel a *beszéd- és értelemgyakorlatokat; az olvasókönyvekben foglalt olvasmányok és mondatok értelmi taglalását;* a nyelvalaktanának szabályszerinti mélyebb taglalásába ne bocsátkozzanak, e részben szoritkozzanak főleg a helyesírás megtaníthatására szükséges nyelvtani legfőbb alakok ismertetésére. (Lásd a tantervet.)

b) Második főtantárgynak a számvetést tekintsék.

c) Harmadik főtantárgy a hazai történelem és alkotmánytan, melyek azért tétettek az V. és VI. osztály tantárgyaivá, hogy a tanuló ezeket kellő előkészültséggel s érettebb észszel tanulja s fel is foghassa és az iskolából kiléptével az életbe átvigye.

d) Az 1879-dik évi XVIII. t.-cz. rendelete értelmében a magyar nyelv tanitása és megtanulása minden népiskolai tanító és tanuló kötelességévé tétetett; ennélfogva a nem magyar ajkú népiskolai tanulókat a tantervben előadott módon a magyar nyelvre meg kell tanítani.

e) A földrajzi és természettudományi ismeretek közlésénél kövessék a szó szoros értelmében a szemléleti oktatást; kerüljék az e téren gombamódra termett rosz kézikönyvek betanultatását; általában e tantárgyak tanításában a gyermek kezébe könyvet csak akkor adjanak, midőn a tárgyakat földábrosz-ról, vagy a természeti tárgyakról, vagy kisérleti megmutatás útján egészen megértették.

5. Azon elemi tanulók, kik középtanodába, vagy polgári iskolába kívánnak lépni, a magyar nyelv tudása mellett vétethetnek fel.

1.

TANTÁRGYAK.

1. Hit- és erkölcstan.	
2. Anyai és magyar nyelv	a) beszéd- és értelemgyakorlatok, kapcsolatban a magyar nyelv tanításával, b) írás és olvasás. c) anyai nyelvtan.
3. Mennyiségtan	a) számtan, b) mértan.
4. Történelmi tárgyak	a) földrajz, b) történelem, c) polgári jogok és kötelességek ismerete.
5. Természettudományi tárgyak	a) természetrajz. b) természettan. c) gazdasági és kertészeti gyakorlatok.
6. Testgyakorlás.	
7. Művészeti tárgyak	a) éneklés. b) rajzolás.

II.

A TANTÁRGYAKNAK ISKOLAI ÉVFOLYAMOK SZERINTI FELOSZTÁSA ÉS TERJEDELME.

1. Hit- és erkölcstan.

A népoktatási törvény 57. §-a értelmében, a hit- és erkölcstan tanításáról a vallásfelekezetek tartozván gondoskodni, e tantárgy iskolai évfolyamok szerinti felosztásának és terjedelmének meghatározása a vallásfelekezeti hatóságok jogkörébe tartozik.

Azonban megjegyeztetik, hogy a vallástanítók a hit- és erkölcstan tanítására a heti óratervben megállapított időt nyilvánosan megtartani kötelezetnek.

2. Az anyai és a magyar nyelv.

Az elemi népiskolai tanítás központjául az anyai nyelv szolgál, melylyel kapcsolatosan kell megtanítani a magyar nyelvet.

Mind az anyai, mind vele kapcsolatban a magyar nyelv oktatásában oly módon kell a tanulókat előre vinni, hogy azokon a gyermek akár eredeti, akár figyelmeztetés (tanulás) útján szerzett ismereteit tisztán ki tudja fejezni; aztán gondolatait következetesen és szabatosan tudja egymásután sorozva előadni, végre azokat helyesen tudja leírni.

Az elemi iskolai nyelvtani tanításban tehát a czél az, hogy a gyermek tisztán, világosan és természetes hangsúlyozással tudjon beszélni, vagy gondolatait előadni és leírni.

E czélra nem egyedül a szorosan vett nyelvtan tanításával lehet eljutni, hanem fel kell e végből használni az iskolai tantárgyak mindegyikét; bármi tárgyról szól avagy beszél a gyermek, a tanítónak mindig szigorúan kell őt arra vezetni, figyelmeztetni, hogy beszéde nyelvtanilag is helyes legyen, s e szoktatás útján kell bevezetni nyelve ismeretébe.

A többi tantárgy közt legalkalmasabban lehet az ebbeli tanítás eszközeiül felhasználni *a beszéd- és értelemgyakorlatokat, az írást, olvasást.*

a) Beszéd- és értelemgyakorlatok.

E tantárgy tanításával az a czél, hogy az iskolába járni kezdő kis gyermekek a tanulásra előkészíttessenek, és a logikai rendben való szabatos beszélésre szoktattassanak, egyszersmind a *magyar nyelvre* megtaníttassanak.

I. OSZTÁLY. Az iskolai első év.

A beszéd- és értelemgyakorlatok tanításának menete.

A tanító a kis gyermekek előtt ismeretes tárgyakat egyenkint és közelebbről, a gyermekekkel magukkal, megvizsgáltatja. A tárgyakon szemléltetés által feltalált ismernivalók felkerestetése alatt őket gondolkoztatja. A gyermekek szemlélete által szerzett tapasztalatokat velök először egyes és értelmes mondatokba foglaltatja, azután az ily egyes mondatokból álló beszélgetést folytonos előadássá kötteti egybe.

Nevezetesen: az iskolába feladott kis gyermekeket legelőször bátorságra, bizalomra, rendre és tevékenységre szoktatja.

Azután megismerteti velök az iskolában, az iskola körében s az a körül levő tárgyakat helyök-, részeiknel, alakjok-, anyagjok- és hasznuknál fogva. — *Így szerzett ismereteiket velök folyó beszédben adatja elő.* Végre a megismertetett tárgyakat (legalább kettőt egyszerre) egymással egybehasonlíttatja és egymástól megkülönböztetteti.

Az iskolában és az iskola körül látható tárgyakról átvezeti a gyermekek figyelmét a szülei házban és az a körül levő tárgyakra s a családi életnek ismertetésére. — Ekkor is, minden egyes tárgy megismerése után, igyekszik velök a látott, hallott és a *kérdezősködés útján kifejtegetett fogalmakat folyóbeszédbe foglaltatni és rendben előadatni.*

Ezek fejtegetése és tanítása közben a tanító öntudatosan *vezeti a kis gyermekeket* az előttük ismeretes tárgyak vizsgáltatásával a *gondolkozásra*, a megvizsgált tárgyakon

szerzett tapasztalatok és ezek útján ébresztett gondolatok *szó- és mondatbeli kifejezésére*, végre ismereteinek *rendben elbeszéltetésére*.

A gyermek pedig észrevétlenül tanulja meg a körülötte eső tárgyak mineműségeit, rendeltetéseit s ez érzékeltetés által gyakorolja magát *anyanyelvében*.

A tárgyakat magyarul is megnevezi és a gyermekekkel is megnevezteti, lehetőségig magyar mondatokba foglaltatja *s így egyúttal magyarúl is tanít*: még pedig megkezdi ezt:

a) A több tanítóval bíró iskoláknak már az I. osztályában.

b) Az egy tanítóval bíró iskolákban azonban a tárgyak magyar megneveztetését csak a II. osztályban kezdi meg.

A tanító ezek tanítása közben, az emlékezetnek más oldalról gyakorlására, az ismertetett tárgyak köréből vett erkölcs- és érzelemnemesítő versecskéket előmondás után szóról-szóra tanítja meg, s *ezeket is természetes módon beszélteti el.*

II. OSZTÁLY. Az iskolai második év.

Az első évben megkezdett alapon az iskolától és a szülei ház körétől távolabb eső tárgyak szemléltetését úgy folytatja a tanító, hogy *ezek ismertetéséből az eddigelé kevésbbé érintett tantárgyak előfogalmait is kifejtse.*

Így a családi élet ismertetéséről rámegy a helység lakóiból álló családoknak s ezekről a társadalmi és a polgári életnek ismertetésére.

Ezekről a helység (falu, város) környéke s határa szemléltetésére fordítván a gyermekek figyelmét, kifejti s megismerteti velök a *földrajz* és a *természetrajz előfogalmait.* — A légkörre, a napra, holdra és a csillagokra figyelmeztetéséből rámegy az *időnek és annak felosztásának ismertetésére.*

Ezek tanítása közben is folyvást nagy figyelemmel van a gyermekek gondolkodtatására, a gondolkodtatás útján való feltaláltatásra, a *gondolatok helyes és szabatos kifejeztetésére és a gondolatok egész sorának folytonos elbeszéltetésére.*

A fennebbi utasításhoz képest az egy tanítóval bíró iskolákban ez osztályban kezdi meg *a tárgyaknak magyar*

nyelven való megneveztetését és az így ismeretessé tett magyar szók mondatokba való foglaltatását.

A mondatok alkotásához szükséges cselekmény (ige) szókat is tanít s azokat fokozatosan használtatja különféle személyben s kezdetben a jelen, később a múlt s aztán a jövő időben.*) — A tanítás ezen első és még második fokán a magyar nyelvtani alakok rendszeres tanításába nem fog, a kifejezésekre itt inkább gépiesen szoktatja a gyermekeket.

Valamint az első évben, úgy itt is figyelmet fordít a tanító a tanítás alá fogott tárgyak köréből merített tanulságos mondatok, erkölcs- és érzelemnemesítő versecskék tanítására és azoknak természetes módon elbeszéltetésére.

III. OSZTÁLY. Az iskolai harmadik év.

Ámbár az iskolai harmadik évben megszünik a beszéd- és értelemgyakorlatok anyanyelven tanítása, mindazáltal a nem magyar ajku népiskolai tanulókkal e tantárgyat folytatni kell azért, hogy a magyar nyelvet e gyakorlati úton tovább lehessen tanítani. Nevezetesen a megismertetett tárgyak és személyek avagy fogalmak neveit, a mondatalkotáshoz szükséges igékkel mondatokba kell foglaltatni. Fokozatosan kell a főnevek ragozását a mondat bővítésére használt szók felvételével tanítani, az igét a három főidőben (jelen, mult, jövő) használni.

A megtanított szóbeli kifejezésekkel egyenletes lépést tartó *magyar olvasmányokat* kell olvastatni.

Az olvasmányokat írással másoltatni — sőt a már ismertté tett szókból a tanulóval saját feltalálása útján kigondolt mondatokat, magán dolgozatképen, írásba kell foglaltatni.

IV. OSZTÁLY. Az iskolai negyedik év.

A beszéd- és értelemgyakorlatok a magyar nyelv tanítására alkalmazva folytattatnak, még pedig:

A fennebbi osztályban adott utasításhoz képest a gyermek előtt még ismeretlen tárgyak, személyek, fogalmak

*) A magyar nyelv tanításának ily módon való gyakorlatához e hazában lakó nem magyar ajku honfiak nyelvén a tanítók számára vezérkönyvek adattak ki, melyek a tanterv végén felsoroltatnak.

mutattatnak fel s neveztetnek meg. Az ujonnan tanult nevekből különféle mondatok alkottatnak, a nevek és melléknevek, a mindenféle rag használata, egyszerű és mindenféle módon bővített mondatok készítése útján gyakoroltatik s mindinkább társalgási beszéddé foglaltatik egybe *s így gyakorolttatik a magyar beszéd.* Az ismert szók és mondatok alakjai körében tartott olvasmányok olvastatnak.

Az olvasmányok magán dolgozatképen írásban másoltatnak, sőt alkottat a tanító a gyermekekkel írásban is önállóan az ő ismerete köréből merített magyar mondatokat, egymásból folyó rövid előadásokat (beszédet).

Mindinkább figyelteti a tanulót a magyar nyelvtani alakokra — igyekszik azokat a mondat törvényeiből elvonva ismertetni. Igy a mondatot kiegészítő tárgyeset ragját, a különféle hely, idő stb., ragokat; — az ige egyes és többesbeli személyragjait stb., egyszersmind kezdi a magyar nyelvtan ily gyakorlati tanítása alatt már eddig szerzett nyelvtani alakokat nyelvtani rendbe szedetni és mindezeket jegyzetekbe foglaltatni, a nélkül, hogy a magyar nyelv rendszeres nyelvtanának apróságig részletes feljegyeztetésébe, még kevésbbé annak unalmas fejtegetésébe bocsátkoznék.

V. VI. OSZTÁLY. Az iskolai ötödik és hatodik év.

A magyar nyelv tanítását ez években is a megkezdett és folytatott gyakorlati módon kell folytatni.

Fődolog a gyermek előtt még eddig ismeretlen maradt tárgyak, személyek, fogalmak, igék ismertetése, — ezeknek gyakorlati úton mondatba foglaltatása, a mondatok beszéddé alkottatása: szóval, írásban, olvasmányokban és könyv nélkül tanított versek felmondatásában való gyakoroltatása.

Beszéltetés és fogalmaztatás magyar nyelven. A magyar nyelv alak- és mondattana lehető legfőbb vonalokban való összeállítása és maradandóvá tétele.

b) Írás-olvasás.

I. OSZTÁLY. Az iskolai első év.

Az írás és olvasás tanítása az írva-olvastatáson kezdődik.

Mihelyt átvezette a tanító a gyermekeket a beszéd- és értelemgyakorlatokba foglalt rajzolási és hallás után

tanított hangoztatási elemeken, azonnal hozzáfog a legegyszerűbb betűiratáshoz.

Hogy mi módon kell e munkájában előhaladni s biztos eredményre jutni, elegendő utasítást talál erre a Gönczy-féle ÁBC-hez írt vezérkönyvben.

II. OSZTÁLY. Az iskolai második év.

Az első évben az írás-tanítás előzi meg az olvasást, úgy azonban, hogy minden betű és szó írását azonnal követi az olvasási gyakorlás; a második évben az olvastatás előzi meg az írást.

1. Olvasás.

A második osztály számára készített olvasókönyvből gyakorolják a folyékony, egyszersmind az értelmes olvasást.

A tanító, valamint az első osztályban, úgy itt is, minden gondot arra fordít, hogy a gyermek az olvasottakat természetes hanglejtéssel ejtse ki. — Különösen arra ügyel, hogy minden olvasott szót értsen, az olvasmányok tartalmát saját szavaival elő tudja adni. Ez az eljárás a gyermekeknek nemcsak értelmi kifejlésére és ismereteik gyarapítására, hanem különösen nyelvérzékök és előadási ügyességök gyakorlására is szolgál.

Az olvasásnak ily módon való tanítása, a beszéd- és értelemgyakorlatok tanítása mellett, az anyanyelv tanításának második segédeszköze. (Lásd az anyanyelv tanítását a II. osztályban.)

A nem *magyar ajkú gyermek* már ez osztályban is gyakorolja *a magyar olvasást,* az e végre készített könyvből, oly módon, hogy azon mondatokat, vagy azokhoz hasonlókat, melyeket szóval alkotni tud, írásból avagy nyomtatásból könnyen és folyékonyan el tudja olvasni.

2. Írás.

Az írás gyakorlásában következő fokozatokat tartson a tanító:

a) Az év elején, a szükséges ideig, vezényszó mellett (üteny szerint) folytatja a tanító az I. osztályban megkezdett írástanítást. — Minthogy azonban az első évben

helyesen és ügyesen vezetett tanulók a II. osztályban az írásban csakhamar kellő gyakorlottságra tesznek szert;

b) alkalmas időben megkezdi a tanító a vezényszó nélküli írásbeli szabad gyakorlatokat is.

Először is jó ideig a beszéd- és értelemgyakorlatok alatt hallottakból és az olvasókönyvből olvasottakból ismeretes tárgyak neveit a táblára maga a tanító írja fel, s azokat a tábláról a gyermekekkel utániratja.

Azután az így íratott szókból alkottat rövid, két-három szóból álló mondatokat, s ezeket is maga a tanító írja a táblára s a gyermekekkel utániratja.

c) Ezen fokozatok megtartása mellett, mihelyt az írás e nemű gyakorlatában elegendő jártasságot szereztek, másoltatja velök olvasókönyvükből az elolvasott s értelmezett rövidebb olvasmányokat.

d) Végre az év végén az előttük már ismeretes olvasmányok, a beszéd- és értelemgyakorlatok tartalmából íratja:

az olvasmányban, a beszéd- és értelemgyakorlatokban előforduló személyek vagy tárgyak neveit, az azokról írott tulajdonságokat és cselekvéseket *s mindezeket a lehetőségig összeköti a magyar nyelv tanításával.*

Az írás gyakorlásának ezen módja egyszersmind a fogalmazáshoz szolgáló előoktatás is; mely foglalkoztatással különösen a tanítási órák azon közeit lehet hasznosan betölteni, midőn a tanítványokkal, a másik osztálylyal való foglalkozás miatt, nem lehet a tanító.

Ezen eljárás természetéből folyt, hogy az írás gyakorlásának e módja szerint, a gyermekek nemcsak az írásbeli gépiességet, hanem ezzel együtt főleg a helyesírást, a gondolkodást, feltalálást és a fogalmazásbeli előgyakorlatokat is megszerzik; ennélfogva a tanító mindenkor a legnagyobb gonddal nézze végig minden gyermek írását, s nézesse át a tanítványokkal is egymását, s az ejtett helyesírási s gondolatkifejezésbeli hibákat velök együtt és különösen általok javíttassa ki.

Ezen módon munkája sikerét jobban biztosítja, mint minden könyv vagy szabály szajkó módra való betanultatásával.

3. Az emlékezés gyakorlása.

Erkölcs- és érzelem-nemesítő versecskéket, anyai és magyar nyelven a fennebbi utasítás szerint, ez osztályban is kell tanítani.

III. OSZTÁLY. Az iskolai harmadik év.

1. Olvasás.

A harmadik osztály számára készített olvasókönyvből gyakorolják az értelmes olvasást.

A tanító e tanévben is szorosan ügyel arra, hogy a gyermek az elolvasott mondatnak ne csak szavait, hanem tartalmát is felfogja, ennélfogva a mondatnak, sőt az egész olvasmánynak a kellő hangsúlyt meg tudja adni.

Próbáltatja az olvasmány tartalmát szabadon elbeszéltetni, ügyelvén egyfelől az olvasmányba foglalt s a tanuló ismeretköre bővítésére szolgáló tárgyak felfogatására és megtartására, másfelől az anyanyelvbeli gyakorlottság előbb-előbb vitelére. (Lásd anyanyelvtan III. osztály.)

Gondot fordít a magyar nyelvben eddig tett haladás szerint, a magyar olvasás gyakorlására is.

2. Írás.

Az írás gyakorlásában ez osztályban még inkább a maguk szorgalmára és erejére kell a gyermekeket támasztani. A tanító e részben következőleg jár el:

a) Az osztatlan egy tanítóval bíró iskolában, midőn a köztanítás zavarása nélkül megeshetik, egy ügyesebb gyermek vezetése alatt üteny szerint írat az egész osztálylyal; e mellett azonban másoltat is szépírási példányokról.

Ott, hol minden osztályt más-más tanító vezet, az üteny szerinti írástanítást a kiszabott órában minden akadály nélkül lehet eszközölni.

b) Leírják a gyermekek eszökből a könyvnélkül megtanult verseket, és a midőn leírták, a helyesírás gyakorlása végett, az olvasókönyvükbe nyomatott szöveggel maguk hasonlítják egybe, s hibáikat a nyomtatásbeli minta szerint maguk igazítják ki.

c) Olvasókönyvükből olvasott, megértett és szabadon előadott olvasmányok tartalmát próbálják leírni emlékezetökből.

d) Gyakoroltatja az írást magyar mondatokon. A tanító minden gyermek írását átvizsgálja, a helyesírási s a tartalombeli hibákra is figyelmeteti a gyermekeket.

3. Az emlékezés gyakorlása.

Az emlékezés és a jó előadás gyakorlására az erkölcs- és szívnemesítő egyszerű versecskék mellett rövidebb elbeszélő költeményeket is kell tanítani.

A tanító az ily feladványokat, az olvasási órán mindaddig olvastatja, maga is felolvassa, míg a gyermekek azt jól hangoztatva nem tudják olvasni. Ezek után a könyvnéikül valók felmondásánál követeli a tiszta, világos és természetes hangsúlyozással való előadást.

Tanít könnyen érthető, kedélyes és népies magyar verseket.

IV. OSZTÁLY. Az iskolai negyedik év.

1. Olvasás.

A negyedik osztály számára készített olvasókönyvből mindinkább gyakorolják az értelmes és kellően hangsúlyozott olvasást. A tanító a gyermekek előtt példányszerűen maga is gyakran olvas. Az olvasottakat értelmezteti és szabadon elbeszélteti. Igyekszik mind tárgy, mind nyelvtani ismereteiket ez úton is gyarapítani.

A magyar nyelvben eddig tett előmenetelhez alkalmazott olvasmányokat is szorgalmasan olvastatja.

2. Írás.

a) Az olvasókönyv olvasmányait válogatva, szabadon írásba foglaltatja.

b) Gyakorolják magukat szépírási példányok másolásával is.

3. Az emlékezés gyakorlása.

Emlékezetök gyakorlására, költői darabokon kívül, a hazai történelemből tanulnak történeti elbeszéléseket s azokat értelmesen felmondják.

Tanít könnyen érthető, honfiérzést keltő s lelkesítő magyar verseket.

V. és VI. OSZTÁLY. Az iskolai ötödik és hatodik év.

1. Olvasás.

E két osztály számára készített olvasókönyvet a tanulók részint az iskolában nyilvánosan, részint odahaza magánosan olvassák. Bárhol olvassák, a tanító velök az olvasmányok tartalmát szabadon elbeszélteti, s minden törekvését oda irányozza, hogy a tanulók a magán olvasásra rászokjanak.

A magyar olvasásra és az olvasottak értelmeztetésére is kellő gondot fordít a tanító.

2. Írás.

Az V. és VI. osztályban már átmegy a tanító a fogalmazás rendes tanítására. — Anyanyelven írat nevezetesen történelmi feladatokra rövid elbeszéléseket; természeti tárgyakról, vagy egyes tájakról leírásokat; azután leveleket, kérvényeket, majd szerződéseket, nyugtákat, ellennyugtákat; készíttet számlákat és egyszerű számviteli számadásokat stb.

Magyar nyelven, az ebbeli előhaladáshoz képest, szintén írat leveleket, nyugtákat, számlákat, esetleg kérvényt, szerződést stb.

3. Az emlékezés gyakorlása.

Az emlékezés gyakorlására tanít nevezetesebb népies és hazafias költeményeket, folyó beszédbe foglalt történelmi leírásokat stb. effélét, ügyelvén mindenkor a szabatos, tiszta és jól hangsúlyozott előadásra.

Tanít lelkesítő, honfiérzelmet erősítő magyar verseket.

ISMÉTLŐ OSZTÁLYOK. Az iskolai hetedik, nyolczadik és kilenczedik év.

1. Olvasás.

Az ismétlő osztályokban az olvasás tanítását az ismeretek kibővítésére szolgáló tantárgyak olvastatásával kell összefoglalni.

Midőn ezen osztályokban tanuló gyermekek a számukra írt olvasókönyvből felvett olvasmányt értelmesen és kellően hangsúlyozva elolvassák, a tanító velök azoknak nemcsak tartalmát beszélteti el, hanem a tartalom

egyes részleteire nézve is kiterjeszti kérdéseit az előbbi években szerzett ismereteik felelevenítésére is. — Midőn így a tanítványok ismereteit bővíti és állandósítja, kiváló gondot fordít egyszersmind a nyelvtani gyakorlatok ismétlésére is.

Minden ily alkalommal olvastat magyar könyveket is s igyekszik a magyar nyelvben az előbbi esetben szerzett ismereteket fejleszteni és állandósítani.

2. Írás.

A fennebbi években tanított fogalmazási s ügyirati gyakorlatokat különösen házi dolgozatok készíttetésével ismétli, *magyar nyelvben is.*

3. Az emlékezés gyakorlása.

Olykor előveszi az emlékezés gyakorlására az előbbi években tanított költeményeket és elbeszéléseket s azok elbeszéltetését gyakorolja; *szavaltat magyarul is.*

c) Anyanyelvtan.

Az elemi, különösen a népiskolában az anyanyelvtanbeli oktatásnak nincs egyéb czélja, mint az, hogy megtanuljon a gyermek szabatosan beszélni, helyesen írni, a mások beszédét és írását biztosan és tisztán megérteni. Az olyan tanító igen nagyon eltévesztené czélját, ki az elemi népiskolában a nyelvtan szabályait elvontan és rendszeresen tanítaná, és a tanuló idejét a szóragozás meddő tanulására és annak alkalmazás nélküli sikertelen felmondására fordítaná.

Az elemi iskolai tanulónak, különösen pedig a népiskolai növendéknek szükséges nyelvtani ismeretek megszerzését a többi tantárgyak tanításával, és a mint fennebb ki van mutatva, az olvasás és írás gyakorlásával lehet egybekötni, s mindazt, a mit e tantárgyból, a tanítás e fokán tudni szükséges, ezen mód szerint lehet legsikeresebben megtanítani.

Ezek szerint az elemi s kivált a népiskolai tanítók szoros kötelessége, hogy az anyanyelv tanításában a fősúlyt az olvasmányok és a mondatok értelmi taglalására és fejtegetésére s a szók mondatokba foglaltatására fektessék, ezekkel kapcsolatban a nyelvtani alaktan tanítását leginkább a helyesírás alapjául szolgáló tudnivalókra szorítsák.

A legszükségesebb nyelvtani ismeretek megszerzésére következő módon kell a tanítványokat elvezérelni.

I. OSZTÁLY. Az iskolai első év.

Az anyanyelv tanítása az iskolai első évben a következőkből áll:

Midőn a tanító az iskolai első évben a beszéd- és értelemgyakorlatok tanításával a tárgyaknak és azok részeinek helyes megnevezését, ezeken szerzett ismereteknek rövid mondatokba foglaltatását s e rövid mondatokból beszéd-alkotást tanít: ez által már a helyes irányban mozgó, szorosan vett nyelvtan tanításába ereszkedik bele. Ez alkalommal tanítja nevezetesen:

a) A tárgyak neveit, helyét, anyagját, használatát, állapotát; az így felfogatott egyes szókból alkottat a gyermekkel mondatokat; az ily módon alkottatott mondatokat fűzeti össze beszéddé: *és ez a nyelvtani tanítás kezdetének leghelyesebb és leggyakorlatibb módja úgy az anya-, mint a magyar nyelvben.*

b) Tanítja továbbá, az olvasás-tanítást megelőzőleg, magának az olvasás tanításának körében, a hangoknak hallás után, később az azokat kifejező betűknek, a szóknak és mondatoknak olvasása közben egymástól való megkülönböztetését.

c) Az írás tanítása alatt folyvást figyelmezteti a gyermekeket a helyesírásra.

d) Midőn folyékonyan és biztosan tudnak olvasni, a magán- és mássalhangzó betűknek most már öntudatos megismertetése mellett, megtanítja a szótagolás szabályait.

Mindezek gyakorlat útján megszerezhető nyelvtani ismeretek, melyekre a tanító öntudatosan és tervszerűen vezérli a gyermekeket, a nélkül, hogy nyelvtani szabályszerű fejtegetésekbe és meghatározásokba bocsátkoznék.

II. OSZTÁLY. Az iskolai második év.

A beszéd- és értelemgyakorlatoknak és az olvasás gyakorlásának segítségével ez iskolai évben már jól beleszokván a gyermekek az előadásba, rámegy a tanító fokonkint a mondat öntudatos ismertetésére; e közben czéloz a nyelvtani alakokra is, s mintegy sejteti azokat a gyermekekkel. Nevezetesen:

a) A múlt évben követett módon halad egy ideig (ismétel).

b) Az év közepe és vége felé felfogatja a mondat lényeges két fő részét. — Alkottat élő szóval, később írásban, egyszerű (puszta) mondatokat. Rámegy a tárgy-, a személy- és a cselekvésszók ismertetésére.

c) A mondatokat majd egyes, majd többes számban alkottatván, fokozatosan kitaláltatja a gyermekekkel az egyes és a többes fogalmát. Megjegyezteti velök a nevet és az igét többesbe fordító ragokat. — Észlelteti, hogy a mondattal mindig valamely eseményt (történetet, cselekvést) szoktunk kifejezni. És hogy ez az esemény (történet, cselekvés) vagy most (jelenben) foly, vagy már megtörtént (elmúlt), vagy még ezután fog történni (jövő), és ily módon kitaláltatja a gyermekekkel az ige főbb idejeit.

III. OSZTÁLY. Az iskolai harmadik év.

Az előbbi évben szerzett mondat- és nyelvtani előismereteket ismétli a tanító, sőt hogy ez ismereteket állandósíthassa, ezek tanításán sokáig időzik.

E gyakorlatokat időről-időre annyira kiterjeszti, hogy a gyermekek olvasó- és nyelvtani gyakorlókönyveikben fel tudják keresni a legegyszerűbb mondatokat, e mondatokban kimutatni az alanyt és az állítmányt.

Ezek után észrevéteti, hogy a mondat e két fő alkotó részén felül van a mondatban rendszerint még több szó is, melyek ahhoz, mint kiegészítő részek, hozzá tartoznak.

Ez úton rávezeti őket a mondat bővítésére.

Nevezetesen:

a) Gyakorolja a gyermekeket a mondat bővítésében, előbb egyes kiegészítő szókkal (p. o. tárgyi vagy birtok, vagy határozó stb. bővítő szóval) alkottatja a mondatokat előbb élő szóval, azután feltalálás útján írat az élő szóval gyakorlottakhoz hasonlókat.

b) Ezután bővítteti az egyszerű mondatokat egyszerre többféle kiegészítő szóval. Hasonlóul élő szóval és írásban.

c) Gyakorolja őket két egyszerű s bővített mondat együvé kötésében.

d) Továbbá a mondatok egymás mellé sorozásában.

e) Észrevéteti a szóknak egymásból való származását, s ezekben is gyakorolja őket.

Egész évi tanítása alatt folyton figyelmez a második évben megkezdett nyelvtani fogalmak ismétlésére, s ezeket fokonkint kiljebb-kiljebb terjeszti.

IV. OSZTÁLY. Az iskolai negyedik év.

Az egyszerű mondat bővítését a mult évben követett mód szerint ismételvén, átmegy a tanító a mondatoknak mellék (közbetett) mondatokkal való bővítésére; a beszéd főbb részei és az összetett mondatok ismertetésére.

Nevezetesen:

a) Vizsgáltatja az egyszerű mondatot ismét mondattani (logikai) és nyelvtani (grammatikai) oldaláról. Ez utóbbi alkalommal közelebbről fokonként megismerteti a beszéd főbb részeit.

b) Az egyszerű mondatokat kibővíti mellék (közbetett) mondatokkal. Ezekhez hasonlókat irat is, keresteti is az olvasó- és nyelvtani gyakorlókönyvekben. Mindig figyelmez a mondatnak mondat- és nyelvtani vizsgáltatására és a beszédrészek megismerésére.

c) Ezek után átmegy az összetett (foglalt vagy egymástól függő) mondatok alkottatására. — Ez alkalommal ismerteti az egyenes és foglalt mondatot. Ezeknél fogva magyarázza a jelentő és foglaló mód (óhajtó mód) mondattani és nyelvtani jelentését. Ilyen mondatokat keresteti az olvasó- és nyelvtani gyakorlókönyvekben s alkottat írásban.

d) Átmegy az egyenes mondatokkal összetett két vagy több foglalt mondat ismertetésére és írásbeli gyakorlására. — Megtanítja a foglaló s óhajtó mód részesülővel való felcserélését stb. (Lásd a magyar nyelvtani vezérkönyvet.)

e) A mondat-szerkesztés és taglalás ideje alatt gyakorlati úton szerzett nyelvtani ismereteiket (p. o. a beszéd részeiről, a szóragozás fontosabb mozzanatairól, szóképzésről, helyesírásról) a lehető legrövidebben magukkal a gyermekekkel rendbeszedeti.

V. és VI. OSZTÁLY. Az iskolai ötödik és hatodik év.

Az elemi népiskola negyedik osztályán felül eső osztályokban az anyanyelvbeli mondat- és nyelvtani tanítást egészen az írási és olvasási gyakorlatokkal kell összekapcsolni.

— 18 —

Ezen osztályokban a tanító feladata, hogy figyeljen a negy alsó osztályban tanultak alkalom szerinti ismétlésére, vagyis az eddig szerzett nyelvtani ismeretek felhasználására, a szóbeli előadások, valamint az írásbeli dolgozatok helyességére és csinosságára. (Lásd fennebb az írás és fogalmazás gyakorlását az V. és VI. osztályban.)

3. Mennyiségtan.

a) Számtan.

I. OSZTÁLY. Az iskolai első év.

A tanító a számvetés tanításának első fokán a gyermekeket kezdetben az 1—10-ig, az esetben, ha e körben ügyesen számolnak, 1—20-ig, de legfeljebb a 30 ismertetéséig vezeti.

A számvetés tanításának a menete következő.

a) A tanító a gyermekeket számlálni tárgyakon tanítja. Egyes tárgyak előmutatásán tanítja meg az egyet, két s három egyféle tárgy előmutatásán tanítja meg a kettőt — a hármat stb.

A számlálás így tárgyilagos felfogatása után érteti meg az „egy," „kettő" és a „három" stb. elvont fogalmát; azután az egy, kettő, három érzékeltetése után csak az egy, kettő, három elvonatásáig halad egyszerre. Az érzékeltetés és elvonatás e módja szerint vezetett fokozatos előhaladás után a 10-nél megállapodik.

b) Az 1—10-ig haladtukban a mértékek ismertetése és alkalmazásával tanulnak a tárgyakon hozzáadást és elvételt (összeadás, kivonás), s ugyanezt megtanulják tárgy nélkül (elvontan) is. — Ugyanesak a 10 első számon tárgyakkal és tárgyak nélkül megtanulják a szorzást és az osztást is; de a számvetés e negy alapműveletét tisztán csak szóval (észben, fejben) gyakorolják.

A tanító kérdéseket tesz szóval s a gyermekeket a feladaton gondolkoztatja, és úgy adat a feltett kérdésre szóbeli feleletet. Az írásbeli számvetést a tanítás e fokán még a számjegyek leírására szorítja.

c) Ha a 10 első számmal mind a negy alapműtétet fennakadás nélkül kitűnően tudják, akkor megy át a tanító

a 11-nek ismertetésére, mely abban áll, hogy a felmutatott tiz tárgyhoz hozzámutat még egy tárgyat. Miután ezt többféle egynemű tárgyon összeadva, kivonva, szorozva, osztva megtanította, megtanítja a 11-et elvontan is. Azután átmegy a 12-re stb. — Minden új lépésén átvezeti a tanulókat mindazon gyakorlásokon, melyeket a fennebbi *a) b) c)* alatti utasítás szerint az előbbi számokon megtett, s így halad elő fokonkint a 20-ig.

Ha a 20-ig való számlálás és számításban tökéletesen jártasok a gyermekek, ezeknek számjegyeit írni is tudják, a fennebbi ismeretes módon átvezeti őket a 21-re, s fokonkint halad elő a 30-ig. Ha azonban egy év alatt a 10, vagy esetleg a 20-ig haladhat, ott megáll, s a harmadik tizet a következő évben veszi elő.

A számvetési feladatok szóbeli megfejtésében arra kell a gyermekeket szorítani, hogy tökéletesen kikerekített mondatokban feleljenek. E szabályt minden tantárgy és így a számtanítás közben is megtartsa a tanító, hogy, mint fennebb utasítva van, a magyar (az anyai) nyelvet ez úton is folytonosan gyakorolja.

II. OSZTÁLY. Az iskolai második év.

A tanítás második évében a számtanítás köre az 1-től a 100-ig terjed. A tanítás menete itt is ugyanaz, a mi az iskolai első évben kimutattatott.

Nevezetesen:

a) A mult évben tanultak ismétlése után a 20-tól, esetleg a 30-tól fokozatosan, tárgyilag és elvontan egyszerre a 30-ig — 40-ig tanulják meg a számvetési negy alapmíveletet, egyszersmind a számjegyek leírását.

b) Midőn a gyermekek a szóbeli gyakorlati példákat könnyen, fennakadás nélkül tudják megfejteni és a számokat tényezőikre is fel tudják bontani; a tanító magukkal a gyermekekkel állítja össze mindenik tizes csoport szorzási táblázatát, s ezután ezt elvontan is megtanítja.

c) A 40-en túl a gyermekek ügyessége és munkájának eddigi sikere szerint halad a tanító tizenkint előre, lassabban, vagy sebesebben, de mindig biztositott lépésben a 100-ig.

A tanítás még ez év folytán is inkább szó-, mint írásbeli.

Az írásbeli számvetést, a számjegyek írásának megtanításán kívül oly módon gyakorolja a tanító, hogy a II. osztály számára szerkesztett példatárban általa kijelölt tárgyilagos kérdéseket, feloldás végett, magános (hallgatólagos) munkául feladja, és a tanuló minden egyes kérdésre számjegyekkel kifejezett feleletet ír.

A tanítás ezen hasznos útját a számtanítás minden fokán követi.

Valamint a beszéd- és értelemgyakorlatokkal, épen úgy a számtanítás segítségével szintén tanítható és gyakorolható a magyar nyelvet, a tanítás e fokától kezdve annak további fokain mindenütt.

III. OSZTÁLY. Az iskolai harmadik év.

Az iskolai harmadik évben a számtanítás köre az 1-től az 1000-ig.

Mint a fennebbi években, úgy itt is, sőt a tanítás következő fokain is, a számtanításban a fősúlyt mindig a szóbeli (fejbeli) számításra kell fektetni; azonban e mellett az írásbeli számtani míveleteket is folyton gyakorolni kell.

A tanítás menete a következő:

a) A tanító az 1—200-ig eső számokat gyakorolja tárgyilag és elvontan, mindig gyakorlati példákban; a számjegyek leírását a szerint gyakorolja, a mint a tanításban előhalad.

b) A szorzási és osztási gyakorlati, úgy mint az elvont és alkalmazott példák feloldatásakor már az egész számokon a törtek alapfogalmát gyakorolja, s ez által előkészíti a gyermekeket a törtszámok előfogalmaira.

c) A III. osztály számára szerkesztett példatárba foglalt tárgyias példákat hallgatólagos, vagy otthoni feloldásra kihagyja. (Lásd II. osztály számtani feladatát.)

d) A gyermekek által folytatólag összeállított szorzási táblát elvontan is gyakorolják.

e) Az írásbeli számvetésből megtanulják azon számkörben, melylyel eddig megismerkedtek, az összadási, kivonási, szorzási és osztási műtételeket. A szorzást és osztást gyakorolják először egy, azután fokozatosan két számjegygyel. Mindenik fokon addig időznek, míg az írásbeli számvetést oly könnyűséggel nem végezik, mint a szóbeli számvetési feleletekben kívántatik.

A kivonási műtéteket, mind a kivonási, mind az osztási feladatok írásbeli megoldásában, a kivonandó és a maradék összeadásával (pótlékozással) végezik.

IV. OSZTÁLY. Az iskolai negyedik év.

Ez évben a számtanítás köre az 1—1000-ig, az 1000 felül csak annyiban terjed ki, a mennyire azt a gyermek tapasztalati körébe eső gyakorlata szerint fennakadás nélkül tenni lehet.

A tanítás menete következő:

a) Folytatólag fokozatosan vezeti a tanító tanítványait tovább a számlálásban, a számok leírásában és olvasásában.

b) A példákat élőszóval meghagyja, e mellett a példákból az iskolában hallgatólagos, vagy otthonra való, magán megfejtésre szánt példákat ad fel.

c) Az írásbeli számvetést következő fokokon gyakorolja: írat összeadási, kivonási, szorzási és osztási tárgyas példákat, e négy alapmíveletet egymással többféleképen egybevetteti; mind a szorzást, mind az osztást, két, legfelebb három jegyű szorzóval és osztóval is gyakorolja.

d) Átmegy az *egynevű törtszámok* gyakorlására. — A törtek fogalmát tárgyilag is, elvontan is magyarázza. A példákat előbb mindig szóval fejteti meg, és csak azután foglaltatja írásba.

Ez év folyama alatt a törtszámok tanítását egynevű törtekkel való műveletekre, vagy legfelebb olyanokra kell szorítani, melyek szemléltetés útján egymásra könnyen visszavihetők.

V. OSZTÁLY. Az iskolai ötödik év.

A számlálás tanítása a megelőző osztályokban már be levén végezve, a tanító feladata az eddig tanultak gyakorlásán kívül:

a) A tizesrendszer tüzetes kifejtése.

b) A közönséges törtekkel való számítás és ezzel kapcsolatban

c) a tizedestörtek tanítása.

Legelőször kifejti a tizedestörtek fogalmát. A tizedestörtekkel való számítás írásbeli módját az egész számokkal való munkálatokkal oly szoros összeköttetésbe hozza, hogy a tanuló a közönséges tört, az egész és a tizedestörtszámokkal való munkálkodás közt semmi új szabályt ne lásson.

VI. OSZTÁLY. Az iskolai hatodik év.

A fennebbiek, különösen a tizedestörtek, folytonos gyakorlása mellett átmegy a tanító:

a) A tanítás eddigi folyamán előfordult arányossági példákat sűrűbben veszi elő, és azokat élő szóval gyakorolja; azonban az arányosság fogalmát és szabályait az eddig tanultakból úgy hozza ki és úgy tanítja meg, hogy a tanuló ezekben semmi különös új tanulni valót ne lásson, hanem azt eddigi ismereteinek csak más alakú alkalmazásának tekintse. Így megy rá a hármasszabály tanítására is, és azáltal az egyszerű kamat írásbeli számíttatására.

A fenebbiek, különösen a közönséges törtek folytonos gyakorlása mellett átmegy a tanító:

b) A szóbeli (fejbeli) számvetés gyakorlásának könnyítésére, megtanítja az úgynevezett „olasz számítási fogásokat“ (Welsche Praktik) is.

c) Az egyszerű kamatok kiszámításáról átvezeti őket az összetett kamatok kiszámítására. Gyakorolja a társaság- és vegyítés szabályait.

AZ ISMÉTLŐ ISKOLA.

Az iskolai hetedik, nyolczadik és kilenczedik év.

Az ismétlő osztályokban a számvetés eddig tanított mindenféle fajtái ismételtetnek; különösen az V. és VI. osztály számára készített példatárbeli feladatok magán- és otthoni kidolgoztatásával gyakoroltatnak. A szám tanításának kiválólag a közélet szükségeire tartozó részeit kell ez osztályokban évről-évre elővenni, s a hat első éven át szerzett ismereteket ezek gyakorlása mellett kell kibővíteni. Nevezetesen:

a) Meg kell még tanítani az úgynevezett lánczszabályt s ennek folytán

b) Fogalmat kell adni a „kamatok kamatairól“, és gyakorolni kell ezek kiszámítását az abhoz készített „kamatosítási szorzók“ táblája segítségével.

c) Ezek folytán főbb vonalaikban ismertetni kell: a takarékpénztárakat, az élet-, tűz- és jégkár-biztosító intézeteket. Azonban ezekbe mélyebben bocsátkozni nem szükséges.

d) Gyakorolni kell az egyszerű számvitelt számtani feladványok kidolgoztatásával épen úgy, mint számviteli minták készíttetésével.

b) Mértan.*)

A mértani előismeretek megszerzésére szolgáló alapfogalmakat az I. és II. osztályban a „Beszéd és értelemgyakorlatok“ tanítása közben nyeri a tanuló. Folytatólag gyarapszik ezekben különösen a III. és IV. osztályban tanítandó rajzolási gyakorlatok által.

Ezen előzmények után a mértani alapfogalmak kiszélesbítését és a mértani gyakorlatokat a tanítás ötödik évében következő fokokon lehet megtanítni, és e fokokat a mértan tanítására fordítható idő mennyisége szerint összébb vonni, vagy kiljebb terjeszteni.

V. OSZTÁLY. Az iskolai ötödik év.

Miután a tanító a mértannak a számtannal való szoros egybeköttetését megmagyarázza, megismerteti

a) a vonalzót, körzőt (czirkalom), a méter s egyéb mértékek használása módját.

b) Megtanítja a vonalok, szögek, három- s többszögek főbb tulajdonságait, s ezeket egyszersmind szabályszerűen rajzoltatja is, rajzaikat tisztára is elkészítteti velök oda haza.

c) A mértékek segítségével a megtanított ábrákhoz hasonló kisebb területeket (méterrel és lábbal, öllel) felméret, s ezek területének kiszámítását gyakorolja.

*) A mértan tanítása a népiskolai törvény által nincs ugyan elrendelve, azonban szükséges, hogy kivált a több tanítóval bíró népiskolákban tanittassék.

VI. OSZTÁLY. Az iskolai hatodik év.

A mult évi tanulmány ismétlése után folytatja a tanító:

a) A síkok sajátságai ismertetését: nagyobb terek méterrel (öllel, vagy mérőlánczczal) való felmérését; a tér felszínének lerajzolását s területe kiszámítását.

b) A síkok sajátságai ismertetéséből átmegy a síkoknak egymással való metszéséből keletkező szögletes testekre, ezek főbb tulajdonságai ismertetésére, vázaiknak elkészítésére s ezek lerajzolásának módjára.

c) Az egyenes lapú testek felszínének és teriméjöknek kiszámítására.

d) A legegyszerűbb épülettervek készítésére és az azokhoz kivántató épületi anyagok ismertetésére és ezek mennyiségének a terv szerint való meghatározására.

AZ ISMÉTLŐ ISKOLÁBAN.

A hetedik, nyolczadik és kilenczedik év.

Az V. és VI. osztályban tanult mértani ismeretek ismétlése mellett ismereteiket kiegészítik a körről legszükségesebb tudni valókkal; a kör területe, a henger és általában a gömbölyű alakú testek teriméjének kiszámításával; térek és testek felmérésének gyakorlásával és lerajzolásával.

4. Történelmi tárgyak.

a) Földrajz.

I. és II. OSZTÁLY. Az iskolai első és második ev.

A beszéd- és értelemgyakorlatokban a gyermekek az iskolai első és második évben a hely- és földrajzi tájékozást tanulják. — A tanítás menete következő:

A helyrajzi tájékozás mellett lerajzolja a tanító az iskolát, udvarát, a helységet és környékét.*) A lakóhely e

*) Minden egyes község kataszteri térképét a m. kir. államnyomdában meg lehet szerezni; meg kell szerezni azon megye térképét is, melyben az iskola van; ezek nélkül a földrajz tanítását alig lehet sikeresen megkezdeni. Ezekre következik a haza térképének használása.

képén épen úgy tájékoztatja tanítványait, mint tájékoztatta annak természeti fekvésén.

III. OSZTÁLY. Az iskolai harmadik év.

A lakóhely rajzáról rávezettetnek a földabrosz ismeretére, különösen saját lakóhelye vidékén megtanítja a tanító a földabroszon a síkok, dombok, hegyek, völgyek, folyók, tavak stb. rajzait és ezeken a lakóhely környékének a képét.

A lakóhelynek és ennek legközelebbi környékének természeti képét megeleveníti a tanító az azon szemlélhető falvakkal, városokkal, lakóik sajátságaival, a vidéken előjövő (élő) nevezetesebb állatokkal, növényekkel, feltünőbb föld- vagy kőzetnemek ismertetésével.

IV. OSZTÁLY. Az iskolai negyedik év.

a) Saját vidéke és megyéje ilynemű ismertetése után a tanító lehetőleg összevonván a képet, utaztatási modorban terjeszkedik ki, a haza különböző vidékeinek ismertetésére, míg végre az egész magyar birodalomnak tájékozás útján általános vonásokban természeti képét meg nem ismerteti annyira, hogy akár lakóhelyéről, akár a haza bármely pontjáról indíttassék el a tanuló, földabroszon, vagy képzeletben, mindenképen és minden irányban tudja magát tájékozni.

b) Ugyanezen mód szerint, de még általánosabb vonalakban, azonnal megismerteti velök a magyar birodalommal határos országokat és ez országok szomszédait mindaddig, míg Európa legáltalánosabb képét nem ismerik.

c) E képet még általánosabb, vagyis lehető legnagyobb körvonalakban kiegészíti, a föld öt részének, a száraznak és a tengereknek általánosan ismertetett képével, és végre ugyanezeket megmutatja a földgömbön is, hogy a gyermekeknek a földrajz tanításának ezen fokán már általános ugyan, de egész képzete legyen a földről.

V. OSZTÁLY. Az iskolai ötödik év.

A magyar birodalom, Európa és a föld általános ismeretét részletesebb ismertetésekkel kell bővíteni.

Nevezetesen:

a) A magyar birodalom síkjainak, dombos, hegyes és

völgyes vidékeinek, vizeinek vidékenkinti ismertetése mellett, megtanítandók ugyancsak a vidékenkint előjövő termények; a lakosok feltűnőbb szokásai; az osztr.-magyar monarchia másik államát alkotó társországok és ezeknek polgári felosztása, nevezetesebb városai; a vidékeket összekötő főbb országutak, vasúti és hajózási vonalak; az ipar és kereskedelem átalános ismertetése.

b) Hasonló képét kell felmutatni Európának, de a lehető legátalánosabb vonalakban.

c) Ismertetni kell ily modorban, de még szorosabban összevonva, a föld többi részét is és a tanítást a földgömb felmutatásával úgy kell végezni, mint az előbbi évben.

VI. OSZTÁLY. Az iskolai hatodik év.

Az egész föld természeti és polgári földrajzából szerzett eddigi ismeretek ismétlése után meg kell tanítani a mértani földrajzból a népre nézve legszükségesebb és legátalánosabb elemeket. Nevezetesen tanítni kell:

a) Az égről és földről. — A láthatárról. — A napról. — Az esti és reggeli hajnalcsillagról. — A bolygókról.

b) A földről, különösen annak alakjáról, forgásáról. A földön előjövő évszakokról. — A forró, mérsékelt és hideg földövekről. — Az állatoknak és növényeknek a földön való elterjedéséről.

c) A holdról, annak változásairól, fogyatkozásáról és a napfogyatkozásról.

d) A legnagyobb átalánosságban valamit az álló csillagokról.

b) Történelem.

V. OSZTÁLY. Az iskolai ötödik év.

Az olvasókönyvekbe foglalt történeti olvasmányok és a földrajzi tanításból szerzett előismeretek után megkezdi a tanító a történelmi oktatást, a magyar nemzet történelméből válogatott életrajzi képek elbeszélésén s elbeszéltetésén.

Ezen életrajzi képek elbeszélését megelőzi, vagy itt-ott közbeszőve érdekessé teszi a magyar nemzetnek e hazában megjelenése előtt szerepelt nevezetesebb népek történetéből válogatott érdekes egyének életrajzának elbeszélésével.

Ezen életrajzok azonban ne legyenek kimerítő életírások, hanem csak olyan életképek, melyekben az illető személyek egyénisége mintegy összpontosul, s melyeknek rajzára és színezésére annyi szövetik be a történeti anyagból, a mennyi szükséges arra, hogy az elbeszélésből a gyermek ne csak a szóban levő egyéniség képét lássa kidomborodni, hanem egyszersmind a kor viszonyaiba és eseményeibe is annyira belepillanthasson, hogy kíváncsisága és többet tudni vágya is felébresztessék.

Az előadásban legyen a tanító egyszerű, természetes, élénk, eleven, szemléltető; gerjesszen indulatot; ébresszen szeretetet. Igyekezzék oda hatni, hogy a gyermek lelkében élénk képletek rakódjanak le, melyek míg tartós háttért képeznek az emlékezetnek s értelemnek, egyszersmind a kedélyt is megillessék, s úgy hassanak, hogy a gyermek lelkében az isteni gondviselés iránt bizalmat és hálát, az erény iránt szeretetet, a bűn iránt undort s utálatot, a haza és nemzet iránt meleg ragaszkodást s lelkesedő szeretetet, a törvények iránt kegyeletet ébresszenek s ápoljanak.

VI. OSZTÁLY. Az iskolai hatodik év.

Bevezetésül az ó-kori népekről a legnagyobb átalánosságban. Magyarország összefüggő történelme, kapcsolatban a vele érintkezésben élt s élő nemzetek történelmével és melléktekintettel a világtörténelem színpadán kiváló szerepet játszó nemzetek történelmére.

Tanításában kerülje a tanító a tárgy időrendi száraz részletezését és az okozati mélyebb fejtegetéseket; e helyett kövesse időrendben ugyan, de a csoportosító módszert. Vagyis Magyarország történelme legyen a középpont, mely körül a vele kisebb-nagyobb összeköttetésben levő világtörténelmi anyagot, élesen körvonalazott fő mozzanataiban s egyes képletekben csoportosítsa. — Maga a középpontul szolgáló hazai történelem egyes korszakai nagyobb, de a gyermek értelmét meg nem haladó vonásokban mindmegannyi szerves képletté alakíttassanak, melyek, mialatt a gyermekekkel a főbb eseményeket s az

ezekben szereplő egyéniségeket megismertetik, őt egyszersmind az isteni gondviselés útaiba s ennek vezetésén az emberi és különösen a nemzeti haladás és tökélyesbülés lassú, de biztos menetének titkaiba, gyönge értelme szerint, legalább bepillantani s azokat vele sejtetni engedjék.

Ezen két irányú csoportosítási módszer szerint sikerülend a gyermeki léleknek a nemzeti és a világtörténelemben a leghelyesebb tájékozást szerezni, így válik a történelem tanítása a gyermeki szívnek és észnek erkölcsi és szellemi fejlesztőjévé; ez pedig a történelem tanításának a népiskolában is a legfőbb célja.

ISMÉTLŐ ISKOLA.

A hetedik, nyolczadik és kilenczedik iskolai év.

Az ismétlő osztályokban a földrajzi, különösen pedig a történelmi tanítás ismétlő és kibővítő tanítására e három osztály számára szerkesztett olvasókönyvnek e tárgyakra vonatkozó olvasmányai fognak szolgálni.

c) A polgári jogok és kötelességek ismerete.

VI. OSZTÁLY. Az iskolai hatodik év.

A haza alkotmánya, a polgári legfontosabb jogok és kötelességek főbb vonalai.

ISMÉTLŐ ISKOLA.

A hetedik, nyolczadik és kilenczedik iskolai év.

Az alkotmány, az államélet s az ebben foglált polgári jogok és kötelességek ismertetésére a tanuló kezébe egy külön füzetke adatik, melyből a nemzeti alkotmányról, a polgári ügyek elintézésére rendelt hatóságokról és törvényszékekről, továbbá az örökösödésről, a váltójogokról és csődtörvényekről stb. röviden tanúlnak.

5. Természeti tantárgyak.

a) Természetrajz.

V. OSZTÁLY. Az ötödik iskolai év.

A természetrajzbeli előző ismereteket a beszéd- és értelemgyakorlatokból az I. és II. osztályban szerzi a tanuló. Gyarapítja ezeket az olvasókönyvekből és különösen a földrajzi tanítás által. Ez osztályban tehát a tanulónak eddig szerzett természetrajzi ismereteit kell rendezni, kiegészíteni és bővíteni.

Természetrajzi ismereteik rendezésében oda törekszik a tanító, hogy a természet mindhárom országából előttük már ismeretes, oly kiváló alapjellemmel (typus) biró tárgyakat válogat ki, melyeknek ismertető jegyeik élénken előtüntetik egész csoportok jellemét s ezek körül csoportosítja a rokonjegyűeket.

Ez a módszer arra szolgál, hogy a tanuló a meg nem ismerhetett tárgyak megismerhetésére is rávezettetik.

Tanítás közben a termények ismertető jegyei felkeresteténkívül figyelmezteti a tanító a gyermekeket, különösen az állatok és a növények életfejlődésének feltételeire és általában a termények hasznára.

a) Téli hónapokban tanít a népet közelről érdeklő ásványokról és kőzetekről, felmutatván azokat lehetőleg természeti példányokban. A sziklafajokból főleg azokat ismerteti, melyeknek elmállásából eredett és támad a termőföld s azokról, melyeknek a közéletben eszközök és épületek készítésére hasznukat veszik.

b) Tavaszi és nyári hónapokban tanítja ugyancsak a népet közelebbről érdeklő növényeket, ezeket is természeti példányokban mutatja meg a gyermekeknek s rajzaikat egyedül ismétléskor használja.

VI. OSZTÁLY. Az iskolai hatodik év.

A fennebbi eljárás szerint:

a) Téli hónapokban lehetőleg természetben ismerteti a népet közelről érdeklő állatokat: rajzaikat csak oly esetben használja, ha azokat természetben fel nem mutathatja.

b) A tavaszi és nyári hónapokban az állatok ismertetésének folytatása mellett ismétli a növényekről a fennebbi évben szerzett ismereteiket.

b) Természettan.

A népiskolai tanítás folyamán a beszéd- és értelemgyakorlatokból, olvasókönyvekből, a föld- és természetrajzokból szerzett természettani ismereteket rendbe kell szedni.

A természettanból a népiskolákban a lehető legnépszerűbben tanítani kell kiválóan:

a) A több tanítóval bíró iskolákban a tanítás ötödik és hatodik évében (az 5. és 6. osztályban) és az ismétlő iskolában.

b) Az egy tanítóval bíró iskolákban a lehetőség szerint a 6. osztályban, mindenesetre az ismétlő iskolában.

A vonzás tüneményeiből: a testek eséséről, az emelőtyűről, csigáról, lejtőről, csavarról. Továbbá a szökőkútról, vízvezetésről s az ezekkel egybeköttetésben levő vízről; a buvárharangról, a lég súlyáról, légsúlymérőről, szivornyáról, szivattyúról s tűzifecskendőről stb.

A rezgések tüneményeiből: a hangról, világosságról, melegségről, hévmérőről, a légkörről: szél, gőz, harmat, dér, köd, felhő, eső, jégeső, hóról stb. A delejről, iránytűről, villamosságról s a távirdáról stb.

A vegyülések tüneményeiből: a gázok főbb fajairól (éleny, köneny, széneny, légeny), az égésről, szénsavanyról, vízről, ammoniakról; a boros, eczetes, rothasztó forrásról stb. — A növények táplálkozásáról, a trágyázásról, a vetésváltásról. — Az állatok táplálkozásáról.

A tanítás menetében következő módot kell követni:

A tanító mindent kisérletileg mutat meg a gyermekeknek.

A tanteremben megmutatott kisérletet alkalmazza a természetben előforduló tüneményekre.

A kisérletből és a természeti tüneményekből kitaláltatja a természeti törvényeket.

Tanítását minden ponton alkalmazza a közéletre: a házi, gazdasági, kézműipari, gyári s gépészeti ismeretekre, valamint a nép közt uralkodó babonák kiirtására.

c) Gazdasági és kertészeti gyakorlatok.

1. A gazdasági és kertészeti gyakorlatokat a tanító az iskola kertjében, az egész évben, különösen a tavaszi, nyári és őszi hónapokban gyakorlatilag mutogatja; egyszersmind a III—IV. osztályon kezdve és az ismétlőiskolás gyermekekkel gyakorlatilag végezteti, s így arra tanítja őket főleg: miként kell a gazdaság és kertészet minden egyes ágát mívelni.

Tanít nevezetesen:

a) A föld míveléséről, a gazdasági növények termesztéséről és a gazdasági állatok tenyésztéséről.

b) A kertészetből, a leányoknak különösen a konyhakertészetről, a fiúknak a gyümöles-, a gazdasági fák és az eperfa tenyésztéséről.

c) A szőlőmívelésről, borkezelésről.

d) A selyemszetről és méhészetről.

e) A háztartásról, kiváltképen a leányoknak.

f) Gyakorlati tanítása közben minden alkalommal alkalmazza a természetrajzi, természet- és vegytani ismereteket.

g) A hatodik osztályban és az ismétlő iskolában a gazdasági és kertészeti gyakorlatokból szerzett ismereteket elméletileg is rendbeszedeti tanítványaival.

2. Oly vidékeken, hol inkább iparral, mint mezei gazdálkodással foglalkoznak, túlsúly fektetendő az ipar tanítására.

3. A hol csak lehet, a vidék szerint a házi ipar egy-két ágát is gyakorolni kell.

6. Testgyakorlás.

A testgyakorlásban, még a több tanítóval bíró iskolákban is, együtt gyakorlandó több osztály, még pedig külön csoportban egyesítendők az I., II. és III., ismét külön csoportban a IV., V. és VI. osztályok és ismét külön csoportban az ismétlő iskola növendékei.

A tantárgy csoportonkint következőleg osztandó fel:

Az I., II. és III. osztály csoportja gyakoroltatik:

a) A rendgyakorlatokban, nevezetesen a rendsorok képzésében, a nyilt és zárt sorokban való mozgásban. A nyilt és zárt sorok mozgás közben alakításában; a soroknak ütem szerint menetésében és futtatásában.

b) A szabadgyakorlatokban, nevezetesen a tagoknak és a testtörzsnek állás, menés és ugrás közben való meghajtásában, nyujtásában és hintázásában.

c) Az ugrásban, a felfelé és hosszúra ugrásban, ügyelve a test jobb és bal oldalának egyenletes kiképezésére.

A hol a körülmények engedik, toldható még ezekhez néhány játék, p. o. a kurta és hosszú kötelen való hintázási gyakorlatok.

A IV., V., VI. osztály csoportja gyakoroltatik:

a) A rendgyakorlatokból a sorok mozgásának többféleségét fejtik ki; a menés, futás nehezebb nemei mellett gyakorolják a sorfordulásokat, sorkanyarodásokat s a sormozdulatok különféle nemeit.

b) A szabadgyakorlatokat tovább fejtik.

c) A felfelé és hosszában ugrásban tökéletesítik magukat.

E fokon, és a mint a körülmények engedik, gyakorolják magukat nemely játékban, p. o. mászásban, kapaszkodásban, lengésben, emelkedés- és függésben stb.

Az ismétlő osztályok csoportja gyakoroltatik:

a) A katonai rend- és sorgyakorlatokban.

b) A fegyvergyakorlatokban.

7. Művészeti tantárgyak.

a) Éneklés.*)

Az ének tanítását ott, hol minden osztályt külön tanító vezetvén, osztályonkint lehet eszközölni, ott azonban, hol az egész iskola egy tanító vezetése alatt áll, okkalmódokkal több osztályt egyszer lehet ugyan fogni s együtt tanítani, mind a mellett az énektanításban a természetes lépcsőket épen úgy meg kell tartani, mint a számvetés tanításában.

A tantárgyat következőleg kell felosztani.

I. OSZTÁLY. Az iskolai első év.

Elemi gyakorlatok egy hangtól háromig, folytatva azt öt hang gyakorlásáig.

II. OSZTÁLY. Az iskolai második év.

Az előbbi évben megkezdettek folytatása hat hangon, azután fejlesztve egészen nyolcz hangig.

III. OSZTÁLY. Az iskolai harmadik év.

Nyolcz hangra gyakorlatok nagy hangközökben; az alakító jegyek gyakorlása.

*) Az összes tantárgyaknál a Bartalus-féle módszerű vezér- és kézikönyveket kell használni.

IV. OSZTÁLY. Az iskolai negyedik év.

Az alakító jegyek folytatása; a hanglétrák ismertetése.

V. és VI. OSZTÁLY. Az iskolai ötödik és hatodik év.

A hanglétrák folytatva. Gyakorlatok különböző alaphangból. Khorálok és népdalok.

ISMÉTLŐ ISKOLÁK.

A mindennapi iskolában tanultak ismétlése mellett gyakoroltatnak az egyes és többszólamú éneklésben.

b) Rajzolás.*)

A rajzolás tanítása a népoktatási törvényben a népiskolákra nézve nincsen ugyan kötelező tantárgyul kijelölve: de miután ez a látásbeli és kézi ügyesség, az ízlés és a nemzeti csinosodás kimívelésére szolgáló, majdnem egyedüli képző eszköz; miután rajzolásbeli jártasság nélkül az ipar soha ki nem fejlődhetik: e tantárgyat a népiskolákba, a hol csak mód van benne, mindenütt fel kell venni.

A rajzolás tanítását következő fokokon kell a mindennapi iskola osztályaiban keresztülvezetni.

I. és II. OSZTÁLY. Az iskolai első és második év.

Szorítkozik a tanító kezdetben a beszéd- és értelemgyakorlatokban, valamint az írás tanításában előforduló kézi gyakorlatokra.

Ezeken felül a legegyszerűbb tárgyak vastag papirból kivágott alakvázlatait körülrajzoltatás végett adja a gyermekek kezébe. Amaz által feltalálólag, ez által gépiesen tanítja és gyakorolja a gyermekek szemmértékét s kezök vonását.

III. és IV. OSZTÁLY. Az iskolai harmadik és negyedik év.

Alakíttat s rajzoltat a tanító különféle állású egyenes vonalakat, szögeket, három s több szögű ábrákat, úgy azonban, hogy azok ne puszta mértani rajzok, hanem valamely tárgy körvonalai legyenek. Különféle vonalakat szemmérték szerint különféle részekre osztat. Rajzoltat egyenes vonalakból álló alakokat. A tanító mindig maga

*) A rajz tanítása a Maszák-féle „Útmutató az elemi rajztanításban" czímű vezérkönyvet és táblákat kell használni.

rajzol elől, s a tanítványok utána, és csak ily előzmények után rajzoltat a már ismeretes alakokhoz hasonló mintákról.

A tanítás ezen fokozata után czélszerű a tárgyaknak természet után való rajzoltatása; a mélyedés és a távlat rajzoltatásánál a rajzhálózatoknak felhasználása.

V. és VI. OSZTÁLY. Az iskolai ötödik és hatodik év.

Rajzoltat a tanító egyenes és görbe vonalakból álló alakokat, növényeket, állatokat, egyszerű szerszámokat stb.

Mérés után felvétet különféle alakú téreket, s ezeket egyszersmind le is rajzoltatja. — Készíttet a népélet körében szokásos épületterveket, s ezeket rajzban tisztán előadatja. (Lásd a mértani tanítást a VI. osztályban.)

ISMÉTLŐ ISKOLA.

Iparkodó és lelkes tanítók az ismétlő osztályok növendékeit a rajzolásban is gyakorolják, — házi és hallgatólagos munkákat legalább adnak fel nekik.

Jegyzet. — A népoktatási törvény elemi népiskolákról szóló részében a leánynövendékek részére nem levén a tantárgyak különösen megnevezve, következik, hogy az 55. §-ban kijelölt tantárgyak a leánynövendékeknek is mind tanítandók.

a) A leányoknak *polgári jogok- és kötelességekről* kijelölt tanulnivalók a lehető legnagyobb általánosságban tanítandók.

b) A *kertészetből s gazdasági gyakorlatokból különösen: a konyhakertészetet, kender-, len- és dohánymivelést*, és a selyemtenyésztést kell tanítani.

c) A kihagyott vagy összébbvont tantárgyak helyett mindenütt a *női kézimunkákban* kell a leányokat gyakorolni.

III.

A TANÍTÁSI IDŐ FELOSZTÁSA.

Általános óratery.

Hogy a tantárgyakat egymás mellett biztosan lehessen megtanítani, és hogy egyik tantárgy a másik mellőzésével el ne hanyagoltassék, fel kell azokat hetenkinti tanítási órákra arányosan osztani, s a tantárgyra így kiszabott órákat pontosan meg is kell tartani.

A tantárgyak közül legtöbb időt az olvasás-, írásra, magyar (anya) nyelvre és a számvetésre kell fordítani.

A többi tantárgyakat, kivált az osztatlan népiskolákban, az olvasókönyvek olvastatása mellett, az olvasmányok segítségével lehet megtanítani; ezek mellett a földleirásra a földabroszokat, a természetiek tanítására az e végre összeállított gyüjteményekben foglalt tárgyakat kell felhasználni; a természet- és vegytan tanításához kisérletek felmutatása nélkül alig lehet némi sikert elérni. — Ott, a hol egy vagy két tanító vezeti a mindennapi iskolát, a tanítási idő felosztása s ennek nyomán a sikeres munkálkodás épen nem könnyű.

A tanítónak ily esetben arra kell törekednie, hogy ha csak kevés ideig is, de mindenesetre, délelőtt úgy mint délután, élő szóval taníthasson minden osztályban.

Hogy ezt kivált az egy tanítóval biró iskolában el lehessen érni, a tanítási órákat félórákra kell osztani, s a tanítónak minden félórában más-más osztálylyal kell foglalkoznia; a magukra hagyott osztályokat pedig hallgatólagos munkával kell elfoglalni.

Az idő tárgyszerinti felosztásához tartozik az is, hogy egy és ugyanazon időben az osztályok vagy egyféle, vagy legalább egymással közel rokon tárgygyal foglalkozzanak; ez mind a tanító, mind a tanuló munkáját elősegíti.

Az alább következő táblázatokban a tanítási heti óráknak az a száma van kitéve, melyet a tanító a tanítványnyal tölt; az ezek mellett közbeeső időn a tanító annyi hallgatólagos munkával foglalja el a tanulót, a mennyit a törvény a népiskolai tanulóra kiszab: t. i. 20—24, legfeljebb 26 órán. A közbeeső többi időt, melyet a gyermek a hallgatólagos munkán felül iskolában tölt, a tanító engedelme mellett, kézimunkára vagy tisztességes játékra lehet fordítani.

Az itt kijelölt heti órákat köteles mind a tanító, mind a tanuló megtartani.

Az iskolaszék közbejöttével az év elején megállapított órarendet az iskolateremben ki kell függeszteni, s ezt az iskolaszék engedélye nélkül megváltoztatni nem szabad.

A községi iskolában a különböző felekezetű vallástanítók az órarendben, a számukra kijelölt időben kötelesek megjelenni, s a hit- és erkölcstant a kiszabott időben tanítani.

A következő órarendek szolgálhatnak zsinórmértékül.

1. Az egy tanítóval biró népiskola átalános óraterve.

Tantárgyak.	A. tanító osztály I.	A. tanító osztály II.	A. tanító osztály III.	A. tanító osztály IV.	A. tanító osztály V.	A. tanító osztály VI.	A tanító heti órai összege
Hit- és erkölcstan . . .	Együtt 1	Együtt 1	Együtt 1	Együtt 1	Együtt 1	Együtt 1	—
Beszéd- és értelemgyak. s magyar nyelvtanítás	1	4	2	2	2	2	9
Irás és olvasás anya- és magyar nyelven . . .	2	2	2	2	2	2	8
Anyanyelvtan	—	—	2	2	—	—	2
Szám- (és mértan) . .	1	2	2	2	1	1	6
Földrajz, történelem és alkotmánytan	—	—	—	—	2	2	2
Természeti tudomány .	—	—	—	—	1	1	1
Éneklés	Együtt 1	1	1	Együtt 1	1	1	2
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	2
Gazdasági és kertészi gyakorlatok	—	—	Nyáron szerda és szombat délutánokon				
Az osztály órái összege a tanítóval (e mellett magánosan dolgoznak a tanítás ideje alatt) .	7	11	10	10	12	12	32

Ezek szerint az egy tanítóval biró iskolában a tanító rendes órái száma hetenkint **32**, ehhez járul télen az ismétlő iskolai **5** óra, nyáron **2** óra.

2. A két tanítóval biró népiskola átalános óraterve.

Tantárgyak	A. tanító I. osztály	A. tanító II. osztály	A tanító heti órai összege	B. tanító III. osztály	B. tanító IV. osztály	B. tanító V. osztály	B. tanító VI. osztály	A tanító heti órai összege
Hit- és erkölcstan . . .	2	2		2	2	2	2	
Beszéd s értelemgyakorlatok s magyar nyelvtanítás	3	6	9	3	3	3	3	6
Olvasás és irás anya- és magyar nyelven	4	4	8	3	3	2	2	5
Anyanyelvtan	—	2	2	2	2	1	1	3
Szám- és mértan	$2^2/_4$	$2^2/_4$	5	3	3	3	3	6
Földrajz	—	—	—	1	1	1	1	2
Történelem- és alkotmánytan	—	—	—	—	—	3	3	3
Természetrajz	—	—	—	—	—	1	1	1
Természet- és vegytan .	—	—	—	—	—	2	2	2
Éneklés	1	1	1	1	1	1	1	1
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	1	1
Gazdasági és kertészeti gyakorlatok	—	—	—	Szerda és szombaton délután				
Az osztály órái összege	$13^1/_2$	$18^1/_2$	26	16	16	20	20	30

A) tanító rendes órái száma hetenként **26**, ezenfelül az ismétlő iskolában télen **5**, nyáron **2** óra.

B) tanító rendes órái száma hetenként **30**, ezenfelül az ismétlő iskolában télen **5**, nyáron **2** óra.

3. A három tanítóval biró népiskola átalános óraterve.

Tantárgyak	A. tanító		B. tanító			C. tanító			
	I.	A tanító heti órái száma	II.	III.	A tanító heti órái száma	IV.	V.	VI.	A tanító heti órái száma
	osztály		osztály			osztály			
Hit- és erkölcstan . .	2	—	2	2	—	2	2	2	—
Beszéd- és ért. gyakorlatok s magyar nyelvtanítás	4	4	6	6	6	4	3	3	7
Olvasás és írás anya- és magyar nyelven .	8	8	3	3	6	3	2	2	5
Anyanyelvtan	—	—	1	2	3	2	2	2	4
Szám- és mértan . . .	5	5	4	3	7	3	2	2	5
Földrajz	—	—	—	1	1	1	1	1	2
Történelem s alkotmánytan	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Természetrajz	—	—	—	—	—	—	1	1	1
Természet- és vegytan	—	—	—	—	—	—	2	2	2
Éneklés	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Testgyakorlás	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Gazdasági és kertészeti gyakorlatok . .	—	—	Szerda, szombat délután			Szerda, szombat délután			—
Az oszt. órái összege	22	20	19	20	26	17	19	19	32

A. tanító rendes órái száma hetenként **20,** ezenfelül az ismétlő-iskolában télen 5, nyáron 2 óra.

B. tanító rendes órái száma hetenként **26,** ezenfelül az ismétlő-iskolában télen 5, nyáron 2 óra.

C. tanító rendes heti órái száma hetenként **32,** és az igazgató-tanítói teendőket végzi.

4. A négy tanítóval biró népiskola átalános óraterve.

Tantárgyak	A. tanító		B. tanító		C. tanító			D. tanító		
	I.	A tanító heti órái összege	II.	A tanító heti órái összege	III.	IV.	A tanító heti órái összege	V.	IV.	A tanító heti órái összege
	osztály		osztály		osztály			osztály		
Hit- és erkölcstan .	2	—	2	—	2	2	—	2	2	
Beszéd- és értelemgyakorlatok s magyar nyelvtanítás.	5	5	5	5	6	6	6	4	4	4
Olvasás és írás, anya- és magyar nyelven	8	8	8	8	3	3	6	3	3	3
Anyanyelvtan . . .	—	—	2	2	2	2	4	2	2	2
Szám- és mértan .	5	5	5	5	3	3	6	3	3	6
Földrajz	—	—	—	—	1	1	2	1	1	2
Történelem s alkotmánytan	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Természetrajz . . .	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2
Term. és vegytan . .	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3
Éneklés	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rajzolás	—	—	—	—	2	2	2	2	2	2
Testgyakorlás . . .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gazdasági és kertészeti gyakorlatok	—	—	—	—	Szerda és szombat délután					—
Az osztály heti órái összege	22	20	24	22	21	21	28	26	26	30

A. tanító rendes heti órái száma **20,** az ism. isk. télen 5, nyáron 2 óra.
B. „ „ „ „ „ **22,** „ „ „ „ „ 5, „ 2 „
C. „ „ „ „ „ **28,** „ „ „ „ „ 5, „ 2 „
D. „ „ „ „ „ **30,** s az igazgatói teendőket végzi.

5. Az öt tanítóval biró népiskola átalános óraterve.

Tantárgyak	A. tanító	B. tanító	C. tanító	D. tanító	E. tanító		E. tanító heti órái száma
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
	o s z t á l y				osztály		
Hit- és erkölcstan . .	2	2	2	2	2	2	—
Beszéd- és értelemgyakorl., magyar nyelven tanulás	3	3	4	4	4	4	4
Olvasás és írás, anya- és magyar nyelven .	8	6	4	4	2	2	2
Anyanyelvtan	—	2	4	4	2	2	2
Szám- és mértan . . .	5	5	5	5	3	2	5
Földrajz	—	—	2	2	1	1	2
Történelem és alkotmánytan	—	—	—	—	2	2	4
Természetrajz	—	—	—	—	1¾	1¾	3
Term.- és vegytan . . .	—	—	—	—	2	2	4
Éneklés	1	1	1	1	1	1	1
Rajzolás	—	—	3	3	2	2	2
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	1
Gazdasági és kertészeti gyakorlatok	—	—	Szerda és szombat d. u.		Szerda és szombat d. u.		—
Az osztály heti órái száma	20	20	26	26	23¾	22¾	30

A. B. C. D. tanítók kötelesek a kiszabott óráikon kivül az ismétlő iskolában hetenként télen 5, nyáron 2 órát tanítani. E. tanító az intézetet igazgatja.

6. A hat tanítóval biró népiskola átalános óraterve.

Tantárgyak	A.	B.	C.	D.	E.	F.	A heti órák összege
	t a n í t ó						
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
	o s z t á l y						
Hit- és erkölcstan . . .	2	2	2	2	2	2	12
Beszéd-és értelemgyak. és magy. nyel. tanulás	3	3	6	6	4	4	26
Olvasás és irás anya- és magyar nyelven . . .	8	6	4	4	2	2	26
Anyanyelvtan	—	2	3	3	2	2	12
Szám- és mértan . . .	5	5	4	4	3	3	24
Földrajz	—	—	2	2	2	1	7
Történelem és alkotmánytan	—	—	—	—	3	3	6
Természetrajz	—	—	—	—	2	3	5
Természet- és vegytan	—	—	—	—	3	3	6
Éneklés	1	1	1	1	1	1	6
Rajzolás	—	—	3	3	3	3	12
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	3
Gazdasági és kertészi gyakorlatok	—	—	Együtt szerda és szombat délután				—
A heti órák összege. .	20	20	26	26	28	28	145

A rendes tanításra kiszabott órákon kivül 5 tanító köteles esetleg váltogatva, az ismétlő iskolában télen hetenkint 5, nyáron 2 órát tanitani. Egy tanító az igazgató tisztét teljesíti.

Jegyzet. Az ismétlő iskolásoknak a nyári hónapokra kiszabott két órai tanítást vasárnap délelőtt és délután egy-egy órán kell adni, azon okból, hogy vagy tanítás előtt, vagy tanítás után az isteni tiszteleten akadálytalanul megjelenhessenek.

Őszi és téli hónapokban a törvény által kiszabott 5 órai tanításból hetenkint 4 órát szerda és szombat délutánonként, az ötödik órát pedig vasárnap, vagy délelőtt vagy délután kell megtartani.

IV.

TANESZKÖZÖK.

Kiadattak a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium által.

A) Tankönyvek.

Gönczy P. ABC olvasókönyv a népiskolák első osztálya számára. (Javított kiadas.)

Gönczy P. Vezérkönyv az ABC olvasókönyv tanításához, tanítók számára.

Gönczy P. Fali tábla (24 darab).

Gönczy P. Irásbeli mozgatható betük.

Gönczy P. Nyomtatásbeli mozgatható betük.

Gáspár J. II. olvasókönyv.

Gáspár J. III. olvasókönyv.

Gáspár J. IV. olvasókönyv.

Gáspár J. V. és VI. olvasókönyv.

Nagy L. Vezérkönyv a beszéd- és értelemgyakorlatok tanításában a népiskolák I. és II. osztálya számára.

Nagy L. Vezérkönyv a magyar nyelvtan tanításában a népiskolák I. és II. osztálya számára.

Nagy L. Vezérkönyv a magyar nyelvtan tanításában a népiskolák III. és IV. osztálya számára.

Nagy L. Nyelvtani gyakorlókönyv a népiskolák II. osztálya számára.

Nagy L. Nyelvtani gyakorlókönyv a népiskolák III. és IV. osztálya számára.

Maszák Hugó. Utmutató az elemi rajztanításban.

Maszák Hugó. Kivágott papirminták.

Bartalus István. Énektanító vezérkönyv a népiskolai tanítók számára I. és II. évfolyam.

Bartalus István. Énektanító vezérkönyv a népiskolai tanítók számára III. és IV. évfolyam.

Bartalus István. Énektanító vezérkönyv a népiskolai tanítók számára V. és VI. évfolyam.

Bartalus I. Éneklő ABC a népiskolák számára I. évf.

Bartalus I. Éneklő ABC a népiskolák számára II. évf.

Bartalus I. Éneklő ABC a népiskolák számára III. évf.

Bartalus I. Éneklő ABC a népiskolák számára IV. évf.

Bartalus I. Éneklő ABC a népiskolák számára V. évf.

Bartalus I. Éneklő ABC a népiskolák számára VI. évf.

Bartalus I. Vezérkönyv a zongora és orgona játszására.

Számolási gyakorlatkönyv a népiskolák számára.

Szám. gyakorlatk. a népisk. 3. oszt. számára.

Számolási gyakorlatk. a népiskolák 4. és 5. oszt. számára.

Tornatanítás — tanítók számára.

Gönczy P. Utasítás a földgömbhöz — tanítók számára.

Gönczy. P. A gyermekek testi épségben tartásáról (Bock után fordítva).

Felkl-Gönczy-féle földgömbök.

21 centiméter átmérőjü, **délkör nélküli földgömb.**

Ugyanaz fél délkörrel.

Ugyanaz egész délkörrel.

31½ centiméter átmérőjü, **délkör nélküli földgömb.**

Ugyanaz délkörrel.

Ugyanaz délkörrel és emelkedési színezettel.

47 centiméter átmérőjü, **délkör nélküli földgömb.**

Ugyanaz délkörrel.

Tellurium.

Planetarium.

Térképek.

Gönczy P. és Berghaus. **Osztrák-magyar monarchia domboru térképe.**

Kogutovicz-Lóczy, **A magyar korona országainak iskolai fali térképe.**

Gönczy P. és Berghaus. **Osztrák-magyar monarchia fali abrosza.**

Gönczy P. és Berghaus, **Európa fali abrosza.**

Gönczy P. **Ázsia fali abrosza.**

Gönczy P. **Afrika fali abrosza.**

Gönczy P. **Északamerika fali abrosza.**

Gönczy P. **Délamerika fali abrosza.**

Gönczy P. **Ausztrália fali abrosza.**

Gönczy P. **A föld öt része fali abrosza.**

Gönczy P. **Magyarország kézi térképe.**[1])

Gönczy P. **Osztrák-magyar monarchia kézi térképe**[2])

Gönczy P. **Európa kézi térképe.**

Gönczy P. **Ázsia kézi térképe.**

Gönczy P. **Afrika kézi térképe.**

Gönczy P. **Amerika kézi térképe.**

Gönczy P. **Ausztrália kézi térképe.**

Gönczy P. **A föld öt része kézi térképe.**[3])

Gönczy P. és Stieler. **Iskolai atlasz.**

---

[1]) A képek ily sorozatban használandók.

[2]) Egyenkint vagy bekötve is megszerezhető.

[3]) A kézi térképek a fali abroszok hasonmásai, annálfogva a gyermekek alig nélkülözhetik.

Szemléleti képek.[1])

Iskolaterem belseje.
Az iskola udvara.
Felföldi gazda udvara.
Parasztszoba belseje.
Alföldi gazda udvara.
Zöldséges és gyümölcsös kert.
A házi állatok és néhány kutyafaj.
Marhavásár.
Tehenészet.
Lóvásár.
Lóistálló belseje.
Juhászat és sajtkészítés.
Sertésvásár.
Baromfiudvar.
Az emberi test részei.
A falusi piacz.
A földmíves tavaszi foglalkozása.
A földmíves nyári foglalkozása.
A földmíves őszi foglalkozásai.
A földmíves téli foglalkozásai.
Különféle malmok.
Kerékgyártó és kovács.
Épülőfélben lévő házak.
Fazekas és takács.
A vásár.
Konyhai életkép.
A falu környéke és közlekedési eszközök.
Alma- és körtefák.
Szilva-, cseresznye, mandola-, nyári és őszi baraczkfák.
Dió-, mogyoró-, gesztenye- és naspolyafák.
Zöldségpiacz.
Díszkert és virágok.
Gyümölcstárlat.
A tölgyfa és makk termése.
A fenyő feldolgozása.
A nyirfa és feldolgozása.
A bükk- és gyertyánfa.
Mocsáros vidék tájképe.
Légi tünemények.
Esti kép.

Hartinger-Gönczy: I. Szinezett fali táblái:

Az emberi test boncztana. Dr. Lendvay.
A hazai mérges növények. Gönczy. (12 tábla.)
Az ehető és mérges gombák. Gönczy. (12 tábla.)

[1]) A szemléleti képeket az itt felállított sorban kell használni.

II. Hartinger mezei gazdasági szinezett fali táblái:

Alagcsövelés.
Rétöntözés.
Dohánytermelés.
Lentermelés.
Baromfitenyésztés.
Hasznos és nem hasznos madarak.
Baromfitenyésztés.
Hasznos és nem hasznos madarak.

Gönczy métermértékek fali táblája szöveggel.
Gönczy-Rasch természetrajzi fali ábrái.
Gönczy-Bopp Károly természettani fali ábrái.
Gönczy-Bopp Károly természettani (géptani) fali táblái.
Maszák kézi és fali táblái a rajztanításhoz.
Számológép golyókkal 141 centiméter.
Bopp métermértékek gyüjteménye.

Trefort Ágoston,
vallás- és közoktatásügyi minister.

TOLDALÉK.

1879. ÉVI XVIII. TÖRVÉNY

a magyar nyelv tanításáról, a népoktatási tanintézetekben.

Szükséges levén, hogy a magyar nyelvnek, mint az állam nyelvének elsajátítására minden állampolgárnak kellő mód nyujtassék, e végből a következő intézkedések állapíttatnak meg:

1. §.

Minden, akár felekezeti, akár másnemű oly tanítóképző-intézetben, a melyben a tanítás nyelve nem magyar, a magyar nyelv, mint már az 1868: XXXVIII. t.-cz. rendelete szerint is ez intézetekben köteles tantárgy, oly óraszámmal tanítandó, hogy azt az egész tanfolyam alatt minden tanítójelölt, beszédben és írásban elsajátíthassa.

2. §.

A jelen törvény hatályba léptét követő 3 évi tanító-képzőintézeti tanfolyam eltelte után, vagyis 1882. évi junius 30-tól kezdve, tanítói oklevelet senki sem nyerhet, és a képezdei tanfolyamot akár magán úton, akár tanintézetben 1882-re vagy azután végzett egyének közül tanítóul vagy segédtanítóul senki sem alkalmazható, a ki a magyar nyelvet beszédben és írásban annyira el nem sajátította, hogy azt a népiskolákban tanithassa.

3. §.

A már hivatalban levő, vagy tanítói pályára lépő azon egyének, kik a képezdei tanfolyamot az 1872-től 1881-ik év végéig terjedő időközben végezték el — illetőleg végezendik el — avagy ezen idő alatt léptek, vagy lépnek a tanítói hivatalba, — kötelesek a magyar nyelvet — ha azt nem birják — a jelen törvény hatályba léptétől számított 4 év alatt annyira elsajátítani, hogy ezt a népiskolában tanítani képesek legyenek.

E képesség egy, a minister által rendeleti úton szabályozandó vizsga-letétellel igazolandó.

Oly községekben, hol magyar és nem-magyar ajkúak vegyesen

laknak, akár községi, akár felekezeti, akár egyéb nyilvános népiskolákban az 1883-ik évtől fogva úgy rendes, mint segéd- vagy ideiglenes tanítóul csak oly egyének alkalmazhatók, kik a magyar nyelvet tanítani képesek; azonban 1883-ik évig is a tanítói állomások betöltésénél a magyar nyelvet tudóknak elsőbbség adandó; valamint a községi elemi népiskolákra nézve az 1868: XXXVIII. t.-czikk 58. §-ában és az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 13. §-ának 2. és 3. kikezdésében foglalt rendelkezések szigorúan végrehajtandók.

4. §.

A magyar nyelv az összes bárminemű nyilvános népiskolákban a köteles tantárgyak közé ezennel felvétetik.

Azonban mindaddig, míg a magyar nyelv tanítására alkalmas kellő számú tanító fog rendelkezésre állani, ezen törvény fennebbi rendelete csak fokozatosan, következőleg léptethető életbe:

minden oly elemi népiskolában, melynek tannyelve nem a magyar, de oly tanító van alkalmazva, ki annak tanítására képes, a magyar nyelv, mint köteles tantárgy, már a jelen törvény hatályba léptét követő tanévben; azon elemi népiskolákban pedig, a melyeknél ily tanító alkalmazva nincs, mihelyt a 2-ik és 3-ik §§-ok értelmében, a magyar nyelv tanítására képes tanító alkalmazva leend, azonnal tanítandó.

A magyar nyelv ezen köteles tanítását az összes községi népiskolákban a vallás- és közoktatási minister külön rendeletben szabályozza. — E szabályrendeletet, az óraszámra nézve, népiskolai tantervök megállapításánál, az összes felekezeti és egyéb iskolai hatóságok is kötelesek szem előtt tartani.

5. §.

A jelen törvény intézkedései kiterjesztetnek az 1868: XXXVIII. t.-cz. 16—22. §§-ai értelmében fennálló és felállítandó nem-magyar tanintézetekre is.

6. §.

Az előbbi szakaszokban foglalt határozatok és átmeneti intézkedések foganatosítását a vallás- és közoktatási minister, a tanfelügyelők, s a népiskolai hatóságokról szóló 1876: XXVIII. törvényczikkben 3. §. megnevezett egyéb közegei által ellenőrzi.

E czélból:

1. Azon tanítóképző-intézeteknél, melyekben a tannyelv nem a magyar, a tanfelügyelőnek, a tanítás alkalmával időközönként tett látogatásain felül, úgy az évi, mint a képesítő vizsgálatok, a tanfelügyelőnek vagy a közoktatásügyi minister által kinevezett helyettesének jelenlétében és részvételével tartatnak meg, és a képesítő oklevelek 1882. év junius 30-tól fogva, általa is aláirva, csak azon esetben adathatók ki, ha a vizsgálattevő a magyar nyelvet a jelen törvény 2. §-a értelmében kellően birja.

A tanfelügyelőnek ellenzése ellen azonban a jelölt a vizsgálat

napjától számítva legfeljebb 30 nap alatt, a vallás- és közoktatási ministerhez folyamodhatik, a ki az esetben egy maga által kinevezendő három tagú bizottság által újra megvizsgáltatja őt, s ha ez a folyamodót a magyar nyelvben a 2. §-ban megszabott mértékben képesnek találja, az oklevél neki azonnal kiadandó.

A bizottság határozata az oklevélre rávezetendő.

A közoktatásügyi minister felügyel arra, hogy az 1876. évi XXVIII. t.-cz. 5. §. 3. pontja értelmében bemutatott tantervekbe, a magyar nyelv a jelen törvénynek megfelelőleg, kellő kiterjedésben legyen fölvéve és ugyanezen törvény 5. §. 3. *b)* pontja szerint a tanításra felügyeltet.

3. A jelen törvény rendeleteinek meg nem tartása esetében az 1868: XXXVIII. t.-cz 15. §-a, illetőleg az 1876: XXVIII. t.-cz. 7. §-a alkalmazandó. És végül:

4. Az 1868: XXXVIII. t.-cz. 22. §-a intézkedései azon esetben is alkalmazandók, ha a jelen törvény előző szakaszában megemlített intézetek ezen törvény rendeleteinek eleget nem tettek.

7. §.

Mindenütt, hol e törvényben tanító-képezdék, tanítók, tanító-jelöltek, segéd- vagy helyettes tanítókról van szó, a tanítónő-képezdék, tanítónők, tanítónő-jelöltek, segéd- vagy helyettes tanítónők is értendők.

8. §.

A jelen törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi minister bízatik meg.

K. U. K. DIRECTION DER K. K. HOF-BIBLIOTHEK

Z. 908. Wien, den 14. November 1901.

Entsprechend der Zuschrift vom 7. November l. J. Z. 537 übersende ich in der Anlage das unten*) verzeichnete Druckwerk zur Benützung durch Dr. R. Vári in den Räumen der Bibliothek auf die Dauer von vier Wochen gegen Rückstellung des zu unterfertigenden Empfangscheines.

Die Versendungs- und Verpackungskosten betragen 40 hell.

Der k. u. k. Director der k. k. Hof-Bibliothek

*) Arrianus: Tactica. Upsal. 1664.

An die löbl. k. Ungar. Akademie der Wissenschaften

in Budapest.

3

No 537. 82.
1901.

№ 537 к

1901.

Akademie der Wissenschaften

Die k. ~~k. Universitäts Bibliothe~~k in Budapest

bestätigt hiemit, von der k. k. Hof-Bibliothek in Wien das Werk:

Arrianus: Tactica. Upsal. 1644.

zur Benützung für D:r K. Vári

auf die Dauer von vier Wochen erhalten zu haben.

Budapest, den 19. Nov. 1901.

Dr Vári Rezső

166895

1.) Arriani Tactica et Mauricii artis militaris libri XII, edidit

J. Scheffer Upsaliae 1664.

2.) Meursii Opera ex recensione J. Lami

VI. Tom.

537 vz

1901

Érk. 1901. nov. 9.

2m.

538. sz.

1901.

Tisztelt Társaság!

Lapunkkal értesíti, hogy Részletes nem
kielégíthető. A Kisdunántúli
Irodalmi Társaság a különféle
tudományos- és szépirodalmi
társaságoktól annyira
le vannak foglalva, hogy
a T. Társaság kérelmének
lehetetlen eleget tenni.
Kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. nov. 9.

Sállam
Szily

Elnök

„GARAY JÁNOS TÁRSASÁG"
(Tudományos irodalmi társaság)
Budapest, II. ker., Margit-körút 8. sz. I. 1.

101 ſz.
1901.

Budapesten, 1901. november 8.

A
Magyar tudományos Akadémia
Nagytekintélyű Elnökségének
Budapesten!

Társaságunk alapszabályzatának egy példányát tisztelettel átnyujtva, azon kéréssel járulunk a Nagytekintélyű Elnökségе elébe: ha szives volna évenként tizszer tartandó havi nyilvános havi fölolvasó üléseink részére az emeleti kis termet díjtalanul átengedni.

Társaságunk parátlanul álló hazafias céljaira és eddigi működésére támaszkodva reméljük, hogy kérésünk teljesitve leend, a mennyiben e tíz ülés közül is legfölebb négyet, ötöt tartunk a fővárosban, mert a többieket vándorgyülésként vidéken tartjuk, amint azt csatolt utolsó vidéki gyülésünk meghivójából tudomásul veheti.

Legközelebbi ülésünket december hóban d. u. 4-6 óra közötti időre terveztük.

Midőn kérésünket ismételjük, vagyunk a

Nagytekintélyű Elnökség
igaz tisztelettel
szolgái

Garay József,
a Garay János társaság
pénztárnoka.

Szászvárosi V. Jenő
elnöke.

alapszabályok.
meghivó.

81.
1901. sz.

MEGHIVÓ.

Van szerencsém szives tudomására adni, hogy ez évi

NAGYGYÜLÉSÜNKET

——folyó hó 8-án (vasárnapon) délután 4 órakor——

Szent-Endre rendezett tanácsu város tanácstermében

fogjuk megtartani.

Ennek napi-rendje:

Elnöki megnyitó.
Főtitkári jelentés.
Titkárválasztás.
Tiszteletbeli tagok választása.
Inditványok.

A nagygyülést ugyanaz napon és helyiségben

NYILVÁNOS FÖLOLVASÓ SZAKÜLÉS

követi, következő sorrendben:

1. „*Magyartalanság uton-utfélen*“. (Nyelvészeti tanulmány Szászvárosi V. Jenő elnöktől).
2. „*Költemények*“. (Viz Zoltán kunszentmiklósi plébános igazgató-választmanyi tagtól).
4. „*Utirajz gyorsvonatról*“. (Zombory Gyula rendes tagtól).
4. „*Népdalok*“ (Szászvárosi V. Jenő elnöktől).

Tagtársaink ***folyó hó 8-án délután 2 órakor*** gyülekeznek a Társaság elnöki hivatalában (Budapesten II., Margit-körút 8. sz. I. em., 1-ső ajtó), a honnan a II. ker. Pálffy-térről a 2^{35} órai vonattal indulnak és 3 ó. 40 p.-kor érkeznek Szent-Endrére, ahol őket az ottani rendező-bizottság fogadja. — Az üdvözlő beszédek és bemutasok után, tagjaink a városházára indulnak, ahol is az ülések azonnal megkezdődnek.

A visszaindulás az esti 7^{55} órai vonattal történik.

Mindkét ülés nyilvános, melyekre Szent-Endre t. közönségét ezennel tisztelettel meghivjuk.

Kelt Budapesten, 1901 szeptember 1-én.

A „Garay János Társaság“
(tudományos irodalmi társaság)
igazgató-választmánya nevében:

Dévay József,
főtitkár.

WESSELÉNYI GÉZA BPEST II. ZSIGMOND U. 11.

A
„GARAY JÁNOS TÁRSASÁG“

1899. évi okt. 29-iki rendes közgyülésén

MÓDOSITOTT ALAPSZABÁLYAI.

A társaság székhelye.

1. §. A társaság székhelye: Budapest székesfőváros.

A társaság célja:

2. §. A társaság célja: A magyar nyelv művelése. — A nyelvrutító szükségtelen idegen szók és szólamok kiküszöbölése. — Ismeretterjesztő széptudományi fölolvasásoknak tartása. — Széptudományi pályázatok kihirdetése és a (— jeligés levélke kiséretében, idegen kézirással benyujtott —) legjobbnak itélt pályaművek megjutalmazása.

Tagság.

3. §. A tagság lehet: *a*) rendes, *b*) levelező, *c*) tiszteleti, *d*) évi pártoló, *e*) örökös pártoló, *f*) alapító és *g*) igazgató-választmányi.

A tagok választása.

4. §. *Rendes tag* bármely magyarul iró férfi vagy női iró lehet, akinek valamely prózai vagy verses műve nyomtatásban megjelent, vagy aki hirlapokba ilyes dolgozatokat ir s két kebelbeli rendes tagtól ajánlva az évi rendes tagválasztó gyülésen $^2/_3$-ad szótöbbséggel megválasztva lesz. — *A rendes taggá megválasztott iró köteles egy éven belül székfoglalót tartani*, mely alkalommal tagsági oklevelét átveszi. — *A rendes tag díjat nem fizet.*

5. §. *Levelező tag* külföldön élő magyar iró vagy irónő lehet, aki a megelőző §. első pontja értelmében müködik, illetve a társaságba ajánlva lesz s a m. kir. belügyminiszterium előzetes engedelmével a rendes tag módjára nyer megválasztást. — A levelező tag székfoglalóját nem köteles személyesen megtartania. — *A levelező tag sem fizet díjat.*

6 §. *Tiszteleti taggá* lehet azon magyar iró, vagy irónő, aki a magyar szépirodalom terén kiváló érdemeket szerzett; — illetőleg azon külföldi (idegen nemzetbeli) iró, aki a magyar irók jeles szépirodalmi termékeinek külföldön való ismertetésével a megválasztásra érdemes; — ennek megválasztása szintén a m. kir. belügyminisztérium előzetes engedelmével a rendes tag módjára történik.

7. §. *Évi pártoló tag* az, aki évenként (3 évi érvénynyel) 8, azaz nyolc koronát fizet az év elején egyszerre, esetleg évnegyedes vagy havi részletben, amint azt előbb kinyilatkoztatja. — *Ennek beiktatása jelentkezésre a titkárság utján történik.*

8. §. *Örökös pártoló tag* az, aki egyszer s mindenkorra 200, szóval: kettőszáz koronát fizet a társaság pénztárába, *amiről a pénztárnoktól kiállitott s az ellenör és titkár által ellenjegyzett nyugtát kap.*

9. §. *Alapitó tag* az, aki bizonyos célra (például: pályaművek jutalmazására) 400, azaz négyszáz koronát tesz le, mely alapitványhoz neve nyilvánosan füzödik *s miről a Társaság elnökségétől kiállitott alapitó okmányt kap.*

10. §. *Igazgató-választmányi tag* szám szerint 8 (nyolc) van. Ezeket az évi nagygyülés $^2/_3$-ad (kettőharmad) szótöbbséggel választja meg. Ez igazgató-választmányi tagok a Társaság tisztviselőivel az igazgató-választmányt alkotják.

Társasági tisztviselői kar.

11. §. *A társasági tisztviselők* (vezérférfiak): *a)* elnök, *b)* alelnök, *c)* főtitkár, *d)* titkár, *e)* pénztárnok, *f)* ellenőr.

12. §. *A társasági tisztviselők* (vezérférfiak) az alakuló közgyüléstől élethossziglan megválasztva következő §-ok szerint végzik tisztüket. Ideiglenesen is megválaszthatók, ha ezt megválasztásukkor a rendes évi nagygyülésnek azonnal bejelentik, de kötelesek az állás betöltéseig működni. A társasági tisztviselők képezik a 8 (nyolc) igazgató-választmányi taggal a választmányt.

A tisztviselők kötelességeik (munkakörük).

13. §. *Az elnök* a Társaságot minden (akár belső, akár külső) ügyében a hatóságok és nem kebelbeli személyek előtt képviseli, a gyüléseken és szaküléseken elnököl, valamint az igazgató-választmányi ülések határozatainak pontos végrehajtásáról gondoskodik. — Az elnök hatásköréhez tartozik az ellenőrrel egyetemben a Társaság vagyonát képező pénztárkészletet, értekpapirokat, könyveket (a könyvtárban is), eszközöket stb. tárgyakat évenként többször megvizsgálni s azoknak mibenlétéről esetleg rendkivüli nagygyülésen jelentést tenni.

14. §. *Az alelnök* helyettesíti az elnököt.

15. *A főtitkár* az elnök és ennek akadályoztatása esetén az alelnök megbizásából irja alá a Társaságtól kibocsátott leveleket. A Társaság irásbeli munkálatait a rendelkezésére bocsátott személyzettel intézi el, a társasági ügyiratokat, könyvtárt, valamint

annak pecsétjét (bélyegzőjét) is őrizi s végre a jegyzőkönyvet is vezeti.

16. §. *A titkár* a főtitkárnak segédkezik s ennek távollétében helyettese.

17. §. *A pénztárnok* a befolyó pénzeket átveszi, könyveli és a Társaság pénzvagyonát őrizet alatt tartja és felelőség mellett kezeli. — Az elnök — ennek távollétében az alelnök — által aláirt s ellenőrtől ellenjegyzett utalványokat, nyugtákat és „fizetési záradék"-kal ellátott számlákat kifizeti és számadásba helyezi. — A pénztárnok minden évnegyed végén kimeritő jelentést nyujt be az elnökhöz, aki azt az évi rendes nagygyülés, vagy szükség esetében valamely rendkivüli közgyülés elé viszi.

18. §. *Az ellenőr* köteles a pénztárt mentől gyakrabban, de havonként legalább egyszer, rovancsolni s működéséről a pénztárnokkal együtt az elnöknek jelentést tenni. Ellenjegyez minden pénztárnoki okmányt.

Az ellenőr a pénztárnokkal együtt felelős a Társaság vagyonáért.

Gyülések.

19. §. *Nagygyülés* (közgyülés) minden működési év elején van, rendkivüli bármikor lehet, ha az elnök (ennek távollétében az alelnök) szükségesnek véli, vagy a rendes tagoknak legalább fele jónak látja s ez iránt az elnököt (vagy alelnököt) irásban megkeresi. — Ez akkor határozatképes, ha rendes tagoknak legalább fél száma van jelen. Egyenlő szavazat esetén az elnök (vagy ennek helyettesitésében az alelnök) szavazata dönt.

20. §. *Kendestag választó gyülés* évenként egyszer tartatik; hatásköre a 4. §-ban előirt módon rendes tagokul ajánlott magyar irók, vagy irónők megválasztása.

21. §. *Nyilvános (fölolvasó) szakülések* minden hónapban egyszer tartatnak meg, melyeken a rendes- és levelező tagok, valamint a vendégiróktól benyujtott dolgozatok nyernek fölolvasást.

22. §. *Igazgató-választmányi* (vagyis *zárt-*) *ülések* havonként legalább egyszer s mindig a szakülések előtt tartatnak meg. — Tárgyai társulati belügyek és a vendégiróktól benyujtott dolgozatoknak birálatra való kiosztása a rendes tagok között. — Ezeken csak is a Társaság tisztviselői és a 8 (nyolc) igazgató-választmányi tag vesznek részt. — Egyenlő szavazatok esetében az elnök, vagy az őt helyettesitő alelnök szavazata dönt. Ezeken legalább a tisztviselők és igazgató-választmányi tagok egy harmadának kell jelen lennie. — Az előbbi §-ban megnevezett szakülések az igazgató-választmányi ülések kiegészitő részét képezik s mint ilyenek ezeknek jegyzőkönyvei utóbbiakkal egybe vonatnak s csak kivételes — ünnepélyes — esetekben szerkesztetnek külön.

A gyülések jegyzőkönyvének hitelesitése.

23. §. *A nagy-* (v. *köz-*) és *igazgató-választmányi* (v. *zárt*) *ülések* jegyzőkönyveinek hitelesitése mindig két rendes, illetőleg két igazg.-választmányi tag által történik.

A társaság vagyona.

24. §. A Társaság vagyonát képezik: *a*) az évi- és örökös pártoló-tagok, valamint *b*) az alapító-tagok befizetései; *c*) netáni hagyományok; *d*) más bevételek.

A tagdíjak fölhasználása.

25. §. Az évi- és örökös pártoló-tagoktól befolyt pénzek (tagdíjak) a Társaság költségeinek fedezésére szolgálnak, ehhez hasonlóan a célhoz nem kötött alapitványok kamatai is. — Bizonyos célra szolgáló alapitványok és hagyatékok kamatai előirás szerint irók dolgozatainak vagy pályanyertes munkák díjazására használtatnak föl.

Alapszabályok módositása.

26. §. Az alapszabályok csak közgyülési határozattal módosithatók.

A Társaság fölosztása.

27. §. A Társaság fölosztása csakis egy külön e célra egybehivott rendkivüli nagy- (v. köz-) gyülés által határozható el és pedig csak akkor, ha az összes rendes tagok négy ötöde erre szavaz.

28. §. A fölosztott Társaság vagyona egy hasonló — már létező — társaságnak adatik át, még pedig az erre vonatkozó nagy- (v. köz-) gyülési határozat foganatositása előtt a m. kir. Belügyminisztériumtól előzetesen elnyert jóváhagyás után.

29. §. Azon esetben, ha a Társaság az alapszabályokban meghatározott célt, illetőleg eljárást meg nem tartja, vagy ha müködése az államnak vagy pedig a társasági tagoknak vagyoni érdekeit veszélyeztetné a m. kir. kormánytól haladéktalanul föl is függeszttethetik és fölfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat befejezésével végleg föl is oszlattathatik; vagy esetleg az alapszabályok legpontosabb megtartására, különbeni fölosztalás terhe alatt köteleztethetik.

Kelt: Budapesten, 1899. október 29. közgyülésén.

Dévay József,
a „Garay János Társaság“ titkára.

Szászvárosi V. Jenő,
a „Garay János Társaság“ elnöke.

86699.
V—a.

Látta a magyar királyi belügyminister.
Budapesten, 1900. szeptember hó 15-én.

P. H.

A minister meghagyásából:

Szabó László,
osztálytanácsos.

Wesselényi Geza Buest II. Zsigmond u. 11.

Érk. 1901. nov. 11.

5741. sz.

1901.

A NEMZETKÖZI STATISZTIKAI INTÉZET

1901-ben BUDAPESTEN tartandó

VIII. ÜLÉSÉT

ELŐKÉSZITŐ BIZOTTSÁG.

*

Budapest, 1901. november hó 1-én

Méltóságos Úr!

A Nemzetközi statisztikai Intézet budapesti ülésének munkálatai befejezést nyervén, kellves kötelességemnek tartom Méltóságodnak az ülésszakon való részvételeért, valamint az előkészítés munkálataiban való nagybecsű közreműködéséért őszinte köszönetemet kifejezni.

Kitünő tisztelettel

Láng Lajos

Méltóságos

Széll Kálmán *miniszteri tanácsos urnak,*

a magy. tud. Akadémia főtitkára

Budapest.

Érk. 1901. nov. 11.

541. sz.

1901.

A NEMZETKÖZI STATISZTIKAI INTÉZET
1901-ben BUDAPESTEN tartandó
VIII. ÜLÉSÉT
ELŐKÉSZITŐ BIZOTTSÁG.

*

Budapest, 1901. november hó 4én

Méltóságos Úr!

A Nemzetközi statisztikai Intézet budapesti ülésének munkálatai befejezést nyervén, kedves kötelességemnek tartom Méltóságodnak az ülésszakon való részvételéért, valamint az előkészítés munkálataiban való nagybecsű közreműködéséért őszinte köszönetemet kifejezni.

Kitüntető tisztelettel

Lánczi

Méltóságos

Széll Kálmán miniszteri tanácsos úrnak,
a magy. tud. Akadémia főtitkára

Budapest.

542. 吹

1901.

A Magyar Tudományos Akadémia megalapítása
az 1825-iki országgyülésen.

Ez emléktábla felállittatott 1895-ben.

10

Érk. 1901. nov. 12.

543. 02.

1901

17

A II-ik Osztály 1901 nov. 11-iki Ülésének

A II osztály a Somssy-birtokjogban megüresedett helyre Kovács Gyula v. tanár választmányi tagokul pedig: a) a Történelmi pályázathoz Thallóczy Lajos rendes — s' Békefi Remig lev. tagot; b) a Közgazdasági pályázathoz Concha Győző rendes és Földes Béla v. tanárt küldötte ki.

A Károlyi-birtokjogban megüresedett helyre Földes Béla rendes tagot, a Bródy-birtokjogra nézve Illésházi Dezső helyett Kovács Gyula rendes tagot választotta meg.

f. m. 7 Pauler
Főtitkár.

Ek. 1901. nov. 12.

544. sz.

1901.

6

A III. ker. Kerület 1901 nov. 11-i ülésének.

A III. ker. elöljáróság kéri az Ősz ezredes utcának, hogy Fóth Szabó Pál, kinek „Jelenségek Rómában vagyis Lucullusi Csatorzsánál" az ősrégi földvárra alkotta, dolgozatát Lucullusi olvasztja fel.

K. m. f.

Szabó
Polgármester.

Érk. 1901. nov. 12.

Az akadémiák nemzetközi szövetségének a közkönyvtárak tartalmának kölcsön adására vonatkozó határozata.

5745 12.

1901.

71842 szám.

Az akadémiák nemzetközi szövetsége által a közkönyvtárak tartalmának kölcsönadása tárgyában Párisban 1900 április 18-án hozott és a Magyar Tudományos Akadémia által 1901 junius 24-én tartott összes ülésen elfogadott határozatot, mely az által, hogy az eddig követett gyakorlatot szabályokba foglalja, a tudomány müvelése szempontjából valószinüleg igen nagy haszonnal fog járni, a magam részéről is helyeslem és a hatóságon alattálló közkönyvtáraknál is alkalmazni szándékozom.

Az erre vonatkozó nemzetközi megállapodás megkötése, illetőleg Magyarország hozzájárulásának bejelentése czéljából jelen ügyszám és kelet alatt átiratot intéztem a cs. és kir. közös külügyminister urhoz, kinek válaszáról, illetőleg eljárásának eredményéről annak idején lesz szerencsém az E l n ö k s é g e t értesiteni.

B u d a p e s z t e n, 1901. évi november hó 2-án.

A Magyar Tudományos Akadémia

E l n ö k s é g é n e k.

B u d a p e s t.

η

E

Érk. 1901. nov. 13.

547. sz.

1901.

Érk. 1901. nov. 13.

547. sz.
1901.

E

Paris 4 novembre 1901

Monsieur le Président

M Berthelot a commencé la série de ses publications en 1850. Ses collègues et ses amis ont tenu à lui donner un témoignage d'admiration pour ce labeur ininterrompu de cinquante années de recherches et ils vont lui offrir, le dimanche 24 novembre 1901, à dix heures du matin, dans le grand amphithéâtre de la Sorbonne, une médaille dont l'exécution a été confiée à notre confrère M. Chaplain.

Nous espérons, Monsieur le Président, que la Société Savante dont vous dirigez les travaux voudra s'associer à cet hommage que nous rendons à une des gloires de la Chimie Contemporaine Si, comme nous l'espérons, elle nous fait l'honneur de

se faire représenter à la cérémonie
nous vous serions bien reconnaissant de
nous le faire connaître afin que nous
puissions vous réserver le nombre de
places que vous désirerez.

Veuillez agréer, Monsieur le Président
l'assurance de nos sentiments de haute considération

Pour le Comité

Le Président

Gaston Darboux

Secrétaire perpétuel de l'Académie des Sciences

A 5311

1901

Nagyságos Mosonyi Lajos úrnak
a M. Tud. Akadémia l. tagjának
Budapest

Nagyságos Úr,
Tisztelt Társam!

Párisban f. évi november 24-én
~~a híres chemikus~~ Berthelot M. a híres
chemikus és Akadémiánk külső tagja tudo-
mányos munkásságának ötvenéves ünnepét
ülik meg a világ minden részéből egybe-
gereglett tisztelői.

Akadémiánk is meghivatván ez
ünnepre, fölkérem 4. Társamat, hogy ~~Fax~~
azon megjelenni s a M. Tud. Akadémia
tiszteletének, üdvözletének kifejezést adni
méltóztassék.

~~Fax ünnepelt körében~~

Fogadja stb.

Budapest, 1901. nov. 13.

elnök.

1781

Budapest le 14 novembre 1901.

Monsieur le Président,

J'ai l'honneur de vous faire connaître, que l'Académie Hongroise des Sciences accepte avec plaisir votre invitation de prendre part dans la fête jubilaire de M. Berthelot; et elle charge son membre M. Louis de Ilosvay, Professeur et Directeur actuel de l'Université royale des sciences techniques, qui a été lui-même un disciple de M. Berthelot, de la représenter à la cérémonie.

M. de Ilosvay arrivera à Paris le 22 novembre et le 23. il se présentera chez M. le Président.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, l'assurance de ma haute considération.

Le secrétaire général.
C. de Szily

Budapest le 14 novembre 1901.

Monsieur le Président,

J'ai l'honneur de vous faire connaître, que l'Académie Hongroise des Sciences accepte avec plaisir votre invitation de prendre part dans la fête jubilaire de M. Berthelot; et elle charge son membre M. Louis de Ilosvay, Professeur et Directeur actuel de l'Université royale des sciences techniques, qui a été lui-même un disciple de M. Berthelot, de la représenter à la cérémonie.

M. de Ilosvay arrivera à Paris le 22 novembre et le 23. il se présentera chez M. le Président.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, l'assurance de ma haute considération.

Le secrétaire général.

C. de Szily

548.82.

1901.

9

A M. TUD. AKADÉMIA ÜLÉSSORA,

1902.

Január.

7-én (kedden) I-ső (nyelv- és szép-tudományi) osztály,
13-án II. (bölcs., társad. és történet-tudományi) osztály,
20-án III. (mathem. és természettudományi) osztály,
27-én *összes ülés*. Az 1902. évi költségvetés tárgyalása,

Februárius.

3-án I. osztály,
10-én II. osztály,
17-én III. osztály,
24-én *összes ülés*,
(28-ika a tagajánlások beadásának határideje.)

Márczius.

3-án I. osztály,
10-én II. osztály.
17-én III. osztály.
19-én *összes ülés*. Jelentés a gr. Teleki-pályázatról.
24-én *összes ülés*. Jelentés a gr. Karátsonyi- és Farkas-Raskó-pályázatról. A br. Wodianer-jutalom odaítélése.

Április.

7-én I. osztály.
14-én II. osztály.
21-én III. osztály.
28-án *összes ülés*.

Május.

5-én I. osztály.
12-én II. osztály.
26-án III. osztály és összes ülés.

Június.

2-án I. osztály.
9-én II. osztály.
16-án III. osztály.
23-án *összes ülés*.

SZÜNET.

Október.

6-án *összes ülés* és I. osztály.
13-án II. osztály.
20-án III. osztály.
27-én *összes ülés*.

November.

3-án I. osztály.
10-én II. osztály.
17-én III. osztály.
24-én *összes ülés*. Jelentés a Kóczán-pályázatról,

Deczember.

1-én I. osztály.
9-én (kedden) II. osztály.
15-én III. osztály.
22-én *összes ülés*.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája Budapesten.

A M. TUD. AKADÉMIA ÜLÉSSORA.

1902.

Január.

7-én (kedden) I-ső (nyelv- és széptudományi) osztály.
13-án II. (bölcs., társad. és történettudományi) osztály.
20-án III. (mathem. és természettudományi) osztály.
27-én *összes ülés*. Az 1902. évi költségvetés tárgyalása.

Február.

3-án I. osztály.
10-én II. osztály.
17-én III. osztály.
24-én *összes ülés*.
(28-ika a tagajánlások beadásának határideje.)

Március.

3-án I. osztály.
10-én II. osztály.
17-én III. osztály.
19-én *összes ülés*. Jelentés a gr. Teleki-pályázatról.
24-én *összes ülés*. Jelentés a gr. Karátsonyi- és Farkas-Raskó-pályázatról. A br. Wodianer-jutalom odaitélése.

Április.

7-én I. osztály.
14-én II. osztály.
21-én III. osztály.
28-án *összes ülés*.

Május.

5-én I. osztály.
12-én II. osztály.
26-án III. osztály és összes ülés.

Június.

2-án I. osztály.
9-én II. osztály.
16-án III osztály.
23-án *összes ülés*.

SZÜNET.

Október.

6-án *összes ülés* és I. osztály.
13-án II. osztály.
20-án III. osztály.
27-én *összes ülés*.

November.

3-án I. osztály.
10-én II. osztály.
17-én III. osztály.
24-én *összes ülés*. Jelentés a Kóczán-pályázatról.

Deczember.

1-én I. osztály.
9-én (kedden) II. osztály.
15-én III. osztály.
22-én *összes ülés*.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája Budapesten.

A M. TUD. AKADÉMIA ÜLÉSSORA.

1902.

Január.

7-én (kedden) I-ső (nyelv- és szép-tudományi) osztály,
13-án II. (bölcs., társad. és történet-tudományi) osztály,
20-án III. (mathem. és természettudományi) osztály,
27-én *összes ülés*. Az 1902. évi költségvetés tárgyalása,

Február.

3-án I. osztály.
10-én II. osztály.
17-én III. osztály.
24-én *összes ülés*.
(28-ika a tagajánlások beadásának határideje.)

Márczius.

3-án I. osztály.
10-én II. osztály.
17-én III. osztály.
19-én *összes ülés*. Jelentés a gr. Teleki-pályázatról.
24-én *összes ülés*. Jelentés a gr. Karátsonyi- és Farkas-Raskó-pályázatról. A br. Wodianer-jutalom odaítélése.

Április.

7-én I. osztály.
14-én II. osztály.
21-én III. osztály.
28-án *összes ülés*.

Május.

5-én I. osztály.
12-én II. osztály.
26-án III. osztály és összes ülés.

Június.

2-án I. osztály.
9-én II. osztály.
16-án III. osztály.
23-án *összes ülés*.

SZÜNET.

Október.

6-án *összes ülés* és I. osztály.
13-án II. osztály.
20-án III. osztály.
27-én *összes ülés*.

November.

3-án I. osztály.
10-én II. osztály.
17-én III. osztály.
24-én *összes ülés*. Jelentés a Kóczán-pályázatról.

Deczember.

1-én I. osztály.
9-én (kedden) II. osztály.
15-én III. osztály.
22-én *összes ülés*.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája Budapesten.

Erk. 1901. nov. 16.

549. sz.

1901.

i

8

Kiadó irat.

a III. osztály 1901. évi 21. számú ülésének

4. A Semsey pályázat szabályzata értelmében a növénytan körében beérkezett pályamű elbírálására

a III. osztály Margócsy-Dietz Sándor és Staub Mór l. tagokat küldi ki.

Kiadó irat.

A másolat kiadóul

Konig
osztály előadó

Érk. 1901. nov. 16.

551. sz.

1901.

Kiirt czikk

a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága 1901. november 5-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

3. Olvastatik Dr. Ortvay Tivadarnak az Akadémiához intézett beadványa, melyben tudatja, hogy Pozsony városa történetének megirásával, melyre nézve a pozsonyi első takarékpénztártól megbizást nyert, csak 1906-ban lehet készen. Minthogy e mű megirása minden idejét igénybe veszi: nem tehetett eleget azon igéretének, hogy Temesvármegye és Temesvár városa monographiáját az 1900. évben befejezi. Kéri, hogy ennek daczára a temesmegyei monographiára vonatkozó megbizás továbbra is fenntartassék; igéri, hogy azt a pozsonyi monographia befejezte után tőle erélylyel és ambitioval fogja teljesiteni még pedig minden tiszteletdij nélkül, illetőleg a reá eső tiszteletdijat a temesvári muzeum-egyletnek ajánlja föl.

A bizottság méltányolván az Ortvay Tivadar úr által felhozott okokat, megkeresi az Akadémia elnökségét, hogy a Temesmegyei monographia megirásában beállott haladékot Temesvármegye és Temesvár sz. kir. városa közönségének tudomására hozni és tőle - a körülmények közlése mellett - a kért halasztást kieszközölni méltóztassék.

K. m. f.

Fejérváry Károly
bizt. előadó

A M. Tud. Akadémia Pk.
főtitkári hivatalának.

537 ns

1901

551.

1) Temes vármegye
tek. Alispáni hivatalának

2) Temesvár sz. kir. város
tek. Polgármesteri hivatalának.

Dr. Ortvay Tivadar úr, Temes vármegye és Temesvár sz. kir. város monographiájának megirásával megbizott akad. tag, a M. Tud. Akadémiához beadványt intézett, a melyben tudatja, hogy Pozsony városa történetének meg„ irásával, melyre nézve a pozsonyi első takarékpénztártól megbizást nyert, csak 1906-ban lehet készen. Minthogy e mü megirása minden idejét igénybe vessi, nem tehetem eleget azon igéretének, hogy Temes vármegye és Temesvár városa monographiáját az 1900. évben befejezi. Kéri, hogy ennek daczára a temesmegyei mono„ graphiára vonatkozó megbizás tovább is fentartassék, igérvén, hogy azt a pozsonyi monographia befejezte

után tőle telhető erélyel és ambitió-
val fogja teljesíteni, még pedig minden
tiszteletdíj nélkül, illetőleg a reá eső
tiszteletdíjat a temesvári múzeum-egylet-
nek ajánlja föl.

A M. Tud. Akadémia Történelmi
Bizottsága méltányolván az Ottvay Tivadar
úrtól felhozott okokat, arra előterjesztést
tette, hogy adván tudtul Temes vármegye
és Temesvár sz. kir. város körönségének
a temesmegyei monographia megírásában
beállott haladékot s a körülmények
közlése mellett, egyszersmind ki a kért
halasztást.

Tekintettel emlitettekre, a fentiekre,
fölkérem a t. Alispáni / Polgármesteri / hivatalt, hogy
Ottvay Tivadar úr / ez irányú / ajánlatát elfogadni
s a M. Tud. Akadémiát ez irányban
követendő határozatáról értesíteni méltóztassék.

Fogadja stb. a t. Alisp. / Polg. / kiváló tisz

Budapest, 1901. november 18.

főtitkár.

/. ha ezt a mellékletben lehetségesnek látja,

pedig minden
a rá eső
múzeum-egylet.

a Történelmi
Ottvay Tivadar
elöterjesztett
Tenes városnak
körülményeknek
megírásában
ki a kért

a szívélyes,
tudatott, hogy
tás / elfogadni
az irányban
mélóztassék.

Kívánó tisztelettel nyilvánítását.

november 18.

főtitkár.

Ctk. 1901 novb. 16.

Gondnoki elszámolás

1901. jún 16. — nov. 16-ig

550. sz.

1901.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

6. gomb alt.
1907.

Méltóságos Főtitkár Úr!

Szerencsém van a M. Tud. Akadémia palotáját és bérlá-
zát illető elszámolásomat (jún 15 — nov. 16-ig) 39. tb. eredeti
mellékletével azon kéréssel beterjeszteni, hogy annak át-
vizsgálltatása után részemre a fölmentvényt megadatni
méltóztassék.

Hó és Nap	A tárgy megnevezése.	Sjegyz. szám.	Kiadás K.	f.
	A mult elszámolásnál fönmaradt kiadási többlet		50	50
Jún. 1.	A fakorvó nyári pótléka jún. I. felére . . .	1.	5	—
„ 30	82 tb. ruha mosatása	2	6	56
„ 4	Légszeszpáma	3	9	16
„ „	Árnyékszékek tisztántartásáért júniusi hóra	4	8	20
„ „	A vörös- és díszlépcső súrolásáért „ „	5	8	40
„ 4	A fakorvó nyári pótléka jún. II. felére . . .	6.	5	—
Júl 15	„ „ „ júl. I. „ . . .	7.	5	—
„ 23	Pinczestakarításáért	8.	3	—
„ 25	Kávéőrlet fonásáért	9	54	10
„ 31	A kályhaolgánk, felügyeletért a karzaton . . .	10	6	—
„ „	Légszeszpáma	11.	31	64
„ 4	Az alapító-tábla tisztántartásáért máj — júl.	12	4	—
„ 4	Árnyékszéket „ „ júliusi hóra	13.	8	20
4 „	Légszeszpáma (Linet-társaság)	14.	10	80
„ „	77 tb. ruha mosatása	15.	6	16
„ „	A vörös- és díszlépcső súrolásáért júliusi hóra	16.	8	40
Aug. 1.	A fakorvó nyári pótléka júliusi II. felére . . .	17.	5	—
„ 15	„ „ „ Aug. I. „ . . .	18.	5	—
„ 31.	A vörös- és díszlépcső súrolásáért aug. hóra	19	8	40
	Átvitel		248	52

Hó és Nap	A tárgy megnevezése	Nyugta szám	Kiadás. K.	f.
	Áthozat		248	52.
Aug. 31.	72 db. ruha mosatása	20.	5	76
" "	Ingyékszékek tisztántartásáért aug. hóra	21.	8	20
" "	A fakorló nyári pótléka aug. II. felére	22.	5	—
Szp. 12	A Központi összes helyiségek takarításáért	23.	24	—
" 15	A fakorló nyári pótléka szept. I. felére	24.	5	—
" 29	96 db. ruha mosatása és 16. ablaklépma	25.	10	88.
" 30.	A vörös- és diszlépcső súrolásáért szept. hóra	26.	8	40
" "	Ingyékszékek tisztántartásáért " "	27.	8	20
" "	A fakorló nyári pótléka szept. II. felére	28.	5	—
Okt. 1.	12 csomó nyírvesepőért	29.	6	—
" 4.	Egy szobatisztitónak egy napra	30.	4	—
" "	Az őszi nagytakarításnál 4 asszonynak 12 napra	31.	88	—
" 15	A fakorlónak nyári pótléka okt. I. felére	32.	5	—
" 17	A postási páholy fűtési átalánya 1901–2-re	33.	30	—
" 31.	A vörös- és diszlépcső súrolásáért okt. hóra	34.	8	40
" "	Ingyékszékek tisztántartásáért " "	35.	8	20
" "	91. db. ruha mosatása	36.	7	28
" "	A fakorló bére október II. felére	37.	18	—
Nov. 14	A bérkár I/12 sz. lakásból szemét le- és kikordás	38.	2	60
" 15	A fakorló bére nov. I. felére	39.	18	—
" "	1.30 ctm. hosszú pokrócz a postás páholyba		4	20
" "	Egy kosár-javitás			60
	Összesen		529	24
	E kiadások fedezésére fölvettem		500	—
	Marad kiadási többlet		29	24.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. november 16.

Jónás Károly

gondnok.

1

Nyugta

Ö. c. 5 k az az öt korona mely összeget

folyó évi Junius 1 től junius 15 ig

mint nyári pótlék Tekintetes

Jonás Károly Akademiai gond=

nok úrtol.

köszönettel átvettem

Budapest 1901 Junius 15 én

Kristof Imre

2

82 darab ruha mosásáért – db. 8 f. – k 6. 56.

Budapest 1901. jun. 30.

Hintersteiner Maria

Klauset

ÁLTALÁNOS OSZTRÁK-MAGYAR LÉGSZESZ-TÁRSULAT.

A BUDAPESTI LÉGSZESZGYÁRAK HELYI IGAZGATÓSÁGA.

2570 Lap sz.

Budapesten, 1901 május hó 31.

PESTI LÉGSZESZGYÁR.

SZÁMLA

A magyar kir. tudományos Akadémia
tek. Gazdasságának

Akadémia u. 2.

2 f. KÉT FILLÉR

17	A pincében levő nyomdával	
	levő vezetéknek készítése, alá-	
	pos kitisztítása és újból össze-	
	kötésért a felhasznált új anyag	
	árával és közműves munkával	
	együtt	9 16

KIFIZETTETETT

A BUDAPESTI LÉGSZESZGYÁRAK FŐPÉNZTÁRA.

Kemenes

2

Budapest, Legrady testvérek.

sz. 1/2 Schmitt Bauer

Tudományos Akadémia

Munka-utalvány.

J. cz. ~~Dr. Schenck István~~ lakt.

Akadémia utcza 2 szám.

Budapest, 1901 ~~tér~~ 11/16

IV., Aranykéz-utcza 6. sz.

Ezen utalvány elömutatója ..... általunk megbizatott,

hogy a ..... megrendelt .....

nem éj

munkálatot eszközölje, s kérjük annak helyes végrehajtását és munkaidejét is becses aláirásával elismerni.

A munka rendelet szerint:

megkezdetett ..... órakor.

elkészült ..... órakor.

Budapest, 1901. április 17

Jónás Tánc

gondnok

A budapesti légszeszgyárak

felszerelési irodája.

[signature]

162. — Budapest, Légrády Testvérek.

Die installation – Eisen
leitung im Kelter auseinander
geschnitten und von Rost
ausgesucht kann jetzt gut
verwendet

Langarend 1"
2 Schaffel Malta

17/4 5 Stund Bauer
samt in Maurer

2.75
1.20
63
4.58
R. 9.16

Morgen auch [illegible]
die installation eisenleitung
im Kelter auseinander geschnitten
werden und von Rost gereinigt
werden 16/4 Bauer

1½ Stund

4

Nyugta.

a. i. 8 k 20 f az az Nyolcz korona és 20 fillér mely

összeget f évi Junius hóban a árnyékszék

szolgálatáért a Tekintetes János Károly

Akadémia Gondnok úrtól ma köszönettel

felvettem.

Budapest 1901 Junius hó 30 án

Pintér Terézia.

5.

Nyugta.

Jól 8 k 40 f azaz Nyolcz korona és 40 fillér mely összeget a fent Juniusban a Disz és vörös lépcső suroláséért a Tekintetes Fonás Házat Akadémia Gondnoki irtal ma köszönettel elvettem.

Budapest 1901 Junius ha 30án

Pinter Terék,

6.

Nyugta

O. é. 5 k. az az öt korona mely összeget.
folyó évi Június ho 15 től Július ho 1 ig
mint nyári potlék. Tekintetes
Jonás Károly. Akademiai Gondnok
Urtol kösszönettel átvettem.

Budapest. Julius 1 én 1901 Kristof Imre

Nyugta

O. é. 5 K. azaz öt korona mely összeget

folyó évi Június hó 15-től Július hó 1-ig

mint nyári pótlék. Tekintetes

Jonás Károly. Akademiai Gondnok

úrtól Köszönettel átvettem.

Budapest. Julius 1-én 1901 Kristof Imre

4 fol.

Nyugta

O. é. 5 k. az az öt Korona mely összeget
folyó évi Julius hó 1 től julius hó 15 ig
mind nyári pótlék.

Tekintetes Jonás Károly Akadémiai
Gondnok urtol köszönettel átvettem

Budapesten Julius hó 15-én

Kristof Imre

8

Nyugta

O.e 3 k. az az három korona
mely öszeget folyó-hó Julius 23án
a pincze takarítás fejében
a Tekintetes Jonás Károly aka-
démiai gondnok úrtól
köszönettel átvetten

Budapest Julius hó 23án 1901

Kristóf Imre

6

Szimla.

A M. T akadémia részére.

1 diván ülő ujmódal bevonval.	2	ft	
1 nagy karos szék	2		
3 kisebb karos szék. darab-ja 1 ft 30 kr. össz.	3		90
12 darab nagy szék. darabja 65 kr összes	7		80
9 darab kisebb szék darabja 55 kr összes	4		95
8 darab. tömlős darabja. 80 kr. összesen	6		40
összesen	27 ft	5 kr	

melyösszeget köszönettel fölvettem

a tekintetes gondnokiirtol, 1901. Julius 25-én

Magyar Zsuzsánna

szikfőni.

10

Nyugta.

A M. T. Akadémia f. évi Július hóban a házbérben a bádogos dolgozott 6 korona őrzési díját a Tekintetes Gondnok úrtól mai köszönettel felvettem.

Budapest 1901 Július hó 31én

Schmidt Alajos,
Akadémia házi szolga.

ÁLTALÁNOS OSZTRÁK-MAGYAR LÉGSZESZ-TÁRSULAT.

A BUDAPESTI LÉGSZESZGYÁRAK HELYI IGAZGATÓSÁGA.

1961 lap sz.

Budapesten, 1901 április hó 30.

PESTI LÉGSZESZGYÁR.

SZÁMLA

A magyar Kir. tudományos Akadémia bérházára

tek. Gyámhivatalának

Ehrau János-u. 11. sz.

12	Bevezetés a folyosóról elága-					
	zólag a 11. sz. lakás számára:					
	4·80 m. kav. vascső	1"	1·60		7	68
	1 darab " T. cső	1½"			1	40
	1 " " könyökcsavar	1½"			2	30
	1 " " ívcső	1"			–	86
	1 " " térdcső	1"			–	86
	5 " " csőhorog		–	4	–	20
	Munkadíjak:				–	–
	1 szerelő	1 nap			8	–
	1 segédmunkás	1 "			4	–
	1 kőműves	1½ "	4·80		7	20
	Egy 10-lángú óra állítása				5	70
	folyóvízi kilelesítési díj				4	–
	1 darab óraszerkre				–	80
	1 " csőkönyök 1" hüvelyes				–	26
	60 cm. óvcső	12"	2·30		1	38
				K.	51	64
		Előleg		"	20	–
		Maradvány Korona			31	64

KIFIZETTETETT

A BUDAPESTI LÉGSZESZGYÁRAK FŐPÉNZTÁRA.

33 – Budapest Legrady testvérek.

(:integr. ir.:)

sz.

Munka-utalvány.

J. cz. M. Kir. tud. Akadémia

Arany János utcza 1 szám. I/11

tér

Budapest, 190 1 april 9.

IV., Aranykéz-utcza 6. sz.

Ezen utalvány elömutatója ..... általunk megbizatott,

hogy a ..... megrendelt

Bevezetés

munkálatot eszközölje, s kérjük annak helyes végrehajtását és munkaidejét is becses aláirásával elismerni.

1/2 Braun.

A munka rendelet szerint:

megkezdetett ..... órakor.

elkészült Schmolenszkj. [illegible] órakor.

Budapest, 190 .....

A budapesti légszeszgyárak felszerelési irodája.

[illegible]

162. — Budapest, Légrády Testvérek.

Zuleitung.
von Gang im
Forzimer Machen.
4. 00 Mett Schmidt 1."
1. T. 1½" 1."
1. Langewind 1½"
1. Detto — 1."
2. Lagen 1."
10/IV 901. Brauer.

Zuleitung von
erschten Stokwerken
[illegible] zu [illegible]
4. Mt 80. Schmidtrohr 1"
1. T 1½
1. Langewind 1½
1 Bang 1"
1 Kni
1 Klafter und ein
Sauptmauerwerk
5 Tag
zeit 1 Tag
Mauer zeit 1½ Tag
12/4 190.
Mauks

A. C.
253/54

160
264
424

(megr. ir.:) Maidt

sz.

Munka-utalvány.

J. cz. M. kir. tud. Akadémia

Arany János utcza 1. I/11. ~~tér~~ szám.

Budapest, 190 1 ápril 9.

IV., Aranykéz-utcza 6. sz.

Ezen utalvány elömutatója ..... általunk megbizatott,

hogy a ..... megrendelt

egy 10 lángu óra áccitása

munkálatot eszközölje, s kérjük annak helyes végrehajtását és munkaidejét is becses aláirásával elismerni.

Előleg: 20.– Korona [signature]

A munka rendelet szerint:

megkezdetett ..... órakor.

elkészült Schmolenc [signature] órakor.

Budapest, 190 .....

A budapesti légszeszgyárak felszerelési irodája.

[signature]

162. — Budapest, Légrády Testvérek.

Leitung Licht.
Zul. 1.
Jst. Leich.
10/IV 901. Kramp

10 Lichter [illegible]
N 22203 [illegible] 9999.
gesetzt dazu
[illegible] 1"
Schlüssel [illegible]
60 [illegible] 12"
[illegible] gemacht
Leitung [illegible]
Zeit [illegible]
12/4 19 A.-C. 254.
[illegible]

Gas Jo 114.
Ag Jo 108.
Rp N 85.

598.

12

Nyugta.

o. é. 4/k. az az négy korona mely összeget
f évi. Május 1 től Julius 31 ig az alapitó
szobor tábla tisztitásáért a Tekintetes
Jonás Vilmos Akadémia Gondnok ur tol
ma köszönettel felvettem.

Budapest 1901 Julius hó 31én

Schmidt Alajos.
Akadémia házi szolga.

13

Nyugta.

a.i. 8 k 20 f az az Nyolcz korona és 20 fillér meg-
összeget f évi Julius hóban az irnyékszerek
szolgáltatásért a Tekintetes Jonás Károly Akadémia
Gondnok úrtól ma köszönettel felvettem.

Budapest 1901 Julius hó 31én

Pintér Terézia.

MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VI. VÁCZI-KÖRUT 3. SZ.

11579 szám.

Budapest, 1901. junius hó 20

Számla

A Magyar tudományos akadémia részére

V. ker., Arany János u. 3. sz.

Munka-utalvány szám	Szallitott világitási tárgyakról	Ár	Összeg
		korona	értek
6815	drb. szab. «C» jelü Auer-lampa hengerrel		
7106	« « «N» « « « «		
6932	« « «C» « « « magángyujtóval hengerrel		
	« « «N» « « « « «		
	« opáluveg-ernyő abroncstartóval a «C» lámpához		
	« « « « az «N» «		
	« «C» tulipán		
	« «N» «		
	« szemvédő üveg		
	« üveg-golyó «C» lámpához		
	« « « «N» «		
	« «C» tartó a tulipán-, szemvédő- vagy golyóhoz		
	« «N» « a « « « «		
	« üveghenger «C» lámpához		
2	« közönséges « «N» «	-.20	40
7	« «C» izzótest cserébe	1.20	8 40
2	« «N» « «	1.-	2.-
	« lámpa felszerelése		
		Kor.	10 80

Értékét felvettem
A MAGYAR
gáz-izzófény részvénytársaság
pénztára

Gallay

SCHIA

MŰGYÉSZET BUDAPEST

GÁZIZZÓFÉNY RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPESTEN

VI., VÁCZI-KÖRUT 3. SZÁM.

Könyvelési szám 11573 Munkautalvány 6815 sz.

Budapesten, 1901. március 9.

Tek. Református gymnasium akadémiája részére

V. ker., Arany János utcza 2. sz.

	drb	szab. „C" jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül	hengerrel.
	„	szab. „C" jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül, **magángyujtóval**	hengerrel.
	„	szab. „N" jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül	hengerrel.
	„	szab. „N" jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül, **magángyujtóval**	hengerrel.
	„	„C" opálüveg ernyő, abroncstartóval;	drb. „N" opálüveg-ernyő abroncstartóval.
	„	„C" tulipán;	„ „N" tulipán.
	„	„C" szemvédő üveg;	„ „N" szemvédő üveg.
	„	„C" üveg-golyó;	„ „N" üveg-golyó.
	„	„C" tartó;	„ „N" tartó.
	„	„C" ..... üveghenger;	„ „N" ..... üveghenger.
	„	„C" ..... üveghenger;	„ „N" ..... üveghenger.
4	„	„C" izzótest cserébe;	„ „N" izzótest cserébe.
	„	„C" izzótest koronával és ..... hengerrel;	„ „N" izzótest koronával és ..... hengerrel
	„	gyujtóbot;	„ borszeszgyujtó fémből.
	„	égő állvány;	„ argand-csavar.
	„	manchetta	
	„		
	„	szerelés	

A fent részletezett tárgyak átvételét igazolom, és elismerem, hogy azok a számla kifizetéseig a Magyar gázizzófény részvénytársaság tulajdonát képezik.

Schmelczer Lajos

(Aláírás)

Kiadatott

Budapest, III. 9. 1901.

MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY R. T.
anyagkezelősége.

Tisztelettel

Magyar Gázizzófény Részvénytársaság.

...NYOS
...DÉMIA.

...SASÁG BUDAPESTEN

1901 március 9

Munkautalvány 7106 sz.

Kérek Kis Auer-
fél izzószálakat.
Tisztelettel
Jónás Károly
gondnok

Budapest, 1901. június 9.

Jónás
úr részére
Arany János 3.
utcza sz.

..... hengerrel.
gyujtóval ..... hengerrel.
..... hengerrel.
gyujtóval ..... hengerrel.
b. „N“ opálüveg-ernyő abroncstartóval.
„N“ tulipán.
„N“ szemvédő üveg.
„N“ üveg-golyó.
„N“ tartó.
„N“ ..... üveghenger.
„N“ ..... üveghenger.
„N“ izzótest cserébe.
„N“ izzótest koronával és ..... hengerrel

borszeszgyujtó fémből.
argand-csavar.

Jónás gondnok úr lakása,
a körpavillonban

A fent részletezett tárgyak átvételét igazolom, és elismerem, hogy azok a számla kifizetéseig a Magyar gázizzófény részvénytársaság tulajdonát képezik.

Budapest, 7/10 1901

(Aláírás)
Jónás
gondnok

MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY R. T.
anyagkezelősége

Tisztelettel

Magyar Gázizzófény Részvénytársaság.

...YAR GÁZIZZÓFÉNY RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPESTEN

VI., VÁCZI-KÖRUT 3. SZÁM.

Könyvelési szám

Munkautalvány 7106 *sz.*

Budapesten, 1901. *május* 9.

Tek. Sz. Dományos Akadémia *úr részére*

I. *ker.,* Arany János *utcza* 3. *sz.*

	drb szab „C" jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül		*hengerrel*
	„ szab „C" jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül **magángyujtóval**		*hengerrel*
	„ szab „N" jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül		*hengerrel*
	„ szab „N" jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül **magángyujtóval**		*hengerrel*
	„ „C" opálüveg ernyő, abroncstartóval;	*drb*	*„N" opálüveg-ernyő abroncstartóval.*
	„ „C" tulipán;	*„*	*„N" tulipán.*
	„ „C" szemvédő üveg;	*„*	*„N" szemvédő üveg.*
	„ „C" üveg-golyó;	*„*	*„N" üveg-golyó.*
	„ „C" tartó;	*„*	*„N" tartó.*
	„ „C"	*üveghenger;*	*„ „N"*	*üveghenger.*
	„ „C"	*üveghenger;*	*„ „N"*	*üveghenger.*
4	*„ „C" izzótest cserébe;*	2	*„ „N" izzótest cserébe.*
	„ „C" izzótest koronával és	*hengerrel;*	*„ „N" izzótest koronával és*	*hengerrel*
	„ gyujtóbot;		*„ borszeszgyujtó fémből.*
	„ égő állvány;		*„ argand-csavar.*
	„ manchetta		
	„		
	„ szerelés		

Kiadatott

Budapest, 4/10 1901

MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY R. T. anyagkezelősége

A fent részletezett tárgyak átvételét igazolom, és elismerem, hogy azok a számla kifizetéséig a Magyar gázizzófény részvénytársaság tulajdonát képezik.

Tisztelettel

Magyar Gázizzófény Részvénytársaság.

Zónda

(Aláírás)

gondnok.

...NYOS
...ÉMIA.

...ASÁG BUDAPESTEN

Munkautalvány 6932 sz.

...dapesten, 190 januar 20.

...úr ... részére

Krong Tamas utcza 1 sz.

... hengerrel.
...gyujtóval ... hengerrel.
... hengerrel.
...gyujtóval ... hengerrel.
...b. „N“ opálüveg-ernyő abroncstartóval.
„N“ tulipán.
„N“ szemvédő üveg.
„N“ üveg-golyó.
„N“ tartó.
„N“ ... üveghenger.
„N“ ... üveghenger.
„N“ izzótest cserébe.
„N“ izzótest koronával és ... hengerrel

borszeszgyujtó fémből.
argand-csavar.

...lügyelőnek vám

A fent részletezett tárgyak átvételét igazolom, és elismerem, hogy azok a számla kifizetéseig a Magyar gázizzófény részvénytársaság tulajdonát képezik.

Schwalenszky Jeno
...hőspályázott (Aláírás)

Budapest, 1901

MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY R. T.
...anyagkezelősége

Tisztelettel

Magyar Gázizzófény Részvénytársaság.

GYAR GÁZIZZÓFÉNY RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPESTEN

VI., VÁCZI-KÖRUT 3. SZÁM.

Könyvelési szám *Munkautalvány* 6932 *sz.*

Budapesten, 190 januar 20.

Tek. Akademia Cukrasz *úr* *részére*

ker., Kiraly Istvan *utcza* 1 *sz.*

drb.	*szab. „C“ jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül*		*hengerrel.*
„	*szab. „C“ jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül,* ***magángyujtóval***		*hengerrel.*
„	*szab „N“ jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül*		*hengerrel.*
„	*szab „N“ jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül,* ***magángyujtóval***		*hengerrel.*
„	*szab „N“ jelű Auer-féle lámpa, üvegtelőzet nélkül,* ***magángyujtóval***		*hengerrel.*
„	*„C“ opálüveg ernyő, abroncstartóval;*	drb.	*„N“ opálüveg-ernyő abroncstartóval.*
„	*„C“ tulipán;*	„	*„N“ tulipán.*
„	*„C“ szemvédő üveg;*	„	*„N“ szemvédő üveg.*
„	*„C“ üveg-golyó;*	„	*„N“ üveg-golyó.*
„	*„C“ tartó;*	„	*„N“ tartó.*
„	*„C“* ..... *üveghenger;*	„	*„N“* ..... *üveghenger.*
„	*„C“* ..... *üveghenger;*	„	*„N“* ..... *üveghenger.*
„	*„C“ izzótest cserébe;* kk	„	*„N“ izzótest cserébe.*
„	*„C“ izzótest koronával és* ..... *hengerrel;*	„	*„N“ izzótest koronával és* ..... *hengerrel*
„	*gyujtóbot;*	„	*borszeszgyujtó fémből.*
„	*égő állvány;*	„	*argand-csavar.*
„	*manchetta* megrendelés a kárpitügyelőnél van		
„			
„	*szerelés*		

A fent részletezett tárgyak átvételét igazolom, és elismerem, hogy azok a számla kifizetéseig a Magyar gázizzófény részvénytársaság tulajdonát képezik.

Schulenberg Ferenc
kárpitügyelő (Aláírás)

Kiadatott

Budapest, 1901

MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY R. T.
anyagkezelősége

Tisztelettel

Magyar Gázizzófény Részvénytársaság.

AR
ÁNYOS
ADÉMIA.

Budapest, 1901. márcz. 20.

Kérek a bérház részére egy Auer-féle izzótestet.

Jónás Károl
gondnok.

15.

Mosás

77 darab ruha – db. 8 fr

K 6. fl 16.

Budapest 1901. jul 31

Hintersteiner Mária.

16

Nyugta.

a. i. 8. k. 40. sz. az Nyolcz korona és 40 fillér mely összeget Sivi Julius hoban a vörös és Disz lépcső" surolásáért a Tekintetes Jonás Károl Akademiai Jardnok irtal ma köszönettel felvettem.

Budapest 1901 Julius ho 31én

Pinter Terez.

Nyugta

O.é. 5 k. az az öt korona mely összeget f.é. augusztus 1-től, augusztus 15-ig, mint nyári pótlékot tekintetes Jonas Károly akademiai gondnok úrtól köszönettel felvettem.

Kristóf Imrel

Bpesten 1901 augusztus 16án

18

Nyugta

O. é. 5 k. par az ötvenes kötvény, mely
összeget f. é. Julius 15-től Augustus
1-ig mint magyari pótlék tekin-
tetes Tóvári Károly akadémiai gond-
nok úrtól, kötvénnyel felvettem.

Budapesten 1901 Augustus 1-én.

Kristóf Imre

Nyugta

O. é. 5 k. par az öt korona, mely összeget f. é. Julius 15-től Augusztus 1-ig mint nyári pótlék tekintetes Tóvári Károly akadémiai gyakornok úrból, köszönettel felvettem.

Nyesten 1901 Augusztus 1-én.

Kristóf Imre

4

Nyugta.

a. é. 8 k. 40 f. az az Nyolcz korona és 40 fillér mely összeget f. évi Augusztus hóban a Disz és vörös lépcsö" suroláséért a Tekintetes Fanás Károly Akadémia Gondnok irtól ma köszönettel felvettem,

Budapest 1901 Augusztus hó 31én

Pintér Teréz,

20.

Mosás

72 darab ruha – Db. 8 fl

K 5. fl 76.

Budapest 1901. aug 31.

Hinterotteiner Mária

Mosás

72 darab ruha — Db. 8 fl

K 5. fl 76.

Budapest 1901. aug 31.

Hintersteiner Maria

21

Nyugta.

a. é. 8 k. 20 f. az az Nyolcz korona és 20 fillér mely

összeget f. évi Augusztus hóban az irnyékszék

kiuralásáért a Tekintetes Jonás Kúrol Akadémia

Gondnok úrtol ma köszönettel felvettem.

Budapest 1901 Augusztus hó 31én

Pintér Teréz

Nyugta

Ö. é. 5 k. azaz öt korona mely összeget folyó évi Augustus hó 15-től szeptember hó 1-ig mint nyári pótlék tekintetes Jónás Károly. Akadémiai Gondnok úrtól köszönettel átvettem

Budapest szeptember hó 1-jén 1901.

Kristóf Imre

23

Nyugta

o. é. 24. k. azaz huszannégy korona mely összeget
f. évi szeptember 9 10 és 11. a kánjuktári
összes helyiségek ablakok tisztítás és
padlak felsurolásáért a Tekintetes
Jonás Károl Akadémia Gazdnak
irtol ma köszönettel felvettünk,
Budapest 1901 szeptember 12én

Schmidt Alajos.
Akadémia kári szolga.
Komorcsa Istvánné
Ilka Teréz
Fülöp Teréz
Hofman Mari

24

Nyugta

O. é. 5 k. az az öt korona mely összeget

folyó évi szeptember hó 1ső mint nyári pótlék.

Tekintetes Jonás Károly. Akadémiai

Gondnok urtol köszönettel átvettem.

Budapest szeptember hó 15én 1901

Krisztof Imre

25

Mosás

96 darab ruha – db. 8 fl

K 7. fl 68.

16 ablakpárna czika – 20 fl.

K 3. fl 20.

K 10. fl 88.

Budapest 1901 september 29

Hinterstein Mária,

16

Nyugta.

a. é. 8 k 40 f. az az Nyolcz korona és 40 filler még összeget

folyó évi September hóban a Disz és vaj lejtső

surolásáért a Tekintetes Janais Károly Akadémia

Gondnokától utólag ma köszönettel felvettem.

Budapest 1901. September 30-án

Pinter Terézia

Nyugta.

o.é. 8 K 20 f az az Nyolcz korona és 20 fillér még összeget

f évi. szeptember hóban az ámyékszék surolásáért

a Tekintetes Jonás Károl Akadémia Gondnok

irtól ma köszönettel felvettem.

Budapest 1901 szeptember 30ikán

Sinter Teréz,

Fyugta

O. é. 5 k azaz öt korona mely összeget folyó évi Szeptember 15 töl Oktober hó 1ig mint nyári pótlék Tekintetes Jonás Károly Akadémiai Gondnok urtól köszönettel átvettem.

Bpest Oktober 1én 1901

Kristof Imrer

39

Nyugta.

-o.é. 6. k. -ax ax hat korona mely összeget

12 csamo sajtról á 50 fillér. összesen 6 korona

készpénzzel felvettem.

Budapest 1901 Október 1én

Gebhárt János

30

Nyuktam

4 koronás arvon Sépp koronáimról
melj összehett alá irott a
Magyar tudományos Akadémiában
1 nagyot szóval tiltakozt olij fejében
Akadémiai Ték Igazgatóság üléstul
mai napon felvettem

September 18 án 1901

Grünwald Ferencz

31

Nyugta.

o i 88 koronáról azaz nyolczvannyolcz korona.

mely összeget az őszi nagy takarításnál

a napszámos asszonyoknak összesen

12. napra a Tekintetes Jonás Károly

Jandnak irtok kifizetés miatt átvettem,

Budapest Október 4. 1901.

Schmidt Alajos.
Akadémia házi szolga.

Illés Mari.

Tokodi Erzsi

Varga Julia.

Komocsa Istváné

32

Nyugta.

O. é. 5 k. azaz öt korona mely összeget folyó évi Október hó 1től Október hó 15ig mint nyári pótlék.

Tekintetes Jonás Károly Akadémiai Gondnok urtol köszönettel átvettem

Budapest Október hó 15én 1901.

Krisztof Imre

33

Elismervény

30 k. az az Harminc korona
mely összeget illetőleg a M. T.
Akadémia Nagyur Főhaja nevére
„Turello" anyagára 1901-ről 1902-re
T. Akadémia Tekintetes Tanai
Károly Gondnok. urtól a
mai napon hálái köszönettel
felvettem

Budapest 1901 10/IX

Dadon Izrael

34

Nyugta.

a. é. 8 k. 40 f. az az Nyolcz korona és 40 filler

mely összeget f. évi Október hóban a

Diszz és városi lejcsö surolásáért a

Tekintetes Jancsi Károly Akademiai

Gondnok úrtól ma készséggel

felvettem.

Budapest 1901 Október 31én

Tinter Ferenc,

25

Nyugta.

a. l. f. k. 20. f.-ai az Nyolcz kerana mely äiszleget
f. évi. Oktober hoban ár ányékszék suralásáért
a Tekintetes Janás Károl Akadémia Gazdnak
irtal ma käszänettel felvettem

Budapest 1901 Oktober ho 31én

Pintér Tivadar.

36.

91. Darab ouba - Darab 8 fl

K. 7. fl 28.

Budapest 1901 október 31.

Hirtenstein Mavia

37

Nyugta

O. é. 18 k. az az 18 koronát, mely összeget f. é. október 16-átol. – október 31-ig, fa és szénhordásért, tekintetes Jónás Károly akadémiai gondnok úrtól köszönettel felvettem.

Ypester 1901 Oktober ~~november~~ 31-ig. Kristóf Imrel

38

Nyugta

2 Kor 60 filér az a kétö korona. 60 filiröl nelly öszeget ~~[illegible]~~ az első emelleti üres lakásban hátra hagyot less töltelék anyag elhordásáért a tek. gondnok úr tol mai napon átvettem.

Budapest 90 i November 14

Schwolmeerty Jerem
házmester.

39

Nyugta

O. é. 18 h. az az tizennyolcz korona, mely összeget f. é. október 31-től, november 15-ig fa és szénhordásért, tekintetes Jónás Károly akadémiai gondnok úrtól, mai napon köszönettel felvettem. —

Budapesten 1901 november 15én.

Kristóf Imrel

ARGUS de la PRESSE

Le plus ancien Office de Coupures de Journaux

FONDÉ EN 1879

Voir au Verso

14, rue Drouot, PARIS (9me)

TÉLÉPHONE : 102-62

CORRESPONDANTS DE L'ARGUS :

Saint-Pétersbourg, Berlin, Vienne, Londres, New-York, Copenhague, Lisbonne, Amsterdam, Yokohama, etc,

ALBUMS et FEUILLES D'ALBUMS pour COLLECTIONS

« *L'ARGUS DES REVUES* », *publication mensuelle*

N° DE DÉBIT.....

Extrait de .....

Adresse : QUINZAINE 45, Rue Vaneau (VIIe Arr.)

Date : 1 Janvier 190

Signature : .....

Akadémiai Ertesito (Octobre-Novembre). Budapest. — Ét. HEGEDÜS publie une étude sur quelques traductions des *Odes de Pindare* et dit en terminant que, sans une certaine liberté artistique, il ne peut y avoir d'inspiration et, sans inspiration, il ne peut y avoir de traduction juste. — L. HEGEDÜS : *L'Axiome de la sociologie.* — L. BOROVSZKY raconte les efforts du bey Ali pour fonder une colonie dans la contrée de Csanád, pendant l'occupation ottomane. — B. TORNAI : *Un chapitre de l'histoire de notre agriculture*, étude par laquelle l'auteur établit qu'en Hongrie les habitants ont pour la terre un vif attachement. — J. SZINNYEI, en publiant une étude sur *Étienne Sándor*, a tiré de l'oubli la vie du premier bibliographe magyar. — Ét. HEGEDÜS dit que l'on avait en vain cherché jusqu'à présent une des oraisons funèbres du roi Mátyás, il vient de la découvrir dans la collection Abel sous le titre *Johannis Garzonis oratio funebris de rege Matthia.* — Ed. WERTHEIMER : *La Hongrie et Frédéric-Guillaume II, roi de Prusse.*

LA MUTUAL LIFE

Cie d'ASSURANCES sur la VIE. - RENTES VIAGÈRES

Fondée à New-York en 1843, sous le contrôle du Gouvernement

LA PLUS ANCIENNE DES ÉTATS-UNIS

La plus riche et la plus importante du monde entier.

Garanties : UN MILLIARD 687 MILLIONS

La *Mutual Life*, **propriétaire à Paris, d'importants immeubles** situés à proximité de l'Opéra, *boulevard des Italiens*, 31 et 33 ; *rue Louis-le-Grand*, 26, 28, 30 et 32 ; *rue de la Michodière*, 17, 19, 21, 23, 25, 27 et 29 *et rue de Hanôvre*, 60, 62, 64 et 66, a déjà payé plus de **529 millions** de bénéfices à ses assurés, soit **68 o/o de plus** que toute autre Compagnie au monde et délivre journellement les **Polices d'Assurances** les plus **sûres**, les plus **avantageuses** et les plus **libérales.**

La *Mutual Life* offre aux assurés des **combinaisons** qui lui sont **exclusives** et dont les primes sont bien moins chères que celles de n'importe quelle autre Compagnie au monde.

DIRECTION GÉNÉRALE POUR LA FRANCE :

Boulevard Montmartre, 20 — PARIS

Paul BAUDRY, Directeur général.

Le Gérant : L. GARNIER.

La Chapelle-Montligeon (Orne). — Imprimerie de Montligeon.

L'Argus de la Presse

FONDÉ EN 1879

PARIS — **14, rue Drouot, 14** — IX*e*

Bulletin à détacher et à envoyer, après l'avoir rempli, à M. le Directeur de **L'Argus de la Presse, 14, rue Drouot, Paris.**

Je désire recevoir **gratuitement,** en échange d'un **double service** de mon Journal, tous les articles de la Presse française et étrangère le concernant.

A le 190

(Signature)

Titre du Journal

Adresse du Journal

OBSERVATIONS

L'ARGUS DE LA PRESSE *reçoit, sans frais, les* **Abonnements** *et* **Annonces** *(publicité) pour tous les Journaux et Revues.*

Argus de la Presse

Fondé en 1879

« Pour être sûr de ne pas laisser échapper un journal qui l'aurait nommé, il était abonné à l'*ARGUS DE LA PRESSE, qui lit, découpe et traduit tous les journaux du monde, et en fournit les extraits sur n'importe quel sujet.* » HECTOR MALOT (*ZYTE*, p. 70 et 323).

14, Rue Drouot, 14

TÉLÉPHONE
102.62
Paris-Province-Étranger

Paris, 1901.

Monsieur et Cher Confrère,

L'ARGUS DE LA PRESSE *se met à votre disposition pour vous envoyer régulièrement tous les articles de la Presse Française et Étrangère contenant mention, citation ou appréciation de votre estimable journal.*

Nous ne vous demandons en échange qu'un double service. Ce service ne sera pas lui-même sans utilité pour vous, car, par nos soins, vos articles parviendront toujours avec indication d'origine, auprès de ceux qu'ils pourront intéresser.

Dans l'attente d'une réponse favorable, veuillez agréer, Monsieur et Cher Confrère, nos plus cordiales salutations.

" L'ARGUS "

Si vous désirez en outre recevoir les articles de la Presse française et étrangère sur **un sujet quelconque** *intéressant votre journal, ce qui remplacerait un correspondant spécial, nous serions heureux de vous les fournir au prix du tarif ci-joint avec réduction de 50 0/0.*

L'ARGUS de la PRESSE est la plus ancienne maison, non seulement de Paris, mais du monde entier.

" L'ARGUS "

IMP. DU JOURNAL D'ALBERT. ALBERT (SOMME).

RENSEIGNEMENTS FINANCIERS CONFIDENTIELS

Ed. 1901. nov. 16.

552. IX.

1901.

Kiirt ezikk

a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága 1901.november 5-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

5. Olvastatik Djevdet A.levele,melyben tudatja,hogy Evlia Cselebi műve magyar vonatkozású részének kiadása dolgában a bizottság által felajánlott segélyt és a bizottság által az 1901.május 13-iki ülésben kikötött feltételeket elfogadja.

Tudomásúl szolgál s a mű segélyezésére a bizottság jövő évi költségvetése készítésekor figyelemmel lesz.

K. m. f.

Jeje'rpataky Károly
biz. előadó

A M. Tud. Akadémia tkr. Főtitkári hivatalának.

Ö

Erk. 1901. július 26.

392. sz.

1901.

Tudomásvétel végett áttétetik
a Történelmi Bizottsághoz.

Budapest, 1901. okt. 3.

Szilágyi
főúrhar.

اقدام غزتهسی ادارهسی
دارسعادت باب عالی جاده سی

DIRECTION DU JOURNAL IKDAM
Constantinople — Rue S. Porte

le 23 Juillet 1901

Monsieur

Ayant été empêché de repondre plustôt à votre aimable lettre, je viens remercier aujourd'hui l'Academie Hongroise des Sciences de l'aide qu'elle veut bien m'offrir et j'accepte toutes les conditions formulées dans votre lettre concernant le livre d'Evlia Celebi (Voyage et récit de guerre en Hongrie)

Veuillez agréer, Monsieur le Secretaire Général, l'assurance de ma considération parfaite.

DIRECTEUR DE L'IKDAM

A. Djevdet

Monsieur
le Secrétaire Général de l'Academie
Hongroise des Sciences
à Budapest

Ek. 1901. nov. 18.

555. 12.

1901.

Méltóságos Miniszteri Tanácsos,

Akadémiai Főtitkár Ur!

Mint minden évben, az idén is bátorkodunk megküldeni kiadványunkat: Foly Henrik, francia bölcselő, két magyarra fordított értekezését, kérve Méltóságodat, hogy jelen művünknek a tudós Akadémia könyvtárába helyezéséről gondoskodni kegyeskedjék.

Egyben mély tisztelettel kérjük Méltóságodat, nem volna-e lehetséges, hogy az Akadémia kiadásában megjelenő művekkel kedvezményes áron hozzájuthassunk, mint irodalmi iskola. Tudomásunk szerint irodalmi testületek, társaságok, társulatok az Akadémia kiadott műveit olcsóbban szerezhetik be, s azt hisszük, iskolánk multjával, mely a harminczas évek mozgalmas életétől számítja eredetét, s azóta számos kiváló férfiut nevelt magyar irodalmunknak Czuczortól kezdve, de jelenével is, mivel számos törekvő tagja van, megérdemli a magas Akadémiai figyelmet és nem szerénytelen, mikor a társulatoknak engedett kedvezményekre számot tart.

Ha kérelmünk teljesítése Méltóságos Ur szándékával megegyezik, kérjük kegyes értesítését és a föltételeket. Méltóságod jóakaró indulatát ujból kérve, előre is köszönve vagyunk

Méltóságos Miniszteri Tanácsos, Akadémiai Főtitkár Urnak

Budapesten, 1901. szept. 28.

IV. Ker., Központi papnevelő.

alázatos szolgái:
A budapesti növendékpapság
Magyar Egyházirodalmi Iskolájának
elnöksége.

Č

ČK. 1901 novo. 18.

556. 17.

1901.

5

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia I. osztályának 1901. november 4-ikén tartott zárt üléséről felvett jegyzőkönyvéből.

79.) Az osztálytitkár előadja, hogy Réthei Prikkel Marián, gymnasiumi tanár a Pray-codexről egy értekezést küldött be felolvasás végett, egyszersmind engedélyt kér a személyes felolvasásra is. Szinnyei József felolvasván az értekezést, ajánlja felolvasását.

Réthei Prikkel Marián értekezése elfogadtatik s egyszersmind a személyes felolvasás engedélyének megadása ajánlattatik az összes ülésnek.

Gyulai Pál
osztálytitkár

557. IX.

1901

9. a

Ajándékkönyvek.

1. A földmivelésügyi m. kir. Miniszterétől: A madarak hasznáról és káráról. Irta Herman Ottó. —

2. A szepesi cs. kir. orsz. Bizottságtól: Szepesi Jura Kronológiai Törvénygyűjtemények X. Köt. —

3. Vámbéry Ármin t. tagtól: a.) Travels and adventures. — b.) Nótes on the alttürkischen Inschriften der Mongolei und Sibiriens. — c.) Altosmanische Sprachstudien. —

3a.) Duka T. t. tagtól: Levelek az angol-boerháborúról —

4. Kőrösy József l. tagtól: a.) A részvénytársulatok pénzügyi eredményei az utolsó negyedszázad alatt (1874—1898.) — b.) Budapest székes főváros határának területében és annak változásai 1891—1895-ben. — c.) Budapest székes főváros statisztikai Évkönyve.

5. Csaplár Benedek l. tagtól: Jegyzetek a Vörösmarty emlékünnepélyek előzményeiről stb. —

6. Kronesz Ferencz K. tagtól: a.) Syriaca und Verwandtes stb. — b.) Leonor von Portugal — c.) Sonderabdruck aus den „Mittheilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung.

7. Levasseur E. K. tagtól: Histoire des Classes ouvrières. 2 Köt. —

8. Hatrida Riz György K. tagtól: Glossologiai Meletai I. Köt. —

9. Vári Rezsőtől: Incerti scriptoris byzantini saeculi X. Liber de re militari. —

10. A Brioschi-bizottságtól: Opere matematiche di Francesco Brioschi —

11. Gróf Nugent Laval-tól: „Brescia, 1849. március 31.“ cz. művéhez Két másolat. —

12. Szalay Bélától: B. Sajóvárya Géza.

13. A sárospataki ev. ref. főiskolától: Az 1900-1901. évi iskolai Értesítő. —

14. A Rassai Karinczy-Körtől: Evkönyv 1898-1901. —

15. Weinek Lászlótól: Magnetische und meteorologische Beobachtungen an der kk. Sternwarte Prag im Jahre 1900.

16. Goldsborough Mayer Alfréd-től: The variations of a newly-arisen species of Medusa. —

17. Dr. Nagy Mórtól: Homéros-ról Iliászra (II. fűz.) —

18. Szokolay Kornéltól: Bronyikország és Horvát, Gorica Fiume k.-i ipari, közlekedési és kitelepítési viszonyairól. —

19. Sándor Kálmántól: Az élet versekben. —

20. Dr. Walder Ernőtől: a) Szent beszéd az esztergomi Bazilikában új orgonájának felszentelésekor. — b) Az iskolai munka és pihenés. —

21. Varjas Endrétől: Az újabb katholikus vallásos lyra. —

22. Ferenczy Józseftől: a) Esztétikai és művészeti történeti cikkek. — b) A festőművészet Spanyolországban és Murillo. — c) Országos Közoktatási Tanács. —

23. A budapesti növendéklelkészségtől: A nagy emberek és a szentek lélektana. —

24. Dr. Nagy Ferencztől: Elméleti tanulmányok a credoról. —

25. Fischer Sámueltől: Szemelvények hírneves magyar költők műveiből, héber nyelvre. —

26. Dr. Rousseaux F.-től: Programme de l'enseignement condition d'admission a l'école dentaire française. —

27. Rentauer Roderik Emiltől: a) Universities and their sons. — b) Ueber die Tage der Stadt.

Budapest Nov 18 Atvettem Hellebrant Árpád

Érk. 1901. nov. 19

2 füz.

558. sz.

1901.

A minós. táblázatok a bir.
bizottsághoz: 1901. decz. 17.

23010/1901 sz.

Nagyméltóságú Báró, Eötvös Loránd!

Hivatkozással folyó évi március hó 26-án 160. sz. a. kelt nagybecsű átiratára van szerencsém a báró Wodianer-féle jótékony célú alapítványból kiküldött bizottság által készített minőségbecslési táblázatot tisztelettel visszaküldeni.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánításait.

Budapesten, 1901. évi november hó 8-án.

a miniszter meghagyásából:

Thanner Lajos

miniszteri tanácsos

Nagyméltóságú báró Eötvös Loránd úrnak,
a magyar tudományos Akadémia Elnökének.

176

Érk. 1901. nov. 19.

1/11

Alkalmazási és fizetési ügyek 2

Budapest, 1901. nov. 18.

Barabás
főv. tanácsos

559. sz.
1901.

Kiirt csikk

a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága 1901.november 5-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

25. Olvastatik Dr.Vári Rezső beadványa,melyben tekintettel a Budapesti Szemlében megjelent bírálatra,az iránt intéz kérdést a bizottsághoz,hogy hajlandó-e Leo Sapiens egész művét, melynek kéziratait ő az Akadémia támogatásával tanulmányozta,kiadni? avagy szivesebben látná,ha a munkát más kiadóval adatná ki? Utóbbi esetben,gondoskodni fog arról,hogy a latin nyelven eszközlendő kiadás előszavában az Akadémia eddig tanusitott áldozatkészsége expressis verbis kifejezést nyerjen.

A bizottság nem tartja feladatai körébe tartozónak,hogy Leo Sapiens egész munkájának kiadására vállalkozzék: ezért a mű teljes szövegének kiadásáról lemond.Minthogy azonban Vári Rezső úr e téren végzett kutatásait nem a bizottság a maga dotatiojából,hanem az összes Akadémia segélyezte: a kiadás ügyének eldöntésére az Akadémia összes ülését tartja illetékesnek.

V. m. f.

Fejérpataky László
kir. előadó

A II. osztály ülésén a M.K. Akadémiának.

Tekintetes Történelmi Bizottság!

A Budapesti Szemle f. é. novemberi számában a Magyar Honfoglalás Kútfői című millennaris műnek első közleményét a lehető legélesebb bírálat tárgyává teszi. A 238. lapon fölveti azt a kérdést, „érdemes-e különösen a magyar történelem szempontjából Leo művét tömérdek költséggel és fáradsággal újra kiadni?" Tekintettel arra, hogy tervbe vett kiadásom nyomtatási költségei tényleg igen tetemesek lennének s miseminóvná meg a tekintetes Magyar Tudományos Akadémiát attól, hogy hangadóbb folyóiratai magukat a könnyelmű költekezés vádját ne emeljék, — kérem a tekintetes Történelmi Bizottságot, kegyeskedjék értésemre adni, hajlandó-e Leo művét kiadni, avvagy szívesebben látná, ha a munkát más kiadóval adatnám ki? Utóbbi esetben, mely kívánságomnak egészen megfelelne, gondoskodni fogok, hogy a tervbe vett kiadás az eredeti intentióknak megfelelően, azaz latin nyelven jelenjen meg s az Akademia eddig tanusított áldozatkészsége az előszóban expressis verbis kifejezést nyerjen.

A tekintetes Történelmi Bizottságnak

kiváló tisztelettel

Budapesten, 1901. nov. hó 3. án

alázatos szolgája

Dr Vári Rezső

A magyar
tudományos Akademia
tekintetes
Történelmi Bizottságának

Budapesten

Dr Vári Rezsö
kérelme

Bölcs Leo Taktikájának
kiadása ügyében

Tekintetes Történelmi Bizottság!

A Budapesti Szemle f. é. novemberi számában a Magyar Honfoglalás Kútfői című millennaris műnek első közleményét a lehető legélesebb bírálat tárgyává teszi. A 238. lapon fölveti azt a kérdést, „érdemes-e különösen a magyar történelem szempontjából Leo művét tömérdek költséggel és fáradsággal újra kiadni?" Tekintettel arra, hogy tervbe vett kiadásom nyomtatási költségei tényleg igen tetemesek lennének s miseminővá meg a tekintetes Magyar Tudományos Akadémiát attól, hogy kangadóbb folyóiratai maguk a könnyelmű költekezés vádját ne emeljék, — kérem a tekintetes Történelmi Bizottságot, kegyeskedjék értésemre adni, hajlandó-e Leo művét kiadni, avvagy szívesebben látná, ha a munkát más kiadóval adatnám ki? Utóbbi esetben, mely kívánságomnak egészen megfelelne, gondoskodni fogok, hogy a tervbe vett kiadás az eredeti intentióknak megfelelően, azaz latin nyelven jelenjen meg s az Akademia eddig tanusított áldozatkészsége az előszóban expressis verbis kifejezést nyerjen.

A tekintetes Történelmi Bizottságnak

kiváló tisztelettel

Budapesten, 1901. nov. hó 3. án

alázatos szolgája

Dr Vári Rezső

A magyar
tudományos Akademia
tekintetes
Történelmi Bizottságának

Budapesten

Dr Vári Rezsö
kérelme

Bölcs Leo Taktikájának
kiadása ügyében

Ü.K. 1901. nov. 20.

1 m.

561. sz.

1901.

Kiadatik a M. T. Akadémia
III. osztályának.

Budapest, 1901. nov. 19.

Sz. Lyka
főtitkár.

1901. nov. 19.

Nagyságos Uram!

Nagyságednak irányomban már több ízben tanusitott jóindulata bátorít jelen levelem megirására, mit abban a reményben teszek, hogy ez úttal sem fogja ezt a jóindulatát tőlem megtagadni.

Hosszabb ideje már, hogy a legkitartóbb törekvéssel foglalkozom a dinamikai repülőgép problémájának megoldásával s ma már a legjobb meggyőződéssel állithatom, hogy a nehéz kérdést elméletileg és kisérletileg megoldásra juttattam s a tökéletes kivitelre vonatkozó kész tervezetem nem csak az első, a gyakorlati élet céljainak szolgálatára szánt repülőgép megépitése volna csak hátra a teljes megoldásig. Ehhez pedig egy egész vagyon, minthogy Cowan K. tőkekészletre volna szükségem, a mivel nem rendelkezem s 5 éve, hogy nélkülözni nem vagyok képes e miatt előbbre vinni, otthagyódok.

Ez irányban tett sok utánjárás és értekezés után arra az eredményre jutottam, hogy vállalatom finanszíri-

rozására tőkét sokkal könnyebben szerezhetek, ha tervezetemet s annak alapjait kifejtve egész elméletemet szakbirálat alá bocsátom s kedvezőleg hangzó szakvéleménnyel igazolom vállalatom életképességét.

Ilyen czélból a m. kir. tudományos akadémiához szándékozom azzal a kérczczel fordulni, hogy mathematikai és természettudományi szakosztályából egy két-, de legfeljebb három tagból álló szakbizottságot küldjön ki a dinamikai repülés megoldását czélzó gép tervezetem felülvizsgálására s életképességének vagy czélra nem vezető voltának megállapítására olyan értelemben, hogy ez aktusról felvendő" jegyzőkönyv vagy bármilyen czímet viselő" irat részemre hiteles másolatban kiadassék. Ebben az iratban a részletes mellőzésével csupán az elbirálás végeredménye volna kimondandó", hogy ezúttal arra szorítkoznék a bizottság tagjainak nyilatkozási jogát is, a részletek pedig hivatalos titokként volnának általuk megőrzendők.

Kérésem benyújtása előtt czélszerűnek véltem Nagyságodhoz fordulni, kegyes felvilágosítását kérve az iránt, hogy lehetséges volna-e ezt elérnem s vagyontalanságomra való tekintettel megtörténhetnek-e a bizottság kiküldése a nélkül, hogy költségekkel terheltessem, úgy értve a költségek mellőzését, hogy a bizottság

ott helyben, az akadémiai kelyiségében
tüzne ki a velem megtartandó értekezésre határnapot. Ha annakban terhemre
mellőzhetetlen Költségek merülnének
fel, ezek viselésére is hajlandó volnék.

Törekvésem kimaradtságát remélem
hogy megvilágitja az ide nézve tüzet és
ujságmelléklet tartalma, mely utóbbiakban érintem azokat az alapelveket is,
melyekre tervezetemet épitettem bár csak
főbb vonalaikban általánosságban is.

Nagyberemi tájékoztató válaszát
tisztelettel Kérve maradtam

Kolozsvárt/: Postaigazgatóság :/ 1901. nov. 18.

alázatos szolgája

Rihárszky

Érk. 1901. nov. 21.

Nagyméltó. Miniszter Úr!

F. hó 11-én 78876. sz. alatt leiratára
tisztelettel van Nagyságodat értesíteni, hogy
Román-Petre jutalmában a
következő szalfiak versenyeznek: Ancusa
Romulus, Boisserée O., dr. Alexics
György, Lorándffy János, Láng Mihály
egy és egy névtelen tiszt.

Fogadja stb.

Budapest, 1901. nov. 22.

főtitkár.

Az oláh-nyelvű népiskolákban használandó magyar nyelvtanítási könyvekre hirdetett pályázatra beérkezett munkák megbírálása céljából két paedagogus bírálónak kinevezése ügyében. —

565. tk.

1901.

78876 szám.

Nagyméltóságú Báró, Elnök Úr!

A Nagyméltóságod megbízásából a Magyar Tudományos Akadémia Főtitkára f. hó 2án 526 sz.a. kelt előterjesztésében azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy az oláh-nyelvű népiskolákban használandó gyakorlati magyar nyelvtanítási könyvre és hozzávaló vezérkönyvre hirdetett pályázatra beérkezett munkák megbírálása céljából kiküldött bizottságba a pályázati szabályok értelmében két pedagogus bíróul nevezzek ki, kik egyúttal arról is véleményt mondanak: vajjon engedélyezhető-e a nyelvkönyv a népiskolák használatára?

Nehogy esetleg oly szakférfiakra essék választásom, a kik maguk is pályáznak, és féltve, hogy a szerzők megnevezésével küldettek be a pályamunkálatok: van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljesen felkérni, hogy a pályázók neveit velem közölni méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánításait.

Budapesten 1901. novemb. hó 11én

A miniszter megbízásából

Dr Hanusz Gyula

miniszteri tanácsos.

Nagyméltóságú

Báró Eötvös Loránd úrnak,

a magyar tudományos Akadémia Elnökének.

Ü.K. 1901. nov. 23.

567. sz.
1901.

Kiadatik a M. T. Akadémia
III. osztályának.
Budapest, 1901. nov. 23.

Szily,
főtitkár.

1901. nov. 23.

28/1901. 17.

Tekintetes Akadémia!

A székesfehérvári elpusztult basilika alól napfényre került sirokból származó csontok tudományos megvizsgálására és ismertetésére a Tekintetes Akadémia a III-ik osztály 1899 évi költségvetésének terhére, dr. Török Aurél egyet. tanár, az anthropologiai intézet igazgatója részére 600 koronát méltóztatott kezeimhez kiutalni.- Ez összeget a nevezett igazgatónak átszolgáltatván, ő annak felhasználásáról elszámolt abból az alkalomból, hogy a nála őrizetben levő csontok, a koronáző egyház altemplomában eltemettettek.

Török Aurél számadását a vallás- és közoktatásügyi minister irhoz felterjesztven, a minister ur folyó hó 7-ikén 70.415. szám alatt kelt leiratában tudósitott, hogy a számadás megvizsgáltatván helyesnek találtatott.- Ekként egyidejüleg a Tekintetes Akadémia által kiutalt 600 korona is végleg elszámoltatván, van szerencsém erről a Tekintetes Akadémiát értesiteni.

Kelt Budapesten, 1901. évi november hó 20-án

Kitünő tisztelettel

A koronázó templom
épitési biztosságának elnöke.

568 Nz.

1901.

MAROSVÁSÁRHELYI
ev. ref. kollegium
KÖNYVTÁRA

258–1901. ik. A Vásárhelyi ev. ref. Kollegium közönsége.

A Magyar Tudományos akadémia főtitkári hivatalának
Budapesten

481–1901 f. a. tiszteletes megtalálására imez
Ferencz munkáit féléviháználatra van szerencsém a következőkben küldeni:

1., Euklides munkái magyar fordításában Lérant
ban I–3 kötet 2r. 6627 a/1–3 k. f. a. A szarmadik kötet
végén D. Schedel Ferenc 1842 april 20. kelt levele.

2. Az általam ismert példányok sorozata 1850.

3. A példányok hasonai 1850. l. sz. füzet 6815 f. a
Chomag 357–358 pontjai alatt.

Tisztelettel kérjük a Főtitkári hivatalt, szíveskedjék
az átvételről elismervényt kiállítani és juttatni
kerünkhöz Hivatalos tisztelettel

Konek Ferenc
könyvtárigazgató tanár

Vásárhely, 1901. Oktober 12.

Rácz Károly
előlj. jegyző.

Tekintetes Főtitkári Hivatal!

Kérem, tessék az Ince-féle kéziratokat c
sorok felmutatójával lakásomra küldeni.

Budapest 1901 nov. 23.

Mély tisztelettel

Kirschák

Érk. 1901. nov. 26.

Szám.

571.82

1901.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS

TANÁCSA.

64251/901. szám.
VI.

NAGYMÉLTÓSÁGU

BÁRÓ EÖTVÖS LÓRÁNT ÚRNAK,

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ELNÖKÉNEK

B U D A P E S T E N .

A magyar tudományos akadémia folyó évi szeptember hó 18.án 431 szám alatt kelt megkeresvényére válaszolva, van szerencsénk az akadémia előtti lejárónál teljesitett munkálatok révén az akadémiát terhelő költség megtéritése tárgyában hozott határozatunkat tisztelettel megküldeni.-

Budapest székesfőváros tanácsának 1901.évi november hó 8.napján tartott üléséből.-

polgármester.

jm

17 SZ. SZÉKESFŐV. HÁZINYOMDA.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS TANÁCSA.

64251/901. szám.

VI.

T:

A magyar tudományos akadémia kérvénye az akadémia előtti rakpart-bejáró átalakitásából felmerült költségek rea eső 7920 kor.96 fillérnyi összegének a Budapest székesfőváros részéről a M.Tud.Akadémiánál eddig már tett alapitványhoz hozzácsatolása iránt.-

Á:

Bár a tanács teljesen méltányolja amaz okokat,melyeket a magyar tudományos akadémia kérelmének támogatására felsorol, mindazonáltal a székesfőváros jelenlegi sulyos pénzügyi viszonyai között nincs abban a helyzetben,hogy az akadémia előtti lejárónál teljesitett munkálatok után a magyar tudományos akadémiát jogosan terhelő és kötelező 7920 kor.96 fill.szóval:Hétezerkilenczszázhusz korona 96 fillér költség megtérítésének elengedése iránt,illetőleg oly irányban tegyen a törvényhatósági bizottság közgyüléséhez előterjesztést,miszerint a követelt összeg Budapest székesfőváros részéről a magyar tudományos akadémiánál eddig már tett alapitványaihoz hozzácsatoltassék.-

Miről a magyar tudományos akadémia átirattal értesittetik.-

Budapest székesfőváros tanácsának 1901.évi november hó 8.napján tartott üléséből.-

polgármester.

Gy/

12 SZÉKESFŐV. HÁZINYOMDA.

5714. 02

1901.

A Franklin-társulat

T. Igazgatóságának.

A M. Tud. Akadémia Classica-philologiai bizottságának határozatából szerencsém van fölkérni, hogy minden akad. tagot, a ki a Pharsal. fölé latin szótár egy-egy példányának megvétele végett egyenesen a t. Igazgatósághoz fordul, tegnapra vonatkozó részletes tájékoztatást, melyben a könyvárusok részesülnek.

Ezzel kapcsolatban a bizottság azt is figyelmébe kívánja ajánlani a t. Igazgatóságnak, hogy mind üzleti, mind tudományos szempontjából jó volna a munka megszerzését havi részletfizetés mellett is ~~megkönnyíteni~~ lehetővé tenni.

Tisztelettel

Budapest, 1901. nov. 26.

főtitkár.

Mélt.ságos

Dr. Szily Kálmán úrnak,

mint a M. T. Akadémia főtitkárának

Helyben.

A classica philologiai bizottság mai ülésén az indítványozásom a Batthyány-latin pályázatra vonatkozólag, hogy minden akadémiai tagi és pályázó megvétele végett egyenes a franklinársulathoz forduljunk, egyhangúlag a kedvezőbb nyerje, melyben a tárgyalások végeztetnek.

Ezzel az indítványommal kapcsolatban, Heinrich Gusztáv bizottsági tag azt is tisztelje fiúhogy mind ügyek mind tudományos hasznemzetségét jó volna a munka megvételét havi részletfizetés mellett is megengedni.

A bizottság mind a két indítványt egyhangúlag elfogadta.

E mélt.ságos tisztviselőinket arról a tényről van szerencsém Mélt.ságodat tudomásvára juttatni, hogy ezúttal - főtitkári hivatal nevében is pótolni megvételüket a Franklin-társulattól tüzetes kiküldjék.

Budapesten, 1901. nov. 23.

Pauler Gyula

a class. philol. bizottság elnöke.

Erk. 1901. nov. 29.

5776. 8z

1901.

A Semsey-Bizottság
1901 november 28-án
tartott ülésének
Jegyzőkönyve.

Jelen vannak: B. Eötvös Loránd Akadémiai elnök úr elnöklete alatt Entz Géza, Gyulai Pál, Szilády Károly, Fleischer Gusztáv, Klein Gyula, Pauler Gyula, Thaly Kálmán, Szily Kálmán, Ifj. Szinnyei József, Thaly Károly Áron, Szily Kálmán, Ifj. Szinnyei József, Thaly Károly bizottsági tagok. – Jegyző Szily Kálmán főtitkár.

1. A főtitkár ismerteti a pályaművek megbírálására kiküldött Bizottsági Ügyrendet, mely a pályaművek megbírálásánál követendő eljárást szabályozza.

2.) Azután ismerteti a kitűzött határnapig beérkezett pályaműveket, u. m.

a.) Magyarország közgazdaságára I. sz. pályaművet „A közgazdasági viszonyok ismerete stb." jeligével, II. sz. pályaművet „A népek jövő" közleményei stb." jeligével, III. sz. pályaművet „A Magyarország történetére" írt mű egy pályaművet, „föl a szivekbe stb." jeligével.

b.) Magyarország történetére írt mű egy pályaművet „A Kárpát-hegyek" címmel, a történet folyamán előforduló Írás- és fafaragó-fából készült tárgyak rajzai" címmel pályaművet.

c.) A történet, szőlőmívelés és fafaragó-fából készült tárgyak rajzai" címmel pályaművet. „Vázlatos kalauz" jeligével.

3.) A közgazdasági pályamunkák megbírálására kiküldött tag Kautz Gyula biz. tag előadása alapján a II. osztály nevében Láng Lajos és Fülöp Béla r. tagok fölött.

4.) A történeti pályamunka megbírálására kiküldött tag Pauler Gyula biz. tag előadása alapján a II. osztály nevében Békefi Remig tb. s a még kiküldendő egy tag fölött.

5. A kertészet, szőlőmívelés és fafaragó-fából készült tárgyak rajzai" című pályamunkák megbírálására kiküldött tag Entz Géza biz. tag előadása alapján a II. osztály nevében Gyulai Pál tb. s a még kiküldendő egy tag fölött.

– Miután az Értesítő" utolsó füzetében közölve van a kitűzött pályázati hirdetmény, a beérkezett pályázó az Akadémiai Értesítő" útján, s erről az ismertetett bírálat alapján értesítendő".

6. a Magyarország történetére írt mű pályamunka belsőjére nézve egy lezárt gyűrűt tartalmazó „kísérő levelet is küldött be, a melyben az 1895/6-ban intézett bíráló bizottsági tagok azzal a vádolja, hogy az általuk bírált pályamunkáját, az ügyrend ellenére, csak egy bírálónak olvasta el. – A Bizottság ez alaptalan vádat megbotránkozással visszautasítja.

7. A bíráló tiszteletdíja, az 1895-ben megálla-
pított Euler szerint, egyenként 100 koronában, az elő-
adó pedig összesen 200 koronában állapíttatik meg.

8.) Végül Elnök úr felkéri a tanácsot, hogy a
az alapítványtevővel érintkezésbe, vajjon hajlandó
lenne-e a pályázat feltételeinek változtatásába
beleegyezni? s ha igen, mily irányban és értelemben
magától értetődnék, hogy a módosításra nézve is
javaslatot terjesszen elő, mely egyben is fogna kiindulási
pontul szolgálni az újra elrendelendő pályázatra nézve.

Senki a tanácsból több felszólalást nem tett,
mire az ülés elnöke a tanácskozást bezárta.

Jegyzőkönyv

Szily Kálmán

577.02.

1901.

Méltóságos Kostyán Ferencz
ny. huszárezredes úrnak
Budapest

F Méltóságodnak kegyességétől folytatott

Méltóságos Ezredes Úr!

A M. Tud. Akadémia f. hó 25-én tartott összes ülésén felolvastatott Méltóságodnak nagybecsű levele, melyhez gr. Széchenyi Istvánnak ~~Méltóságod kegyességétől~~ és hírlapi czikkeit, egybe gyűjtött munkáit, valamint a halhatatlan hazafi működési bíráló mindenféle iratait, melyeket F fáradhatatlan utánjárásából ~~összeszedtek fel~~ nagy becsű gyűjteményét, a M. Tud. Akadémia Széchenyi-~~gyűjt~~ múzeuma részére mély tisztelettel felajánlani.

Az összes ülés mély ~~megindulással~~ megilletődéssel vette tudomásul Méltóságodnak az Akadémia halhatatlan megalapítója iránt ~~kegyelet~~ nemes viseltető kegyeletét, s egyenlő érzés hatása alatt állok magam is, midőn ~~közlekedésemből~~ hivatalos állásomból kifolyólag a M. Tud. Akadémia legmélyebb köszönetének

adok kifejezést, igérvén, hogy a nagybecsü
ajándékot, mely Méltóságod hazafias le-
gyelemével ⊥ ~~[illegible]~~ ⊥ a legszebb
emlékjele marad. Széchenyi-muzeumunkban
hüségesen meg fogjuk őrizni.

Fogadja stb.

Budapest, 1901. nov. 28.

elnök.

⊥ és áldozatkészségének

570
1901.

ványokra vette föl és emiatt ez ügy
első sorban mindenesetre a Történelmi Bi-
zottság illetékessége alá tartozik, szerencsém
van tisztelettel felkérni, méltóztassék nag-
becsű véleményét velem tudatni: ez ügyre
vonatkozólag milyen javaslatot terjeszthetnék
az Akadémia össes ülése elé, különösen
abból a szempontból, hogy minthogy dr.
Vári úr már erre a kiadványra az
Akadémiától körel 4000 korona összeget
vett föl, megengedhető-e az Akadémia
a más kiadónál való közzététele,
azon föltétel mellett, hogy az előlegben
az Akadémia eddigi áldozatkészségét ex-
pressis verbis kifejezésre juttatja.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. nov. 26.

főtitkár.

A Történelmi Bizottságnak

F Leo Sapiens-féle

6 f.

Tisztelt Bizottság!

Dr. Vári Rezső úrnak egyetemes a Történelmi Bizottsághoz intézett beadvá„ nyára f. hó 5-én tartott üléséből a t. Bizottság azt a határozatát közölte velem, hogy a F kiadás ügyének el„ döntésére az Akadémia összes üléseit tartsa illetékesnek, „minthogy dr. Vári úr e tárgyra vonatkozó kutatásait nem a bizottság tagjelöltje a maga dolgozatához, hanem az összes Akadémia".

Tekintettel arombau arra, hogy — mint az ide ~~mellékelt~~ visszavárólag mellékelt 6 db akad. utalvány is tanúsítja — dr. Vári úr az ~~igen~~ e célra vonatkozó kérelmére folyósított ~~tett~~ 1930 évi összegből részint a Történelmi Bizottság, részint az e bizottságtól kiküldött albizottság ajánlatára kiállított utal„

578
1901

ványokra vette föl ő ennélfogva az ügy
első sorban mindenesetre a Történelmi Bi„
zottság illetékessége alá tartozik, szerencsém
van tisztelettel felkérni, méltóztassék nag„
becsű véleményét velem tudatni: ez ügyre
vonatkozólag milyj javaslatot terjeszthetnék
az Akadémia összes ülése elé, különösen
abból a szempontból, hogy minthogy dr.
Vári úr már erre a kiadványra az
Akadémiától körel 4000 korona összeges
vett föl, megengedhető-e az Akadémia
a más kiadónál való körülélelés,
arony föltétel mellett, hogy az előirtan
az Akadémia eddigi áldozatkészségét ex„
pressis verbis kifejezésre juttatja.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. nov. 26.

főtitkár.

Érk. 1899. okt. 27.

Szaktárs

Rétkei Pivárcsi M.

Dolg. társaink

Sopron

579. 12.

1899.

Kiadatik Tolnai Gyula

l. tag részére.

Budapest, 1899. október 27.

Siklóssy

főjegyző.

Dolg. társunk más intézethez lenülvén,
e rendelet visszavonható.

Bp. 1901 dec. 14 Tolnai

a Szótári Bizottság előadója

A soproni szt. Benedek r. főgymnasium igazgatóságától.

212. szám.
1899.

A Magyar Tudományos Akadémia t. cl.

Tisztelt Titkársának Budapesten.

A Magyar Tud. Akadémiának f. hó 25-én vett nagybecsű föliratára, mely van szerencsém tisztelettel tudomásul venni, hogy a magyar nyelv új „Nagy Szótárának" munkálataira, nemzeti nagy gondozásunk ügyében elnökölendő:- a Rósbai Pikler Mariam úr, mint a „Nagy Szótár" dolgozótársa részére a pozsonyi evangyéli főtudományos művelve nevelő a gymnasiumi tanárok és a művelnek a főgymnasium tanára és gymnasiumi tanárnő megbízásából kérem.

Sopron, 1899. okt. hó 25-én

Kiváló tisztelettel

Schmidt Károly
főgymn. igazgató

SIGILLUM GYMNASII SOPRONIENSIS

hogy a Semsey-bizottság f. hó 28-án tartott ülésén a közgazdasági szakosztályra nézve a bíráló bizottság elnökére Nagyméltóságodat kérte föl. Bírálók: ~~Lajos~~ Láng Lajos és Földes Béla r. tagok.

Méltóztassék értesíteni kívánja-e Nagyságod, hogy a bizottság egybehivassék — s ez esetre kérem az ülés helyének és időpontjának közlésével a főtitkári hivatallal leendő közlési — vagy előbb megismerkedni óhajt a beérkezett pályamunkákkal, mely esetben a kéziratokat átküldeném Nagyodhoz.

Kiv. tisztt.

Budapest, 1901. nov. 29.

főtitkár.

579. 8z.
1901.

Pauler Gyula Magnak.

Méltóságos Úr!

Szerencsém van értesíteni, hogy a Semsey-bizottság f. hó 28-án tartott ülésén a történelmi szakra nézve a bíráló-bizottság elnökévé Méltóságodat, helyettes főb. Bíróvá: Békefi Remig l. t. és a II. osztályból kimaradó másik tag.

Méltóztassék majd annak idején intézkedni, hogy a főtitkári hivatal a bíráló bizottságot hová és mikorra hívja össze.

Kiv. tisztt.

Budapest, 1901. nov. 29.

főtitkár.

Kauss Gyula r. tagnak.

Nagyméltóságú Uram!

Szerencsém van Nagyságodat értesíteni,

./.

hogy a Szerdey. bizottság f. hó 28-án tartott ülésén a közgazdasági szakra nézve a bíráló bizottság elnökévé Nagyméltóságodat kérte föl. Bírálók: ~~Lang~~ Láng Lajos és földes Béla r. tagok.

Méltóztassék értesíteni kívánja-e Nagyságod, hogy a bizottság egybehivassék — s ez esetre kérem az ülés helyének és időpontjának közlésével a főtitkári hivatallal leendő közlési — vagy előbb megismerkedni óhajt a beérkezett pályamunkákkal, mely esetben a kéziratokat átküldeném Nagyodhoz.

Kiv. tisztt.

Budapest, 1901. nov. 29.

főtitkár.

579. 8z.
1901.

1869

1089

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Budapest, 1901 november hó 20. én

Elismerjük ezennel, hogy mai napon intézetünk pénztárába

Méltóságos Szily Kálmán úr

által

2444. k. 54 f., azaz: Kettőezernégyszáznegyvennégy kor. 54 fill.

befizettetett és

a Magyar Tudományos Akadémia

számadása javára iratott.

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Nyomtatványminta 84.

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Budapest, 1901 november hó 20-án

Elismerjük ezennel, hogy mai napon intézetünk pénztárába

Nélbsági Szily Kálmán úr

által

Lv 2444. l. 54 f., azaz: Kettőezernégyszáznegyvennégy kor. 54 fl

befizettetett és

a Magyar Tudományos Akadémia

számadása javára iratott.

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Nyomtatványminta 64.

MAGYAR

TUDOMÁNYOS

AKADÉMIA.

1861.

380. 82.

KK. v. 1666. 20

Ela. k. 778. 34

2444.54

Finger 51.06

Rentes 11.31

Dr EMMER KORNÉL,

Budapest, II., Margit-rakpart 8.

Tekintetes Akademia !

F. é. május 25.én a Székes-Fővárosban Magyar Filozófiai Társaság alakult, mely társaság czéljait, az időközben már felsöbb helyen jóváhagyott alapszabályok 2.§. szerint, következőkép állapitotta meg:

> ,,a filozófiai tudományoknak müvelése és terjesztése, a filozófiai felfogásnak a tudományok más köreiben is meghonositása és megszilárditása, az ethikai érzék ébrentartása és fokozása, a magyar filozofálás történelmi nyomainak feltárása és összegyüjtése, a közéletben felmerülő elvi kérdéseknek filozófiai szempontból tárgyalása.''

Az e czélok elérésére szolgáló eszközök között, felolvasások tartása és egy tudományos folyóiratnak kiadása is foglaltatik. |: 3. §. a.c. :|

Utóbbi feladatának a Társaság egyelőre még csak anynyiban felelhetett meg, hogy az alakulására és szervezetére vonatkozó adatokat, tanácskozási jegyzőkönyveket , beszédeket, alapszabályait és további működésére vonatkozó egyéb tudnivalókat egybefoglalva, mint a M. F. T. közleményeinek első füzetét kiadta.

Ezt a füzetet mellékelten mutatom be a tekintetes Akademiának.

De megtartotta a Társaság - miként a tekintetes Akademia elött tudva van, hisz saját egyik termét volt kegyes e czélra átengedni, -első felolvasó ülését is, mely iránt a közönség meglehetős érdeklődést tanusitott.

S habár a további felolvasásokra való jelentkezések és a bejelentett dolgozatok számából kétségtelen,hogy a Társaság nyilvános működése fennakadást szenvedni nem fog, a Társaságnak szerény budgetjével nincs módjában,

hogy további közleményeinek, folyóiratának kiadási költségeit egészben, sajátjából fedezhesse.

Már pedig, a nagy közönségre éppen folyóiratával remél hatni,ezzel véli czéljait leginkább megvalósithatni, a filozófiai irodalom hazai munkásait körébe gyüjthetni s a tagok számának jelentékeny szaporodását annak révén hiszi elérhetni.

Hogy ez lehetővé váljék, a Társaság, tisztelettel alulirott elnöke által, a tekintetes Akademiához fordul anyagi támogatásért; mert a M. T. Akademiáról tudva van, hogy - bár tőle függetlenül alakult és autonom hatáskörben működő tudományos társulatok kiadványait és folyóiratait, a czél jelentőségéhez s az illető tudományoknak hazai állapotához mért támogatásban mindenkor szivesen részesiti.

A mi folyóiratunk A Magyar Filozófiai Társaság Közleményei czime alatt, egyelőre évnegyedenkint jelenének meg, évi 24-30 ivnyi terjedelemben s a következő év első negyedében indulna meg, a Társaság kiadásában és általában abban az alakban, amelyet a mellékelt füzet mutat.

A szerkesztést illetőleg, a november 25.én tartott választmányi ülés$en az a megállapodás történt, hogy a folyóiratot ,, Dr. Bokor József és dr. Böhm Károly közremiködésével, dr. Buday József fogja szerkeszteni, valamennyien elismert szakemberek, akik különben, filozófiai folyóiratot már sikerrel szerkesztettek is és a választmány kérésére, erre a feladatra vállalkozni szivesek voltak.

Folyóiratunk tartalmát a következő tárgyak alkotnák:

A felolvasó üléseken bemutatott jobb dolgozatok és beszédek, melyek azokon elmondattak; értekezések a filozófiai tudományok köréből; hazai s kiválóbb külföldi, a filozófia körébe vágó müvek ismertetése, birálata, kap-

csolatban az ujabban megjelent müvek bibliografiájával; a bel- és külföldi filozófiai szemléknek és folyóiratoknak nyilvántartása; végre, a Társaság életére és müködésére vonatkozó közlemények.

Kiváló sulyt helyeznénk arra, hogy olvasó közönségünket az ujabb filozófiai rendszerekkel megismertessük.

Folyóiratunk nem állana valamely tételes bölcseleti rendszer vagy irány szolgálatába, hanem a Társaság alapszabályai szellemében, nyitva állana bármely rendszerü gondolatirány elött. A czikkek közölhetőségét ezek szerint, nem az határozná meg, hogy minő rendszer vagy iskola körében mozognak; hanem az érvek súlya, a gondolatmenet tudományos szinvonala s az irály világossága.

A filozófia és Társaságunk iránt való érdeklődés terjesztése szempontjából, népszerü czikkeket sem zárnánk ki folyóiratunkból.

Abban a reményben, hogy programmunk a tekintetes Akademia tetszését elnyeri, kérésünket abban foglaljuk össze:

Kegyeskedjék a tekintetes Akademia, Társaságunk időszaki Közleményeinek támogatására, részünkre évi kétezer koronányi segélyt megszavazni s azt az összeget az 1902. évre mielöbb folyóvá tenni.

Fogadja a tekintetes M. T. Akademia mély tiszteletem kifejezését.

Budapesten, 1901. évi november 30.án.

A Magyar Filozófiai Társaság elnöke:

Dr Ember Károly

A MAGYAR FILOZÓFIAI TÁRSASÁG KÖZLEMÉNYEI.

I. FÜZET.

A TÁRSASÁG MEGALAKULÁSA.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR FILOZÓFIAI TÁRSASÁG.

1901.

TARTALOM.

1. Történeti előzmények ... 3
2. Az előkészitő bizottság 1900. évi november 19-én tartott értekezlete ... 5
3. Az 1901. évi május hó 25-én tartott alakuló közgyülés jegyzőkönyve ... 13
4. Az előkészitő bizottság elnökének, dr. Bokor Józsefnek megnyitó beszéde ... 19
5. A megválasztott elnök, dr. Emmer Kornélnek üdvözlő beszéde ... 32
6. A Társaság alapszabályai, a jóváhagyási záradékkal ... 37
7. A tagok névsora ... 43
8. Az 1901. évi november 24-iki, első felolvasó ülés tárgysorozata ... 47
9. A Társaság további müködésére vonatkozó tudnivalók 48

A MAGYAR FILOZÓFIAI TÁRSASÁG KÖZLEMÉNYEI.

I. FÜZET.

A TÁRSASÁG MEGALAKULÁSA.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR FILOZÓFIAI TÁRSASÁG.

1901.

A MAGYAR FILOZÓFIAI TÁRSASÁG TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEI.

Alkotmányunk visszaállítása óta, több kisérlet történt hazánkban a filozófia iránt való érdeklődés felköltésére, egyesületi szervezkedés útján.*

Első volt az 1870-ben, a fővárosban keletkezett Filozófiai Társaskör, mely alig élt tovább egy évnél. Harrach József, a kör jegyzője, a megszünés okát a társaskör hibás szervezetében kereste.

Hat évvel később, 1876 okt. 11., ugyancsak Harrach József hivott össze értekezletet újabb filozófiai kör alakítására. A kör, Molnár Aladár elnöklésével meg is alakult, tizenkét értekezletet tartott s aztán két év mulva megelőzőjének sorsára jutott, 1878-ban megszünt.

Három év mulva Böhm Károly hivott össze 1881 okt. 20-án újabb értekezletet, azzal a határozott céllal, hogy szakközlönyt alakítsanak. Ez a mozgalom vezetett az 1882-ik évben megindult s 10 éven át fennállott Magyar Philosophiai Szemle megalapítására. Szerkesztők voltak az I—III. évfolyamban Baráth Ferenc és Böhm Károly; a II—V. évfoly.-ban Bokor József

* A három első próbálkozás részletes adatai olvashatók a Magyar Philosophiai Szemle III. évf. 459—474. lapjain.

és Buday József; a VI—X. évfolyamban Bokor József. A M. Tud. Akadémia a folyóiratot a második évfolyamtól mind végig, a VII. évf. kivételével segélyben részesítette.

A M. Tud. Akadémia 1892-ben, Pauer Imre szerkesztésével, maga indított Athenæum cimü filozófiai és államtudományi folyóiratot, mely az idén már X. évfolyamát futja.

Sem a Magyar Philosophiai Szemle, sem az az Athenæum ideje alatt, a legujabb időkig, filozófiai társaság alakításával nem történt kisérlet.

Az 1900. év elején azonban mind sürűbben tüntek fel cikkek, különösen a Magyar Kritika hasábjain, melyek filozófiai társaság alakítását sürgették, a filozófia iránt való érdeklődés felköltésére. Ugyanazon év julius 1-én Kőrösy György és Kun Sámuel felhivására a fővárosban alig 15 tagból álló értekezlet gyült össze, mely hosszabb vita után, majd egyhangulag abban állapodott meg, hogy a filozófiai társaság megalakítását szükségesnek mondta, s egyuttal előkészitő-bizottságot küldött ki (Bokor József, Kőrösy György, Kun Sámuel, Posch Jenő), azzal a megbizással, hogy az érdeklődőknek bevonásával alapszabály-javaslatot készitsen, s az ügyet dülőre vinni iparkodjék.

Az előkészitő-bizottság néhány havi, a megalakitandó társaság körvonalainak rajzára irányult munka után, a filozófiai irodalom hazai művelőit, köztük első sorban a tud. egyetemek tanárait kérdezte meg ügyében. Pauer Imre szives hozzájárulásával 1900 november 19-én értekezlet ült össze a budapesti tud. egyetem bölcsészeti karának 2-ik számu tanári termében. A meghivottak közül Böhm Károly, Buday József, Medveczky Frigyes, Palágyi Menyhért, Pekár Károly akadályozva voltak a megjelenésben, s elmaradásukat kimentették. A megjelentek véleményei össze vannak foglalva az itt következő, az értekezlet lefolyásáról fölvett, az illetők revizióján átment jegyzőkönyvben.

* * *

ÉRTEKEZLET A FILOZÓFIAI TÁRSASÁG ÜGYÉBEN.

1900 nov. 19-én.

Dr. Bokor József, elnök mindenekelőtt ismerteti a Filozófiai Társaság alkotására irányuló mozgalmat s az ennek folyományakép létrejött előkészitő bizottság munkásságát.

A folyó év tavaszán a «Magyar Kritika» cimü lapban több cikk jelent meg egy filozófiai társaság alkotása érdekében. Kőrösy György és Kun Sámuel urak, a mozgalom inditói, a társaságnak u. n. pozitivista jelleget kivántak adni. A kérdéshez mások is hozzászóltak, hibáztatván a társaság célbavett kizárólagos pozitivista jellegét, sőt volt olyan felszólalás is, mely a filozófiai társaság alakitását alapjában hiu próbálgatásnak tüntette fel.

A kezdeményezők aztán akcióba léptek s folyó évi julius 1-re értekezletre hivták össze a társaság megalakitása iránt érdeklődőket. Ezen az értekezleten mintegy 15 érdeklődő jelent meg. A kifejlődött eszmecsere természetesen a körül a kérdés körül forgott, hogy szükséges-e a társaság megalakitása; hogy a társuló erők vállvetése mennyiben mozdithatná elő a filozófiával szakszerüen foglalkozók munkásságát s mennyiben kelthetné föl a filozófia ügye iránt való érdeklődést? Az értekezleten szóba jött a sajtó, különösen a folyóiratok munkássága, sőt szóba jött a M. Tudományos Akadémia ilynemü munkája is.

Végeredménykép az értekezlet majd egyhangulag a Társaság megalakitása mellett foglalt állást; a nagy többség pedig a megalakitandó társaságnak pozitivista jelleget kivánt adni.

Egyúttal megállapodás történt abban, hogy négy tagból álló bizottság készítse elő a társaság alapszabályait.

Ez a bizottság mindjárt az értekezletet követő napokon, majd szeptember óta többször foglalkozott a rábizott föladat végrehajtásával. Kötelességem megemlíteni, hogy a bizottság első munkája a megalakítandó Társaság céljában azt emelte ki, «hogy bármiféle hagyományos, felekezeti álláspontón felülemelkedve, tudományos módon és liberális szellemben művelje, alkalmazza és népszerüsítse a filozófiát, s a ki a Társaságba be akar lépni, ez iránti kérelmét szabadelvű, nem felekezeti gondolkozási irányának hangsulyozása mellett szóban, vagy irásban kifejezi az elnökség előtt.»

Az előkészítő bizottság a folytatólagos tárgyalások alatt, az itt kifejezett felekezeti aggodalmak hangsulyozását elejtette s elegendőnek tartotta annak határozott kiemelését, hogy a Társaság *tudományos alapon* kiván működni s minden törekvést, mely a tudományos alaptól eltér, vagy vele ellentétes irányt istápol s viszálykodást kelt, elitél, sőt a Társaság kebeléből kizár. Az alapszabálytervezet 14. §-ban kifejezett e kautela mellett történt azután a társasági céloknak az a széleskörü megszabása, mely az alapszabálytervezet 2-ik §-ában ekkép olvasható:

«A filozófiai tanulmányok iránt az érdeklődést hazánkban fölkelteni és ébrentartani; a magyar filozofálás nyomait kutatni, irodalmi emlékeit összegyüjteni és kiadni; a közéletben fölmerülő elvi kérdéseket filozófiai szempontból tárgyalni; a filozófiai problémákat felolvasásokkal és időszaki közleményekkel megvilágositani; a filozófia kedvelőit egymással összeköttetésbe hozni s irodalmi műveik megjelentetésében erkölcsileg és a mennyire lehet anyagilag támogatni; végül a hazai közmüvelődés emelésére az erre legcélszerűbbnek mutatkozó eszközökkel közrehatni.»

Összevetve az itt kifejezett célokat egy még meg sem alakult s igy ismeretlen társaság lehető erőbirásával, összevetve továbbá ismert jelen állapotainkkal, a filozófiai mun-

kásság gyér, visszhang nélküli, meg-megszakadozó nyilvánulásaival, joggal merült fel az előkészítő bizottságban az a kérdés, hogy a Társaság képes lesz-e áthidalni jelen aléltságunkat az elérni kivánt ideális állapotokkal? van-e kezesség legalább arra, hogy a társaság ilynemü munkájában kézzelfogható eredményekre tudjon jutni?

Bármennyire érezte is a bizottság e kérdés fölmerülésének jogosultságát és súlyát, még annál is fontosabbnak tartotta azt a másik kérdést, hogy megnyerhetők-e a közös munkának az arra való erők, különösen pedig ama kiváló férfiak, kik az egyetemeken, a Magyar Tudományos Akadémiában hivatással foglalkoznak filozófiával?

Világos ugyanis, hogy a cél bármily távol jövőben való megközelitése, ha már ily cimen társaság alakul, csak a tényleg meglevő erők közreműködése mellett várható; viszont az arra való erők félreállása vagy visszahuzódása a Társaság létalapját teszi kérdésessé.

Mindezek megfontolása után arra határozta el magát az előkészítő bizottság, hogy a Társaság megalkotására vonatkozó bármely pozitiv lépés megtétele előtt az ügyet ez elé az értekezlet elé hozza, melyre a filozófia hazai legismertebb szakmunkásait meghivta.

Nézetem szerint a megbeszélésre váró kérdések ezek: Alkalmas módjai-e a filozófiai tanulmányok iránt való érdeklődés felköltésének és ébrentartásának azok, melyek a jelen alapszabályokban foglaltatnak?

Ha az itt megjelölt módok nem kielégitők, illetőleg nem megfelelők, mely módokat és eszközöket ajánl a t. értekezlet ama, mindnyájunk által óhajtott cél elérésére, illetőleg megközelitésére: hogy a filozófia ügye abból a pangásból, melyben tényleg Magyarországon van, kiemeltessék?

Dr. Pauer Imre bizalmatlansággal tekint a tervezett társulatalakitási kisérletre és pedig több okból. Első oka az, hogy a kezdeményezők mellőzték az egyetemi filozófiai tanárokat, kik ebben a tényben joggal sérelmet láthatnak ma-

gokra nézve. Második oka az, hogy ő mint az Akadémia titkára s egyúttal az Athenæum szerkesztője épen nem tapasztalta, hogy nagy volna az érdeklődés s a munkásságra való hajlam a filozófiával irodalmilag is foglalkozók körében. Ő igen szivesen fogad bárkit, a ki arra való cikkel az Athenæumot fölkeresi, az ily cikkeket minden módosítás nélkül közli, s ritkán fordult elő olyan eset, hogy valakinek cikkét visszaküldte volna, vagy ha tette, ezt oly okból tette, melyért igen szivesen helyt áll s a kérdezősködőknek előzékenyen meg is felel. Érzi, hogy kivánatos volna, hogy a közönségben a filozófia iránt való érdeklődés, akár egy filozófiai társaság útján, fölkeltessék, de ennek idejét még nem látja elérkezettnek. Aztán az is megfontolandó, hogy az ilyen társaságnak a különféle filozófiai iskolákhoz képest határozott, s egy közös elvet valló programm szerint kellene szervezkedni. Igy van ez külföldön is. Azt értené, ha alakulna egy határozott pozitivista, Wundtista vagy Hegelista stb. társaság. Ilyformán a tagok egyetértése s közös célra munkálása biztositva volna. Csak az a baja volna egy ilyen társaságnak, hogy igen szük körü lenne s alig számlálhatna nálunk, a mint ő a magyarországi viszonyokat ismeri, többet néhány tagnál. Az a társaság, melynek alapszabálytervezetéről most szó van, ilyen programmot nem tüz ki, e helyett a filozófiával foglalkozókat különbség nélkül felvenné, ezzel pedig a kölcsönös egyetértés meg van nehezitve, úgy hogy a társaság örökös vitában állana a nélkül, hogy valami pozitiv eredményre juthatna.

Posch Jenő megjegyzi, hogy az egyetemi tanárok mellőzése nem szándékosan, hanem csak azért történt, mert eleddig a filoz. társaság ügye még igazán konkrét alakot nem öltött és csak most kezd ölteni. Ennek bizonysága a jelen értekezlet, melynek éppen abban van a jelentősége, hogy az ügy az ő fórumuk elé került. A dolog érdemére térve ama meggyőződésének ad kifejezést, hogy a Filozófiai Társaság, úgy mint a kéz alatt levő alapszabályokban kifejezést nyert, jelentékeny hasznára válik közmüvelődésünknek.

Dr. Pikler Gyula nem találja célszerünek egy oly filozófiai társaság alakítását, mely programmjában egyetlen iskola követését tüzné ki. Sőt azt hiszi, hogy az olyan szabad irányu társaság, aminő most tervezve van, lenne termékeny. Ő szivesen fogadná a társulatba a theológusokat is, kik élénk, érdekes és nálunk számot tevő — habár a felszólaló nézeteitől nagyon eltérő — filozofiai munkásságot fejtenek ki folyóirataikban. Az is indokolja szerinte a társaság megalakítását, hogy ez lenne az útja annak, hogy a filozófiával irodalmilag is foglalkozók egymást személyesen megismerhessék.

Dr. Alexander Bernát körülbelül ugyanazon okokból, mint Pauer, bizalmatlansággal tekint a társaság kezdeményezésére, saját személyét illetőleg annyival is inkább, mert mindjárt a társaság kezdeményezésére vonatkozó egyik cikkben őt meg is támadták. Emlékeztet arra, hogy mintegy husz évvel ezelőtt volt már itt a fővárosban egy filozófiai társaság, mely alapszabályok nélkül működött s magában egyesitette a filozófia kérdései iránt érdeklődő tanárokat, irókat. Ez a kör rövid ideig munkálkodott, azután kimult, de nem is adott magáról lépten-nyomon hirt az ujságoknak, mint tette a most tervezett társaság. Aggódik, hogy a közönség felzaklatása nem hozza meg a kivánt eredményt. Attól tart, hogy az eredmény nem felel meg a felköltött várakozásnak s kudarc lesz a dolog vége. Ő a filozófia ügyét félti, noha őszintén bevallja, hogy a közszellem javitása érdekében igenis szükséges volna országszerte a filozófia iránt való érdeklődés felköltése. Ugy látja azonban, hogy ennek az ideje még nem érkezett el. Mint a Filozófiai Irók Tárának szerkesztője tudja, hogy kevés irodalmi munkása van a filozófiának. Ő akárhányszor megpróbálta, hogy megnyerjen egyes irókat külföldi jeles filozófiai müvek lefordítására, azonban nem egyszer csalódni volt kénytelen. Szabad-e most a nagy közönség elé lépnünk, mikor látjuk, hogy nem vagyunk elegen a kitüzött feladatok megoldására? Ha már fordításokra nincs elég munkásunk, kétli, hogy volna az önálló müvek megirására, pedig a mostani

társasági tervezet ilyen munkák iratását, sőt felolvasását is fölvette a programmjába. Mindamellett ő maga régóta jártatja már az eszét egy társaság alakitásán s üdvösnek is tartaná a hazai közszellem érdekéből, ha a társaság létrejönne s eredményesen munkálkodnék. Ő mindig készen áll a munkára.

Dr. Simon József Sándor már a M. Kritikában is kifejezte azt az aggodalmát, hogy a magyar filozofia társaság-alakitásra még aligha megérett, mégis rendkivül kivánatosnak tartaná egy egyetemes filozófiai társaságnak megalakitását. Az a néhány szanaszét dolgozgató filozófus legalább közelebbről megismerné s nem nézné némi kicsinylő idegenkedéssel egymást. Meg azután filozófiai közönséget is teremthet munkásságának, a melytől buzditást és támogatást lehetne remélni. Ő szerinte mindent el kell követnünk, hogy, ha csak lehetséges, filozófiai társaságot alakithassunk.

Kun Sámuel, mint a társaság egyik indítványozója, szükségesnek tartja Pauer és Alexander sérelmére megjegyezni, hogy akkor, amikor a társaság alakitása érdekében első cikkét megirta, vagy mikor a pro és contra nyilatkozókat értekezletre összehivta, alig mert az egyetemi tanárokra gondolni. Ő kizárólag pozitivista társaság létrehozására törekedett. Az ő programmját ez az alapszabálytervezet elejtette ugyan, mindamellett készen van a dologra e tervezet mellett is, természetesen a saját filozófiai álláspontja fentartásával. Beismeri azt is, hogy az első értekezletről megjelent hirlapi tudósitás tőle származik, de az akkori körülmények közt nem látott más módot az érdeklődők tájékoztatására, mint az első értekezlet kivonatos jegyzőkönyvét közrebocsátani. Amennyiben indiskreció forog fenn, azért a felelősséget elvállalja. Befejezésül felkéri a jelenlevőket, hogy sérelmet nem tekintve az ügyet hathatós pártfogásukban részesitsék.

Dr. Kőrösy György Alexander Bernátnak ama megjegyzésére, hogy a kritika fegyverét is használta a társaság szervezésére vonatkozó cikkében, bevallja, hogy használta, még pedig szándékosan, azért, hogy hasson. Ő ugyanis a filozófiai társaság megalakitását nemcsak hasznosnak, hanem időszerünek is tartja. Noha meggyőződésével pozitivista alapon áll, szivesen csatlakozik az alapszabálytervezethez, hogy a társaság mennél előbb megalakuljon.

Dr. Pauer Imre még egyszer szólni kiván a tárgyhoz s megmondja, hogy szivesen felejti azt a sérelmet, melyről előbb megemlékezett. Nézetei most sem változtak ugyan meg, de az ügy iránt való elismerését kivánja kifejezni azzal, hogy a társaságnak addig is, mig saját folyóiratát megalapitaná, szivesen felajánlja az általa szerkesztett Athenæumot. Örömmel teszi, ha a megalakulható társaság irodalmi munkásságának tért nyithat. Ez esetben még arra is kész, hogy a folyóirat politikai közleményeit szükebb körre szoritja, vagy pedig az Akadémiánál kieszközli, hogy a folyóirat mostani terjedelmét kibővitse. Értesitő rovatában pedig a társaság megalakulásáról s munkásságáról megemlékezik.

Dr. Pikler Gyula a most hallott kijelentéssel kapcsolatban megjegyzi, hogy igen becsesnek tartja a társaságra nézve az Athenæum ily jóindulatu felajánlását, mindamellett nem lehet azt tudni, hogy az Athenæum mindenkori szerkesztője ugyanezt fogná-e tenni, a mit most Pauer oly készséggel megigért. Épen azért fontosnak tartja, hogy a társaság, ha megalakul, törekedjék arra, hogy saját organuma legyen. Igen hasznos dolog, hogy a filozófiának legyen oly egyesülete, a melybe bárki beléphet, ne csak olyan mint az Akademia, a hol a folyóiratról, a filozófia terjesztéséről és irányitásáról és a rendelkezésre álló anyagi eszközökről csak kevesen intézkedhetnek, a filozofálók nagyobb köre pedig befolyást nem gyakorol. Egyebekben föntartja föntebb kifejtett nézeteit.

Elnök konstatálja, hogy a felszólalók mindannyian megegyeznek abban, hogy *üdvösnek tartanák propaganda kifejtését*

a filozófia iránt való érdeklődés felkeltésére. Megköszöni az értekezlet tagjainak szives véleménynyilvánítását s az értekezletet bezárja.

* * *

Az előkészitő bizottság ezután a számára illetetlenül fenhagyott alapon: «üdvösnek tartotta a további propaganda kifejtését a filozófia iránt való érdeklődés fölkeltésére». Folytatólagos tanácskozásain, a résztvett érdeklődők helyeslésével, újra átdolgozta alapszabálytervezetét, 1901. tavaszán pedig, a fővárosi és vidéki hirlapok útján, felhivást bocsátott ki a nagy közönséghez, a filozófiai társasághoz való csatlakozásra. Midőn pedig tapasztalta, hogy a tagok, köztük a legkülönbözőbb filozófiai irányok művelői mind sürűbben jelentkeznek, f. évi május 25-re kihirdette az alakuló közgyülés megtartását.

Az előkészitő bizottság.

JEGYZŐKÖNYV

A MAGYAR FILOZÓFIAI TÁRSASÁG 1901. ÉVI MÁJUS HÓ 25-ÉN, BUDAPESTEN, A VÁCZI-UTCZAI VÁROSHÁZ TANÁCSKOZÓ TERMÉBEN TARTOTT ALAKULÓ KÖZGYÜLÉSÉRŐL.

Jelen vannak: dr. Bokor József elnöklete és Volenszky Gyula jegyzősége mellett, dr. Emmer Kornél, dr. Lázár Béla, Léderer Ábrahám, dr. Friedrich Jenő, dr. Wonaszek Antal, dr. Weszely Ödön, Zigány Zoltán, Sziklás Adolf, Posch Jenő, Dénes Lajos, dr. Ranschburg Pál, dr. Váradi Ödön, dr. Kőrösy György, Pospesch Károly, Kemény Ferenc, dr. Szitnyay Elek, Rácz Lajos, dr. Pályi Ede, dr. Ballagi Aladár, Bodnár Zsigmond, Révai Leo, Kun Sámuel, dr. Székely György, dr. Lendl Adolf, Roboz Andor, Kirchner Béla, dr. Solymossy Sándor, Murgú Illés stb.

1. Dr. Bokor Józsefnek, mint az előkészítő-bizottság elnökének ajánlatára, a jegyzőkönyv vezetésére

Volenszky Gyula, hitelesítésére pedig dr. Friedrich Jenő és Léderer Ábrahám kéretik fel.

2. Dr. Bokor József, mindvégig osztatlan figyelemmel hallgatott,

magas szinvonalú beszédben ismertette a Filozófiai Társaság alakulásának történetét, célját, szólt a filozofálás akadályairól, a filozófiának, mint tudománynak, kétségbevont létjogosultságáról, cáfolva a felhozható ellenvetéseket és ezek alapján kifejtette a filozófiának nemcsak nagy hivatását, de a tudományok közti vezérszerepét.

Értekezlet általános helyeslésel kiséri elnök beszédét és a Magyar Filozófiai Társaság megalakítását elhatározza.

3. Elnök bemutatja az előkészitő-bizottság által készített, a tagok részvételével többször átdolgozott alapszabály-tervezetet s azt kéri, hogy az általános vita mellőzésével, tétessék azonnal részletes vita tárgyává.

Az indítvány elfogadtatván, jegyző az alapszabály-tervezetet pontonkint felolvassa, melyet dr. Emmer Kornél, dr. Pályi Ede, Zigány Zoltán, dr. Székely György, Rácz Lajos és Kemény Ferenc

módosításainak elfogadásával, az 1. alatt mellékelt szövegben, a közgyűlés megállapít, megerősítés végett való sürgős felterjesztését kimondja.

4. Elnök felhivja ugyan a közgyülés figyelmét az elfogadott alapszabály-tervezet 7. §-ára, a mely a tagok felvételét a választmány hatáskörébe utalja; de mivel társaságunk miniszteri jóváhagyással megalakulva még nincs, igy a választmány sem gyakorolhatja emlitett jogát. Addig is tehát minden jelentkezőt a társaság felvett rendes tagjának kell tekintenünk. És hogy a Társaság tevékenységét is mielőbb megkezdhesse, indítványozza, hogy a tisztikar és választmány azonnal választassék meg. Egyúttal inditványozza, hogy elnökké dr. Emmer Kornél tagtársat közfelkiáltással válaszszák meg.

A gyülés az indítványt elfogadja és dr. Emmer Kornélt általános éljenzés között, egyhangulag, a Magyar Filozófiai Társaság elnökévé választotta.

5. Dr. Emmer Kornél, a tisztviselői kar és a választmányi tagoknak is közfelkiáltással való megválasztását indítványozza, mire jegyző felolvassa az előkészítő-bizottság által összeállított névsort;

e szerint közfelkiáltással megválasztattak:

Alelnökké: dr. Bokor József és dr. Böhm Károly; titkárrá: dr. Lázár Béla; pénztárossá: Jász Géza.

Választmányi tagokká:

1. Fővárosiakká: Dr. Buday József, György Aladár, Kemény, Ferenc, dr. Koltai Virgil, dr. Lendl Adolf, dr. Lechner László, dr. Palágyi Menyhért, Peres Sándor, Posch Jenő, dr. Ranschburg Pál, dr. Szitnyay Elek, dr. baranyavári Ullmann Pál, dr. Weszely Ödön, Zigány Zoltán és dr. Zlinszky Aladár.

2. Vidékiekké: Dietrich Gyula, dr. Kapossy Luczián, dr. Kőrösy György, Madách Aladár, dr. Pekár Károly, Rombauer Emil, dr. Simon József Sándor, Sebesztha Károly, dr. Székely György és Váró Béni.

Számvizsgáló-bizottság: doctor Friedrich Jenő, Kun Sámuel és Révai Sámuel.

6. Dr. Bokor József üdvözli dr. Emmer Kornélt, a Társaság elnökét, ki az elnöki széket elfoglalva, tartalmas beszédben fejti ki programmját, mely szerint teljes gondolatszabadságot kíván a társaságban meghonosítani. Hisz, mint a hogy több festőmester műveinek ismertetésével igazolja, a hires festők is mindig a legkülönbözőbb filozófiai iskolák képviselőit egy képen, egy csoportban ábrázolják, úgy munkálkodhatnak a Társaságunkban is a legkülönbözőbb filozófiai irányok képviselői egymás mellett. És midőn a maga és tisztviselőtársai nevében, megválasztásukért köszönetet mond, egyúttal ígéri, hogy buzgóságát és kötelességtudását készséggel bocsátja a Társaság rendelkezésére, melynek felvirágzását szivből óhajtja.

Elnök beszédét hosszantartó éljenzés követi.

7. Elnök indítványára,

a közgyülés Helmos János, kir. tanácsos-polgármesternek, a terem átengedéséért, köszönetet mond.

8. Dr. Pálya Ede ajánlatára,

az értekezlet a társaságot kezdeményezőknek, az előkészitő-bizottságnak és különösen doctor Bokor Józsefnek jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Ezzel a gyülés véget ér.

Volenszky Gyula, s. k., *Dr. Emmer Kornél*, s. k.,
jegyző. elnök.

Dr. Friedrich Jenő, s. k. *Léderer Ábrahám*, s. k.,
mint hitelesitők.

BOKOR JÓZSEF, AZ ELŐKÉSZITŐ BIZOTTSÁG ELNÖKÉNEK MEGNYITÓ BESZÉDE.

Ide s tova egy esztendeje lesz annak, hogy itt a fővárosban egy maréknyi iró és tanár azzal a céllal gyült egybe, hogy meghányja-vesse a filozófiai tudományok jelen hazai állapotát s módot keressen az irántok való érdeklődés fölkeltésére, ezzel kapcsolatban a filozófia rendszeres művelésére és terjesztésére.

A kifejlődött vita során a filozofálás fölébredésének s irodalma rendszeres művelésének minden akadálya szóba került. A felszólalók pedig, majd kivétel nélkül, azzal a kivánsággal végezték mondanivalóikat, hogy összejövetelük ne muljék el nyom nélkül. Alkotni kellene valamely kapcsolatot, egy társaságot, mert a megbeszélt akadályok mind olyanok, hogy csak egyesült erővel lehet őket legyőzni.

A főbb akadályok ezek. A filozófiai munkáknak nincs olvasó közönsége. De állandó irói sincsenek, kik csak e tér művelésére használnák fel erejüket és idejüket. E miatt a filozófiának nálunk nincs hagyománya. Koronkint, mint napjainkban is, fel-feltünik ugyan egynéhány hivatott iró, kik egyideig küzdenek a közönnyel. Erőt vesz azonban csakhamar rajtok a régi

példaszó: Primo vivere, deinde philosophari. Ambiciójuk is hálásabb munkára készteti őket. És a szépen megkezdett munka abbamarad. A helyibök lépő nemzedék új lyukat ás a földbe, mint Nietzsche irta.

Ilyen egymás mellett ásott, s nem is épen mély lyukakból, melyekhez a furót mindig a külföldi kisebb-nagyobb mesterek szolgáltatták, áll ma a magyar filozófiai tudományosság. Arra, hogy az egyszer ásni kezdett lyuknak ujabb munkása volna, alig van példa a magyar filozófiai irodalom történetében. Csoda-e aztán, hogy a lyukból nem lesz kút, s egyik iró sem találja meg a gazdag eret, honnan a magyar érzés, a magyar gondolkodás forrása bugyogyanna filozófia formájában elő.

Arra való volna tehát egy filozófiai társaság, hogy a munkások egyesítésével utána járjon annak, mely úton, mely irányban haladva lehetne kikezdeni s megtörni a közönség fásultságát; miként lehetne érdekeltté tenni a filozófiai problémák iránt a nagy közönséget?

A legegyenesebb út az volna, s ebben mindenki egyetértett, ha előállna egy korszakos magyar filozófus, a ki eszméinek frisseségével, agyvelejének architektonikájával s azzal a bűbájjal, melyet a magyar stilus mesteri kezelése szül, ragadná magával a közönséget. Egy ilyen várt és egyre várt fenomen termékenyíthetné meg, az irodalom útján, egész közéletünket, intézményeinket ép úgy, mint tudományosságunkat és művészetünket, ezeket ép úgy, mint egész társadalmunkat. Ámde a génie, igazolja ezt az irodalom más tere, nemzete előkészülete nélkül, előző munkások hiján: koraszülött. Nincs a ki megértse. Még kevesebb a ki megbecsülje. Ha egyéb okból nem, már csak ebből az okból is az válik tehát kötelességévé a filozófia egyetemes értékét ismerőknek, hogy elébe dolgozzanak, most a reggeli szürkület idején, a fölkelő napnak. A mit egyenként kivivni nem birnak, a közeszmék kultuszát, próbálják kivivni egyesüit erővel.

A refrain tehát megint az volt, s ez meggyőzte azokat is, a kik eleintén kételkedtek, vagy ellenálltak, hogy meg kell alakítani a magyar filozófiai társaságot.

A szót tett követte. A szélrózsa minden irányából összeverődött kis társaság megalkotta az előkészítőbizottságot. Ez lassanként az érdeklődőknek ujabb csoportját vonta körébe. Meghallgatta a tudományegyetem előkelő hivatalos filozófusainak vélekedését. Egy pontban az egyetértés tökéletes volt. Abban a pontban, hogy a legszélesebb körü propagandát kell kifejteni a filozófiai tudomány érdekében.

Megvallom t. közgyülés, hogy rám, kinek a filozófiai irodalom napszámos munkájában erős megpróbáltatásaim és kinos tapasztalataim voltak, ez az egyértelműség volt hatással. T. barátaim buzgósága, sőt lelkesedése leküzdette velem a korommal járó tartózkodást is. Éreztem még egyszer a kötelesség parancsszavát a magyar filozófia ügyében. Az itt-ott felhangzó baljóslatu figyelmeztetés ellenére t. barátaimmal, az előkészitő bizottsággal kitartottam a társasági alapszabályok többszörös átdolgozásában, a taggyüjtés munkájában, ennek a közgyülésnek előkészítésében. Itt vagyunk. A t. közgyülés dolga lesz határozni végzett munkák fölött.

* * *

Engedtessék meg azonban nekem, hogy az alkalmat felhasználva, még egy oly nehézségről emlékezzem meg, melyről eddigi tárgyalásaink alatt szó se esett. Egy olyan nehézségről, mely alapjában elfojthatná még ma is törekvéseinket, a magyar filozofáló szellem felidézését és állandósítását, ha ezt a nehézséget le nem küzdhetnök, vagy legalább vele szembeszállni nem igyekeznénk.

Ez a nehézség a vállalatunktól tartózkodóknak nem egy helyütt hallatszó igazolása, magának a filozófiának kétségbe vont létjogosultsága.

Népszerű formulázása körülbelül ez: A szaktudományok megosztozkodtak a filozófia, az egykori alma mater örökségén. Természet- és társadalomtudományok, a nevető örökösök, összes származékaikkal kisajátították a hajdani tudományok tudományának birodalmát és napról-napra folytatják hóditó utjokat, a melynek vége a részletmunka diadala lesz az egyetemes, a mindent átölelő, a közös eszméket kultiváló filozófiai munka fölött. Sőt el fog jönni az idő, s jó, ha még nincs itt — mint mondják — mikor a filozófiához való ragaszkodás egynek tekintetik az üres mogyoró-ropogtatással; sőt rosszabb, mert a maradisággal jön egy számba, melyet a haladó ismeretek érdekében nemhogy dédelgetni, de kiirtani kellene.

Ennek, a filozófia létjogát egyenesen megtagadó allegálásnak tudományos szerkezete pedig ez: Bármely tudomány csak saját külön tárgyával, s az e tárgy kultiválásának módszerével képes biztositani önállóságát, minden többi mellett. Van-e hát a filozófiának, a természeti, valamint az emberi tényeket szolgáló foglalkozáskörök, a *laboratórium* és a *bureau* mellett, külön saját foglalkozásköre s erre irányuló saját módszere?

Az így felvetett kérdésben azonban én nem annyira a filozófia ostromát látom, mint inkább azt a fordulatot, hogy a filozófiával szembeállított foglalkozások és tudományok maguk akarják átvenni a filozófia szerepét. A természeti jelenségekkel foglalkozó fizika természet-filozófiává, viszont a természeti jelenségekkel foglalkozó, igazában még ki sem képződött szociológia, ethikává készül alakulni.

Ebben a fordulatban, föltéve, hogy az emberre és világára vonatkozó minden «tárgy» az igazság kutatásának két főmódszerével, az analizissel és a szintezissel akként lesz egybefoglalva, hogy a felmerülő problémák megoldása sikerrel is kecsegtet, én ebben veszedelmet nem látok. Mert nekem is meggyőződésem, hogy a tudomány és a filozófia közt az elválasztó határ egyre szűkül, mig végül a kettő egy jelentőségüvé válik.

Veszedelmet ily vállalkozásban csak akkor látnék, ha például a természettudományok az ekként rájok váró feladatot csak félig teljesítenék s készebbek volnának arra, hogy az érzékek tanuvallomása alá nem eső, analitikus módszerükkel meg sem oldható problémákat egyszerűen megoldhatatlannak jelentenék ki.

Kell-e mondanom, hogy Dubois-Reymond: «ignorabimus»-ára és «hét világcsudájá»-ra gondolok. A hirneves fiziologus fejtegetése szerint ez erőt és anyagot, a szellemi működésnek az anyagi föltételekből való magyarázását, a mozgás és az élet előállitását, a világ-

nak látszó célszerű berendezését, a gondolkodás és a nyelv eredetét s végül az akarat szabadságát a tapasztalati alapon nyugvó, kizárólag az érzékek tanuságára szoritkozó analitikai induktiv módszer nem éri föl. Ezzel azonban a természetvizsgálás előtt záródott le a probléma megfejtésének útja. De hogy az itt fölvetett, tarka problémák megközelitésének, esetleg új formában fölvetésének és magyarázásának más útja nem volna, azt tapasztalati alapon el sem lehet dönteni, mert ilyen döntés szükségkép kivülötte áll a természettudományok módszerének.

A veszedelem tehát, melyről szóltam, itt van. Egyfelől azt mondják, hogy a természettudományok kisajátitották a filozófia tárgyainak felét, másfelől azonban beismerik, hogy a kisajátitás a kivánt eredményre nem vezet s egy csomó, eléggé fontos kérdés megoldatlanul lóg a levegőben.

Sokkal következetesebb volt az ilyen módon magukat a filozófiába ártó természettudósoknál Comte Ágost, a pozitiv filozófia lángeszű megalapitója, a ki elvet csinált a dologból és a relativitás nevében vonta meg a határt hat alapvető tudománya közt s hagyta kapcsolataikat magyarázat nélkül. Bizonyára rendszerének hiányossága, mely különösen a lelki jelenségeknél észlelhető, vitte rá a hatása alatt álló utóbbi félszázad tudósait, filozófusokat és természettudósokat egyaránt, hogy összezavarják a terminusokat, mignem oda jutottak, hogy Brunetière különbség nélkül valamennyinek a csődjét jelentette ki.

Bármily csattanós volt is Brunetière pillanatnyi sikere, mint várni lehetett, csakhamar feledékenységbe

merült, következtetéseivel együtt. Az a haszna mégis meg volt, hogy a laboratorium a filozófia terére tett kirándulásából visszatérni látszik saját feladatához, a természeti jelenségek lefolyásának és kapcsolatainak tanulmányához. Ebben, s a rajta alapuló technikában ragyogtatja, s ha hű marad magához, napról-napra mind fényesebben ragyogtatni fogja az emberi elme őserejét, mig meg nem hódítja a természetiek világát. Csak azt ne higyje, bárhonnan jöjjön a biztatás, hogy kizárólag ő, a természettudomány van hivatva a hivatása körétől elütő más, névszerint az emberi jelenségek magyarázatára is. E részben Ranschburg Pál, egyesületünk fiatal tagja járt az egyenes úton, midőn a télen, a lelki jelenségekről tartott, általános feltünést keltett felolvasásában, nyiltan megielölte a határvonalat, meddig mehet a pszicho-fizikai kutatás s mely lelki jelenségeket kell átutalni a társadalmi tudományok s velök a filozófia számára.

E más, a szorosabb értelemben vett természetiektől különböző, tisztán emberi jelenségek körébe lépve át, megint rábukkanok a filozófiai kutatásokkal ellentétes felfogásra. E körből is hallom a figyelmeztető szót, hogy az ember dolgán megosztozkodtak a szaktudományok. Van külön tudománya a nyelvnek, a művészetnek, az államnak, az egyháznak, az iskolának s együttesen és külön-külön mindegyik történelmének. Mit akar tehát mellettök a filozófia egységesitő agyrémével?

Csakhogy az innen felmerülő támadás hamar megkapja a választ, hamarabb, mint a természettudományi téren. Feleletem ugyanis az, hogy a nevezett szaktudo-

mányok értéke függ attól, hogy mily közel vagy távol foglaltak állást a filozófiától. Mentől inkább távozik valamelyik ilyen ugynevezett tudomány az átfoglaló, egyetemes eszmekörtől, tehát a filozófiától, annál inkább csökken tudományos becse, hogy végül a legtávolabbié csupa elintézés és mesterség számba jusson.

E merész visszavágás magyarázata az, hogy a most mondott szaktudományok tényei, nem úgy mint a természettudományoké, melyekben lehetetlen fel nem ismerni az objektiv vonást, mint a filozófusok mondják, vagyis köznyelven szólva a tőlünk való függetlenséget, valamennyien a mi tényeink. Az ember szellemi ereje hozta létre valamennyit s ugyancsak ez a szellemi erő rendezi valamennyit. Ismét filozofus nyelven szólva: az emberi jelenségeknek ugy tárgya, mint vizsgáló alanya egy, a mit más-más névvel, de azonos értelemmel, hol léleknek, hol szellemnek, hol öntudatnak stb. nevezünk.

Közös forrásból vevén eredetöket, valamint megismerésöket, az emberi jelenségek különféle csoportjai s ezen csoportoknak szaktudományai csak egymásra való vonatkozásukban, netán valamennyiüket átható közös törvényekben lelhetik igazi magyarázatukat.

És most, mielőtt végkövetkeztetésemhez, a filozófia uralmának dicsőitéséhez jutnék, arról teszek említést, hogy az emberi jelenségek kölcsönös vonatkozásainak felderítésére s törvényeiknek megállapítására alapította Comte Ágost az úgynevezett szociológia tudományát. Ez a tudomány, bár Spencer nagy eruditiót fejtett ki érdekében, mind máig fiatal éveit éli, a nélkül, hogy akár tárgya határainak kijelölésében akár módszere

sikereiben az érettség fokát elérhette volna. Meg van merész vágya, hogy az emberi jelenségek rendezésében a vezérszerepet átvegye. Törekszik arra is, hogy minden humánus tudományt zászlaja alá sorakoztasson. Már arra is gondolt, hogy ő lesz a tények másik felének, szinte a szerves anyagtól kezdve, a biologián át, föl a teljes ethikai problémákig, filozófiája.

Ám legyen! Kisértse meg hódító utját. A filozófia szivesen fogadja fegyvertársává. De csakis ezzé. Mert trónját nincs miért féltse tőle. A filozófia ugyanis megtartja vele szemben is univerzalitását. Végponton elvitathatatlanul magának tartja fönn nemcsak az ismeretek mindkét világának, a természeti és emberi jelenségeknek egybefüggését, de a mi fő: a megismerés problémájának magyarázatát is.

Hálás elismeréssel fordul barátaihoz, a természettudományokhoz és a társadalomtudományokhoz, de a megoldás, beláthatatlan idők hosszu, de jól végezve a legérdekesebb munkája, a filozófia kezében van.

Ezt a vezérszerepét nem is annyira vitatja, mint inkább egyszerűen tagadja a *bureau*. És erről kell még ejtenem néhány szót. Tagadhatatlanul igaz, hogy a társadalmi együttélés elengedhetetlen föltétele a jogszolgáltatás és a közigazgatás. Mindkettőnek alapja pedig a törvény. Nem a természeti, hanem a tételes államjogi és polgári törvénykönyv. Az alkalmazással foglalkozók azonban rendszerint úgy megszokják a törvény föltétlen szabályozó erejét, hogy — kivételével természetesen az emelkedett főknek —, gondolatukban helyet sem engednek másnak. Előttük minden ujitás, minden reform, minden törvényalkotás, még inkább

a törvény és alkalmazása felett való filozófálás mint a fennálló rend felforgatása tűnik föl. Igy van, így kell lenni, ez a jelszavuk. De ezen az: ígyen, a kész törvényt értik.

Pedig a törvény — épen ellentétben a természeti törvénynyel — az örökké alakuló viszonyokhoz kénytelen alkalmazkodni. Ezeknek a viszonyoknak alakulása pedig az összes társadalmi ható erőknek számbavételét, a Comte-féle: vue d'ensemble-t követeli. Igazi törvényhozó, hivatott államférfi épen ebben az áttekintésben tudja erejét. Micsoda kormányos az, a ki előre nem lát? alkalmazták a kérdést az állam kormányzóira is. Ez az előrelátás, Bacon-tól Comte-ig, — prévoir c'est pouvoir — valamennyi filozófus kedvelt ismertetőjele és devise, egyúttal az államférfié is. A filozofia ügyét tehát erről az oldalról sincs miért féltenünk.

De nem is a félelemről akarok immár szólni, hanem inkább az önérzetről, a nagy hivatottságról, mely kell hogy a filozófiát és munkásait eltöltse. E részben napjaink egy érdekes eseményét is idézhetem. A katholikus egyház, ez a bámulatos ethikai intézmény, ritka tapintattal megérezte, mint válságos időkben rendesen tenni szokta, az események szülő okait. Megérezte most is. A napokban tartott szocialis kurzusán Prohaszka Ottokárt jelölte ki vezérszónokának. És Prohaszka, kinek rendelkezésére állanak az egyháznak összes tételes intézkedései és törvényei, valamint saját külön filozófiája, alig érintette a vallásos és egyházi motivumokat, nem az egyház hagyományos, de a tudományos filozófia szellemétől áthatott beszédben sürgette a tettre az egyházat. Brunetière könyeket hullatott volna e

beszéd hallására s a könyek nem az öröm könyei lettek volna.

* * *

Hogy min nyugszik az az önérzet, mely ekként a filozófiát eltöltheti, azt szerkesztői emlékeimből való esettel világosítom meg. 1888-ban a mi nagy öregünk, Brassai Sámuel azzal nyitott be hozzám, hogy cikket hozott a Magyar Philosophia Szemle számára.

— Meg kell mondanom, — szólt hozzám, — hogy a cikk elüt a Szemle pozitivizmusától s a «Filozófia fordulta» cimmel uj hurokat penget.

— Legyen úgy, — mondám. — Brassai bácsi föltétlen elismerésre számíthat egy filozófiai lap szerkesztőjénél.

A cikk meg is jelent a Szemle VII. IX. és X. évfolyamaiban. Az van benne, hogy mi legyen a filozófia kiinduló pontja. Vizsgálta ilyenül — s itt Brassai szövegezését követem — az *öntudatot*, mely a filozófiai rendszerekben egyszer úgy jelenik meg, mint ok vagy alap, másszor mint következmény. Alapállitmánynak a delfii orákulumbeli feliratban: «Magadat ismerd!» és iszonyu késöre a Descartes «Gondolkodom, tehát vagyok», mondatában van meg. Burkoltan és különféle nevek: lélek, szellem, ratio, Vernunft alatt gyakran találkozunk vele. A födolog az, hogy akár nyiltan, akár burkoltan, az öntudat egy rendszerben sem volt oly alapelünek (Brassai szava) téve, melyből kiindítva hézag és ugrás nélkül láncolatosan legyen kifejtve, levezetve a filozófiai igazságok sora. Ez utóbbiakat

kilátásba helyezi, magát a kiinduló pontot pedig ekkép fejezi ki Brassai: «Vagyok és tudom, hogy vagyok.»

A cikk e helyére érve figyelmeztettem az öreg urat, hogy formulázásának tudok mását.

Meghökkent.

Kikerestem neki az Exodus harmadik fejezetét, hol az van elmondva, hogy Mózesnek megjelent az Urnak angyala az égő csipkebokorban s felhivja Izrael népének Egyiptomból való megszabadítására. És mondá Mózes Istennek: Elmegyek az Izrael fiaihoz és azt mondom nekik: A ti atyáitok istene küldött engem ti hozzátok. Ha azt mondják nekem: kicsoda annak neve? — mit feleljek nekik? Akkor Isten azt mondta Mózesnek: Ehje, aser ehje «Vagyok, a ki vagyok», és így folytatta: Mondd azt Izrael fiainak: Én vagyok, a ki hozzátok küldött. (13 14).

A bölcsészeti gnómákban a mily gazdag, bölcsészeti rendszerekben ép oly szegény zsidó nép e szavakban: «Vagyok, a ki vagyok» ébredt nemzeti öntudatra. Belőle alkotta meg a hivő zsidó által maig ki nem mondott Jehova nevet. És ez a: «Vagyok, a ki vagyok» szavával kifejezett nemzeti öntudat tartotta fenn a népet annyi ezer éven át.

Ugyanez a «Vagyok, a ki vagyok», vagy mondjuk a megszokottabb néven: az öntudat, a legközvetlenebb bizonyossága az ember szellemi életének. Ez a filozófiai igazságok kútforrása. Ennek elméleti igazságáról hatalmas filozófiai művek szólnak már. Én ethikai igazságából akarok meríteni a mi filozófiai társaságunknak erőt.

Legyünk ma még oly kevesen, legyen nevünk és

munkakörünk még oly kevéssé ismert, csak maradjon meg filozófiai alaptételünk az öntudat, s ennek ethikai értékét kiemelő «Vagyok, a ki vagyok» jelmondata, hóditani fogunk.

Ezzel az alakuló közgyülést megnyitom.

EMMER KORNÉL ÜDVÖZLŐ BESZÉDE.

Tisztelt filozófiai társaság!

Néhány hete, a képviselőházban mondott egyik beszédemben panaszt emeltem a filozófiai tanulmányok elhanyagolása, az összefoglaló filozófiai fölfogás hanyatlása, a tudományos gondolkozás tompulása és a rendszeres eszmetársítás lassankint kiveszte fölött.

Nem is gyanitottam akkor, hogy azalatt nagyérdemü férfiak javában fáradoznak egy magyar filozófiai társaság létesitésén s hogy fáradozásuk a sikerhez menynyire közel áll.

Kellemesen lepett tehát meg, midőn mindezekről értesültem s a nemrég kézhez vett alapszabálytervezetből arról győződtem meg, hogy az alakuló társaság mindazokat a célokat tüzte ki feladatául, a melyeket — mintegy telepathice kitalálva — említett beszédemben, közvetve óhajokként felállítottam.

A társaság ma megalakult... és önök kegyéből, ime nékem jutott feladatul, hogy azt, áldásos müködése s kivánt nagy jövője küszöbén, üdvözöljem.

S midőn ezt örömmel teljesítem, lelkem mélyéből hódolok azoknak a nagy elméknek, a kik harmadfél évezreden át, a makro- és a mikrokosmos anyagi és szellemi világának nagy problémáival mélyrehatóan

foglalkoztak s ezzel müvelődésünk, erkölcsi értékünk alapjait letették, maguk pedig reánk maradt müveikkel és tetteikkel közös halhatatlanságban tovább élve, nem szünnek meg mindazoknak, a kik hozzájuk fordulnak, majd felemelő példaképekül, majd lelki nevelőkül s tanitókul, majd a sivár köznapiságban kimerült kedélyünknek, üditő társaságul szolgálni.

Ebben a körben uj otthont lelnek valamennyien: a régiek, az ujak, de a jövendők is s a filozófiai eszmék láncolatánál, kontinuitásánál fogva, alig marad rendszer, alig marad iskola, mely fölolvasásaink és tárgyalásaink során, méltatást vagy legalább érintést, említést ne találna.

Társaságunk, szerencsés szervezete, miként azt ma megalkottuk, lehetővé teszi, hogy ebben a körben minden rendszer, a legellentétesebb vélemények, egymás mellett békésen törekedhetnek érvényesülésre. Jelszavunk: A jóhiszemü igazságkeresés, a vélemények elfogulatlan meghallgatása, tárgyilagos birálása és ez alapon, mindenik tagtársnak teljes autonomiája.

Pythagoras krotoni bölcsészszövetségébe csak sikeres vizsga alapján vettek föl uj tagot. A véleménymegegyezést ez úton kellett dokumentálnia a jelentkezőnek s a szövetség tagjai szolidaritásban állottak, felelősséget vállaltak egymásért. Voltak filozófiai szövetkezetek, melyek ezt a szolidaritást, a pártfegyelem tökélyeig fejlesztették ki; mi ellenben, atomisztikus társaság vagyunk és maradunk, a mi aggregatállapotunkat, ha szabad ily kifejezéssel élnem, nem szervi összefüggés, nem vegyi affinitások, hanem inkább mechanikai csatlakozások adják és határozzák meg.

De ez a körülmény nem zárja ki, hogy társaságunk ne fejlődhessék, nagygyá ne váljék, hisz nagyszabásu, monumentális épületeknél is az egyes alkatrészeket nem valami forrasztó, ragasztó anyag tartja össze, hanem mindenik alkatrésznek saját sulya adja meg a szilárdságot, teszi az egészet impozánssá és megdönthetetlenné.

A rinascimento költői és müvészei, miként Grimm kiemeli, a bölcsészeket, tekintet nélkül a korra, melyben éltek és tanitottak, tekintet nélkül a nemzetiségre, a melyből eredtek és tekintet nélkül a rendszerre, a melyet felállitottak, vagy melyhez csatlakoztak: egy coexistens filosofica famiglia-ként szeretik egymásmellé állítani, egymásközt még mindig folytatott eszmecserében tüntetik fel.

Igy gyüjti össze egy családdá Dante az őt megelőzött bölcsészeket, igy rajzolja Petrarca, Trionfo di Fama cimü művében, az ó-kor vezérgondolkozóit s azok elődeit, a nagy költőket, s ezeket méltán vette fel a család kötelékébe, mert fantáziájuk hatalmas röptével ők keresték fel és foglalták le primioccupantes, azokat a régiókat, melyeket utánuk a filozófusok, eleinte óvatosan tapogatózva, majd bátrabban bejárva, kutatásainknak megnyitottak.

Még élénkebb szinekben és életteljesebb akcióban ecseteli a bölcsészcsaládot Boccaccio Visione Amorosájában, de felülmulja mindezeket Raffael, ki az Athéni Iskola nevezete alatt ismert kompoziciójában szintén együve csoportositotta a bölcsészet történelmének legkiválóbb alakjait.

A ki a Vaticán Camera della segnatura nevü termében levő e frescót szemléli, annak lelkületén a béke és összhang, a humanisztikus öntudat felemelő érzete ömlik el, annyira sugárzik ki ennek a remekműnek mindenik csoportjából és minden egyes alakjából, a nemes tudásvágy, a jóhiszemü igazságkeresés, a legfesztelenebb véleményszabadság s az az erkölcsi függetlenség, mely a bölcsészettel való komoly foglalkozás legnagyobb jutalma.

Iskolákat képviselő csoportok, önálló rendszereket személyesitő egyéniségek, a mi körünkben is vannak és lesznek és hasonlatképen utalva arra a képre, azt a viszonyt akartam jellemezni, melyben ezek az iskolák, ezek a rendszerek, ezek az egyéniségek társaságunkban kell, hogy megférjenek. Vajha tárgyalásainkat a filosofica famiglia igazi szelleme lengné át, mintha csak azok a nagy mesterek és azok, kik napjainkig nyomdokaikba léptek, itt közöttünk időznének, előadásainkra figyelnének, velünk tárgyalnának!

S most Uraim, engedjék meg, hogy elnöki tisztemből folyóan, de szivem sugallatát is követve, mindenek előtt köszönetet mondjak azoknak a férfiaknak, a kik társaságunk létrejötte körül fáradoztak, magasztos céljaink megvalósithatására alapot és keretet teremtettek: továbbá, hogy elnöktársaim, a megválasztott tisztikar és választmány, valamint a magam hálájának adjak kifejezést azért a kitüntető bizalomért, melyet e választás által irányunkban nyilvánitottak, s mely felsorolt társaimat, nagy tudásuk, szerzett érdemeik elismeréseül, nagy értékü munkásságuk jutalmaként, méltóan, — engem pedig érdemetlenül ért; mert mi tagadás benne, ebben a körben, a hol a pozitiv isme-

retek oly nagy kincseit találjuk fölhalmozva, az elmélet és a tudományos kutatás annyi kipróbált, harcedzett bajnokát uj föladatokra látom felfegyverkezve, — én, a gyakorlati élet embere, a kinek legjobb erejét egy hosszu birói, ügyvédi és politikai pálya forgácsolta el és emésztette fel: e körben — mondom — vezető szerepre alig érezhetek magamban elég hivatottságot.

Ámde Önök parancsoltak velem s én meghódolok, mert társaságunk céljaiért lelkesülök. Hisz ily körben, a hol amugy is mindenki önmagának legszigorubb és legbölcsebb elnöke, azoknak a céloknak az elérése minden tökéletlenségem mellett is biztositottnak tekinthető.

Elvégre jogászlétemre, kontárnak kellene lennem, ha kitérnék egy reám nézve kedvezően kinálkozó leonini szerződés megkötése elől. Leonininek ugyanis olyan frigyet nevezünk, a hol az egyik szerződő félnek már előre tulnyomó haszon, oroszlánrész van az üzletből biztositva, mig a többi szerződő társakat inkább a kötelezettségek és terhek érik; már pedig az előttem egészen kétségtelen, hogy abban az eszmecserében, melyet ebből az elnöki székből vezetni fogok, én csak gazdagodhatom. Annál nagyobb örömmel bocsátom célunk szolgálatába azt a csekély betétet, melyet tehetségeim képviselnek; annál nagyobb odaadással ajánlom fel buzgóságomat és kötelességtudásomat a magyar filozófiai társaságnak, melynek szivem mélyéből kivánom:

Vivat, crescat, floreat!

A MAGYAR FILOZÓFIAI TÁRSASÁG ALAPSZABÁLYAI.

I. SZAKASZ.

A Társaság címe, céljai és eszközei.

1. §. A Társaság címe: «Magyar Filozófiai Társaság». Székhelye Budapest. Pecsétje: köriratban «Magyar Filozófiai Társaság», középütt «Budapesten».

2. §. A társaság célja: a filozófiai tudományoknak müvelése és terjesztése, a filozófiai felfogásnak a tudományok más köreiben is meghonosítása és megszilárdítása, az ethikai érzék ébrentartása és fokozása, a magyar filozófálás történelmi nyomainak feltárása és összegyűjtése, a közéletben felmerülő elvi kérdéseknek filozófiai szempontból tárgyalása.

3. §. A Társaság céljai elérésére a következő eszközöket alkalmazza:

a) nyilvános felolvasásokat és vitatkozásokat tart;
b) népszerü előadás-ciklusokat vagy tanfolyamokat rendez;
c) folyóiratot és önálló müveket ad ki;
d) tagjai számára filozófiai könyvtárt állít fel.

II. SZAKASZ.

A Társaság tagjai. Ezek jogai s kötelességei.

4. §. A Társaság tagjai háromfélék:

a) Tiszteletbeliek,
b) Alapitók,
c) Rendesek.

5. §. Tiszteleti tagokul köztiszteletben álló oly férfiak választhatók, kik a filozófia művelése, vagy a Társaság körül kiváló érdemeket szereztek. A választmány javaslatára a közgyűlés által élethossziglan választatnak s ugyanazokat a jogokat gyakorolják, mint a rendes tagok.

6. §. Alapító tagok azok, kik a Társaság céljaira egyszersmindenkorra legalább 200 koronát fizetnek. Jogaik ugyanazok mint a tiszteleti és rendes tagoké.

7. §. Rendes tag lehet az, kit jelentkezése alapján a választmány ilyenül felvesz.

8. §. A rendes tag három-három évre kötelezi magát a tagságra. A tagsági díj évi hat korona.

9. §. Minden tagnak szavazási és indítványozási joga van, választó és választható.

10. §. A Társaság által kiadott folyóiratból minden tagnak egy-egy példány jár. A Társaság többi kiadványait pedig egy-egy példányban minden tag mérsékelt áron kaphatja.

11. §. A ki a Társaságból ki akar lépni, köteles ebbeli szándékát az elnökségnek, még pedig a ciklus lejárata előtt legalább három hónappal bejelenteni.

III. SZAKASZ.

A társaság szervezete.

12. §. A Társaság ügyeit intézik:

a) A közgyűlés.
b) A választmány.
c) A tisztikar.
d) A számvizsgáló bizottság.

A közgyűlés.

13. §. A közgyűlést a tagok összesége alkotja s évenkint legalább egyszer, a választmány által kijelölt időben ül össze.

Feladatai: a választmány és a tisztikar megalakítása; tiszteletbeli tagok választása; a választmány és tisztikar előző évi munkásságának dolgában határozat hozatal; a jövő évi költségvetés megállapítása; az alapszabályok módosítása s a Társaság esetleges feloszlatása.

A közgyűlést, mely mindig nyilvános, az elnök, akadályoztatása esetén egyik alelnök, legalább 8 nappal előbb hívja össze s azt a filozófia valamely aktuális kérdést tárgyaló beszéddel nyitja meg. Ugyanekkor még két felolvasás tartható.

Indítványok a közgyűlés előtt három nappal adandók be a választmányhoz.

A közgyűlés határozatképességéhez a tisztviselőkön kívül legalább 10 tag jelenléte szükséges; a határozatok általános szótöbbséggel hozatnak. A szavazatok egyenlősége esetében az elnök szava dönt.

A választmány.

14. §. A választmány beleszámítva a tisztikart, (elnök, két alelnök, titkár, pénztáros) 30 tagból áll. Egyik alelnök a titkár, a pénztáros és 15 választmányi tag a fővárosi, másik alelnök és hét választmányi tag a vidéki tagok sorából választatik. Határozat hozatalára, a tisztikart is beleszámítva, legalább öt tag jelenléte szükséges. A választmány székhelye Budapest. Tagjai, valamint a tisztikar is három évre választatnak.

A választmány feladata: mind a maga, mind a közgyülés ügyrendjének elkészitése; a közgyűlés idejének megállapitása; a beérkező indítványok felől való intézkedés; a költségvetés előkészitése; a közgyűlés határozatainak végrehajtása; tagok gyüjtése és fölvétele; a társaság folyóiratának alkalmas időben megindítása; a felolvasások és cikkek dijkulcsának megállapitása; s a Társaság céljaira mindazon alkalmas intézkedések megtétele, a melyek nem a közgyülés hatáskörébe tartoznak.

A felolvasó ülések és a vidéki körök.

15. §. A választmány időnkint nyilvános felolvasó üléseket tart, melyen a filozófia körébe tartozó problémákat tárgyalnak, a napi politikai vagy egyházi kérdések kizárásával.

A felolvasó ülések nyilvánosak, ezeken határozatok nem hozatnak, az egyes tagok véleményével a Társaság szolidaritást nem vállal, még ha eltérő vélemény nem nyilvánittatott is.

16. §. A választmány feladatai közé tartozik ugyanilyen célú és szervezetű vidéki köröket Magyarország főbb városaiban létesiteni. A vidéki körök szervezete és a központtal való viszonya az ügyrend keretében állapitandó meg.

IV. SZAKASZ.

A tisztikar.

17. §. Az *elnök* képviseli a társaságot a tagok, a hatóságok és harmadik személyek irányában; vezeti a társaság üléseit; kiutalványozza a közgyülés által megállapitott költségeket; a társaság pénztárát, könyvtárát évenkint megvizsgálja. Akadályoztatása esetén az alelnökök egyike helyettesiti.

18. §. A *titkár* kezeli a tagok törzskönyvét, az irodaügyet és a levelezést, irja az ülések jegyzőkönyveit s gondoskodik közzétételéről a társaság folyóiratában, valamint a napilapok informálásáról. A közgyülésen jelentést tesz a társaság lefolyt évi működéséről. A Társaság folyóiratát a választmány közreműködésével szerkeszti. Az ő feladata a filozófiával foglalkozó irodalmi erőket a Társaság körül csoportositani, alkalmas irókat, akár tartozzanak azok a Társaság kötelékébe, akár nem cikkek, birálatok irására megnyerni, egyszóval a Társaság érdekében széles körü propagandát kifejteni. Kezeli a társaság könyvtárát; a folyóirat névtelen közleményeiért a felelősséget ő viseli. Mihelyt a Társaság anyagi helyzete megengedi évi tiszteletdijban részesül, melyet a választmány javaslatára a közgyülés állapit meg.

19. §. A *pénztáros* beszedi a bevételeket, kifizeti az elnök által aláirt utalványokat s a választmányi ülésen számot ad a pénztár állásáról, a készpénzt gyümölcsözőleg elhelyezi, a lefolyt évről pénztári kimutatást s a következő évre költségvetést terjeszt elő.

20. §. A *számvizsgáló bizottság* a közgyülés által évről-évre választott három fővárosi rendes tagból áll s nemcsak joga, hanem kötelessége is, hogy a Társaság vagyoni ügyei felett őrködjék. E célból joga van a Társaság pénzkezelését bármikor megvizsgálni s ezenkivül a zárszámadásokat a közgyülést megelőzőleg tartozik megvizsgálni. Működéséről a közgyülésnek jelentést tesz s ugyanakkor indítványnyal javasolja közgyülésnek a választmány és a tisztikar felmentését, vagy felelősségre vonását. Tagjai a választmányi ülésekre meghivandók, ott tanácskozó és indítványozó joggal élhetnek, szavazatuk azonban nincs.

V. SZAKASZ.

Alapszabályok változtatása. Feloszlás.

21. §. Jelen alapszabály módositható lesz, ha a választmány, vagy tiz rendes tag ez iránt formális indítványt nyújt be. A javasolt módositás életbe lép, ha azt olyan közgyülés fogadja el, melyen az összes akkori tagoknak legalább egy harmad része van jelen.

22. §. A Társaság feloszlását egy évnegyeddel előbb kihirdetendő közgyülésen a tagok kétharmada határozza el. Ha ennyi nem gyült egybe, akkor egy újabb, hasonló módon kihirdetendő közgyülésen a jelenlevő tagok kétharmada dönt.

23. §. A Társaság feloszlása esetén minden vagyona a feloszlató közgyülés által kijelölendő közmüvelődési célra fordítandó. E határozat azonban foganatositás előtt a m. kir. belügyminiszteriumhoz fölterjesztendő.

24. §. Az 1875. évi május hó 2-án 1508. eln. sz. a. kelt, az egyesületekre vonatkozó belügyminiszteri szabályrendelet 9. pontjához képest, «az egyesület az esetben, ha az alapszabályokban meghatározott célt és eljárást, illetőleg hatáskörét meg nem tartja, a királyi kormány által, a mennyiben további működésének folytatása által az állam vagy egyleti tagok vagyoni érdeke veszélyeztetnék, haladéktalanul felfüggesztetik s a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat ered-

ményéhez képest végleg fel is oszlattatik vagy esetleg az alapszabályok legpontosabb megtartására különbeni feloszlatás terhe alatt kötelezteti.»

Dr. Emmer Kornél s. k.
elnök.

108379/Vc szám.

Látta a m. kir. belügyminister azzal a hozzáadással, hogy az alapszabályok módosítása tárgyában hozandó közgyülési határozat, jóváhagyás végett, a m. kir. belügyministeriumhoz fölterjesztendő.

Budapesten, 1901. évi október hó 10-én.

A minister helyett: Gallner, államtitkár s. k.

(P. H.)

A TÁRSASÁG TAGJAINAK NÉVJEGYZÉKE,

az 1901. évi november 3-án tartott választmányi ülésig történt jelentkezések alapján.

A.

Acsay Antal dr., Budapest
Admeto Géza, Budapest
Albert József, Pozsony
Alexander Bernát dr., Budapest
Alter Béla, Veszprém
Altstädter Károly, Klenócz
Andorka Aurél dr., Budapest
Antal Géza dr., Pápa
Aranyosi Miksa, Budapest

B.

Balogh Ármin, Budapest
Balog Péter, Budapest
Barabás Ábel dr., Temesvár
Barta Mór dr., Losoncz
Beer Ferencz, Eperjes
Belohorszky Gábor, Ujvidék
Belyák Bernát, Eperjes
Benka Gyula, Szarvas
Berkovits Ferencz dr., Nagyvárad
Biedermann Adolf, Eger
Böhm Károly dr., Kolozsvár
Bokor József dr., Budapest
Brunovszky Rezső, Temesvár
Buday József dr., Budapest

D.

Dach János, Pozsony
Dénes Lajos, Budapest
Dietrich Gyula, Pozsony
Dittler Ida, Munkács
Dudás Andor, Zenta
Dudás György, Budapest

E.

Emmer Kornél dr., Budapest
Endre János, Ujpest

F.

Farkas Emil, Budapest
Fejes Áron, Székely-Udvarhely
Fekete József, Budapest
Felvényi Géza, Sopron
Fényes Dezső, Budapest
Finászy Ernő dr., Budapest
Fischer Adolf, Budapest

Florián Károly dr., Eperjes
Földes Géza, Budapest
Fraunhoffer Lajos, Budapest
Friedrich Jenő dr., Budapest
Frisch Ármin, Budapest
Fritye Gyula, Paks

G.

Gábor Ignácz, Budapest
Gaghis Dénes, Ujvidék
szentgerliczei Gagyay Dénes
Gál Kelemen dr., Kolozsvár
Guttenberg Pál, Budapest
György Aladár, Budapest

H.

Hackenberger László, Arad
Hackl N. Lajos, Budapest
Hajos Izsó dr., Nagy-Bánom
Huller Jenő, Szatmár
Hampel Antal dr., Budapest
Hamvas József dr., Pozsony
Hebentanz Nándor, Budapest
Hefti Frigyes, Budapest
Holenia Gyula dr., Eperjes
Hönigsberg Márk, Miskolcz
Horváth Ödön dr., Eperjes

I.

Illyesfalvi Vitéz Aladár dr., Losoncz
Jász Géza, Budapest
Jászi Oszkár, Budapest
Jeszenszky István dr., Pozsony

K.

Kacsóh Pongrácz dr., Budapest
Kalmár Elek, Lőcse
Kapossy Lucián dr., Pápa
Kannitz Lajos, Budapest
Karinthi József, Budapest
Kárpáti Sándor, Trencsén
Kégl György, Csala, Fehérmegye
Keith Károly, Székely-Udvarhely
Kelen Ferencz, Budapest
Kemény Ferencz, Budapest
Kirschhaver Leo, Budapest
Klinda Kálmán, Kaposvár
Koltai Virgil, dr., Budapest
Kőrösy György, Eperjes
Krécsy Béla, Budapest
Krausz Jakab dr., Budapest
Krausz Sándor, Kolozsvár
Kun Sámuel, Budapest
Kurtz Sándor dr., Szatmár

L.

Lakos Béla dr., Pápa
Lázár Béla dr., Budapest
Lázár Riza, Budapest
Léderer Ábrahám, Budapest
Lendl Adolf dr., Budapest
Losonczi Lajos dr., Pozsony
Lustig Emma, Budapest

M.

Madách Aladár, Alsó-Sztregova
Makai István, Pápa
Mannheimer Gusztáv, Budapest

Markusovszky Samu, Pozsony
Melich János dr., Budapest
Micsinay Hugo, Moson-Galos
Mikola Sándor dr., Budapest
ifj. Mitrovics Gyula, Sárospatak
Murgú Illés, Budapest

N.

Nagy István, Budapest
Novák Sándor, Sárospatak

P.

Palágyi Lajos, Budapest
Palágyi Menyhért, Berlin
Palatinus Károly, Kaposvár
Pályi Ede dr., Budapest
Pauler Ákos dr., Páris
Pekár Károly dr., Lőcse
Peres Sándor, Budapest
Pintér Ákos, Budapest
Posch Árpád, Pozsony
Posch Jenő, Budapest
Pospesch Ákos, Budapest

R.

Rácz Lajos, Sárospatak
Ranschburg Pál dr., Budapest
Révai Sámuel, Budapest
Roboz Andor, Budapest
Rombauer Emil, Brassó
Rosenberg Izidor, Budapest

S.

Sáfrány Lajos, Debreczen
Sárkány Miklós, Marosvásárhely
Scheerer Lajos, Losoncz
Schmitt Jenő dr., Budapest
Sebesztha Károly, Temesvár
Seemayer Willibald, Budapest
Serédi P. Lajos, Budapest
Sikolya Antal, Legenye
Simon József dr., Losoncz
Sipos János, Csernátfalu
Smidt József dr., Budapest
Solymossy Sándor dr., Budapest
Somló Bódog, Budapest
Spitzer Márk, Budapest
Steiner Lajos dr., Budapest
Stirling János dr., Budapest
Szabadi József dr., Székesfehérvár
Szabolcsi Lajos, Budapest
Szántó József, Gömör Rozsnyó
Székely György dr., Sárospatak
Székely István dr., Nagyszeben
Sziklai Henrik, Eperjes
Sziklai Jenő, Budapest
Szitnyay Elek dr., Budapest
Szlávik Mátyás dr., Eperjes

T.

Tamásovich Timot, Kismárton
Tankó Béla, Szászváros
Tirtech Gergely dr., Uj-Pazua
ifj. Tholnay Lajos, Budapest
Tüdös István dr., Sárospatak

U.

baranyavári Ullmann Pál dr., Budapest

V.

Vajda György, Szelecske
Vajda Vilmos, Balassagyarmat
Vajna Elemér, Kézdi-Vásárhely
Valenszki Gyula, Budapest
Vass Árpád, Halas
Várady Ödön dr., Nagy-Várad
Várady Zsigmond, Budapest
Váró Béni, Fogaras
Vida Sándor dr., Szatmár
Vilányi Lajos, Budapest

W.

Wagner Lajos dr., Pozsony
Wallentini Samu dr., Eperjes
Weszelyi Ödön dr., Budapest
Wonaszek Antal dr., Budapest

Z.

Zigány Zoltán, Budapest
Zindl Béla dr., Budapest
Zippernowszky Károly dr., Budapest
Zlinszky Aladár dr., Budapest
Zoltán Lipot, Szobiok
Zombori Andor, Sárospatak
Zsemley Oszkár, Zólyombrescno

Intézetek:

Az áll. polg. isk. tanitóképző könyvtára Budapest
A csáktornyai áll. m. kir. polg. isk. tanári testülete
Az eperjesi Szécsényi-kör könyvtára
A pozsonyi evang. lyceum
A székelyudvarhelyi r. kath. főgymnasium
Áll. tanitóképző-intézet tanárkara Déva.

A MAGYAR FILOZÓFIAI TÁRSASÁG első nyilvános felolvasó ülését 1901. évi november 24-én, d. e. 10 órakor tartja meg a M. T. Akademia első-emeleti felolvasó termében.

Ennek napirendje:

1. Elnök az ülést megnyitja.

2. Titkár előterjeszti jelentését.

3. Dr. Böhm Károly, egyetemi tanár, felolvassa következő czimű értekezését:

«**A filozófiai irányok különbözőségének gyökereiről és megegyeztetésük lehetőségéről.**»

4. Dr. Ranschburg Pál, idegorvos:

«**Felfogásbeli tévedéseink törvényszerűségéről,**»

tart, bemutatásokkal kapcsolatos előadást.

A TÁRSASÁG TOVÁBBI MŰKÖDÉSÉRE VONATKOZÓ TUDNIVALÓK.

1. A társaság «Közleményei» egyelőre csak időhöz nem kötött füzetek alakjában fognak megjelenni; de rendszeres filozófiai folyóirat kiadását tervezzük.

2. Felolvasó üléseinket lehetőleg, havonkint tartjuk meg.

3. Felolvasást a titkárnál, dr. Lázár Béla urnál, (Budapest, VII. Rottenbiller-utcza 4 B) kell bejelenteni; ugyanahhoz küldendők be a kiadásra felajánlott munkálatok is.

Felolvasásra jelentkezhetik, dolgozatot beküldhet az is, aki nem tagja a Társaságnak.

4. Tagul leendő felvételre szintén a titkárnál kell jelentkezni. (Alapszabályok 4. 8. §§.)

5. A tagdijat a Társaság pénztárosánál, Jász Géza urnál, (Földhitelintézet) kell lefizetni.

583 oz.

1901

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia 1901. november 25-én tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

230. Pauer Imre osztálytitkár bejelenti, hogy Thallóczy Lajos r. t. a bírálati tiszttől, nagy elfoglaltsága miatt, lemondott.

Tudomásul vétetik s a II. osztály felhivatik helyébe másbírálót kiküldésére.

Szily Kálmán
főtitkár

585. 82.

1901

Nagyméltóságú Gróf Úr!

Kegyelmes Uram!

Az Elnök úr ő excziája megbízásából

értesítem van Nagyméltóságodat szerencsém

hogy a jövő évi május hó első felében tartandó

ünnepélyes körülmény elnökölni s

rövid megnyitó beszédet mondani méltóz-

tassék.

Fogadja stb.

Budapest, 1901. nov. 30.

főtitkár.

Nagyméltó. Gr. Klebelsberg Kuno úrnak

a M. Tud. Akadémia Másodelnökének

Maros-Németi.

Mélt. Lipthay Sándor úrnak

a M. Tud. Akadémia r. tagjának

Méltóságos Úr!

Az Elnök úr stb. stb. Méltóságodat

felkéri, hogy a jövő évi május hó első felében

tartandó ünnepélyes körülmény Hollán Ernő

ig. és l. tag felett az emlékbeszédet

megtartani méltóztassék.

Fogadja stb.

főtitkár.

Nagyságos Kozma Andor úrnak
a M. Tud. Akadémia l. tagjának

Nagyságos Úr!

. . . . . fölkérni, hogy . . . .
egy megedárás felolvasási tartani szíveskedjék.

Fogadja stb.

Budapest, 1901. nov. 30.

főtitkár.

586. IZ.

1901.

Mélyen tisztelt Barátfia!

A M. Tud. Akadémia november

25-én tartott összes ülésén bemutattam azon

becses ajándékot, melyet az „Universities

and their dons" című öt kötetes nagy

munkát, melyel könyvtárunkat gazdagítani

méltóztatott, s felolvastam aron meghatő

sorokat, melyekben Ön „szülőföldje iránt

érzett ragaszkodásának" felszárad multán is

élénk kifejezést ad.

Az Akadémia tagjai megilletődéssel

értesültek a barátfias visszaemlékezésnek

erew kegyeletes megnyilatkozásáról, s az összes ülés

megbízott engem arral, hogy az

ajándékért őszinte köszönetét nyilvánítsam.

Midőn ezt örömmel teljesítem,

megragadom az alkalmat kiváló tiszteletem

kifejezésére.

Budapest, 1901. dec. 1.

Pólitzer.

Ék. 1901. doz. 2.

587. 82.
1901.

Az egyesület czélja Magyarország erdélyi részének turistasági mívelése, természeti szépségeinek ismertetése, a hon- és népismeret terjesztése és különösen hegyvidékeink és fürdőink érdekében a hazai és külföldi személyforgalom ide terelése, valamint általában a turistaság ápolása (Alapsz 3. §) Az örökös tagsági alapitvány 1000 korona, az alapitó-tagdij 200 korona, rendes tag 6 évi kötelezettséggel évi 6 koronát, a pártoló tag 10 évi kötelezettséggel évi 2 koronát fizet. (19. §)

ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET.

Védő: JÓZSEF ÁGOST kir. herczeg Ő Fensége.

AZ EZREDÉVES KIÁLLITÁSON MILLENNIUMI NAGY ÉREMMEL, A BRÜSSZELI NEMZETKÖZI KIÁLLITÁSON DÍSZOKLEVÉLLEL, A MAROSVÁSÁRHELYI IPARKIÁLLITÁSON NAGYÉREMMEL, A PÁRISI KIÁLLÍTÁSON ELISMERŐ OKMÁNYNYAL KITÜNTETVE.

158-901 szám.

Nagytekintetü Elnökség!

Ezt kiszszük nem kerülte el a nagytekintetü Elnökség figyelmét az a mozgalom, melyet azért inditottunk, hogy a Székelység nagyarányu kivándorlását végre valahára komoly munkával és megfontolt programm alapjain megakadályozzuk.

Ez czélból a jövő évben az összes érdekelt székely hatóságok és társadalmi intézmények részvételével szekely kongresszust rendezünk, melyen számba óhajtjuk venni a székelység kivándorlásának okait és megállapitjuk azon módokat, melyekkel a kivándorlást csökkenthetjük. –

A mozgalom nagyarányu voltát a mellékelt kimutatások igazolják, melyek a székelység összes közgazdasági bajait felölelik és gyakorlatu irányu terbek megvalósitásával törekszik a székelység sokrenü szükségletet kielégiteni. –

Ez a mozgalom azonban csak ugy lesz eredményes, ha most minden társadalmi intézmény segitségünkre siet, hogy az egész székelység életét átalakitó határozatokat hozhassunk és azok végrehajtásában a megfelelő anyagi erővel rendelkezhessünk. –

A Magyar Tud. Akadémia
nagytekintetü Elnökségének

Budapest

Minthogy tudomásunk szerint a magyar tud. Akadémia épen ilyen czélra egy nagyobb alapitványnyal a Királovánszky-alappal rendelkezik, kázafias kötelességünk megkeresni az Akadémiát, hogy annak kamatait egyesületünk szükség akcziója költségeire átengedni szíveskedjék.-

Ez esetben kazafias kéréseinket teljesitené, mi a kamat felhasználására nézve mindig előzeteren kikérnők az Akadémia jóváhagyását és utólagosan beszámolnánk a teljesitett munkálatokról.-

Abban a reményben, hogy az alap kamatait most használhatjuk fel az alapitó intenczióinak legmegfelelőbben, igen kérjük, hogy kéréseinket kedvezően elintézni szíveskedjék, melyek után vagyunk

Kolozsvár 1901 november 25.

Kazafias tisztelettel

Melitsko Ignácz
alelnök

orsz. képv. elnök helyett.

ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET * KOLOZSVÁR *

Radnai Jenő
főtitkár

Minthogy tudomásunk szerint a magyar tud. akadémia épen ilyen czélra egy nagyobb alapitvánnyal a Királovánszky-alappal rendelkezik, kazafias kötelességünk megkeresni az akadémiát, hogy annak kamatait egyesületünk szükség akcziója költségeire átengedni szíveskedjék.-

Ez irányban kazafias kérésünket teljesitené, mi a kamat felhasználására nézve mindig előzeteson kikérnők az akadémia jóváhagyását és utólagosan beszámolnánk a teljesitett munkálatokról.-

Abban a reményben, hogy az alap kamatait most használhatjuk fel az alapitó intenczióinak legmegfelelőbben, igen kérjük, hogy kérésünket kedvezően elintézni szíveskedjék, melyek után vagyunk

Kolozsvár 1901 november 25.

kazafias tisztelettel

Melitsó Ignácz
alelnök

orsz. képv. elnök helyett.

ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET * KOLOZSVÁR *

Radnai Jenő
titkár

Az E. K. E. Székely-kongresszus szakosztályai esetelei.

összeállitva a beérkezett javaslatok alapján.

I Társadalmi szakosztály

1. A székely kérdés mint nemzetisági ügy
2. Birtokviszonyok rendezése (: ide értve a tagositást és erdőaranyositást :)
3. Birtokreform javaslatok.
4. Cseléd-kérdés
5. Kivándorlás.
6. Turistaság, idegenforgalom.
7. A székely-kérdés lokális megoldásának módjai.

II. Közmüvelődési szakosztály

1. Elhanyagolt iskolák ügye.
2. A technikai nevelés általánositása.
3. Ipariskolák
4. Felnőttek oktatása
5. Gazda-körök szervezése.
6. Népkönyvtárak állitása erkezdése

III. Az ősterményi foglalkozások szakosztálya.

1. Belterjesebb gazd. rendszerek.
2. Ujabb mezőgazdasági ágak.
3. Gyümölcs- és zöldségtermelés.
4. Az állattenyésztés javitása.
5. A tejgazdaságok elterjesztése.
6. A lótenyésztés fejlesztése.
7. Mintagazdaságok szervezése.
8. A bányászat fejlesztése

IV Ipari szakosztály

1. A székely házi iparok ismertetése.
2. A házi iparágak fejlesztésének módjai.
3. A fafogyasztó iparágak fejlesztése.
4. Az agyagipar föllendítése.
5. A textil iparágak támogatása.
6. Szalma-, sás-, és vesszőfonás támogatása és terjesztése.
7. A gyógyitó fürdők felkarolása.

V. Áruforgalmi szakosztály

1. A székely körvasut
2. Erdei és vizen-utak, utadó.
3. Az ára-értékesités szervezése
4. Mezőgazdasági közraktárak.
5. Baromfi-értékesités
6. Mintagyüjtemények terjesztése, utazóraktárak, kiállitások.
7. Ásványvizek értékesitése.
8. A házalás kereskedés szabályozása

VI. Hitelügyi szakosztály.

1. Hitelrendezés
2. Székely földhitelintézet állitása.
3. A székely jelz. kölcsönök kim. szervezője.
4. A hitelszövetkezetek szaporitása.
5. Aregalé megszüntetés ügye.

A Székely kongressusra az E. K. E. elnökségéhez érkezett javaslatok tárgyi csoportosítása.

I Tulajdonjogi és közös használmiteli ügyek.

1. Birtokviszonyok rendezése.
2. Tagosítás
3. Talajjavítás
4. Erdők arányosítása.
5. Erdőtörvény módosítása.
6. Erdőkiezelés.
7. Erdei legelők kérdése.
8. Regálé megváltás ügye.

II. Jövedelmi és kereseti ügyek

a. Őstermelés

1. Beltelkesebb gazdálkodás és a műtrágya használatának elterjesztése.
2. Nyább mezőgazdasági ágak
3. Nyabb takarmányfélék termelése
4. Fahány-ültetés.
5. Állattenyésztés fejlesztése.
6. Okszerű istállózás.
7. Selyemtenyésztés.
8. Cukorgyárak.
9. Pálinkafőzés.
10. Gyümölcs-konzervgyár.
11. Bányászat fejlesztése.
12. Erdélyrészi rézbányák.
13. Gyógyító fürdők fejlesztése.
14. Aranyvizek értékesítése

b. Ipari foglalkozások.

15. A székely-ipar föllendítése.
16. Posztógyárak szervezése
17. Textilipar támogatása.
18. Fafeldolgozóipartelepek létesítése.
19. Házi ipar fejlesztése, terjesztése.

III. Áruforgalom.

1. Székely körvasút.
2. Erdei és vicinális utak ügye.
3. Székely termények és állatok kedvezményes szállítása.
4. Sertés-vásárok.
5. Közraktárak.
6. Baromfi értékesítés.
7. Házalókereskedés szabályozása.

IV Hitelügyek.

1. Hitelrendezés
2. Székelyföldhitelintézet
3. Szövetkezetek alapítása
4. Községi adómentes takarékpénztárak.
5. Székely jelzálogkölcsön konvertálása

V. Nevelésügyi kérdések.

1. Elhanyagolt iskolák fejlesztése.
2. Tanítóképzők gazdasági oktatásának intenzívebbé tétele.
3. Ipariskolák állítása.
4. Szárhegyen kőfaragó iskola.
5. Gyergyószentmiklóson erdészeti iskola.
6. Kosárkötő tanfolyam.
7. Mintagazdaságok szervezése.

VI Társadalmi és politikai ügyek.

1. Anyagi helyzet javítása
2. Székelykérdés lokális megoldása.
3. Sokgyermekű családok támogatása.
4. Munkás-hitel, -védelem, biztosítás.
5. Útadó.
6. Katonai idő leszállítása.
7. Turistaság, idegenforgalom.

Cel. Igvi. dect. 4.

586.82

1801

Faculté des Sciences de Rennes

Laboratoire de Zoologie

Rennes, le 17 Nov. 1901.

A Monsieur

Monsieur le Secrétaire général,

J'ai l'honneur, en qualité de Président de la Société Scientifique et médicale de l'Ouest, de vous demander s'il vous conviendrait de faire l'échange de notre Bulletin contre les publications de la Classe des Sciences Physiques et naturelles de votre Académie.

Notre bulletin contient des travaux exclusivement originaux, dus principalement aux Professeurs de notre Université. Il va commencer sa onzième année, et je puis mettre une collection complète à votre disposition si vous consentez à un envoi équivalent de vos publications.

J'espère, Monsieur le Secrétaire général que ma proposition sera acceptée, et je vous prie de vouloir bien agréer mes sincères hommages.

Dr L. Joubin

Prof. à l'Université

Président de la Société Scientifique

Faculté des Sciences de Rennes

Laboratoire de Zoologie

Rennes, le 27 Nov. 1901.

A Monsieur

Monsieur le Secrétaire général,

J'ai l'honneur, en qualité de Président de la Société Scientifique et médicale de l'Ouest, de vous demander s'il vous conviendrait de faire l'échange de notre Bulletin contre les publications de la Classe des Sciences Physiques et naturelles de votre Académie.

Notre bulletin contient des travaux exclusivement originaux, dus principalement aux Professeurs de notre Université. Il va commencer sa onzième année, et je puis mettre une collection complète à votre disposition si vous consentez à un envoi équivalent de vos publications.

J'espère, Monsieur le Secrétaire général que ma proposition sera acceptée, et je vous prie de vouloir bien agréer mes sincères hommages.

Dr L. Joubin

Prof. à l'Université

Président de la Société Scientifique

Ao 5888 12.

1901

Monsieur le Président

J'ai l'honneur de vous faire savoir que nous acceptons très volontiers votre proposition de faire l'échange de notre publication: „Math. und. Naturw. Berichte aus Ungarn" contre votre Bulletin.

En attendant la collection complète de votre Bulletin j'ai pris des mesures pour qu'on vous ~~envoi~~ fasse parvenir les dix-sept volumes de notre Berichte. Veuillez agréer, Monsieur le président l'assurance de mes sincères hommages

Secrétaire général.

Érk./1907. dec. 4.

Nagyméltóságu

Báró E Ö T V Ö S L O R Á N D

Magyar Tudományos Akadémiai el-

nök urhoz.

589 szám.

1907

Kérelme

az Uránia Magyar Tudományos

Egyesületnek,

a felállitandó Trefort-szo-

bor költségeihez való hoz-

zájárulás tárgyában.

NAGYMÉLTÓSÁGU BÁRÓ, ELNÖK UR!

A tudományok és müvészetek népszerüsitésének szolgálatában álló "Uránia Magyar Tudományos Egyesület" azzal a tervvel foglalkozik, hogy a fő- és székváros kisebb méretü, de müvészi becsü szobrokkal ékesittessék.

Két czél lebegett az Egyesület előtt, mikor ez eszmét megpenditette.

Egyik: hogy azon számtalan jelesünk emléke a kik nemzetünk előbbrevitelén tehetséggel, lelkesedéssel és munkával oly kitartóan és oly sikeresen fáradoztak, - a saját maguk megtermékenyitő eszméin és maradandó alkotásain kivül, érczszobor alakjában is megörökittessék: Nagyméretü szobrot csakis nagy arányu, országos gyüjtés alapján lehet létesiteni, a mi nem könnyen megy s ennélfogva ilyen nagy szobor csak igen kevés állitható, - mig kisebb arányu szobrok költségeit könnyebben elő lehetvén teremteni, egyszerre több jelesünkkel szemben lehetne leróni a hála és kegyelet adóját.

Másik czélja volna e szobrok létesitésének: a müvészeket támogatni, a müizlést fejleszteni, a müalkotásokat - melyek most a nagy tömegnek nem igen hozzáférhető gyüjteményekbe szoritvák, - kivinni - hogy ugy mondjuk - a nép közé. Mert hisz a városliget fái alatt például - a hol pompás helyek kinálkoznak kisebb szobrok számára - a társadalom alsóbb rétegeinek tagjai is

./.

megfordulnak s lelkük és értelmük emelkedik, izlésük nemesedik, ha egy korszakalkotó államférfinak, egy édes szavu költőnek, egy kiváló katonának müvészi véső alól kikerült szobrára tekinthetnek, s kérdezősködhetnek és hallhatnak az érdemekről, melyeknek emléke a szobor.

Első sorban Trefort Ágostonra gondolt az Egyesület, ki másfélévtizedig állt - mint cultusminister - hazánk közmüvelődési törekvéseinek élén,- ki lángelméjének egész fényét,- ritka akaraterejének egész sulyát a nemzeti müveltség szinvonalának emelésére forditotta, s ki, mint a Magyar Tudományos Akadémia elnöke e nevezetes intézetünk müködésének irányt adva, a magyar tudomány müvelésében, kifejlesztésében és terjesztésében is első rangu szerepet vitt .

Szobrot Trefortnak!

Nem kellenek rá tizezrek,- nem kell nagy szobor, nem kell széles körü apparatus; hanem emlék kell neki, a nagynak, müvészi becsü emlék, s minél elébb, mert az e szobor létesitésében álló tartozás méltán nyomhatja a nemzet lelkét.

Az Uránia Egyesület meginditotta már a gyüjtést az Uránia Szinház irodalmi esték rendezését vette czélba s egyet már meg is tartván, a jövedelemből sietett a szobor alapot gyarapitani.

Teljes bizodalommal fordulunk most egyesületünk nevében Nagyméltóságodhoz, ki méltó utódként ül az elnöki székben, melyből egykor Trefort az Akadémiát s vele a magyar tudományt vezette.

./.

Bizodalommal kérjük Nagyméltóságodat, hogy terveinket erkölcsi támogatásban részesiteni s egyben anyagi hozzájárulással is előmozditani méltóztassék. Kérjük, méltóztassék részünkre a szóban forgó czélra az Akadémia rendelkezése alatti javadalomból megfelelő összeget folyósitani, vagy legalább az Akadémia nagy érdemü tagjai közt gyüjtést inditani s a begyülendő összeget hozzánk juttatni.

Kérve Nagyméltóságod mielőbbi kegyes döntését s válaszát, mély tisztelettel maradunk

kész szolgái
az Uránia Magyar Tudományes Egyesület nevében:

Budapest, 1901. november hó 15-én.

ügyvivő elnök.
/V. Hold utcza 8. szám/

elnök.

Nagyságos. Maleknics Sándor úrnak

mint az Uránia m. tudományos egyesület

Elnökének

Budapest

Nagyméltóságú Elnök Úr!

Nagyméltóságodnak f. évi november hó 15-én kelt nagybecsű átiratára, szerencsém van értesíteni, hogy bár nemcsak méltányolom is a hazafias célt, melyet az Uránia m. tudományos egyesület a nagyjainknak állítandó kisebb arányú szobrok emelésével elérni óhajt, a M. Tud. Akadémia ~~hagyományos~~ ~~alapítványai~~ meghatározott ~~célra~~ rendeltetésével bíró alapjai kizárják azt, hogy másra mint tisztán tudományos célokra fordíttassanak s emellett az Akadémia mint Akadémia a kegyeletes eszme megvalósításához anyagilag nem járulhat hozzá.

A mi a "nagyszerű elődöknek, Trefort Ágostnak állítandó szobor céljaira az Akadémia tagjai körül esetleg gyűjtést illeti, szerencsém van Nagyméltóságod

/.

figyelmét arra a körülményre felhívni, hogy
1888-ban legnagyobb részt az Akadémia
tagjainak hozzájárulásából jött egybe
az az összeg, ma mintegy 14000 korona, melyből Trefortnak
régi
a botanikus kertben, a tőle emelt ter-
mészettudományi épületek között terem
felállítandó
rendelkezésre telepítendő emléktábor fog
képviselni
állíttatni. Úgy vélem, hogy ugyane célra
ismét az Akadémia tagjainak áldozatkészsége
lesz
gyűjtés folyamodni, mely valóra alkalom
czélrevezető
lesz.

Fogadja stb.

Budapest, 1901. decz. 4.

Gróf
Csók

589/1901.

Budapesten, Igazságügyministerium
1901. szeptember hó 2-án

Méltóságos Főtitkár úr,

Méltóztassék kegyesen megengedni, hogy szives figyelmét a következőkre hívjam föl:

A Corpus Juris Hungarici-nak szerkesztésem alatt megjelent uj kiadása és fordítása, mely a Corpus Juris eddigi kiadásait teljesen fölöslegessé teszi, szükséges kiegészítés végett szükségessé lenné a következő jogforrások latinból magyarra fordítását:

1. Quadripartitum.
2. Praxis criminalis
3. Verbőczi: Directio methodica

/.

(a Centuria dubiet data mutua);

4. Articuli saxonicales

5. Statuta jurium municipalium Saxonum in Transsylvania (Fronius állása műve).

E jogforrásoknak nagy fontosságát fölöslegesnek tartottam előre bocsátani. De épp olyan kérdés áll hangsúlyosan azt, hogy azoknak ismerete a hazai gyakorlat körében - a közjegyző legfőbb hivatásával - kiválóan szükséges, mert a latin nyelv, különösen a hagyomány hatásában volt latin nyelv csekély tudása sok nem tehetségtelen jogi e jogforrások ismeretében a jogot tanuló

kö

plen
ni,
kõdé
nélk

nél
gene
azt
szak
és k
hó e
ugyi
az 18
mún
ve -

...); körében való lerakatára.

...cipelium (Fronius ... sonos- ...elöes ke- ...oly kedés- ...hogy aur- ...ráltság ...ebb kivé- ...korúlko- ...ülönösen ...vels ...seak- ...tagfor- ...lanulás

Ezen a nehézségen a most megjelent Bartal-féle vállat nem fog segíteni, mert az, fájdalom, fogáik közzétételének és a forrásokra leküldés nélkül történt.

Midőn tisztelettel szíves figyelmét az emlitettem fordítások megtételére felhívni bátorkodom, teszem azt azért, mert e fordítás végzése czélja az Akadémia megbízásából és költségén történik, magánkiadó ugyanis azokban nem vállalkozhatván. Annyi azonban mégis - az államsegélytől el is tekintve - pusztán az Akadémiának köszönhető, hogy ha az 1843. kiadási parancslat anyagszükségének

/.

Tanulmányaim nem fogják megengedni az
általam említett és bizonyára nem kis
erőfeszítéseket kívánó munkát, amelyet
ket már régen bírnunk kellene ma-
gyar fordításban.

Hogy e kívánságomat figyelembe
vételemre kizárólag az ügy érdeke (es
semmiféle önző cél: azt talán nem
szükséges hangsúlyoznom. A fordítás-
ra én amúgy sem vállalkozhatnám,
de különben sem szoktam munká-
ságomhoz semmiféle támogatást kérni.

Abban a reményben, hogy
javaslatom nem lesz a pusztában
elhangzó szó, vagyok, mély tiszte-
lettel, készségemről

Kiváló tisztelője

Szentkirályi Móric

Kis. egyéni bíró

Érk. 1901. decz. 6.

593. sz.

1901.

M. Németi, 1901, decz. 4-dikén

Igen tisztelt Főtiskár ur,
Méltóságos uram,

Elnökünk ő Excellentiájának kérem hálás köszönetemet kifejezni irántam való általom eléggé nem becsülhető jóindulatának ezen ujabb megnyilatkozásáért. De én f. évi deczember elseje óta oly rosszul vagyok, hogy a jövő május havi közgyűlést megérni nem reménylem, ezért a kitüntető szinességet el se is fogadhatom, mert hiszen csak zavart csinálnék vele.

E napokban küldöm, Méltóságod kezéhez a Munkácsi D. é. Kúnos Ignácz akad.

levelező tagok pályamunkáját
erről ist bírálati jelentésemmel
nagyon kell sietnem a befejezés-
-sel, hogy oka ne legyek annak,
hogy egy ennyire jeles munkán
kiadása késsék. – Olyan mun-
-kákat is kapok, az utóbbi
időben az akadémiai könyvkia-
-dói hivataltól, melyeket
az előtt nem kapszam, de elis-
-mervényt kérnek felőlük.
Igen kérem Vélvóságodat ettől
az elismervénytől engem dis-
-pensalvatni, mert még annyi
erőre sincs, hogy az érkező
könyveket számban vegyen.
Azon esetben, ha még is
annyira lennék, hogy Buda-
-pestre mehessek, január első hetében
mennénk. Legyen meg Isten
akaratja, ebbe teljesen bele
nyugszom, mint bele nyugadsam
mindig, egy már hosszúra
nyúlt élesen át.

Vélvóságodat a leg-
-szívesebben üdvözli

Őszinte tisztelője
Kunn Géza

Érk. 1901 decz. 6.

595. sz.

1901.

11.

Előreses értesítés arra, hogy a februári igazg. ülés elé fog terjesztetni.

1901. dec. 7.

1628/1901.
szám.

Méltóságos Főtiskán Úr!

Az Akadémia könyvtárába került „Sermissio Andreae Vendramino illustris ducis Venetiarum" czimü kézirat tulajdonjoga mellett – Méltóságodnak folyó évi április 2-án 1350. szám alatt kelt átirata szerint is – az akadémia mit sem hozhatván fel, mig ellenben a kézirat a Batthyány könyvtár kézirataiból vezetett katalogusban 1828-tól kezdve benn van, ez a kétlés tényállás magát a tulajdonjogot ránk nézve elvitázhatlanná teszi. A Beke Antal volt könyvtárnok által 1871-ben kiadott „Index Manuscriptorum Bibliothecae Batthyánianae" czimü füzetben a 1139. szám alatt tett azon megjegyzés, hogy „de sideratur" szinten megerősíti azt.

Ugyancsak kérem szó nincs a két könyvtárban előnem fordulhat, hanem vagy az egyikben vagy a másikban. Egészen természetes dolog, hogy annak tartozik tulajdonához a melynek katalogusában először fordul elő, ha a másik a kézirat provenientiájának törvényességét kétségtelenül nem tudja. A Batthyány könyvtári katalogusaiban több mint 70 év óta szerepelt, mig ez az „Index".

1628/1901.
szám.

Méltóságos Főtitkár Úr!

Az Akadémia könyvtárába került „Sermissio Andreae Vendramino illustris ducis Venetiarum" czimü kézirat tulajdonjoga mellett – Méltóságodnak folyó évi április 2-án 450. szám alatt kelt átirata szerint is – az akadémia mit sem hozhatván fel, mig ellenben a kézirat a Batthyány könyvtár kéziratairól vezetett katalogusban 1828-tól kezdve benn van, ez a kétlés tényállás maga a tulajdonjogot ránk nézve elvitázhatlanná teszi. A Beke Antal volt könyvtárnok által 1871-ben kiadott „Index Manuscriptorum Bibliothecae Batthyánianae" czimü füzetben a 439. szám alatt tett azon megjegyzés, hogy „de sideratur" szinten megerősíti azt.

Ujnémet lévén szó mind a két könyvtárban előnem fordulhat; hanem vagy az egyikben vagy a másikban. Egészen természetes dolog, hogy annak tartozik tulajdonához a melynek katalogusában először fordul elő, ha a másik a kézirat provenientiájának törvényességét kétségtelenül nem tudja. A Batthyány könyvtári katalogusaiban több mint 70-ig óta szerepelt, mig ez az „Index".

demiai Értesítő" 1896 évfolyama julius füzetében van elő-
ször a kéziratról szó, mint az Akadémia tulajdonáról.

Itt a tulajdonjog elévüléséről szó sem lehet. De az a jogi elv sem érvényesülhet: „Melior est conditio possidentis." – A Batthyány könyvtári cégjegyzéken vissza, követelé azt a kéziratot, mint jogos tulajdonát.

Hogy miképen kerülhetett a kéziratos munkacsaj-tom az Akadémia könyvtárába, azt alólirott megmagyará-zza a kézirat körül annak idejében támadott gondatlan-ság, melynek következtében több becses kézirat elkallódott, melyek közül sikerült is néhányokat még visszaszerezni.

Ennélfogva tisztelettel kérem Méltóságodat oda hatni, hogy intézetünk elvitathatlan tulajdo-nának ismét ténylegesen birtokába jusson.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Gyulafehérvárt, 1901. decemberen 2-n.

Majláth

erdélyi püspök.

Méltóságos Szily Kálmán úrnak
a Magyar Tudományos Akadémia
főtitkárának
Budapest.

demiai Értesítő" 1896 évfolyama július-i füzetében van elő-
ször a kéziratról szó, mint az Akadémia tulajdonáról.

Itt a tulajdonjog elévüléséről szó sem lehet. De az a jogi elv sem érvényesülhet: „Melior est conditio possidentis." – A Batthyány könyvtár egyszerűen vissza-követelé azt a kéziratot, mint jogos tulajdonát.

Hogy miképen kerülhetett a kéziratos mappa-tum az Akadémia könyvtárába, azt elégge megmagyará-zza a kézirat körül annak idejében támadott gondatlan-ság, melynek következtében több becses kézirat elkallódott, melyek közül sikerült is némelyeket már visszaszerezni.

Emiatt ezúttal tisztelettel kérem Méltóságo-dat arra kérni, hogy intézetünk elvitázhatlan tulajdo-nának immár tényleges birtokába jusson.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Gyulafehérvárt, 1901. decemberen 2-n.

Majláth

erdélyi püspök.

Méltóságos Szily Kálmán úrnak
a Magyar Tudományos Akadémia
főtitkárának
Budapest.

Érk. 1901. március 21.

150. sz.

1901.

Kiadatik a Könyvtárnak jelentéstétel végett.

Budapest, 1901. márc. 21.

Szily

főtitkár.

1120/1901.
szám.

Méltóságos
Báró Bánffy Dán!

Egyetemünk könyvtárának czédulás katalógusa könyvtárunk tudományos használatának egyik legfontosabb segédeszköze. Ennek a katalógusnak a kiegészítésére és folytatására 1865 és 1871 között történt kísérletek, bevezetés hiánya és elavultsága miatt a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában feltalálhatatlanok és a Batthyány könyvtár katalógusának pedig Méltóságodnak dr. Károly Sándor könyvtárőr által folyó évi január hó 24-én be is jelentetett.

Ennélfogva mi a Batthyány könyvtár hiányainak kiegészítését kérjük.

Ezután kötelességünknek tartjuk a Batthyány könyvtár anyagának rendezési módját: L. 5. II. 1 jelzéssel vagyis a mi előnyomtatott lapjain - folyó évi január hóban azonban ezen előnyomtatott kivált a könyvből vagyis.

Tisztelettel kérem tehát Méltóságodat, a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárőrének, hogy illetve igazgatóságában eljárni a beiratkozásról a Batthyány

könyvtárának részszegültelne és egyben jelezni, hogy mi iránt, minden
kir. által jelölt e nemü illetékekről a Magyar Tudományos Aka-
démia könyvtárába, a mivel a könyvtári bejegyzések hiányával
felvilágosítást nyújthatnak.

Fogadja a Mélt. Ságos felülfizetési kimutatásom
latom részletes nyilvánítását.

Gyulafehérvárt, 1901. márczius hó 18-án.

Mélt. Ságos Gróf Kuno Kálmán úrnak
erdélyi püspök.

Mélt. Ságos Gróf Kuno Kálmán úrnak
a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára
stb.

Budapest.

a kézirat előlapján még előtt két évvel a Batthyány-könyvtár signaturája látható lett volna. A kézirat a millenniumi kiállítás óta vagis öt ~~[illegible]~~ óvatlan állapotban, üvegszekrényben őrizték a szekrény kulcsa állandóan a főkönyvtárnok ür kezénél van, úgy hogy akkor ava- tatlan kéz nem nyúlhatott.

Mielőtt az ügyet a M. Tud. Akadémia Igazgató-tanácsa elé terjesztem, fölkérem Méltóságodat, méltóztassék a kérdéses kézirat állítólagos ide-tévedésének ~~[illegible]~~ idejét és körülményeit részletesebben megvilágító adatokat rendelkezésünkre bocsátani, hogy ± ellent a tulajdonjog kérdése egész biztosan eldönthető legyen.

Egyébiránt mai napon magam is kérdést intéztem elődömhöz, dr. Fraknói Vilmos cs. püspök s akad. rendes tag úrhoz: nincs-e véletlenül tudomása róla, hogy nemzeti kéziratunk e kézirat Akadémiánk birtokába?

a Batthyány-Könyvtárba tartozására vonatkozólag részletesebb adatokat sürgönyileg kérte, hogy a tulajdonjog kérdése egész biztosan eldönthető legyen.

Fogadja Méltóságod stb.

Budapest, 1901. április 2.

főtitkár.

két évvel
látható
semmi
ellen álla„
d a
könyvtárnok
ra ava„
M. Tud.
segítse„
Méltóságod
tesebben
ésünkre
tulajdonjog
togva.
magam
dr.
akad.
elleni
perben
bíróságban?

Ék. 1901. decz. 6.

596.82

1901

Kiirt czikk

a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága 1901.november 30-án tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

12. Olvastatik a főtitkári hivatal átirata, melyben kifejti, hogy Dr. Vári Rezsőnek beadványa tárgyában, vajjon hajlandó-e a bizottság Leo Sapiens egész művét kiadni, vagy beleegyeznék-e, hogy a munkát más kiadóval adassa ki?- véleménynyilvánitásra a bizottság hivatott, minthogy az erre a czélra forditott 1000 frtnyi összeg kiutalványozása a Történelmi Bizottság által a Honfoglalás Kútfői czimű kiadvány érdekében kiküldött albizottság, részben pedig közvetlenül a bizottság ajánlatára történt. Ennélfogva véleményt kér a bizottságtól, hogy ez ügyre vonatkozólag mily javaslat volna az Akadémia összes ülése elé terjeszthető, különösen abból a szempontból, hogy miután Dr. Vári úr már erre a kiadványra az Akadémiától közel 4000 korona összeget vett föl, megengedheti-e az Akadémia a más kiadónál való közzétételt, azon feltétel mellett, hogy az előszóban az Akadémia eddigi áldozatkészsége p/ expressis verbis kifejezésre jusson.

A bizottság a feltett kérdésre annak a nézetének ad kifejezést, hogy az Akadémia eddigi áldozatkészsége daczára is megengedhető, hogy Leo Sapiens műve Dr. Vári úr kiadásában, a mondott feltétel teljesitése mellett, más kiadónál lásson napvilágot. A bizottság ugyanis nem tartja ez időszerint szükségesnek, hogy az Akadémia Leo Sapiens teljes munkájának kiadására vállalkozzék, annyival is kevésbbé, mert a bizottság gondoskodott arról, hogy Leo Sapiens művének minket közelebbről érdeklő fejezete a Honfoglalás Kútfőiben kéziratok összehasonli-

A M. Tud. Akadémia Ber.
főtitkári hivatalának.

tásán alapuló lehető legjobb szövegben jelenjék meg. Leo Sapiens műve a tudományosságra nézve épp úgy hozzáférhető lesz, ha az nem az Akadémia kiadásában jelenik meg és az Akadémiának a kiadvány létrejötte körül tanusitott áldozatkészsége is köztudomássá lesz, ha arról a kiadvány előszava megfelelő formában megemlékezik.

K. m. f.

Jegyzőkönyvvezető/Bárkány
pénz. előadó.

Érk. 1901. deczb. 6.

Tisztelettel kérem, hogy a beterjesztett határozatról Zemplénvárm. Közönségét – a 200 kor. segély megküldése mellett – értesítési mélt. záradék.

Budapest, 1901. decz. 5.

Jegyzőkönyvi
biz. előadó

597. sz.
1901.

Kiírt czikk

a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága 1901.november 20-án tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

7. Nagy Gyula biz.tag véleménye olvastatik az „Adalékok Zemplén vármegye történetéhez“ czimű folyóirat segélyezése tárgyában,melyben azt minden fogyatkozásai daczára,abban a reményben,hogy a kitűzött jó czélt jövőben talán nagyobb sikerrel fogja szolgálni,jelenlegi válságos helyzetében egyszer s mindenkorra adandó némi pénzbeli segélyben ajánlja részesittetni,hogy további fennmaradása lehetővé tétessék.

A bizottság a véleményt szótöbbséggel elfogadja s az egyszersmindenkorra adandó segély összegét költségvetésével kacsolatban fogja megállapitani.

K. m. f.

Fejérpataky László
titk. előadó

A M. Tud. Akadémia Ifk.
Jószívű Kári hivatalának.

597.82.

1901.

Templén vármegye
tekintetes körönkéneck
Sátoralja-Ujhely.

Templén vármegye körönkéje az „Adalékok Templén vármegye történetéhez" című folyóirat kiadójának (segély iránti) kérvényét ajánlatával ellátva, terjesztette föl a M. Tud. Akadémiához.

A M. Tud. Akadémia történelmi bizottsága az folyóiratot, minden fogyatkozásai daczára, abban a reményben, hogy a kitűzött jó czélt jövőben talán nagyobb sikerrel fogja szolgálni, jelenlegi válságos helyzetében segélyezésre méltónak találta és egyszeri 200 korona összeget javasolt neki.

Egyidejüleg utasította az M. Földtekintetet, hogy az összeget Templén vm. körönkének postai útonn küldje meg.

Tisztelettel

Budapest, 1901. dec. 6.

főtitkár.

Templén várnegye
tekintetes közönségének

Sátoraljaújhelyre.

Templén várnegye közönsége az „Adalékok Templén várnegye történetéhez" című folyóirat kiadójának (egyéb irányú kérvényét ajánlatával ellátva, terjesztette föl a M. Tud. Akadémiához.

A M. Tud. Akadémia történelmi bizottsága a folyóiratot, minden fogyatkozásai daczára, abban a reményben, hogy a kitűzött jó czélt jövőben talán nagyobb sikerrel fogja szolgálni, jelenlegi válságos helyzetében segélyezésre méltónak találta s ezért évenkint egyszer s mindenkorra 200 korona összeget javasolt meg.

Egyidejűleg utasította az M. Földhitelintézetet, mint az Akad. pénztárát, hogy az összeget Templén vm. közönségének postai úton küldje meg.

Tisztelettel

Budapest, 1901. dec. 6.

főtitkár.

685. ig. sz. – 1901.

Mélyen Tisztelt Titkári Hivatal!

Kollegiumunk egyik tanára Döbrenteynek ez-
élyi szerepléséről akar dolgozni s így
az ő számára tisztelettel kérjük a Döbrentey-
hez irott s az Akadémia kéziratt.ában levő
528 levelet s esetleg egyéb, a tárgyhoz forrásul
felhasználható iratoknak megküldését mintegy
2–3 heti időre. Ha lehet, még karácsony e-
lőttre kérnők bár a leveleket, s egyben min-
den kiadandó tárgy épsége felől kereskedd-
hetünk.

Kartafias üdvözlettel:

Szászvároson, 1901. dec. 3án.

SZÁSZVÁROSI ÉV. REF. KÖN-KOLLÉGIUM
ÁLLAMILAG
SEGÉLYEZETT
FŐGIMNÁZIUMA

Simonfalvi

főgimn. igazgató.

Tisztelt Igazgatóság!

F. hó 3-án 685. sz. a. kelt átiratára vonatkozólag van szerencsém tudomására hozni, hogy a Dörnberg-levelek nem lévén külön kötetbe foglalva, azokról elismervény czéljára leltárt készíteni s általában az összes e tárgyú iratokat összekeresni tömérdek munkát adna, melylyel a könyvtár személyzetét nem terhelhetjük.

Azonban ha az illető tanár úr, ki e kéziratokat használni óhajtaná, feljön a fővárosba s az Akadémia helyiségeiben szándékának dolgozni, a könyvtárunk a kérdéses iratokat a legnagyobb készséggel fogja rendelkezésére bocsátani.

Tiszteletel

Budapest, 1901. dec. 16.

Szilasi

Ek. 1901. decz. 7.

598. sz.
1901.

Ctk. 1901. decz. 8.

599. 8z.
1901.

PETŐFI-TÁRSASÁG.

Méltóságos Uram!

A Petőfi-társaság, rendes gyakorlata szerint, a jövő évi január hó 6-dikán d. e. 10 órakor tartja ünnepélyes évi közülését.

Tisztelettel kérem Méltóságodat, hogy Társaságunk számára e célból a nemzeti napra a m. kir. Akadémia dísztermét átengedni kegyeskedjék.

Budapest, 1901. dec. 8.

Méltóságodnak

alázatos szolgája

Szana Tamás

a Petőfi-társaság titkára.

Érk. 1901. decz. 9.

600. sz.

1901.

Kiadatik a M. T. Akadémia
II. osztályának.
Budapest, 1901. decz. 9.

Szily s. k.
főtitkár

1901. dec. 9.

Méltóságos Főtisztelő Úr.!

A Classica philologiai Bizottság múlt évi dec. 21 tartott közgyülése ülésében, midőn a Magyarországi Latinság szótárának jövő kezdői és revisori viszonyait tárgyalta, oly szó, az e tekintetben jogosan számithatók igényeket úgy vélte méltányosan kielégithetni, ha az Akadémia II. osztályát felkéni, hogy ja. fogjon a maga részéről is segélyt a szótár kiadásának költségeihez*), mert a szótár anyagának gondos megválogatása többoldalu tanulmányt tesz kivánatossá. S mivel annyi bizonyos hogy az anyagos bőtelmez, hogy a revisio kivánt historicumnak a kivánt mükődéséről is nincsen

sé tehe.

A bizottság legalkalmasabb időnek vélte - közelebbi tanyujtására, midőn - mellőzve kivánságait magának a szótárnak a kidolgozásával is igyekezhetik

Ime a szótár megjelent. Valamint kitünő dicsőséggel fogadtatik, mint az összes munkálatokat a magyar tudós világ, mely a maga történelmi

s újabb tudományos irányaink kifejlődésében tanúsított-ja a nagy magyar nemzet. Ezen tett tudományos a romanisztikának. Ezért így örvendhet a M. T. Akadémia is e ünnepének, különösen pedig történetíróinak, kiknek nevében az a tiszt reánk háruló feladat. erőt, melyre minden újabb nemzedék hivatásánál jobban fog készülni.

Azzal a kéréssel járulok Miltényedhez, szíveskedjék méltányos kívánságunkat pártolólag a II. osztálynak tudomására jó indulatába ajánlani.

Budapesten, 1901. dec. 7.

Gonosz Theodorcsuk Emil
mint a class. philol. bizottság
előadója

*) A bizottság ma tartott közlekedő ülésében a kérendő segély összegét 3000 koronában állapította meg.

601. 82.

1901.

a) A vallás- és közoktatásügyi miniszternek
b) A magyarországi tanítók országos közössége
t. igazgató-választmányának

A br. Wodianer-alapítvány ügy-
rendi szabályzata értelmében az erre ju-
talom odaítélésére hivatott bizottság
már f. évi decemberhóban megkezdi
működését.

Szerencsém van emlékfogra föl-
kérni, hogy e bizottságba a <u>m. kir. Vall. és Közok. Minisztériumnak részéről</u> a m. Tanítók Orsz. Közössége részéről két tagot kiküldeni és nevüket és lakásukat a M. Tud. Akadémia főtitkári hivatalával mielőbb közölni méltóztassék.

Fogadja stb.

Budapest, 1901. dec. 9.

főtitkár.

Ék. 1901. decz. 9.

002. 87.
1901.

Magyarországi Könyvnyomdászok és Betüöntők Jótékonysági Köre

Budapesten, 1901. decemberben.

A „Magyarországi Könyvnyomdászok és betüöntők
árvái és özvegyei nevében!

Arrothoz intézzük e kérő sorainkat, a kiknek szivében a felebaráti szeretet él és kiknek ajkairól az ember az Istenhez.

Tizenegy óta ilyenkor hajtjuk el árváinkat meleg ruhával s pittalmuk egy-két morsát a dolgozni nem tudó özvegyeknek a szeretet asztaláról. Szakmánk férfiai: a haladás és fölvilágosodás nehéz ösvényén munkálkodó könyvnyomdászok és betüöntők nemesen versenyeve áldozzák filléreiket korán elhunyt bajtársaik árvái és özvegyei támogatására; <u>ámde e</u>
<u>burgalmukat az idén megbénítja a munkátalanság, mely a minden téren fölmerült</u>
<u>pangás sulyát s reánk talán a legsulyosabban nehezedik.</u>

Eddigi pártfogóinkhoz fordulunk tehát s ők kéjnk hódoló tisztelettel: nyissák meg szivüket s gyakorolják a felebaráti szeretet magasztos munkáját. <u>Szánják árva gyermek</u>
<u>s nagyanyjuk özvegy hálafohászra száll föl érte oda, a hol az ember ügyében munkáját</u>
<u>számbaveszik!</u>

Nemes adományaikat elfogadja körünk <u>árvafölmkáró bizottságának pénztárosa:</u>
<u>Farkas Antal úr, VI. Révay-utca 6-ik sz. alatt;</u> körünk választmánya pedig nyiltsános számadásában hálás köszönettel nyugtázza.

Választmányunk megbizásából, mély tisztelettel

Magyarországi Könyvnyomdászok és Betüöntők Jótékonysági köre. *

Gábor Dömé
jegyző.

Concha Károly
elnök.

[illegible]
elnök.

Ék. 1901. decz. 10.

603. sz.

1901.

Kiirt cikk

a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága 1901. november 30-án

tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

2. Előadó jelenti, hogy az Akadémiának az 1902-ik évi római nemzetközi történelmi kongresszuson leendő képviselésére Márki Sándor és Óváry Lipót lev. tagok szívesek voltak vállalkozni.

A bizottság ajánlja, hogy az Akadémia képviseletével Márki Sándor és Óváry Lipót lev. tagok bizassanak meg.

K. m. f.

Jelentés az akadémiai
biz. előadó

Az Akadémia a bizottság javaslatát jóváhagyólag tudomásul veszi.

Kelt ülésünkből.

A M. Tud. Akadémia titk.

II. osztályának.

Erk. 1901. decz. 10.

604. 82.

1901

A M. T. Akademia

2. Történeti Bizottsága

Kivonat

A H április 1901 dec. 5-ki ülésének.

3. Az április 1 Sennyey-pálházában kiküldött a tisztelő-
ül kinevezett Thallóczy Lajos v. tag helyett Ballagi
Géza tagot küldötte ki.

E

EK. 1901. decz. 10.

606.82.

1901.

Faculté des Sciences de Rennes

Laboratoire de Zoologie

Rennes, le 8 Décembre 1901

A Monsieur

Monsieur le Secrétaire Général,

J'ai l'honneur de vous informer que j'ai bien reçu votre lettre du 4 Décembre. Je vous prie de remercier l'Académie d'avoir bien voulu accorder l'échange que je demandais.

Je fais faire aujourd'hui même l'envoi à la collection de notre Bulletin que je vous avais annoncée. Elle part en grande vitesse et vous sera remise par l'intermédiaire du service des échanges internationaux du Ministère de l'Instruction publique. Cette voie est un peu longue, aussi veuillez ne pas vous étonner s'il se produit un peu de retard dans la réception.

Veuillez, Monsieur le Secrétaire Général agréer mes sincères hommages

Prof^r L. Joubin

Ék 1901. decz. 11.

607 sz.

1901.

A nagytekintetü

Magyar Tudományos Akadémiának

Budapesten

Doctorrá avattatásomnak félszázados évfordulóján kifejezett, rám nézve felette megtisztelő üdvözlésükért fogadják mélyen érzett köszönetemet.

Úgy mint negyven évvel ezelőtt a legnagyobb elismerésnek és megtiszteltetésnek tekintettem midőn Hazánk legelső tudományos társulata méltónak tartott arra hogy tagjai sorába felvegyen úgy most is ezen kiváló testület megemlékezése azok közé tartozik, melyek ez évfordulót becsessé és elfelejthetlenné teszik előttem.

Budapest, 1901 november 24-én

Kiváló tisztelettel

Dr Fabinyi

Ürk. 1901. decz. 11.

608.02.

1901.

Budapest 1901 december 10.

Méltóságos Uram,

A megtisztelő felhívásra, hogy az Akadémiának jövő évi ülésszakán felolvasással vegyek részt, élő szóval volt már szerencsém válaszolni. Ellenben most írásban ismételni, hogy a nekem felolvasására nyujtott alkalmat lelkes köszönettel fogadom el s nagy tiszteséggel beccülöm meg. Terjedes müvet fogok felolvasni s egy negyed óránál több időt semmi esetre sem vennék igénybe.

Mély tisztelettel

alázatos szolgája

Romanovszky

Méltóságos

Trefort Kálmán min. tan.

főtitkár urnak

M. tud. Akadémia

609 pz
1901.

± a hívem ~~elhúnyta~~ befölött ~~kötelességteljesítés~~ megnyugtató érzetével jutalmazza,

érdemeket vesznek szánba, melyekel Méltóságod ~~áldásos~~ hosszú élete folyamán nemcsak a körében tevén, hanem ákadémiánk körében is érvent.

Tisztelt Társunk! Méltóságodban nemcsak a Kisfaludy-Társaság, hanem a M. Tud. Akadémia is vesztését tisztelni, a képen arért ni sem hiányozhatunk ott, a hol Méltóságod nevét és érdemeit ünnepli.

A M. Tud. Akadémia tagjai nevében fogadja Méltóságod ez (emlékezetes) nap alkalmából legősintébb szerencsekívánatainkat a arom forró kívánságunkat (kifejezési), hogy a Gondviselés, mely közhasznú életét ± ~~élte~~ ~~ömagával~~ ~~elkönyvelt~~ ~~érdemeivel~~ ~~gazdagítva be~~, (mindnyájunk örömére) tartsa meg Méltóságodat (még számos évek át) ~~jó~~ ~~ég~~ testi és szellemi erőnek épségében!

Kiváló tisztelettünk nyilvánításával

vagyunk

Budapesten, 1901. december 18.

főtitkár elnök.

Méltóságos Tóth Lőrinc akad. rendes
tag úrnak, a Kisfaludy-Társaság
rendes tagjának

Budapest

Méltóságos Úr!
Igen tisztelt Társunk!

Méltóságodnak, mint Gondviselésünk különös
kedvenczének megérkezésekor

A Gondviselés különös kedvencze"
ének, Méltóságod ezelőtti erőinek
teljes épségében megérkezte ~~napod~~ annak a napnak
harmadik évfordulóját, melyen
testvéreinkül, a Kisfaludy-Társaság
Méltóságodat tagjai sorába választotta.

Kegyeletes érzéssel fordul
tekintetünk ~~Mél~~ a mai napon Mél"
tóságod felé, ki a lefolyt szigad
~~irodalmunk~~ halha"
talan bajnokai körében ifjú lélekkel végig
~~ott~~ küzdötte
irodalmi és társadalmi életünk meg"
újhodásának nagy harczát, és a
hála és lelkesedés érzelme járja át
kebleinket, midőn arcza kiváló

-1-

609 pz
1901.

érdemeket vesszük számba, melyeket Méltóságod ~~több~~ hosszú élete folyamán nemcsak az körében, hanem akadémiánk körében is szerzett.

Tisztelt Társunk! Méltóságodban nemcsak a Kisfaludy-Társaság, hanem a M. Tud. Akadémia is vezetőjét tiszteli, a ki épen azért mi sem hiányozhatunk ott, a hol Méltóságod nevét és érdemeit ünnepli.

A M. Tud. Akadémia tagjai nevében fogadja Méltóságod ez (emlékezetes) nap alkalmából legőszintébb szerencsekívánatainkat a arra forró kívánságunkat (kifejezést), hogy a Gondviselés, mely hosszú életet (mindnyájunk örömére) adott, még számos évekre áldja meg Méltóságodat testi és szellemi erőnek épségében!

± a hivem ~~áldása~~ betöltött ~~kötelességteljesítés~~ megnyugtató érzetével jutalmazza,

Kiváló tiszteletünk nyilvánításával vagyunk

Budapesten, 1901. december 18.

főtisztelő

elnök.

610 - R

1901

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

/ Legyen-nek

Polyai Sámosnak, a magas tudo„
mányosság egyik/ diszének unokája s
Polyai Dénes gyulafehérvári törvényszéki
irodaigazgató leánya, Malvin hátszegi
postai gyakornok, levelén a postai
visszálatost, folyamodást nyújtott be
Nagyméltóságodhoz, hogy a nagykin-na„
davasi postamesteri állásra kineves„
tessék.

Engedje meg Nagymgod, hogy
kérelmét szives figyelmébe ajánlhassam
s alkalmat szolgáltathassak arra, hogy
~~midőn alólirt Erdélyrészi hölgy~~
~~unokája~~ ~~hasznos~~ az kész„
nemzedék a dicsőemlékü tudós iránt
az unokában róhassa le hálajár.

Fogadja
1901. dec. 16.

elüsk.

Érk. 1901. decz. 17.

Az oláh- nyelvü népiskolákban használandó magyar nyelvtanitási könyv birálói ügyében.

612 tk. 1901.

Kiadatik a k. Tud. Akadémia I. osztályának.

Budapest, 1901. decz. 17.

Szily
főtitkár

84326 szám.

N A G Y M É L T Ó S Á G U Elnök Ur!

A magyar tudományos akadémi főtitkárának f.é. nov. hó 22-én 565 sz.a. kelt jelentésére van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettelj esen értesiteni, hogy az oláh nyelvü népiskolákban használandó magyar nyelvtanitási könyvre és a hozzávaló vezérkönyvre hirdetett pályázat alkalmából beérkezett munkálatoknak megbirálása czéljából a magam részéről Boga Károly dévai és Margitai József csáktornyai áll. tanitóképző intézeti igazgatókat küldöttem ki a biráló bizottságba, a miről a nevezetteket egyidejüleg értesitettem.

Fogadja N a g y m é l t ó s á g o d kiváló tiszteleten öszinte nyilvánitását.

Budapest, 1901 évi deczember hó 7-én

A minister helyett:

államtitkár.

Nagyméltóságú

báró E Ö T V Ö S L O R Á N D úrnak,

a magy. tudományos akadémia elnökének

SzK

1901

a) Tekintetes Boga Károly
áll. tanítóképző-intézeti igazgató úrnak
Déva

b) Tekintetes Margitai József
áll. tanítóképző-intézeti igazgató úrnak
Csáktornya

Tekintetes Igazgató Úr!

A Nagyméltóságú Vallás- és Közokt. Minister Úr f. évi decemberi 7-én 84326. sz. a. kelt rendelete értelmében szerencsém van a M. Tud. Akadémia Román-Petre-pályázatára F— oláh nyelvű népiskolák-ban használandó magyar nyelvtanítási könyv és hozzávaló vezérkönyv — oly kérelemmel átküldeni, hogy az ide mellékelt miniszteri utasítás értelmében arokat megírhassa és jelentését leg-később 1902. január hó 20-ikáig a M. Tud. Akadémia főtit. hivatalához beküldeni méltóztassék.

A pályázat föltételeit az Akad. Értesítő ide mellékelt füzete tartalmazza.

Kiv. tiszt.

Bp. 1901. dec. 20.

főtitkár

1/ F beérkezett pályaműveket
(: számszerint [redacted]. darab :)

2/ a pályaművekkel együtt

3/

E

Erk. 1901. decz. 17.

Zm.

Id. báró Wodiáner Albert
féle jutalomdíj. —

613. 8z.

1901.

Kiadattak Lakits Tendelnénak.

Jóváhagyom.

80373 sz.
1901.

Nagyméltóságú Báró, Elnök úr!

Kapcsolatban az id. báró Wodianer Albert-féle alapítványt érintő folyó évi 35802. sz. a. átiratommal az ezen ügyben pótlólag beérkezett jelentésekből van szerencsém Nagyméltóságodhoz tisztelettel átterjeszteni.

Fogadja Nagyméltóságod kiválló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapesten, 1901. december 9.
a miniszter megbízásából:

Barna
osztálytanácsos

Nagyméltóságú
Báró Eötvös Loránd úrnak
a magyar Tudományos Akadémia
Elnökének.

1176

Ürk. 1901. decz. 17.

6014. Sz.

1901.

5.

MAGYARORSZÁGI TANITÓK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA.

609. sz.

Méltóságos
Szily Kálmán, min. tan. rnak
a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárának.

Hivatkozva Méltóságod 601. sz. átiratára, tisztelettel értesítem Méltóságodat, hogy ab. Wodianer-alapitvány- odaitélésére hivatott bizottságba a Magyarországi Tanitók Országos Bizottsága, a maga részéről Lakits Vendel, főv. igazgató-tanitót (VI. Eötvös-u. 23a) és Trajtler Károly, főv. igazgató-tanitót (II. Margit-körúti iskola) választotta be.

Mély tisztelettel

Budapest 1901. december hó 12-én

Méltóságod

Kész Jolgája
Hajdu Mihály
az Orsz. Biz. titkára

A Magyar Tud. Akadémia
nagyérdemű főtitkári
hivatalának

Budapest.

Mult évi 617. szám alatt kelt becses soraira válaszol va, szerencsém van a nagyérdemű főtitkári hivatal és általa Szily Alpár úr ő felsőt értesíteni, hogy a véleményező bizottságok a magyar könyvszemle megjelentetésével folyamodó kérelmét a német nyelvű ismertetés magyarra fordításától gondoskodván, az évenkint 40 korona megszabott honoráriumnak e bekezdésre eső részét egyenlő arányban fogja a szerkesztő és a fordító úr közt megosztani.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1902 január 23.

A MAGYAR KÖNYVSZEMLE SZERKESZTŐSÉGE
BUDAPEST
M. NEMZETI MUZEUM.

Gyí. 1901 decz. 18.

617. sz.
1901.

Szives válasz reményében és esetleges kérés végett áttételik az I. osztály határozatából

Budapest, 1901. decz. 18.

Szily Alpár
főtitkár.

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia I. osztálya 1901. deczember 2-án tartott zárt ülése jegyzőkönyvéből.

88. Olvastatik az Irodalomtörténeti Bizottság átirata Sitte Alfrédnak német érdekkörése ügyében, melyet a Bizottság Négyesy Lászlónak könyvtári jegyzékéről írt s egyszersmind magát a könyvjegyzéket is oda mellékli. A Bizottság azt javasolja, hogy az osztály tegye át az érdekkörét mellékletével együtt a „Könyvszemle" szerkesztőségének evvel egyidejű közlés végett.

A Bizottság javaslata elfogadtatik s az értesítés a főtitkár útján átteendő a „Könyvszemle" szerkesztőségének.

Gyulai Pál
osztálytitkár.

Herrn Alfred Sitte
Wien.

Érk. 1901. aug. 31.

403.

Kiadatik az I.-sö osztálynak.

Budapest, 1901. aug. 31.

Szily
főigazgató

Átteszi az Irodalomtörténeti Bizottsághoz.

Az I-ső osztály 1901 okt. 12-iki ülésében

Gyulai Pál
osztálytitkár

30. VIII 901

An die Koenigl.

ungarische Akademie der
Wissenschaften !

Der Gefertigte erlaubt sich eine

kl. Arbeit in Vorlage zu bringen und

bittet um gütige Veranlassung

ehestalbige !

Hochachtend

ergebenst Tichter

Wien IX/1 Harmoniag. 3

Érk. 1901. aug. 18.

A Kúria a kereskedelmi bíróságról
1901. nov. hó 27-én tartott ülésé-
ből a Magyar Kereskedelmi
Szerkezetről szóló törvény rendeli-
által kitűzött határidő
meghosszabbítása
tárgyában

Budapest 1901. nov. 29.

Schlauch
kir. tan. elnök

Tekintetes Lakits Vendel

igazgató tanító úrnak

Budapest

VI. Eötvös-utca 4.

Tisztelt Igazgató Úr!

Az Elnök úr ő Exciája megbízásából értesítem van T. Igazgató úrhoz áttenni a Kir. tanfelügyelőnek a br. Wodianer-jutalomra vonatkozó ajánlatait, kijelöléseit, valamint a javalzi minősítményi táblázatot, azzal a kéréssel, hogy az e célból alakított bizottság előadói tisztét elfogadni s az egybegyűlt anyag alapján az új minősítési táblázatot legkésőbb 1902. évi március hó 1-jéig elkészíteni méltóztassék.

Az Akadémia kiváló súlyt helyez arra, hogy a bírálói jelentés alapjául szolgáló minősítés kartársi körből száz-marjék s a kitüntetés értékét és a körülmény is fokozza.

Még csak arra kérem igen tisztelt Igazgató urat, hogy jelentését február 1902. január-ára a tanfelügyelőktől begyült alta-csomókkal együtt a M. Tud. Akadémia főtitkári hivatalához beküldeni méltóz-tassék.

Fogadja stb.

Budapest, 1901. dec. 18.

főtitkára

619. sz.
1901.

Rek. 1901. dec. 18.

620 fr.

1901.

†

Kisteleki báró Lévay Henrikné a maga úgymint a nagyszámú rokonság nevében fájdalomtól megtört szivvel jelenti, hogy a legjobb férj és rokon

Méltóságos

kisteleki báró Lévay Henrik úr

a főrendiház tagja, a vaskorona-rend lovagja, az olasz kir. korona-rend középkeresztese, 1848/49-iki honvéd vadászhadnagy stb. stb.

folyó 1901. évi deczember hó 15-én, áldásos és sikerdús életének 76-ik, boldog házasságának 50-ik évében, rövid szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után jobblétre szenderült.

A megdicsőült drága halott hült tetemei folyó hó 20-án délelőtt 11½ órakor fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint a **táplányi kápolnában** ünnepélyesen beszenteltetni és az ugyanott levő családi sirboltba örök nyugalomra helyeztetni.

Az engesztelő szent miseáldozat az elhunyt lelki üdveért folyó hó 21-én délelőtt 11½ órakor a táplányi kápolnában és folyó hó 23-án délelőtt 10 órakor a kisbaráthi kegyurasági templomban fog az egek Urának bemutattatni.

Budapest, Táplány, 1901. évi deczember hó 16-án.

Áldás emlékére, béke drága hamvaira!

Entreprise des pompes funébres kigyó-utcza 5. Nyom. Buschmann F. Budapest

Az Első magyar általános biztositó társaság mély megilletődéssel jelenti

méltóságos

kisteleki Báró Lévay Henrik

urnak

a főrendiház tagjának stb. stb.

a társaság nyugalmazott vezérigazgatójának

a folyó hó 16-ra virradó éjen bekövetkezett halálát.

Az elhunyt már ifjan a magyar biztositási vállalkozás eszméjének megvalósitását választá élte czéljául s megnyervén a haza legjobbjainak érdeklődését és bizalmát, társaságunk megalapitásának kezdeményezője lőn. Mint vezérigazgató közel negyven esztendeig állt a társaság élén s ez idő alatt a kezdeményezés érdemét teljes siker koronázta meg.

A társaság, melynek multja az elhunyt életének sikerdús munkás korszakával sokszorosan egybeforrt, leteszi koporsójára a hála és kegyelet koszorúját.

Béke poraira!

Budapesten, 1901. deczember 16.

620 f.

1901

Méltóságos

Özv. Kisfaludi Bán Lévay Henrikné

asszonynak,

Táplány

Méltóságos Bárónő!

Mély megilletődéssel vettem a gyászlapot, mely ~~Lédua~~ férjének, ~~br. Lóna~~ váratlanul bekövetkezett elhunytás tudatja.

A megboldogult nemcsak hazánk közgazdaságtörténetébe írta be nevét ~~fényes betűkkel~~, hanem Akadémiánk iránt tanúsított meleg érdeklődésével és áldozatkészségével a magyar tudományosságot is hálára kötelezte.

A bőkezűségének köszönhető Lévay-alapítványnyal, melynek kamatai tudományos művek jutalmazásán évről-évről kitűzetnek, megörökítette nevét e tudományos intézet történetében.

Fogadja Méltóságos Bárónő

(az ügyészet alkalmából, az M. Tud. Akadémia)

kegyeletes [redacted] részvétének,

őszinte megnyilatkozását.

kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. dec. 18.

Illés.

Erk. 1901. decr. 19

621.87

1901

c)

A III. osztály és bizottsága költségvetése 1902-re.

I. Az osztály munkálataira:

1. Math. és Term. Értesítőre és külső munkák segélyezésére	9000 kor.
2. Emlékbeszédekre és apró kiadásokra	400 „
3. Bolyai János munkájának nevelési járulékra (2000 K.) I. részlet	400 „
4. Nemzetközi math. és term.-tud. bibliographia czéljaira	1000 „
5. A „Tentamen" II. kötetének kiadására ~~III.~~ II. részlet	6600 „
6. A Nagy Szótár segélye	400 „
7. Math. és Phys. Társulat segélyezésére	1000 „
8. Orvosi Hetilap segélye	1200 „
9. Múlt évi maradék	15960.53 ~~16456.53~~ 35969.53

II. Math. és Természettud. Bizottság.

1. A chemia körébe eső tudományos munkálatok segélyezésére	5000 kor.
2. Math. és Phys. Társulat segélye	1000 „
3. Természetrajzi füzetek segélye	2000 „
4. Jutalmak	500 „
5. Nyomdai költségek	700 „
6. Előadói tiszteletdíja	800 „
7. Múlt évi maradék	5913 „ 89 ~~5700~~ 15913 kor. 89 ~~Schluss~~ 51874.42

Ek. 1901 dec. 19.

623. 12.

1901

5.

Kürt vitéz.

a M. T. Akadémia III. osztályának 1901. évi decemberhó 16.-án tartott zárt ülésén felvett jegyzőkönyvből.

3. Osztálytitkár jelenti, hogy az év végéig teendő fizetések teljesítésével az osztály rendelkezésére álló összegből 16000 frtnyi tőke fennmaradni. Ez azonban csak természetes következménye annak, hogy az osztály 1900. évi munkatervébe csupa új munkás vett föl, melyek — mint Bolyai Tentamen II., folyóirat munkái — csak a jövő évben készülnek el és nyomdatőke-számlák elszámolás alá. Terheli továbbá még e maradékot a Stark „Cinnamomum-genus magánrajzára megszavazott segélyösszeg, valamint az „Erdészeti 1901. évfolyamának két utolsó, még el nem számolt, ívnyi csak decemberhó 31.-én megjelenő füzete.

Az osztály e jelentést elfogadja és ennek alapján az év végén kimutatott maradék teljes fenntartását véli.

V. m. f.

A másolat hiteléül:

Kürt
osztálytitkár.

625

1901

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA.

183. ft.
901

A M. T. Akadémia
T. Főtitkári hivatalának

Ezennel elismerem, hogy br Jósika Miklósnak 625. számú
áltirat kíséretében leküldött 164 levelét és 4 db váltót a Kézirattár
ban leendő megőrzés végett átvettem
Tisztelettel

Budapest, 1901. December 20.

Hellebrand Árpád
a könyvtárnok

625. Jötiik. hivatal

Az 1901. máj. 20-án összes ülés

119. sz. határozatával átteszi mejörés

végén br. Jósika Miklós 168 lb.

levelét —

a Könyvtári hivatalhoz

Érk. 1901. decz. 20.

A II. osztály

Költség-előirányzatba

1902 évre.

626. sz.

1901.

Folytatólag az I. osztály után!

a)

és birtokában

A II. osztály költség-előirányzata 1902-re

Az osztály munkaterve

1. Előkészítés- emlékbeszédek és kiadásra 5000 korona.
2. Az Athenaeum kiadására . . . 5000 " "
3. A Tud. Akad. segélye . . . 800 " "
4. A Magyar Pedagogia segélye . . . 400 " "
5. A Nagy Sándor segélye . . . 400 " "
6. A Corpus Nummorum kiadására .. 2000 " "
7. Az Archeol. Bizottság segélye . . 1400 " "
8. Gaal Jenő: Fr. Széchenyi nemzet-gazdasági és társadalom politikája című munka kiadására az I részlettel együtt .. 4000 " "
9. Gallaji Aladár „Művelődéstörténetünk és az Nyelvtörténeti Sróták" című munka kiadására . . . 4819 K. 29 f.
10. Multévi maradék 1039 48 —

Összesen 23858. 77

Fedezet:

Az Akadémia rendes dotatiója 20000 korona
Gaál Jenő műve felszerelési 2000 " "
Multévi maradék 4819 " " 29 f.

22819 korona 29 f.

d)

IV. Honvédgazdasági Beszámoló.

~~Kimutatás~~

~~a honvédgazdasági hivatalnak 1901. évi bevételi és kiadási~~

~~tőkepénztárából.~~

~~3. Tartalékalap az 1902-diki költségvetés~~

~~egyensúlyozására átutalandó meg:~~

1.	honvédségi lőszer készlete	4400 kor.
2.	Megyei raktárakból	480 "
3.	Magyar királyi honvédségtől	2260 "
4.	Rendkívüli javára	1000
5	Előadói díj	170 "
6.	~~Egyéb~~ Apróbb kiadásokra	60 "
	~~összesen~~	~~8100~~ "
	~~1901. évi~~	~~tényleges~~
		9006 "

~~A 3. tétel alatt 720 kor. mint 1901. évi tőke~~

~~K. m. f.~~

~~Kovács Béla~~

~~előadó.~~

4400
480
860
1000
170
60
6970
2260
9230

9

III. Archaeologiai Bizottság.

~~Az Arch. Bizottság költség javaslata~~

	~~1902-re~~	~~1901-re vala~~
1. Az Arch. Értesítőre	7700 —	7600 —
2. Műemlékek és Arch. közlemények	„ 2100 —	2200 —
3. Irodalmi és Ügyviteli Tiszteletdíj	1200 —	1200 —
4. A Képes Ducatus Krónikája	„ 240 —	240 —
5. A Kassai dóm monographiája	„ 760 —	760 —
6. Múlt évi számadásokra	1556.51	
	~~12 511 K 11~~ 13,556.51	12000 —

~~Budapest 1901. nov 30~~

~~Hampel József~~

~~titk. elnök~~

~~Ybl~~

b)

II. Történelmi Bizottság.

~~Kiint czikk~~

~~a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága 1901. novemberi 30-án tartott ülésének jegyzőkönyvéből.~~

~~14. A Történelmi Bizottság költségvetése az 1902. évre, a 22.000 K. rendes évi dotatio kereten belül a következőkép állapittatott meg:~~

1. Kolosvári-Óvári. Corpus statutorum V. köt. ..... 2500 K.
2. Thallóczy-Hodinka. A horvát végbelyek Oklevéltára I. köt. . 2500 "
3. Karácsonyi. Magyar nemzetségek III. köt. ..... 3000 "
4. Könyöki. Magyarországi várak. ..... 3000 "
5. Vetéssy-féle levelek kiadása ..... 2500 "
6. Szádeczky. Apor Péter kiadatlan munkái. ..... 2500 "
7. A Történelmi Tár kiadására ..... 2400 "
8. A Történelmi Életrajzok segélye ..... 1000 "
9. A Gazdaságtört. Szemle segélye ..... 1000 "
10. Másolásokra ..... 600 "
11. Előadó tiszteletdija ..... 800 "
12. Bizottsági kisebb kiadásokra ..... 200 "
13. Mult évi munkálatokra ..... 9455 19.

Összesen 31.455 " 19

~~E költségvetés és munkaprogram új tételeket nem foglal magában és azért azoknak külön indokolása fölöslegesnek.~~

K. m. f.

Jegyzőkönyvvezető: Bánóczi
titk. előadó

A M. Tud. Akadémia ~~VeK.~~ Történelmi Bizottsága hivatalának a II. osztály ügyében.

ad 626

902.

Tekintetes Akadémia!

Alulirottak az 1901. november 20-án (Rari nélkül) tartott ülésében a nemzetgazdasági bizottság szakosztályainak felállításáról és jövő évi munkálatairól a következő jelentést teszik:

I. Szakosztályok felállítása.

A nemzetgazdasági bizottság arról, hogy milyen különleges szakosztályokra legyen szüksége a tárgyalandó kérdések megválasztásához, legelőször is a következő kérdésekben határozott:

4400	kor.	a közgazdasági élemek ösmertetése
480	"	mezőgazdasági "
2040	"	a mezőgazdasági kérdések "
600	"	előadói díj
40	"	vegyesek.

A III. tételből (megmaradott összeg 1760 kor.) 720 korona megtakarítási maradványból, melyek a jövő évben összegbe vonni.

II. 1902. évi munkaterv.

1902-ben a bizottság az előtte beterjesztett vállalatok felülvizsgálása az előtte álló kérdések megoldása végett a mezőgazdasági kérdésekben megfogja tenni a következő két munkát:

1) Lánczi, kereskedelmi politika történetét

2) Acsády, a pótlásról történetét.

Ezek munka tárgyában kiküldött 40 ívet tesz.

Apponyi gróf elnök alatt van Győry Endre főtitkár, Malthus munkája a népességről; e munka elvi részletében 1902-ben megfogja tenni; de a költségek felszerelésről csak az 1903 évi költségvetés tárgyalása fog a bizottság nyilatkozni.

Budapest 1901 december 5.

Ferenczy

a nemzetgazd. bizottság elnöke

Ctr. 1901. decz. 21.

627 82.

1901.

DANSK FORFATTERFORENING.

Secretairen.

Kjøbenhavn B., d. 19/12 *1901.*
Reventlowsgade 22.

Hochverehrter u. lieber Herr Generalsecretär!

Herzlichen Dank für Ihren lieben Brief. Er hat mich tief erfreut als ein neues Zeichen Ihrer Liebe u. Güte, u. dazu gleichzeitig durch den Ausspruch des Herrn v. Berzeviczy sehr betrübt, weil ich auch darin eine Erklärung wegen des Misslingens des Ausstellungs Project fand. Ich werde doch wie bisher die Interessen Ungarns auf jede Art hier im Norden vertreten, u. wenn mein Buch über Ungarn, woran ich seit Jahren arbeite, endlich vorliegt, hoffentlich auch in deutscher Sprache, wird man vielleicht finden, das es unter den Ausländern Keinen giebt, dessen Herz wärmer für das Land der Magyaren klopft als der Sohn des kleinen Dänemark, u. auch ehrlicher sich bestrebt hat die Verhältnisse ruhig aufzufassen u. darzustellen.

Eine Liste meiner Arbeiten über Ungarn habe ich schon im Jahre 1899 eingeschickt, die steht in der Akademiai Értesítö für dieses Jahr (Pag 645), seit der Zeit habe ich ausser einige kleine Aufsätze u. Uebersetzungen die Liste der ungarischen Abtheilung des Nobel-Bibliothek in Stockholm verfasst, die Uebersicht über die ungarische Literatur (Ungarn) – ein Exemplar davon wurde der Academie eingeschickt (vide Értesítö 1901 p. 144) –

ü. der nächstens erscheinende Uebersetzung v. „Egyéb uduvhaz",
wovon ich gleichzeitig der Ehre habe ein Exemplar einzusenden.
Im Januar werde ich Vorträge halten hier ü. in Lund
(schwedische Universitätsstadt in Schonen) ethnographischer ü. sprach-
licher Inhalt. In das kommende Jahr hoffe ich das erste Band
von „Das Buch über Ungern" zu vollenden ü. die Ehre haben
es der Academie vorzulegen.

Die in Buchform erschienenen dän. Uebersetzungen aus
dem Ungarischen, welche sich nicht in der Academie vorfin-
den, werde ich nach gütiger Mittheilung sofort einsenden.

Indem ich nochmals meinen aufrichtigen Dank ausspre-
che, bitte ich Sie ü. Ihre Familie meine herzliche Grüsse
zu empfangen ü. wünsche ein alle recht fröhliche Feiertage.

Ihr treu ergebener

Schiemacher.

628.82.

1901.

Erk. 1901. dec. 23.

628. 82.

1901.

C. K.
ČESKA UNIVERSITA
KARLO-FERDINANDOVA
V PRAZE.

Prag am 20. December
1901.

Z. 623.

An das löbliche Praesidium
der Ungarischen Akademie der
Wissenschaften
in
Budapest.

Durch die Direction des historischen Seminars der k. k. böhmischen Universität ist das gefertigte Document empfohlen worden, dass die löbliche Ungarische Akademie der Bibliothek das genannten Instituts die in munificentia der Reihe einer Collection ihrer historischen Editionen geschenkt hat.
Das gefertigte Document unterstützt es für seine Pflicht, der Akademie für diese wertvolle Geschenk im Namen der Bibliothek den verbindlichsten Dank auszusprechen und bittet das löbliche Praesidium, dasselbe entgegennehmen und der Akademie übermitteln zu wollen, mit der gleichzeitigen Bitte, die löbliche Ungarische Akademie möge das gegenwärtig bekundete Wohlwollen der k. k. böhmischen philosophischen Fakultät auch fernerhin bewahren und ihre historischen Publicationen auch in der Zukunft ihrem historischen Seminar zukommen lassen.
Mit Document der philosophischen Fakultät der k. k. böhmischen Karl-Ferdinands Universität

Prof. Dr. Josef Zubatý
d. Z. Decan.

Ü.K. 1901. decz. 23.

A Magy. Tud. Akadémia
Nagytekintetü Igazgató
Tanácsához

Budapesten

629 ex.
1901.
legalázatosabb esedezése

Mészáros Péterné akad.
„Isztvisló" özvegyének
(: VIII. kőfaragó utcza 10 sz.
I em. 20. :)

melyben eddig élvezett 325 forint nyugdíjának 400 forintra
emelésével könyörög.

176

Nagytekintetü Igazgató Tanács!

Kegyelmes Uraim!

A legmélyebb alázattal alólirott, szegény elbetegedett özvegy, kórággyam szélérül siró hangon intézem alábbi alázatos könyörgésemet a Nagytekintetü Igazgató Tanácshoz, remegő szivvel várvaa kegyes elhatározását, melytől jövendő életsorsom s hátralevő napjaim vannak függővé téve.

A Nagytekintetü Igazgató Tanács 1899 december 10-én tartott ülésében kegyes volt kegydíjamat, mely azelőtt 300 frt volt, 325 frtban megállapitani.

Tekintettel azonban a fővárosban uralkodó s évről-évre fokozodó nagy drágaságra, mely az inseget szenvedőkre kétszeres súlyal nehezedik, tekintettel elnyomorodott s a kor súlya alatt mindinkább hanyatló egészségi állapotomra, mely már semmi reménységgel sem biztat, tekintettel végül arra, hogy súlyos betegségemet mostani

nyugdíjamnak megélhetésre sem elegendő csekély összegéből orvosoltatni teljességgel képtelen vagyok: megtört testtel és lélekkel alázatosan esedezem a Nagytekintetű Igazgató Tanács kegyes színe előtt, méltóztassék nyugdíjamat 400 forint (:800 koronára:) fölemelni, mint hogy ez a legisleglkisebb összeg, melylyel megélhetésem úgy a hogy lehetővé volna téve.

Nagytekintetű Igazgató Tanács!
Mint egy Istenben boldogult hűséges akadémiai tisztviselőnek, ki utolsó lehelletéig becsülettel szolgálta a M. Tud. Akadémiát, szegény szerencsétlen özvegye könyörgök a legmélyebb alázattal, kegyeskedjék irántam irgalommal lenni, s kérésem teljesítésével életem utolsó napjainak nyugvóján némileg enyhíteni. A 75 forint, melynek megadását ért esedezem, a M. Tud. Akadémiára nézve csekélyke összeg, rám nézve igazi megváltás lenne. Ellenkező esetben gyógykezelés hiányában el kellene pusztulnom... Sehol semmi segítség nincsen számomra...

Mély hódolattal örökelőle

A Nagytekintetű Igazgató Tanácsnak
Nekem Kegyelmes Urainknak

Budapest, 1901 decemberben 20.

legalázatosabb szolgálója
özv. Mészáros Péterné.

630. N.

1901.

12

Ajándékkönyvek.

1. Rombauer R. Emiltől: Universities and Their Sons. 5 köt.

2.) B. Hardánzi Bélától: A m. kir. Konkoly-alapítványú asztrophysikai Observatorium közlöl kiadványa.

3.) V. Walter Gyulától: Szent beszéd. Esztergom 1901. nov. 3.

4.) Terkán Lajostól: A refractio és az elhinctio elmélete.

5.) Berecki Bélától: A legeltetés és szarvasgarmadáskodás kérdése.

6.) Kovács Lajostól: Szemere Miklós és a magyar ifjúság.

Átvettem
Hellebrandt

2 1

1

[redacted]virat.

[redacted]szám: 55

Vezeték száma: 213

TÁVIRAT.

nagysagos szily kalman
akademiai titkar urnak
budapest akademiai palota

A kézbesítőnek kiadatott:

A kézbesítő osztály bélyegzőjének lenyomata:

DEC 25 12

Felvette: Scholz

vezetéken	hó és nap	óra, percz	napszaka
	25	12	

Távirdahivatal: BUDAPEST—KÖZPONT.

Hivatalos megjegyzések:

Továbbitotta:

vezetéken	hó és nap	óra, percz	napszaka

Feladó hivatal	pénztári szám	osztály	szó	jegy	díjszó	hó és nap	óra	percz	napszaka
budapest fr miskolcz 1.+2182 16 25 12 m =									

= berecz karoly meghalt temetik 26 an delutan .+

1901. I. megr. 150 rizsma, II. 150 r., III. 150 r. = 6000 tömb à 100 lap, 1 ívén 4 db., b) 42/32 pap. — Pesti könyvnyomda-részvény-tár-nyomda.

(D) = Sürgős.
(RP) = Válasz fizetve.
(RPD) = Sürgős válasz fizetve.
(RPRXP) = Fizetett válasz fizetett küldönczczel kézbesítve.
(XP) = Küldöncz fizetve.
(XPT) = Küldöncz fizetve táviratban.
(XPP) = Küldöncz fizetve postán.
(PC) = Vételjelentés fizetve táviratban.
(PCP) = Vételjelentés fizetve postán.
(TC) = Összeegyeztetett távirat.
(PR) = Postán ajánlva.
(TM) = Több czímű.
(FS) = Utánküldendő.
(RO) = Nyitva kézbesítendő.
(MP) = Saját kezéhez.
(TR) = Telégraphe restant.
(PG) = Poste restante.
(PGR) = Poste restante ajánlva.

1 2

A 631 12.

1905.

Mélyen tisztelt Nagyvégor Úr!

Bocsánatát kérem, hogy soraimmal
bátor vagyok felkeresni, de egy
szerencsétlen minden nélkül ma-
radt árva család érdekében teszem, a
kiknek még annyiok sincs, hogy aty-
jokat temetői kőszegén felemék.

Berecz Károly nyug. académiai
tisztviselő hosszas tüdő betegség után
e hó 24-én elhúnyt, három kiskorú
gyermeket, s egy beteges nőt, ki fájdalom!
nem törvényes neje, de éjjel nappal ön-

feléldorian hüséggel apolta. Tudom, hogy
az emberek nideg tirvénye elitéli az
ilyen szerencsétlenetet, de én tinek éreti
nincsen vér, nem feketen, s a mit tudok
mindent megtettek az érdekében, hogy el
ne pusztuljanak. Ezeknek arát Nagyságod-
nak, hogy a temetési költségek maly 118 forint
s a mit Gebauer temetkezési ügylet nyugtáját
fogok igazolni megküldeni mélóztassék. Sz-
ékesen esetnek a szerencsétlen gyermekének-
bármely esetben éri legyőjt kiadásait, ezek
jobban megérdemelnék, mint az elhunyt tirnek
nagy-ti összeférhetetlen temetése mint több mint
10 év óta külön élt tőle.

Még egyszer Nagyságod bocsánatát
kérve, a szerencsétlenekkel szemben tapintatát

ajánlva

mély tisztelettel maradtam

Darvas Sándorné

VIII. Kálvin Polgári-utca 37 sz

Ék. 1901. decz. 27.

631. sz.

1901.

Méltóságos Seidl Kálmán

m. t. academiai titkár Asznak

Budapest

Academiai palota

Darvas Sándorné szül. Csesznok Erzsébet, mint unokahuga és az elhunytnak három kiskoru gyermeke, valamint az összes rokonság nevében is, mélyen szomorodott szivvel tudatják szeretett édes atyjok, nagybátya és jó rokon

BERECZ KÁROLY

NY. AKADÉMIAI TISZTVISELŐNEK

f. hó 22-én délelőtt 11 órakor végelgyengülés következtében életének 81-ik évében történt csendes elhunytát.

A megboldogúlt földi maradványai f. hó 26-án d. u. 3 órakor fognak az ev. ref. egyház szertartásai szerint Palóczy-utcza 37. sz. gyászházból az avasi sírkertbe örök nyugalomra tétetni.

Miskolcz, 1901. deczember hó 24.

Áldás emlékének!

Gebauer „KEGYELET“ temetkezési vállalata

Érk. 1901. decz. 27

632. sz.

1901.

Kiadatik a K. T. Akadémia
III. osztályának.
Budapest, 1901. decz. 27.

Szily
főtitkár

Ueber den Kress'schen Drachenflieger.

Obwohl die Versuche mit dem Drachenflieger des Herrn Wilhelm Kress nicht besonders dazu animiren, dieselben mit Aufopferung erheblicher Geldopfer neu aufzunehmen, so besteht doch im Wiener Flugtechnischen Verein eine Strömung, welche diese Absicht zu begünstigen geneigt scheint.

Es dürfte somit angezeigt sein, zu untersuchen, ob es wirklich nützlich sein würde, ein solches kostspieliges Unternehmen abermals zu fördern, oder andererseits festzustellen, dass es Gründe gibt, die dasselbe geradezu untersagen und die Fortsetzung dieser Versuche als eine That erscheinen lassen würde, die vom technischen Standpunkte gar nicht zu rechtfertigen wäre.

Die folgenden Darstellungen sollen den Beweis erstellen, dass die Fortsetzung dieser Versuche sich nicht empfiehlt.

Das Kress'sche Unternehmen basirte auf einem von einer Reihe ersten technischen und wissenschaftlichen Capacitäten unterfertigten Circulare, betitelt „Flugtechnische Uebersicht und Begutachtung der Kress'schen Flugexperimente", welches im März 1898 in Versendung gebracht wurde, zu Beiträgen für den Bau eines grossen Drachenfliegers aufforderte und in dem Ausspruche gipfelte, dass die Unterfertiger des Circulares die Kress'sche Flugart als diejenige bezeichnen, welche man bei dem gegenwärtigen Stande der Flugtechnik als die beste und zweckmässigste zu verfolgen hat.

Die Geldmittel flossen in solchem Maasse zu, dass schon nach kurzer Zeit mit dem Bau begonnen werden konnte und auch die Vollendung desselben endlich erzielt wurde.

Das Circular enthielt aber keine Rechnung, durch welche die technische Ausführbarkeit des geplanten Objectes dargethan worden wäre, aber man konnte wohl annehmen, dass den Unterzeichnern des Circulares dieser mathematsiche Nachweis sicher vorgelegen habe, denn nur eine solche Rechnung konnte wohl die Zustimmung der Unterfertiger ermöglichen.

Es war sehr schade, dass man diese Rechnung nicht gleichzeitig mit dem Circulare in die Oeffentlichkeit brachte, denn die Kritik derselben würde schon damals, bevor man Geld ausgegeben hatte, klar dargethan haben, dass das durch diese Rechnung gefundene Resultat der Wahrheit nicht entspricht und wahrscheinlich hätte man dann den Bau des Drachenfliegers unterlassen.

Herr Wilhelm Kress hat in einem am 7. Juni 1898 im Wiener Ingenieur-Verein abgehaltenen Vortrag zwar eine solche Rechnung geliefert, aber dieselbe stützte sich auf die Lilienthal'schen Formeln, deren vollständige Unanwendbarkeit für die Praxis von A. v. Obermayer längst nachgewiesen war. (Siehe Zeitschrift für Luftschifffahrt 1896, Seite 120 und Sitzungs-Bericht der Wiener Akademie, Bd. CIV, Abth. 2a, October 1895, Seite 960.)

Erst im 12. Heft der Zeitschrift für Luftschifffahrt, Jahrgang 1900, Seite 275, erschien eine Berechnung des Kress'schen Drachenfliegers, welche man als diejenige zu betrachten berechtigt ist, auf welcher hin die Meinung der Circularunterfertiger festen Fuss fasste.

Der Gedankengang dieser Rechnung ist folgender:

Wird eine Tragfläche von 200 kg. Gewicht und 27 m² Fläche in horizontaler Richtung mit der Geschwindigkeit von 20 secm. angetrieben, so dass eine Gleitung über die stützende Unterlage stattfindet, so fällt sie nur mehr mit der Geschwindigkeit von 2.60 secm, während, wenn sie senkrecht fallen würde, die constante Fallgeschwindigkeit derselben 8.165 secm betragen wird.

Hiraus berechnet sich die effective Schwerwirkung dieser Fläche nur mehr, statt wie beim senkrechten Fall, mit 200 kg., mit 20.2 kg.

Gibt man nun der Fläche einen Elevationswinkel von 0° 57′ 52″ nach aufwärts, so braucht man zur Fortbewegung derselben in horizontaler Richtung mit 20 secm. nur mehr eine secundliche Arbeit von **0.3** Pferden (theoretisch).

Da der Kress'sche Drachenflieger, wie er ursprünglich geplant wurde, eine Gesammtfläche von 80 m² besitzt und 600 kg. wiegt, ferner für das Gestelle und Tragflächenstangen etc. noch ein Stirnwiderstand von 1.5 m² zuzurechnen ist, so stellt sich das gesammte Erfordernis an Antriebsarbeit für den vollendeten Drachenflieger, wenn er mit 20 secm. zu fliegen hat, bei 50% Nutzeffekt der Maschine mit **18.1** Pferden effectiv heraus.

Der Hauptirrthum in dieser Rechnung, demzufolge das Resultat so sehr mit der Wahrheit in Widerspruch steht, besteht darin, dass der Ersteller voraussetzte, dass der Drachenflieger, sobald er vom anfänglichen schrägen Flug in den Horizontalflug übergeht, auch dann noch eine Entlastung fände, während doch augenscheinlich beim Horizontalflug ein Druck auf die untere Luft nicht mehr erfolgt und somit die beim Schrägflug eingetretene Entlastung nicht mehr vorhanden ist, somit das Arbeitserfordernis nicht blos für ein Gewicht von $20 \times 3 = 60$, sondern von 600 kg. zu rechnen ist, und dazu ist ein theoretischer Arbeitsbetrag von 42 PS und nicht von circa 18 PS effectiv erforderlich.

Wien, Weihnachten 1901.

Ferner berechnet der Ersteller der Rechnung das Arbeits-Erfordernis im Momente des Auffluges bei 6.5 secm. Fluggeschwindigkeit des Drachens und einen Elevationswinkel der Drachenflächen von rund 27 Grad mit 7·4 PS, wobei aber die effective Schwerwirkung der ganzen Construction mit $3 \times 51.4 = 154.2$ kg., also rund nur mit dem 4. Theil des wirklichen Gesammtgewichtes (600 kg.) angenommen wird.

Die Rechnung wurde auf Grund der vielfach erprobten Lössl'schen Formeln, an deren Richtigkeit keinerlei Zweifel aufkommen kann, erstellt und doch muss das Resultat darum unzutreffend sein, weil der Verfasser der Rechnung übersehen hat, dass das Luftschiff im Momente der Abfahrt ja einen vertikalen Druck von unten erhalten muss, der jedenfallst grösser, keinesfalls aber kleiner sein kann als das Gesammtgewicht des Apparates, da doch dieser zu heben ist. Auch ist zu bemerken, dass die Construction eine Veränderung der Drachenflächenneigung von 3° auf 27° gar nicht zulässt.

Das wirkliche Arbeitserfordernis beträgt richtiger nach Lössl (Ingenieur-Zeitung 1892, Nr. 19, Seite 100):

$$A = \sqrt{\frac{G^3 \sin\alpha \times 8}{F \cos^3\alpha}} = \sqrt{\frac{600^3 \sin 27^0 7' 40'' \times 8}{80 \times \cos^3 27^0 7' 20''}} = 50 \text{ PS (theor.)}$$

Da die hiezu nothwendige Geschwindigkeit 12 secm. (nach der Formel $v = \frac{A \operatorname{cotg} \alpha}{8}$) und die schädliche Stirnfläche 1.5 m², beträgt, so sind zur Ueberwindung 4 Pferdestärken zuzuschlagen, so dass die Gesammtarbeit mindestens 54 PS (theoretisch) beträgt während Kress nach dem ursprünglichen Projekt von seinen 20 effectiven PS an der Schraube nur 10 PS verfügbar hatte.

Man sieht also, dass das für den Flug des Kress'schen Drachenfliegers erforderliche Quantum an Antriebsarbeit um circa 3mal zu klein in der Rechnung gefunden wurde und es wird darum Jedermann verständlich sein, warum dieser Flieger sich niemals in die Luft zu erheben vermochte und dass daher die Ausführung eines solchen Objectes zur Lösung des Flugproblems einen nützlichen Beitrag nicht liefern konnte.

Und doch ist der Gedanke des Drachenfluges dann nicht zu verwerfen, wenn man statt des Horizontalfluges den Wellenflug ausführt, weil dann, wie schon Professor Miller-Hauenfels in allerzutreffendster Weise nachwies, zur Ausführung des Wellenfluges nur jenes motorische Arbeitsvermögen beizustellen ist, welches zur Ueberwindung des Flächen- und Stirnwiderstandes genügt, da nur während des Wellenfluges der Flieger das Tragvermögen der Luft niemals entbehrt und die Schwebearbeit nicht motorisch zu leisten ist.

Bei Annahme der Miller-Hauenfels'schen Flugart entfällt auch thatsächlich das grosse Krafterfordernis für den Antrieb, welches den Kress'schen Drachenflieger unausführbar macht, ganz, weil die Anfangsgeschwindigkeit nicht durch motorische Arbeit, sondern in der einfachsten Weise dadurch erzielt wird, dass man den Flieger frei in schräger Bahn fallen lässt. Die lebendige Kraft, welche hiedurch im Tiefpunkte der Welle vorhanden ist, und die Arbeit des Motors reichen zusammen aus, um den entstandenen Fallverlust immer zu ersetzen und somit den durchschnittlich horizontalen Flug zu erzielen.

Leider hat die flugtechnische Welt die so aufklärenden Schriften des Professors Miller-Hauenfels viel zu wenig beachtet und somit aus seinen Lehren bisher keinen Nutzen gezogen.

Ganz unbeachtet blieben sie aber doch nicht und insbesonders hat der verstorbene Professor Johann von Radinger seit Jahren in mündlichem Verkehr die Vortheile des Wellenfluges zustimmend anerkannt und in einem in der „Neuen Freien Presse" am 14. August 1898 erschienenen Artikel auch schriftlich vertreten.

Leider wurde aber dieser Artikel, weil es gerade so passte, als eine Befürwortung des Kress'schen Projektes aufgefasst, was er aber inhaltlich gar nicht war, denn Radinger hob in diesem Artikel die enormen Schwierigkeiten, welche der Ausführung des Kress'schen Drachenfluges entgegenstehen, sehr drastisch hervor und befürwortete die Ausführung der geplanten Versuche lediglich aus dem Grunde, weil durch die Abführung derselben vielleicht der Weg gefunden werden könnte, das Mittel zu finden, um ein aviatisches Objekt hoch in die Luft zu versetzen, denn dann, wenn dies einmal gelungen wäre, könnte fraglos der Dauerflug rings um die Erde, ohne Brennmaterial-Verbrauch, ausgeübt werden!

Diesen Kernpunkt der Radinger'schen Auffassung des Flugproblems hat man nicht erkannt und nicht dazu benützt, um die Construction des Drachenfliegers so abzuändern, dass der Flug desselben in sicherer Art zu bewerkstelligen war.

Vielleicht ist man jetzt, nach eingeheimsten Misserfolg, geneigter, den Ideen Miller-Hauenfels' und Radinger's mehr Aufmerksamkeit zuzuwenden!

August Platte.

Verlag von A. Platte, Wien. — Buchdruckerei Strauss, Wien VIII.

6333.

1901.

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Budapest, 1901 decemb. 5/.

Elismerjük ezennel, hogy mai napon intézetünk pénztárába

méltóságos Szily Kálmán úr

által

Egy 2240 k. 20 f., azaz: Kétezer kettőszáznegyven

korona 20 fillér

befizettetett és

a Magyar tudományos akadémia

számadása javára iratott.

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Nyomtatványminta 84

Franklin-Társulat nyomdája.

Copy

1901

634. IV.
1901.

A M. Földhitelintézet
pénzügyi osztályának

Szerencsém van értesíteni,
hogy az osztályok, bizottságok,
Karinczy-bizottság és Könyvtár
1901. évi maradékai részükre
fentartandók. A többi maradék
kok, igazgató-tanácsi határozat
értelmében, a különféle követe-
léseknél ezen számok alatt:

VI. 332.
V. 387.
VI. 326.

lévő tartozások törlesztésére for-
ditandók.

Budapest, 1901. dec. 31.

főtitkár.

672

1901

Jelentés

Winkler Henrikk, a M. T. Akadémia küldagjának segélyezés
végből benyújtott „Die Magyaren u. ihre alte Kultur" czímü
munkájáról.

A M. T. Akadémiához intézett beadványában maga a szerző beismeri, hogy munkája nem oldja meg a kitűzött feladatot szigorúan tudományos módszerrel, mihez még azt kell sajnálattal megjegyeznünk, hogy a tárgy szempontjából rendelkezésre álló jelentékeny irodalmi anyagot sem vette kellő mértékben. Mindamellett nem tagadható meg a munkának az az érdeme, hogy sok érdekes megfigyelést és egybevetést közöl úgy a magyar, mint a velvileg rokon népek népszokásai tekintetében, melyeket esetleg más által értékesíthet valamely későbbi kutató, ki a felvetett kérdésekre kiterjedtebb és rendszeres gyomozásait vesi czélba. E mellett tekintetbe veendő a munkánál az a szempont, sőt mondhatni kötelesség, melylyel a szerző a magyar nép megfigyelt sajátságait tárgyalja s mely egy németországi tudós közegében alkalmasan elhelyezhetné azon roppant anyagot, melyekkel Európa ethnicai népünk faji vonásait ellenőrizve gyűjtött egyéni megfigyelésünket kiegészíteni a külföld előtt.

Mindezeknél fogva határozom Winkler Henrik munkája kiadásának segélyezését ajánlani oly megjegyzéssel, hogy a M. T. Akadémia segélyösszeg jelzését a megjelenendő munka czímlapján, vagy előszavában nem tartom czélszerünek.

Kiváló tisztelettel

Budapesten, 1901 junius 14-én

Thurzó Dezső

672

MAGYAR KIRÁLYI POSTA

LEVELEZŐ-LAP

BUDAPEST 901-OKT.23-N 3 LLc 4 LLc

BUDAPEST 901 OKT 23 4

Méltóságos

Gyulai Pál dr., egyetemi tanár, akadémiai tit-
kár, főrendiházi tagúrnak stb. stb.

Budapest

VIII. Szentkirályi-u. 22. 4.

Ausztriával, Bosznia- és Herczegovinával, továbbá Németországgal, Szerbiával és Montenegróval való forgalomra külön 5 filleres, a többi külfölddel való forgalomra pedig 10 filléres levelező-lapok szolgálnak.

Igen tisztelt osztálytitkár úr!

A legközelebb november 4-ikén tartandó felolvasó ülésre, ha úgy tetszik, rendelkezésre állok egy legfeljebb negyed óráig tartó felolvasással, melynek szíme:

„Hún nyelvemlékek szókincsünkben"

Megjegyzem, hogy amenyiben most e felolvasásnak el kellene maradni, kérőbb már nem tarthatom meg, mintha egy időközben már megjelenik.

Kiváló tisztelettel ajánlja magát méltóságos uramnak kegyes indulatába

alázatos szolgája

Budapest, 1901 oktober 23-ikán

Munkácsi B.

673

1901

Budapest [Hôtel Royal] 1901 dec. 12.

Tekintetes Akadémia,

Alulirott, a Kir. József-műegyetemen a francia ny. és irodalom tanára, egy körülbelül husz nyomtatott ivre terjedő munkát végeztem be, amely a spanyol drámának a franciára tett hatásával foglalkozik. Ennek egy önálló, a spanyol dráma főbb jellemvonásait összefoglaló részletét — melyet kiforrottam e levélhez mellékelni — óhajtanám a T. Akadémiának bemutatni. Alázattal kérném tehát, méltóztassék megengedni, hogy azt a legközelebbi ülések egyikén magam felolvashassam.

Legkiválóbb tisztelettel vagyok a T. Akadémiának hódoló szolgája Dr. Huszár Vilmos.

Budapest 1901. febr. 28.

Méltóságos uram!

A M. T. Akadémia I. osztályának
f. február havi ülésében tudtára adni
méltóztatott ezen osztálynak, hogy
a tagok A) osztályából a VI.
alosztályba áthelyeztetnem. Bár ez első
pillanat nincs alkalmas okom ez óhaj-
tás ismeretére, mégis kénytelen
leszek tisztelettel nyilatkozni, hogy az áthelyezési el-
len semmi kifogásom nincsen, ha az
osztály arra bármely okból vagy
szempontból kívánatosnak vagy

ajóalatokra tartja. Kisalló
stb.

alcitato Wolfaja
Herrich Schäffer

6-74.

1901

675

1901

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Róna Zalán!

Méltóságos és Tisztelendő Püspök Úr!

Tisztelt Társunk!

Az ~~múlt~~ elő
A Magyar Tudományos Akadémia I-ső osztálya ~~múlt~~ nagy sajnálattal vette tudomásul Méltóságodnak azt az elhatározását, hogy hajlott kora és betegeskedése miatt az osztályelnökségre adó jelölését többé nem fogadhatja el. Ugyanakkor elhatározta, ~~határozta~~ hogy sajnálatát jegyzőkönyvileg is kifejezi; kéri az az intézmény tételét és fogadtassa el egyhangúlag, hogy sajnálatunk kifejezéséről egy oly levélben értesítsük Méltóságodat, melyet az osztály összes tagjai aláírnak

Fogadja hát Méltóságod sajnálatunk őszinte kifejezését, de fogadja egyszersmind köszönetünket, hogy osztályelnöki tisztét három éven át oly buzgón teljesítette, mindnyájunk tiszteletét és szeretete övezhette körül. Méltóságod nemcsak érdemes elnöke volt osztályunknak, hanem kitűnő tagja is. Ez jellemezte irói pályát futotta meg szakadatlan munkásságban, mint költő, műfordító, és műbíráló, és számos jeles művel gazdagította irodalmunkat, a melyek közül nem egyet koszorúzott meg akadémiánk

Óhajtjuk és reméljük, hogy egészsége jobbra fordultával ismét lelkesítse üléseinket, ujabb művekkel tehetsége érdemeit

Maradtunk kiváló tisztelettel

Buda-Pesten, az I. osztály 1901. okt. 12-én tartott ülésében

Kolozsvár 1901 okt. 18.

Tisztelt Tanár úr!

Legyen szíves Tanár úr, a mellékelt lev. lapon értesíteni, hogy november 4-ién megtartom-e bejelentett fölolvasásomat, Aeschylos magyar fordításáról?

Kiváló tisztelettel

Kálás Samuné

Dr Creizenach János

676
1901

677
1901

Szives megbiralás végett

a II. osztály határozatából

Mélt. Paal Dénes l. t.

úrhoz.

Csecka Gyuri f. h. tr.

nak „A rendőrségi bermészetes

és állásu szabad államban „ crimi

elkelevése kimyomható

Paal Jenő

Budapest, 1901. IX. 18. án.

678

1901

Tekintetes

Nyelv- és Széptudományi Osztály!

Alulirott mély tisztelettel kérem a tek. Osztályt, hogy a Pray-codexről irt s mellékelt tanulmányom-hoz a decemberi ülésre a személyes felolvasási engedélyt megadni, illetőleg az összes ülésen javasolni kegyeskedjék.

A tek. Osztálynak

Pápán, 1901. okt. 30-án.

alázatos szolgája:

Réthei Prikkel Marián
gimnáziumi tanczés tanár.

I d 12

A

classica philologiai bizottság

1901. évi számadása

és

1902. évi

költségvetése.

679.
1901

A Ny. Biz. számadása 1901-ről
és Költségvetése 1902-re.

A Ny. Biz. számadása 1901-ről.

	Előirányzat	Kiadás
1. Nyelvtudományi Közlemények	4410 — K	5095.71

Ebben négy füzet nyomtatása 2200.71, négy füzet szerk. és tiszteletd. 2895—. A 685 K 71 fillérnyi többkiadást legnagyobb részében Munkácsi könyvének előirányzatából födöztük, mert ebből úgysem lehetett az egész nyomdai számlát fizetni.

2. M. Nyelvőr	2000 —	2000 —
3. M. Tájszótár és tájszógyüjtés	1000 —	950 —

†Ebből a 17. füzet tiszteletd. utolsó részlete 250—, tájszógyüjtésre 700—.†

4. Munkácsi B. írja és kaukazusi elemek:	1090 —	530.80

Ebből a tiszteletdíj utolsó részlete 490—, korrektúra-költség 40.80.— A nyomdai számlát 1902-ben kell fizetnünk.

5. Kúnos Ig. Török szótár és csagatai szótár:	711.30	— —

A török szótár még nem mehet sajtó alá, a csagatai szótárnak pedig csak fele jelent meg, azért az egész tétel mint maradék átmegy 1902-re.

6. Szilasi M. Cseremisz szótár	800 —	602.95

Ebből a nyomdának 467.95, a német szójegyzék tiszteletdíja 135—. Kell még a magyar szójegyzék díjazására 120 K, nyomtatására 160 K; ennek részbeli födözésére a maradékból 120 K 54 fillért átvihetünk ~~maradékot~~ a jövő évre.

7. Előadó díja	800 —	800 —
Összesen	10871.30	9979.46

Maradék összesen 831 K 84 f. Azonkivül jövő évre maradt a Kereskm. miniszter adományozta 1000 K a török szótára, s a Vogul népköltési gyüjtemény kiegészitésére is 1000 K a Rökk Szilárd alap 1901-i kamataiból.

3.11. 30.
570

881 30
926.40

44.15

A Ny.Biz. költségvetése 1902-re.

	K
1. Nyelvtudományi Közlemények	6200.—

Ebből két 1901-i füzet nyomtatása 1100 K, négy 1902-i füzet nyomt. 2200 K, négy füzet szerk. és tiszteletdíja 2900 K.

2. Magyar Nyelvőr segélye	2000.—
3. Magyar Tájszótár és tájszógyűjtés	1000.—

Az első pótló füzet tiszteletdíja; egy része esetleg tájszógyűjtésre.

4. Munkácsi B. Árja és kaukazusi elemek	2716.45

Az egész kötetnek nyomdai költsége (42 iv).

• 5. Kúnos Ignác: Török szótár és csagatai szótár	711.30

Maradék 1901-ről. Ebből a török szótárra előleg a tiszteletdíjból 311.30, s a csagatai szótár kiadásához segély 400 K.

6. Szilasi M. Cseremisz szótár	280.54

Ebből 120 K 54 f maradék 1901-ről.

• 7. Patkanov: Osztják szójegyzék	750.—

Ebből 12½ iv különnyomat a Ny. Közl.-ből, nyomdai költsége mintegy 180 K; hozzá a magyar s német szójegyzék nyomt. és díja 570 K.

8. Az oklevélszótár	800.—

Előleg a tiszteletdíjból (ezelőtt a szerző 1200 K előleget kapott). Az egész munka 50 ívben, tiszteletdíja (50×100) (5000) K; ennek csak felét fedezi a Ny. Biz., másik felét a kiadó fizeti.

9. Előadó	800.—
Összesen	15258.29

Ebben maradék 831 K 84 f, tehát új költségül 14426 K 45 fill. kérünk, vagyis kivételesen 3926 koronával és 45 fillérrel többet a rendes 10500 K összegnél, hogy kifizethessük utólag a Ny. Közl. idei 3. s 4. füzetének s az Árja és kaukazusi elemeknek nyomtatását.

Azonkívül föl fogjuk használni a török szótárra a keresk. miniszter adományát (1000 K) s a Vogul népköltési gyűjteményre a Rökk Szilárd alap 1901-i kamatait (1000 K).

A Ny. Biz. 1901. XII. ~~25~~ 2-i üléséből.

Simonyi Zs.
előadó.

A Kisdalombörténeti Lizottság

1902. évi Költségelőirányzata.

Kivonat

az irodalomtörténeti bizottság 1901. évi november 29-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyvéből.

II. A bizottság 1902. évi költség-előirányzata a következő tételekben terjesztetik elő:

1. Irodalomtörténeti Közlemények XII. évfolyamára	4400 K
2. Régi M. Könyvtár I. k. pótlására	1500 K
3. Régi M. Költőinek a „Régi magyar költők tára“ számára	800 „
4. Prinzay művei nyomdai költségére	1600 „
5. Monographiák kiadására	500 „
6. Előadói díjra	800 „
összesen	9.600 „

Az előirányzat a bizottság által elfogadtatván, megerősítés végett az országos díjain felterjesztetni határoztatott.

Riedl

Riedl Frigyes
bizottsági előadó.

A Erdekbontószéneti Egyesület

1901. évi elszámolása.

Kiírt czikk

Az Irodalomtörténeti Egyesület 1901. évi november 20-án tartott üléséről jegyzőkönyvéből.

10. A folyó évi költségvetés tételeinek felhasználásáról előterjeszti a következőket jelenti:

1. alatt a Régi M. Könyvtár III. k. nyomdai költségei kiegyenlítésére felvett összeg a Franklin nyomdának kifizettetvén, a Egyesület adósságai törlesztve vannak . . 1100 k.

2. alatt az Irodalomtörténeti Közlemények évfolyamára felvett összegből adtak 3207 k. 40 f. fizettetett ki. Hátra van a 3. és 4. füzet nyomdai költsége, mi 800 koronánál többre nem megy, s így az előirányzott 4000 koronából 400 korona haladó összeg megtakarítást . . 4400.

3. alatt a Régi M. Könyvtár I. k. pótfüzetére felvett korona szerkesztői díjból 14/4 ivre dr. Dézsy Lajosnak utalványoztatott. . . 1000 „

4. alatt a folyóban levő munkák folytatására felvett összegből a Költségtára VII. k. 3 1/3 íve szerz. díjául 1200 k. nyomatnak I. k. második fiadásának 6 2/3 íve után 400 k. s a Sermones Dominicales 5 ívének szerz. díjául 200 k. utalványoztatott. . . 800 „

5. alatt Riedl Ferenc munkái kiadására felvétetett . . . 500 „

Ez összeggel egyesítendő volna a Közlemények terhére megtakarítandó mindegy 400 f. alatt megtakarított 40 korona s 960 korona szerkesztői tiszteletdíjból ivenkint 32 és 60 koronával a 20-21 évnyi füzet 4-5 évnyi jegyzet és bevezetés szerz. díjára 900 koronától.

6. alatt Előadói díjra kifizettetett . . . . 800 „

7. alatt Múlt évi munkálatokra felvett . . . . 500 „ 50

összegből a Közlemények múlt évi folyamának 4. füzete nyomdai költségeire utaltatott.

9001. 50

dai költségeire kifizettetett 451 k. 50 f., megtakarítódott 49 korona, mely az 5. pont alatti javaslat szerint Kiss Lajos segélyére lenne fordítandó.

Az év vége előtt a bizottság kiadásai közül meg fog jelenni:

1. A Irodalomtörténeti Közlemények XI. évfolyama.
2. Szinyei József, Magyar írók élete és munkái VIII. füzete
3. Kazinczy Ferenc levelezésének XI. kötete.

Az elszámolás helyben hagyatván s a jegyzőkönyv hitelesítésére Szilády Károly és Szinnyei József elnök kiküldetvén, a mennyiben kiadásra nem fizettetett összegek emelkedésben utalványoztatnak.

Kiss Lajos

Szilády Károly

Szinnyei József elnök

Mélyen tisztelt Osztály!

Minthogy a Szótári Bizottság az új Nagy Szótár adatgyűjtő munkálatainak költségét a dolgozó társak nagy száma és az évenként begyűlő adatok mennyisége következtében (l. a bizottsági jelentést, Akad. Értesítő 1901 májusi füzet) az állami segélylyel s az Akadémiától ez évben kilátásban megadott 4000 kor. támogatással nem képes fedezni, úgy hogy az idén rendelkezésére állott összeggel csupán a múlt, 1900-ik évi gyűjtés tiszteletdíjait fizethette ki, a gyűjtésnek hasonló irányban való folytatását pedig a nagy műnek mielőbbi megalkotását pedig lehetségessé teszi:

a Szótári Bizottság nevében azzal a kéréssel vagyunk bátrak a mélyen t. Osztály elé járulni, hogy a Nagy Szótár czéljaira, mint ez évben, a jövő évi költségvetésben is **1200** korona támogatást fölvenni kegyeskedjék.

Budapest, 1901 december 4.

Kiváló tisztelettel

A M. T. AKADÉMIA
SZÓTÁRI BIZOTTSÁGA.

Szily Kálmán
biz. elnök.

Zolnai Gyula
biz. előadó.

A M. T. Akadémia I. Osztályának.

Jelentés

Winkler Henrik akadémiai küldöttségi „a magyar művelődés őskorának emlékeiről" írt német könyvéről.

A M. Kir. Tud. Akadémia I. osztálya 1901. március 23-án tartott ülésében megbízta alulírottakat, hogy a fenti művelődés-történeti munka kéziratát olvassa el és tegyen jelentést, vajjon a munka megérdemli-e a kiadást vagy sem?

Van szerencsém jelenteni, hogy a tanulmány felszínes korrektúrával, elfogulatlan, a magyar-ugor ethnologiai kérdésekre nézve tanulságos kutatási eredményeket, mégis az egész a tek. osztálynak támogatásra ajánlom.

Budapesten 1901. decemberhó 7-kén

Tisztelettel

alulírott véleményét

Dr. Kelly László

a M. T. Akadémia II. osztályának tagja.

A

classica philologiai bizottság

1900. évi számadása.

A bizottság kapott ez évre: 10,000 koronát 60 fillért.

Ezen összeg a következő tételekre volt kivetve:

1. Az Ilias I. köt. nyomdai költsége: 700 kor. 89 f.
   Ki van teljesen szedve, de a Bevezetés miatt csak a jövő évi elején fog megjelenni. E tétel tehát ezennel nem fizettetik ki.
2. Bacchylides nyomdai költsége: 600 k. —
   Nem kerülvén sajtó alá a rá kivetett összeg el-költetlen marad.
3. Gellius nyomdaköltsége 800 k. —
   Szintén fennmarad.
4. Cicero, De finibus bonorum et malorum fordí-tásának tiszteletdíja és nyomdai költsége 1440 k. —
   A mű mind a két-, mind az egynyelvű ki-adásban megjelent.
   A 18½ ív után járó tiszteletdíj 1110 kor., a nyomdai költség 866 kor. 96 f. A két összeg együttvéve 1976 kor 96 fill. Tehát 536 kor. 96 fillérrel több a kivetett összegnél. Teljesen kifizettetett . . . . . 1976 k. 96 f.
5. Euripides művei fordításának tiszt. díja 717 k
   Minthogy a benyújtott darabok még nincsenek végleg elfogadva, a kivetett összeg el nem költetett.

6. Bírálatokra 200 k.

Elköltetett.

Hegedüs Istvánnak Euripides bírálatáért 50 kor
Veress Ignácnak Curtius " 50 "
Cserép Józsefnek Cic. Tusc. " 50 "
Gerébb Józsefnek Eutropius " 50 "

Összesen 200 "

7. Egyetemes philol. közlöny 2000 kr. —

Elköltetett.

8. A magyarorsz. latinság Szótára 2,200 k. —

Elköltetett.

Bartal Antalnak 2000 kor
Tagányi Károlynak 200 "

összesen. 2200 k.

9. Előadó díja 800 k —

Kiadatott.

10. Mentlevé munkálatokra 542 k. 71 f.

Nem költetett el.

Kiadatott tehát:

a 4-ik tétel Cic. de finibus stb. de
1440 kor. helyett 536 kor. 96 fillérrel több . . 1976 kor. 96 fill.
a 6. tétel Bírálatokra 200 " —
a 7. tétel Egyet. philol. közlöny 2.000 " —
a 8 tétel A magyarorsz latinság Szótára 2.200 " —
a 9. tétel Előadói tiszteletdíj 800 " —

Összesen 7176 kor. 96 fill.

Megmarad tehát (: a fillérekkel elhagyva :): 2823 kor.

Ezt a maradékot a bizottság a tiszteleti jogánál fogva a Bartalfféle Szótár szerkesztéséért járó tiszteletdíjnak, mely ivenként 80 koronában állapíttatott meg s mely 95 év után 7600 koronát tesz ki, mely összegből a szerzőnek az idén 2000 korona jutott, további törlesztésére fordítja s ezennel mindjárt ki is utalványozza.

Ezerint a bizottság rendelkezésére állott összeg maradék nélkül elköltetett.

Az 1902. évi költségvetés.

A miniszteri subventio, mely 3000 koronát tesz ki, a következő tételekre fordíttatik:

1.	Az Ilias I. köt. nyomdaköltsége	700 kor.
2	Bachylides nyomdaköltsége	600 "
3.	Platon Államának kiadására	600.
4.	Cicero Brutusának nyomd. költsége	600 "
5.	Gellius kiadására	300 "
6.	Bírálatokra	200.
	Összeg	3000 kor.

Az osztályból a bizottság a következő 3 tétel költségét kéri:

7.	Egyetemes philol. közlony	2000 kor
8.	A Bartalfféle Szótár tiszteletdíjának hátradevő része	2777 kor.
9	Előadási tiszteletdíj	800 kor.
	Összeg	5577 kor.

A minisztl subventio 3000 kor.
saz osztálytól kért összeg 5577 .
együttvéve kitesz: 8577 korait,

sehát 1423 kor. 60 fillérrel kevesebbet, mint a mennyi a bizottságnak a jelen évben rendelkezésére állott.

A class. philol. bizottság 1901. dec. 7. tartott költ-
ségvető ülésébül

Ponori Thegorenek Emil
bizotts. előadó.

6/80

1901

A kisujszállási ev. ref. főgymnasium
igazgatósága.

:!:

513
1901

A

Magyar Tudományos Akadémia Nagyságos Főtitkári Hivatalánál

Budapest.

Nagyságos Főtitkár Úr!

Mély tisztelettel értesíteni, hogy Arany János levelezésének az akadémiai levéltárban levő kézirati részre, (jegyzéke megjelent az Akad. Értesítő 1899 évf. novemberi és decemberi füzetében), az a rész t. i., a melyet Arany László a Hátrahagyott Irataiban levelezései közé nem bocsátott közre nyomtatásban: hozzáférhető e és használható e irodalomtörténeti célokra? S ha igen: hozzáférhető e ez időszerint? Nem szükséges e hozzá külön engedélyt kérni? A mennyiben szükséges lenne, ez idei jelen soraimban bátorkodom kérni, méltóztassék azt megadni.

Egy Arany Jánossal foglalkozó nagyobb tanulmányom érdekében égető szükségem volna sürgősen kézirati levelekre, s a mennyiben Nagyságodtól kedvező választ nyernék: csupán ezért mielőbb felutaznám Budapestre.

Nagybecsű válaszát mielőbb kérve maradtam mély tisztelettel

Kisujszállás 1901. augustus 6.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Szeremley Bátor főgymn. igazgató.

KISUJSZÁLLÁSI EV. REF. FŐGYMNASIUM 1864

Tiszenneky Barna

Arany tevelezésének

használására engedélyt kér

680

1901

Kivonat

az irodalomtörténeti bizottság 1901. évi november 25-én tartott ülése jegyzőkönyvéből.

14. Szeremley Barna kisújszállási főgymn. tanár Arany János-ról írandó nagyobb monographiája elkészíthetése czél-jából engedélyt kér, hogy Aranynak az Akademia irattárában levő levelezését tanulmányozhassa.

Mielőtt a bizottság e tárgyban határozna, felkéri Gyulai Pál k. elnök urat, leggyen szíves megtudni s a jövő ülésben értesí-teni a bizottságot arról, hogy Arany János levelezésének az Akademiánál történt elhelyezésekor nem történtek-e ki olyan fel-tétel, mely a kért engedély esetleges meg-adását korlátozná vagy épen lehetetlenné tenné?

Császka

Szilády Áron

bizottsági előadó

7.

8. a, b, c, d

681
1901

Jelentés

az I. osztály pályakérdéseiről.

Az I-ső osztály 1901. május 7-én tartott üléséből.

Az I-ső osztály körébe tartozó s függőben levő pályakérdéseken kívül még a következő újabb pályakérdések hirdetendők:

I. A gróf Teleki József-jutalomért 1902-ben drámajátékok pályáinak, a középfajok kizárásával. A verses forma okvetetlen megkívántatik.

Jutalma 100 arany.

Határnap: 1901. szeptember 30.

A jutalmazott mű előadására a Nemzeti Színház sajátja, kiadására a szerző marad.

II. A Farkas-Raskó-alapítványból 200 korona jutalom hirdettetik lírafias költeményre, mely lehet hymnus, oda, elegia, ballada, költői beszélyke, tanköltemény vagy satira.

Határnap: 1901. szeptember 30.

A jutalom csak önálló becsű műnek adatik ki; a jutalmazott mű a szerző tulajdona marad, a ki azt önállóan vagy valamely folyóiratban két hónap alatt kiadni tartozik. Ha ezt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

III. Kívántatik színmű, melynek tárgya V. István, IV. László és III. Endre korából vendő. A színművek lehetnek tragédiák, vígjátékok és középfajú drámák, a mondai alapon írt színművek éppen úgy nincsenek kizárva, mint a csak történelmi hátterűek.

Jutalma türbeki Kóczán Ferenc alapítványából 100 arany.

Határnap: 1902. május 31.

A jutalom a határidőt követő novemberi összes ülésen ítéltetik oda

6 decemberi 3-án utalványoztatik ki.

A jutalom a versenylag legjobb műnek is kiadatik, még pedig megosztatlanul. Súly fektetendő a dimenzióra is a versek formai előnyül tekintetik hasonló vagy közel hasonló társak felett.

A díszének jutalmat nyert drámaműve tulajdona marad, így ki is adhatja bármikor; azonban tartozik azt a „Magyar Történeti Drámatár" a „Kócsán-alapítványból" című gyűjteménye számára díj nélkül átengedni.

IV. A Pécsely-regénypályadíjra 1899—1900. években megjelent, magyar történelmi tárgyú vagy hátterű regények pályázhatnak, másodsorban pedig a magyar társadalmi életből írt regények, akár komolyak, akár humorosak vagy szatirikusok.

Pályaműnek tekintetik minden, az 1899—1900. években nyomtatásban, akár önállóan, akár folyóiratban vagy hírlapban megjelent eredeti magyar történelmi vagy társadalmi életből írt regény. Minden munka arról évben tekintetik megjelentnek, mely kiadásának (: külön nyomtatvány, folyóirat vagy hírlap :) címlapján van. Kelet nélkül megjelent művek ki vannak zárva a pályázatból. A csak folyóiratokban és hírlapokban megjelent munkák azonban beküldendők.

A pályadíj (: 2000 korona aranyban :) csak úgy adatik ki, ha a bíráló bizottság a pályaművek között jutalomra méltót talál. A pályadíj meg nem osztható.

Felhívatnak az ily regények írói, hogy műveiket 1901. szeptember 30-ig a főtitkári hivatalhoz küldjék be. Azokban e figyelmeztetésnek korántsincs az az értelme, mintha az be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomása van, pályázatra, től ha az Akadémia könyvtárába már beküldetett volna, hivatkozás nem pályázatra, hanem arra, hogy a beküldött munkával a díszes pályán kíván.

Gyulai Pál
titkár

Az I. osztály állandó bizottságai.

I. Nyelvtudományi bizottság.

Ásbóth Oszkár,
Bánóczi József,
Beöthy Zsolt.
Goldziher Ignácz,
Gyomlay Gyula,
Gyulai Pál,
Heinrich Gusztáv,
Joannovics György.
Kúnos Ignácz,
Lehr Albert,
Munkácsi Bernát,
Negyesy László,
Petz Gedeon,
Riedl Frigyes,
Simonyi Zsigmond,
Szilády Áron,
Szily Kálmán,
Ifj. Szinnyei József,
P. Thewrewk Emil,
Vámbéry Ármin,
21. Zolnai Gyula.

II. Irodalomtörténeti bizottság.

Badics Ferencz,
Bánóczi József,
Bayer József,
Beöthy Zsolt,
Berczik Árpád,
Fraknói Vilmos,
Gyulai Pál,
Hegedűs István,
Heinrich Gusztáv,
Nagy Gyula,
Négyesy László,
Pasteiner Gyula,
Pauler Gyula,
Riedl Frigyes,
Simonyi Zsigmond,
Szász Károly,
Szilády Áron,
id. Szinnyei József,
P. Thewrewk Emil,
20. Vadnay Károly.

III. Classica-philologiai bizottság.

Baksay Sándor,
Bartal Antal,
Csengeri János,
Finály Ernő,
Goldziher Ignácz,
Gyomlay Gyula,
Gyulai Pál,
Hegedűs István,
Heinrich Gusztáv,
Lehr Albert,
Némethy Géza,
Pasteiner Gyula,
Pecz Vilmos,
Szász Károly,
P. Thewrewk Emil,
16. Vécsey Tamás.

IV. Könyvkiadó bizottság.

Beöthy Zsolt.
2. Riedl Frigyes.

V. Szótári bizottság.

Beöthy Zsolt,
Gyulai Pál,
Joannovics György,
Lehr Albert,
Négyesy László,
Petz Gedeon,
Simonyi Zsigmond,
Szász Károly,
Szilády Áron,
ifj. Szinnyei József,
P. Thewrewk Emil,
12. Zolnai Gyula.

Hornyánszky V. cs. és kir. udvari könyvnyomdája Budapesten.

Barbados

682

1901

A dűlőről kiírt kivételek

XXVI. Mész nincs ma kölni? (: Jel: kölsön i: tőpék nő. :)
ha felelí ri: „Népnek, ha kürdelcure
járnak: nincs tzecnec
Lángelbű dalnoka."
holcss vola valaki, (: felignandig ein Kölni is :)
„ki a kifárnak kürdelnek
hangaslí kornakán mecnegecz."
az tehát alig E. Az de inkább abban van, hogy a hiánokkal,
kikkel a tzabalmány a formaírók, a tiszta kép nyelv velők
tülekik, hamar tzecnek végenni tárgyakkal, minden tzec-
nének minél alább tiltani nyga. Példa rá a kivalaki
darab, igazi Kölni mű - nem mondom hogy remek-mű
nélkül, de Kölni mű, egy pár valóban kép tzalecnek:

Ha fülmilice cirpek,
Tercnecek tavac!
Mely bombor a tigetben,
S a dalom a tivekben
Nem ihlecet fakadc;

Nyiljanak a pacsirc
Elöss cúg látkutis!
Ingáss mely égbe csalga,
Földes melyek virchangja
Allegharsa a madárc. tzE —

de alapermájének Ercemű világában tzE a hüng.

XXXVII. Honnégy. (: Jel: Minden oldaltzámnál :) Annak bácsi
a lidey cimből vitza rabló képe kiné, fenyő hasában
se rem mély se nem meges. De jól megkündöcc az emberi
vilmecnec forma nehézségeivel.

XL. Esten harám, és A Kabátzagról. (: Egy versö Kis Kölni
darabja egy feligével: Love me little.) Az első, Kölni
lélekből fogamzott magasan kényelí hangsúlyi dalnak;
de kiné erőtlen, fest a nacckal:
„Harám, ne kivánd hogy tomor lecsérkül
Asszedlek, gyá magyarka
Szamok kéne hágyon vá tivecne...."
Amain az élőkrelettel ismételve emlegetem czenkek!
Dulcia sunto!

XLI. Borongás (: Jel: Ozudo et laborando.:) - De bizony mind-
kettö másikkal jó. „Az imádkozásban ne legyenek bőbe-
szédűek;" ezt mondja az írás. A borongás is csak másikke-
lesen kép; mulmar a horzsa. A tartalom feleingi tapadtabe
befás volna, s akkor kéncse csélcsapbol lett volna a
képen megjövni Borongás.

XLII. Petőfi emléke (: Jel.: Tiedvaggyok.) Még dalok; erőltetve párosok, de a 3-ik 4-es strophában több rendszerűségre kívánok. A 5-ik strophában egéen Petőfire vallók kólemok:

A szárazs igáz ha dönni porba,
A harmónia megfúja s üt a dobra,
Kifeus acélt ragad, s dlöc vad... – No, a
„kifeus acél" is helyén van; de jobb volna ha nem volna ott.
Petőfi láson mikor üt a dobra, de clengéik és
más alak áll elő mikor kifeus acélt ragad.

XLIII. A világ-polgár (: Jel: a külföld subja. Jól pengen, de szinnek nem szines. Egy bolváry alakos, nyrol ijen beléden. A szárának elemek ércnek ~~szárnak~~ hangnak selgenek bell lenni; s e dombon sem erő sem élleng sem hangos nem pleudenik; egyszóval elinos nyelo sép rímekben folgó versek.

XV. Arany kobza dlöc (: Jel.: Valcae gyermek ... :) strangról jól elzamile hangon, mégsem alánrak;

XXIII. Egy költőnek (: Jel: Haiárnak rendületlenül:)
Ehhez e kéc utóbbi darabnak sarsalma elei olvasain is magyarul; nem is elég egyes olvasni el. Gondolata alapgondja ijele, irónya nemes, hangja rímei sínsek.

A jutalmat megosztanám a kéc utóbbi kőz, de minthogy megosztani nem lehet, a XXIII-ik a. ~~Jel:~~ Egy költőnek (: Jel: Haiárnak rendületlenül:) cz. művet ítélem

Kumpenschildis. 1907 nov. 18.

Balassy Sándor

A Farkas-kaeké Pályáca

Mikéna évről évre mindenkor, úgy ez évben is magát-
mellé a maga gyümölcsét a bírálat alá beküldeni
LIV darabban. Egy csomó érdekessége, érdekesség
gek, együgyűségek; valóban ínséllő diákok, polétkai
vagy poétai famaszták mesterkéltsége a kritika ellen,
számszerűen mintegy 328 darabban. Annán jónak 22 Ebből
a kiépítettségek, melyekben mesterkéik a tanácsom,
a forma, a választékosságra czélzó törekvés; az ötképző
kivők előkelőségének állításának lázait a legtöbbje;
néhány darab kivételességre volt: de valamennyi kívé-
tek ihlet nélkül készültek meg. Pályadíj volt
a melegágyak és nem a műrea méhe. Alkalmasor-
ságra ítve darabok.

Az elírő osztályba sorozó érdekességek érdekes-
ségek és együgyűségek alig mélsók a végig olvasásra,
s ha a bírálat számbavételi és megemlíti: ez csak
azért van, hogy szerzőinek, ha valahára rót fogadná-
sak, tanácsolja a poétai fajok művelését.

IV. Magyar lélek (: Jel: Ellen áldd meg...) Öthetűsorban diákos parquill.

Az V, ~~VI~~. h. Sírnak (: Jel: Volt, van és lesz:) és
a VI. Tettre hívás (: Jel: Él magyar, áll Buda:) kvetin
ikrek. Amabban

„ reményed
föléled, mint hosz' tél után
A berek és mező",
és lelkedben friss élted nyer
a pusztuló erő."

emebben:

„ erektől vársom én a szebb jövőt,
s erektől vívok egy új báthoryt,
A ki a nemzet élére kiáll,
És hős példákkal tettre bátorít.
Villog majd újra az éles acél
és melyet most a rozsda marja meg fog.

VII. Nemzeti ima. (: Jel: Emlékezünk:) elemdes vívtéhoz.

VIII. A vándor (: Jel: Komárik az időről:) édes testvére a dobbanó

így végző:

„ Előre, hogyha van sivatag,
ó vándorlunk sivatagon,
Menjünk, bár kínszenvedésben is,
Hisz emlékük dicső, s úgy vonz.

IX. Emlékezés (: Jel: Orosz:) Ugari sacrilegium! 15 strophán
Keresztül hurcolja a magyar szentekre a Kőrösi' lánya dallamára.

X. Rákóczy (: Jel: Honszeretem:) Máiok sacrilegium, melly így végződik:

Ó igen, te érted
Szenvedem, s meghalék
Megtör szivem lelkem
Tied volt, s tied lész.

XI. Kis utczának (: Jel: Csak ember tudja hol:) Pengemény.

XII. Virnapján (: Jel: Magyarok istenéje) Heti vadrózsa Pegazus.

XIII. Magdolna (: Jel: ifjú hírvel:). Quarta species.

XIV. Március idusán (: Jel: Négy hó a peliczán:) Röffel más semmi.

XVI: A Magyarokhoz, Jelige nélkül, vulgáris fajtából

XVII. A mai politikusokhoz (: Jel: Megint beszélnek:): Mutató:

Tagadtuk volna meg inkább a nép,
Semhogy most így bukjon áldozatok,
Nem látta volna, hogy az igazság
Zászlaját el magasok hagyjátok.

XVIII. Március idusán (: Jel: Dulce et decorum)

Mintha tündérkarú ezredülne a légben,
Lyngós tánczod a semmiben ölében:
Győz az ifjuság, bár vádlóc alig bontok:
Kiviva tánczunkra a tizenkét pontok.

XXI. Évfordulón (: Jel: Magyarok bús..)

Függetlenség, alkotmány nagy idő
Nyomán virúl a honfi boldogság.
Oly tiszta lang (zászlód) mint azelőtt
Miként Csaba nyilával égig lőtt.

XXII. Kérdés és felelet. (: Jel: nélkül:) így kezdődik

Buzogányos hadistenem mennyi vagy?
Alszol e még, vagy elrejtőzöl magadba?
Csillagokban van e véred vagy alant,
Hol nyilakot kovácsolnak pokolban?
Hogy nézőred a gonoszra és lesvén,
Mely szíped kőrt garmadában gyökerez.
és így megy 20 strophán keresztül.

XXV. A büdös nemzedék. (: Jel: nélkül:). Van benne eszme; de egész hasogató benyilésokba és kaszakhrésekbe vész. Nincsen formával foglalva.

XXVII. Vérvirágok (: Jel: Szeress szabadság...:) Vulgáris hyperia

XXVIII. Mohács (: Jel: Pünkösdvasárnapjaimnak:) Kinlódó(vergődő)dések pióca. "
XXIX. Jel a zászlóc. (: Jel: Kiröl vagyunk...:) Erőtlenségben szaggatódik.

XXXIII. Hévom költemény (: Jel: Lehunyt a nap:) Mutatvány:

„E hangra a hős lehel riadót fújt, nagyot,
Nem riadót, a szélnek, a vészkiáltó hangot."

XXXIV. Örök élet (: Jel: Polgolat de kinnen...:)

XXXV. A magyar honleányhoz. (: Jel: Alföld! de boldog is vagyok:)

XXXVI. Robotolunk (: Jel: Komlósnak imádóle...:)

XXXVIII. A magyar nemes Geniusza (: Jel: A legszebb költemény az
mely a harácsot dicsőíti:)

XXXIX. Burgpeck (: Jel: Nemes szabadság vállal:)
megannyi tőrélelen élvonhozzon gyanakvásokat.

XLIV. A hőhér a más világon (: Jel: mindenki a hazának:) fő!

XLVIII. Anyám könyörgés (: Jel: Isten áldd meg...:) mint hazai
Költőnek fennmaradt búcsúztatón vers.

XLIX. Luna (: Jel: Legelső a hazai:)
Nagy sellemek emelgen magasra,
Mi a magyar, fölvilág leánykora.

L. Magyar ellenség (: Jel: Dulce et decorum:) A pályaverseny
különféle lében sokat írtam foldúlatlan Jégen
Manuskodás.

LI. Pályavers (: Jel: Nem is mer senki még:) György koszorúzás

LII A nap halála (: Jel: Haza állam szabadság:) A műhöz
Csaknem kevélyes mulatságosan de jóindúl apostrophálja a bírálatot,
de a verse sem nem mulatságos sem nem jóizű. Ugyi tanúsítja,
vannak finnyásan speciesek.

LIV. Vörösmarty sírjánál (: Jel: haránkat rend...:) ez
mondja:

„A családból még kit sors él,
Úgy Béla mint államiéit
Szolgálja most a nemzetet.
És párba hull a mi sírán.

XXXI. Rákóczi panasza. (: Jel: Hazánk szenved:) György dicsőítése

11

Tuerat=Versek

Csinos nyelv, forma, rímek; kerek egy vagy semmi új gondolat.

XIX. Kávai Miklós (: Jel: Kenádnak szabólegénye:) Az elkelni kívánságot dagadozásával és árnadozásával

XXX. A Kishitűekhez (: Jel: a fáklyán önéit ty) Dicséret gondol megalkuvás kerekedett dolog, mennyből ihlet.

XXXII Hunyadi halála (: Jel: Olympiai ájai:) Garay modorában és ballada féle.

XLV. Dal Budapestről (: Jel: Ha minden talpnyi kis:) Lép alak, kerek szavalom.

XLVI. Dobó Kata (: Jel: Magyar nőnek hűtlenéről.) Kirgnyi ericalle megfakulásig.

XLVII. A tánczoló. (: Jel: Kondrás.) Quid dignum tanto ~~profert~~ promissor hiatu?

LIII. Krasznahorka (: Jel: Határszéli). Csinosan indúl a nyz, amelyen egy nagyot mondásban Mercurius ekit.

XX. Regélő tér (: Jel: Petőfi:) jó igyekezettel formálc igénytelenség.

XXIV. Határban (: Jel: Határon a világ) Lép nyelvbe képzelmekbe foglalc kendőkes léleknek.

I. A megbízandó harang (: Jel: Legyen meg a te akaratod:) II. Kukoricában
(: Jel: Költemény a pirúban. III Virágok (: Jel: Az illatos kér
a virág imádója. Mind a három egy elmés műve, egy
keresés. Az első darab: tavaszi kép valami népmondafélé
vel kapcsolva; a kép ragyog, a népmondában kevés a
fejtelmes költő. A II. Kukoricában semmi ihpa
nem mond. Ily annyban hogy a tanyai kép bevetésre
nagy hangból ered. Első szakasz pár és képen indúl; a második
dikban emelkedik; maga az örökévaló versel a nyitányban
mely ugyan sivár színnek a bolygó világok, végre elnémult
hogy helyet adjanak a pinty csövekre kereső diskának és Pulis-
kának. ~~Epitheton~~. Du sublime au ridicule. A III. Virágok
szép kis idyll, s bár egy rövidebb a három közöt, mégis
terjengős. Gondos ivű, mely ség nélkül.

Szita A.
Bálványky K. Königszára

683
1901

Kivonat

az irodalomvizsgálati bizottság 1901. évi november 29-én tartott ülési jegyzőkönyvéből.

13. Elnök bemutatja Sitte Alfréd dolgozatát, a ki Nádasdy Ferencz egykori országbírónak rotterdami könyvtárára jegyzéket készített és ajánlja azt a Akadémiához.

Nádasdy Ferencz könyvtárának jegyzéke a hozzá írt levelekkel együtt felhasználás végett a Magyar Könyvszemle szerkesztőségének kéretik át.

Szabó
Károly
titkár.

Kivonta
Szilády Károly
bizottsági előadó.

Az Apolyi-pályázat
bírálói tisztje alól
fölmentést kér

Simonyi Zs. r. t.

684
1901

Méltóságos Osztálytitkár Úr!

Csak most értesülök az Akadémiai Értesítőből, hogy az I. osztály engem is megbízott a codexek forrásairól szóló pályamunka bírálásával. Minthogy én a középkori latin irodalommal nem foglalkoztam, a bírálói tiszte nem tartom magam illetékesnek és kérem, méltóztassék a megbízás alól fölmenteni.

B. 1901. XI. 22.

Simonyi Zsigmond
r. tag.

A Ny. Biz. jelentése
a Cseremisz szótár
magyar szójegyzékéről.

685
1901

Méltóságos Osztálytitkár úr!

A Nyelvtudományi biz. Beöthy Zsolt r. t. indítványára elhatározta, hogy Szilasi M. Cseremisz szótárához, mely német jegyzékkel jelent meg, utólag még magyar jegyzéket fog csatolni. A költséget az e czím alatt még rendelkezésre álló kb. 200 K fogja fedezni.

A Ny. biz. f. hó 9-én elhatározta, hogy ezt az újabb intézkedését bejelenti az osztálynak.

B. 1901. XI. 22.

Simonyi Zs.
előadó.

A Ny. Biz. jelentése
Máday János és
Maricnescu Athanáz
helyesírási javaslatairól.

686
1901

Kiírt czikkek

a Nyelvt. biz. 1907. XI. 9-i jegyzőkönyvéből

3. Az osztály átküldi Máday János nyug. gimn. tanár javaslatát a kettős betük egyszerüsitése ügyében. A biz. áttesi a M. Nyelvőrhöz.

4. Az osztály átküldi Marienescu Athanáz nyug. kir. it. t. biró észrevételeit a m. helyesirás szabályai ellen. Az előadó – példákat idézve – kifejti, hogy a beküldő nem ismeri sem nyelvünk történetét, sem a nyelvtudomány módszerét; ennélfogva a dolgozatot köszönettel vissza kellene küldeni. A biz. ez értelemben határoz.

Simonyi Zs.
biz. előadó.

687
1901

Plan der Association betr. die gegenseitige Verleihung von Handschriften u. s. w.

Die Akademien der Association machen ihren Einfluss auf ihre Regierungen und die ihnen unterstellten Bibliotheken und Archive sowie auf die anderweitigen grösseren Bibliotheken und Archive dahin geltend, dass den Bibliotheken der genannten Akademien und den von den einzelnen Regierungen vorher zu bezeichnenden grösseren Bibliotheken (Archiven) ihres Landes auf directem Wege (durch die Post) alle Drucke, Handschriften und Archivalien zugesandt werden, die nicht aus triftigen Gründen (unersetzlicher Werth, Grösse, Form, Maasse, Zustand der Erhaltung, Inhalt des Manuscripts, Statutenbestimmungen) zurückgehalten werden.

Vorläufig werden folgende Bedingungen vorgeschlagen:

1. die entleihende Anstalt verpflichtet sich in jedem einzelnen Falle schriftlich, die übersandten Drucke u. s. w. ordnungsmässig und feuersicher aufzubewahren;
2. für alle Beschädigung und etwaigen Verlust innerhalb der von der verleihenden Bibliothek (Archiv) bei der Übersendung zu bezeichnenden Summe zu haften;
3. für sorgfältigste, der Zusendungsform genau entsprechende Verpackung und Rücksendung Sorge zu tragen und die Sendung bei der Post (oder anderen Versicherungsanstalten) in der Höhe der angegebenen Versicherungssumme zu versichern und sich zur Rücksendung innerhalb der von der verleihenden Bibliothek (Archiv) gewährten Frist und zur Tragung der Kosten für Versendung und Versicherung zu verpflichten.

Wünschenswerth wäre es im Interesse der Erleichterung und Sicherung des Transports, Schritte zu unternehmen, dass für diese Sendungen gegenseitige Zollerleichterungen bewilligt würden.

Projet de l'Association relativement au prêt mutuel de manuscrits etc.

Les académies associées, par des démarches à faire auprès de leurs gouvernements et auprès des bibliothèques et des archives qui en dépendent, ainsi qu'auprès des autres dépôts les plus importants de leurs pays, tâcheront d'obtenir que, dans chacun de ces pays, les bibliothèques et archives, dont la liste sera dressée préalablement par les gouvernements respectifs, reçoivent directement et par la poste tout imprimé, manuscrit ou document dont ces établissements feront la demande, à moins que des raisons sérieuses (valeur inestimable, dimensions, poids, état de conservation, contenu du manuscrit, défense réglementaire) ne s'opposent au prêt.

On propose provisoirement les conditions suivantes:

1. l'emprunteur, en chaque cas, s'obligera par écrit à conserver l'objet demandé de manière à ce qu'il se trouve à l'abri du feu ou de tout autre risque;
2. il s'obligera de même à réparer tout dommage qui pourrait être causé à l'objet prêté et à indemniser de sa perte jusqu'à concurrence d'une somme à déterminer par le dépôt prêteur au moment de l'expédition;
3. il aura soin que la restitution de l'objet prêté se fasse avec toute la diligence voulue, avec un emballage conforme à celui que l'établissement prêteur aura jugé convenable pour l'envoi, et dans le terme fixé par celui-ci; et il assurera l'envoi, soit à la poste soit à une compagnie d'assurance, pour la somme qu'aura déterminée le propriétaire. Les frais d'envoi et d'assurance sont à la charge des emprunteurs.

Si l'on pouvait obtenir des autorités des différents pays que la visite de la douane fût facilitée pour les colis provenant de bibliothèques publiques et adressées à des établissements congénères, un pareil privilège ne pourrait que rendre plus aisés les envois à effectuer et leur donner une précieuse sécurité. On s'emploiera donc à amener les gouvernements à accorder cette faveur.

Plan der Association betr. die gegenseitige Verleihung von Handschriften u. s. w.

Die Akademien der Association machen ihren Einfluss auf ihre Regierungen und die ihnen unterstellten Bibliotheken und Archive sowie auf die anderweitigen grösseren Bibliotheken und Archive dahin geltend, dass den Bibliotheken der genannten Akademien und den von den einzelnen Regierungen vorher zu bezeichnenden grösseren Bibliotheken (Archiven) ihres Landes auf directem Wege (durch die Post) alle Drucke, Handschriften und Archivalien zugesandt werden, die nicht aus triftigen Gründen (unersetzlicher Werth, Grösse, Form, Maasse, Zustand der Erhaltung, Inhalt des Manuscripts, Statutenbestimmungen) zurückgehalten werden.

Vorläufig werden folgende Bedingungen vorgeschlagen:

1. die entleihende Anstalt verpflichtet sich in jedem einzelnen Falle schriftlich, die übersandten Drucke u. s. w. ordnungsmässig und feuersicher aufzubewahren;
2. für alle Beschädigung und etwaigen Verlust innerhalb der von der verleihenden Bibliothek (Archiv) bei der Übersendung zu bezeichnenden Summe zu haften;
3. für sorgfältigste, der Zusendungsform genau entsprechende Verpackung und Rücksendung Sorge zu tragen und die Sendung bei der Post (oder anderen Versicherungsanstalten) in der Höhe der angegebenen Versicherungssumme zu versichern und sich zur Rücksendung innerhalb der von der verleihenden Bibliothek (Archiv) gewährten Frist und zur Tragung der Kosten für Versendung und Versicherung zu verpflichten.

Wünschenswerth wäre es im Interesse der Erleichterung und Sicherung des Transports, Schritte zu unternehmen, dass für diese Sendungen gegenseitige Zollerleichterungen bewilligt würden.

Projet de l'Association relativement au prêt mutuel de manuscrits etc.

Les académies associées, par des démarches à faire auprès de leurs gouvernements et auprès des bibliothèques et des archives qui en dépendent, ainsi qu'auprès des autres dépôts les plus importants de leurs pays, tâcheront d'obtenir que, dans chacun de ces pays, les bibliothèques et archives, dont la liste sera dressée préalablement par les gouvernements respectifs, reçoivent directement et par la poste tout imprimé, manuscrit ou document dont ces établissements feront la demande, à moins que des raisons sérieuses (valeur inestimable, dimensions, poids, état de conservation, contenu du manuscrit, défense réglementaire) ne s'opposent au prêt.

On propose provisoirement les conditions suivantes:

1. l'emprunteur, en chaque cas, s'obligera par écrit à conserver l'objet demandé de manière à ce qu'il se trouve à l'abri du feu ou de tout autre risque;
2. il s'obligera de même à réparer tout dommage qui pourrait être causé à l'objet prêté et à indemniser de sa perte jusqu'à concurrence d'une somme à déterminer par le dépôt prêteur au moment de l'expédition;
3. il aura soin que la restitution de l'objet prêté se fasse avec toute la diligence voulue, avec un emballage conforme à celui que l'établissement prêteur aura jugé convenable pour l'envoi, et dans le terme fixé par celui-ci; et il assurera l'envoi, soit à la poste soit à une compagnie d'assurance, pour la somme qu'aura déterminée le propriétaire. Les frais d'envoi et d'assurance sont à la charge des emprunteurs.

Si l'on pouvait obtenir des autorités des différents pays que la visite de la douane fût facilitée pour les colis provenant de bibliothèques publiques et adressées à des établissements congénères, un pareil privilège ne pourrait que rendre plus aisés les envois à effectuer et leur donner une précieuse sécurité. On s'emploiera donc à amener les gouvernements à accorder cette faveur.

Az

1900-ik évi

számadás.

A bizottságnak rendelkezésére állott:

I. mint ministeri subventio ..... 5044 kor.

II. mint az országtól kapott összeg .. 5200 „

Összesen: 10244 kor.

Előirányoztatott:

I. a ministeri subventióból:

1. Ilias nyomdaköltségére ..... 900 kor.

2. Catullus „ „ ..... 600 „

3. Bacchylides „ „ ..... 600 „

4. Gellius fordításának honorárium-
díja (35-36 ív, à 60 kor.) ..... 1100 „

5. Platon III. kötetére
(5 ív után járó írói honorárium) ..... 300 „

6. Cicero Brutusának
fordítására (10 ív után) ..... 600 „

7. Vergilius Eclogái fordítá-
sáért (5 ív után) ..... 300 „

8. Tacitus Historiái for-
dításáért (11-12 ív után) ..... 444 „

9. Váratlanokra ..... 700 „

Összesen: 5044 kor.

II. az osztálytól kapott összegből:

10. Egyetemes Philol. Közlöny segélye 2000 kor.
11. Ókori lexikon utalvá segélye 1000 „
12. a Magyarországi Latinság kiadására 1400 „
13. az előadói tiszteletdíja . . . . 800 „

Összesen: 5200 kor.

Elköltetett:

az I. rovat

2. sz. tételéből Catullusra

a) nyomdai költségül . . . . . 503 kor. 31 fill.
b) könyvkötői díjul (23 kor. 31 fillérrel több mint előirányozva volt.) . . 120 „

4. sz. tételből Gelliusra . . . . 1100 „

5. sz. tételére Platonra

a) a 300 kor. tiszteletdíj
b) a II. tételnél megjegyzett 78 kor. 80 fill. nyomdai költség. Összesen: (78 kor. 80 fillérrel több mint előirányozva volt.) . . . 378 „ 80 „

6. sz. tétele Ciceró Brutusra . . . 600 „

7. sz. tétele Vergil Eclogáira . . . . 300 „

8. sz. tétele Tacitus Historiáira . . . 444 „

9. sz. tételéből Görálabokra

a) Cic. de finibus 46. fűz. 40 kor.
b) Seneca: Stoici hüggy. 20 „
c) Euripides: Bacchasnő „ 40 „
d) Eurip. Medea „ 40 „
Összesen: . . . . . 140 „

Mindössze: 3586 kor. 11 fill.

A II. rovat valamennyi tétele (10–13.) ebből
tehát Összesen: 5200 kor.

A két rovatbeli kiadások:

I. rovatbeli . . . 3586 kor. 11 fill.
II. rovatbeli . . . 5200 „

összesen kitesz: 8786 „ 11 fillért

Ezt levonva a bírságok rendelkezésre állott
összegből 10244 – 8786 kor. 11 fill.

marad: 1457 kor. 89 fill.

Minthogy az az összeg a fordítási díjjutalmányok
bánt működési jutalékául való, az e czímnek
jövő évi rovatára száll.

Az

1901. évi költségvetés.

Rendelkezésre áll a tavalyi maradék: 1457 kor. 89 fill
s az 1901. évi subventio . . . . . 3000 „

Összesen: 4457 kor. 89 fill.

Ez az összeg, a fillérekkel elhagyva, a következő
tételekre osztatik ki:

1. az Ilias ugyanazi költségére		700 kor.
2. Bacchylides „ „		600 „
3. Sellicus „ „		800 „
4. Cicer De finibus bonorum et malorum fordításának kiadására: a) írói tiszteletdíj 14 ív után 840 kor. b) ugyanaz költség . . . 600 „		1440 „
5. Euripidesért járó írói tiszteletdíj . . .		717 „
8. Bírálatokra		200 „
Összesen:		4457 kor.

Az ovadékától kért a bizottság 5787 koronát a következő tételek fedezésére:

9. Egyetemes philol. Közlöny segélye 2000 kor
10. a Magyarországi Kárpátegyesület részére 2987 „ 2200
11. az előadó tiszteletdíja . . . . . 800 „

Összesen: 5787 kor.
5000 „

A subventionalis összeg az ovadéktól kért összeg egyúttal része lévén 10244 koronáljegyzet annyit, a mennyi a bizottságnak 1900-ban adatott.

Budapesten, 1900. dec. 21.

Thewrewk
bizottsági elnök.

688
1901

2987
229
2762

2800
2762
5562

AZ 1896. MÁJUS 17-ÉN TARTOTT TÖRVÉNYHATÓSÁGI DISZKÖZGYŰLÉSEN AZ IRODALOM ÉS TUDOMÁNYOSSÁG TÁMOGATÁSÁRA TETT

KOLOZSVÁR SZ. KIR. VÁROS

MILLENIUMI JUTALMA

CZÍMŰ ALAPITVÁNY

ALAPÍTÓ OKLEVELE.

KOLOZSVÁRT,
NY. POLCZ ALBERT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1899.

Alapitó-oklevél.

Mí Kolozsvár szab. kir. város Törvényhatósági Bizottsága abból az alkalomból, hogy szeretett Hazánk fennállásának ezeresztendős fordulóját ünneplé, az 1896. esztendő Május hónapjának 17-ik napján tartott diszközgyülésünk 162. számu határozata értelmében, a magyar irodalomnak és tudományosságnak régtől neves városunkban való hazafias támogatására örök alapitványt teszünk, elrendelvén, hogy a város rendes évi költségvetésébe évente 1000, azaz egyezer korona, vagy ezzel egyenlő értékü összeg vétessék fel és az előbb irott czélra fordíttassék, a mint következik:

1. Az alapitványi ezer korona összeg négy évenként minden esztendőben más-más irodalmi fajhoz tartozó munka jutalmazására fordítandó, mint „Kolozsvár szab. kir. város milleniumi jutalma“ még pedig akként, hogy a négy éves ciklus első esztendejében szépirodalmi, verses, vagy szép prózai munka; regény, színmű, vagy másfajta költői mű, második évben jog,- vagy államtudományi, harmadik évben bölcsészeti, nyelvészeti, vagy történelmi, s végül a negyedik évben orvosi és más természettudományi munka jutalmazására adassék ki, még pedig olyanra, mely a jutalmazást megelőző négy év alatt nyomtatásban nyilvánosan megjelent és könyvárusi úton kapható.

2. Az előadott sorrend szerint következő irodalmi csoportba tartozó munkák benyujtására a város Tanácsa minden év elején legalább harmincznapos határidővel alkalmas módon

pályázatot hirdet, s egyszersmind előterjesztést tesz az esztendő első rendes közgyülésén a Törvényhatóságnak, hogy a beérkező munkák megbirálására és a jutalom kiadására öt tagu bizottság küldessék ki, mely saját kebeléből elnököt választ, és hogy a jutalom kinek adassék ki, afelett szavazattöbbséggel dönt.

3. A jutalomra az illető irodalmi osztályhoz tartozó olyan müvek pályázhatnak, melyek szerzője vagy kolozsvári illetőségü, vagy legalább két év óta állandóan Kolozsvárt lakik. Egyenlő irodalmi értékkel bíró munkák között az elsőség azt illeti, mely Kolozsvárt nyomatott, kolozsvári kiadónál jelent meg. Színmüveknél a kiadást és nyomtatást pótolja az, ha a szinmü első izben a kolozsvári nemzeti szinházban adatott elő.

4. Pályázatra csak olyan müvek bocsáthatók, melyek már könyvalakban önállóan megjelentek és könyvárusi úton megszerezhetők. E szabály alól az előadott szinmüvek kivétetnek.

5. Az alapitványi jutalomdíj a beérkezett irodalmi szinvonalon álló pályamunkák közül a viszonylag legjobbnak osztatlanul, egészen kiadandó. Ha a jutalmazottan kivül más, irodalmi becsü munka is pályázna, azt a felkért bíráló bizottság dicsérettel jutalmaztatja és a sz. kir. város Törvényhatóságának előterjesztést tehet az iránt, hogy külön pénzjutalomban is részesittessék. Ha netalán elhunyt szerző müvének adatnék a jutalom, a dijösszeg az elhunyt törvényes örököseit illeti.

6. Ha a kiirt pályázatra egyetlen irodalmi szinvonalon álló munka sem érkeznék be, vagy a jutalmazott iró a dijat fel nem venné az értesitéstől számitott egy fél év alatt, akkor a jutalomdíj tőkésitendő. Felhasználása iránt a Törvényhatóság közgyűlése esetről-esetre határoz, azonban az összeg kamataival együtt csak a jelen alapitó-oklevélben foglalt czél előmozditására fordítható.

7. Jelen alapitó-levél három eredeti példányban állittatik ki, melyek közül egy példány a belügyi, egy példány a vallás- és közoktatatásügyi miniszterium részére felterjesztetik, egy példány pedig a város levéltárában helyeztetik el. Kinyomatva pedig a városi szabályrendelet gyüjteményébe felvétetik.

Kolozsvár szab. kir. város Törvényhatósági Bizottságának 1899. évi Márczius 1-én folytatólagosan tartott rendes közgyüléséből.

Szvacsina Géza s. k.,
polgármester.

P. H

42156. szám.

Jóváhagyom oly hozzáadással, hogy az alapitvány számadási kivonatai évenként a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz bemutatandók, s hogy az alapitó-levél 6. pontja értelmében netán fenmaradó s tőkésitett összegek mikénti felhasználására vonatkozó határozatok ezen miniszteriumhoz jóváhagyás végett mindenkor felterjesztendők.

Budapesten, 1899. évi julius hó 15-én.

P. H.

A miniszter helyett:

Zsilinszky s. k.
államtitkár.

690

1901

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Tisztelt Osztály!

Fölkérem a t. Osztályt, hogy a Semsey-bizottságba, a Szekelfalussy József r. t. halálával megüresedett helyre, egy tagot kijelölni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1901. március. 31.

Szily
főtitkár.

Tekintetes Orvtársam,

Tisztelettel jelentem, hogy Tóth Gábor
Tanulmányok 4 kb. crium Mészáros nemzési
közzétételre alkalmasnak nálam és a Vezető
Körrel együtt csak azt az óhajomnak vag
adhatom kifejezést, hogy hasonlóan, hasznos
lehetőleg volna a dolgozathoz megfelelő
Könyvmutató vagy hangjegyzékű kézirásos
csatolni, a nélkül ily Tanulmány nem igen
lehet el.

Kitűnő Tisztelettel

Budapest 1901. április 15

Hampenovszky
okad. 2. Bog

691
1901

692
1901

Méltóságos Uram!

A Magyar Tudományos Akademia kiadásában, évekkel ezelőtt külföldi Szerzők művei magyar fordításában jelentek már meg az olasz renaissanceről. Jelen sorainban mégis azzal az alázatos kérésel járulok Méltóságos Uram elé legyenek/ kegyesek/ ide mellékelt kéziratomat kegyesen elfogadni és az Akademia köteleiben megállapított bírálat kedvező eredménye esetében az Akademia kiadásában nyilvánosságra bocsátani.

Alázatos kérésem támogatására és indokolására legyen szabad arra hivatkoznom, hogy ide mellékelt kéziratban az olasz renaissancet bizonyos önálló felfogásával törekedtem bemutatni minélfogva, ha nyilvánosságra jut kéziratom más szempontból világítja az meg a XIV. és XV. századoknak müvelodés- és neveléstörténelmi jelentőségét.

Alázatos kérésemet megujítva és annak meg-

hallgatásáért és teljesítéséért esedezve, kiváló tisz-
telettel vagyok,

Méltóságos Uramnak,

Budapesten, 1900. Okt. 3-án,

alázatos szolgája

Dr. Berday Antal

budapesti tudományegyetemi m. kir

693

1901

BUDAPESTI KIR. MAGYAR
TUDOMÁNY-EGYETEM.

Méltóságos

Gyulai Pál Úrnak,

min. s. M. T. Akadémia I. osztálya Titkárának

Helyben.

Van szerencsém jelenteni, hogy a Classica philologiai Bizottság 1901. május 25. megalakulta elnökének Bartal Antalt, előadójának P. Thewrewk Emilt választotta meg.

Segédtagoknak megválasztása végett az ülésén a következőket terjeszti az összes-ülés elé: Dr. Csengeri József áll. főgymn. r. és egyet. m. tanárt Dr. Gerébi József győri kath. főgymn. tanárt Kaschauer Kálmán főreáliskolai tanárt Dr. Vári Rezső áll. főgymn. r. és egyet. m. tanárt Veress Ignác nyugalm. főgymn. igazgatót.

Budapesten, 1901. május 27.

Pauler Ákos
titk.

P. Thewrewk Emil
bizottsági előadó.

694

1901

A nagyfüdeakon és Marczibányi mellékpraelatus
adai tételére kiküldött bizottmány
1901 április 20-án tartott ülésének
jegyzőkönyve.

Jelen: Gyulai Pál, Beöthy Zsolt r., és Kéjjery László, Bánóczi József tv. tagok.
Elnök: Beöthy Zsolt, jegyző: Bánóczi József.

1. Elnök ur megnyitván az ülést, a bizottsági tagok tájékoztatására felolvasztja a nagyrend naptárát.

2. Gyulai Pál r. tag közli azt, hogy nevezett, kik nagy műveikkel küldtek be vagy tevél útján jelentkeztek.

3. Gyulai Pál r. t. azt ajánlja, hogy a nagyjutalmat a bizottság Jókai Mór és Kóbor Kisfaludy Károly dramatikai-fordításainak.

4. Határozatba megy, hogy a jelentést Beöthy Zsolt r. tag fogja a bizottság nevében megtenni.

Tudomásul fogyat.

A bizottsági tagok ezt egyhangulag elfogadják.

K. m. f.

Jegyző: Bánóczi József.

695
1901

Jelentés a Sámuel-díjról.

Az 1900-ban megjelent nyelvtudományi értekezések közül kiválik Kallós Zsigmondé: A tagadás nyelvünkben (a M. Nyelvőrben és különnyomatban). A szerző ez értekezésben először a tagadást általában tárgyalja, azután tüzetesen a magyar tagadó szók alakjáról, továbbá a tagadásnak hangsúlyáról és szórendjéről értekezik. A fiatal szerző fejtegetései igen komoly, módszeres gondolkodásra s azonfölül szép tájékozottságra vallanak mind a nyelvtörténetben, mind a nyelvészeti irodalomban. Sikerült is neki a magyar tagadó kifejezésmódok egyes sajátosságait elmemozdító és elfogadható módon magyarázni.

Ennélfogva Kallós Zsigmond értekezése mindenképpen érdemes a M. T. Akadémia Sámuel-díjára.

Budapesten 1901. május 7.

Simonyi Zsigmond.
Petz Gedeon
Szinnyei József

Jelenté's

a Ny. Biz. megalakulásáról

és tegédtagok választásáról.

1901. V. 31.

696
1901

Méltóságos Osztálytitkár úr!

Szerencsém van jelenteni, hogy a f. évi nagygyülésen újonnan megválasztott Nyelvtudományi bizottság a mai napon megalakult és elnöknek Szinnyei József r. tagot, előadónak Simonyi Zsigmond r. t. választotta.

Egyúttal segédtagokul ajánlja a bizottság az ~~következőket.~~ eddigi segédtagokat, azzal a megjegyzéssel, hogy Katona Lajos, ki eddig segédtag volt, most mint megválasztott l. tag, a bizottságnak rendes tagjai között foglal helyet.

1901. V. 31.

Simonyi Zsigmond
r. t.

7.) A Levelezés szerkesztője kéri az al-bizottságot, hogy a vajai ülésből XI. kötetből egy-egy tiszt. példányt küldjön az Akadémia azoknak, a kik a szerkesztésben vagy a jegyzetek készítésében segítségére voltak vagy gyűjtéseményeikből az illető leveleket átengedték, úgy a következőknek:

Beöthy Bálint, Fejérpataky László, Hellebrant Árpád, Kis Ignác, B. Wesselényi Miklós, id. Szinnyei József uraknak, a sárospataki, debreczeni főiskolai, Ráday könyvtárnak s a kolozsvári egyetem könyvtárának, összesen tíz példányt.

Egyéb tárgy nem levén, elnök az ülést bezárja.

Kelt mint fent.

Jegyzőkönyvet
dr. Barta Ignác
(a Kazinczy-bizottság jegyzője).

697/1901

A Kazinczy-bizottság készséggel ajánlja a tiszt. példányok elküldését.

Lattam:

Heinrich Gusztáv
a Kazinczy-bizottság elnöke.

Jegyzőkönyv

a Kazinczy-bizottság 1900. nov. 15-kén tartott üléséről.

Jelen vannak: Heinrich Gusztáv bizottsági elnök, Bayer József, Bánóczi József, Riedl Frigyes bizottsági tagok és Váczy János bizottsági jegyző.

1. Elnök az ülést megnyitván, a bizottság jegyzője jelenti, hogy a Levelezés X. kötete kikerült a sajtó alól, s immár a XI. kötetet is sajtó alá adta az Akadémia főtitkárának engedelyével. Tudomásul szolgál.

2. A bizottsági jegyző felsorolja, mily tételekben utalványoztatott ki az 1900. évben fölvett 6000 K.

a) Szerk. díj 16 ív 11 lap szöveg után à 30 k.	500.57 K.
b) Jegyzői díj 1900-ra	200.
c) Szerk. díj a X. köt 6 ív, 15 lap Bevezetés, index, tart. à 60 k.	416.25
d) A sárospataki tanító képzőnek Kazinczy-ösztöndíj	57.30
e) A sátoraljaújhelyi főgymn-nak " "	57.30
f.) A sárospataki ev. ref. főgymn-nak " "	171.90
g) A mausoleum költségeire	780.
h.) Üvegház és istálló építésére	2400.
i) Beszke Kálmán ösztöndíja 1900-ra	400.
k.) A nyomda követelése a X. kötetért összesen 1965.30 k., ebből 1000 k.	1000 K.
Összeg	5983.32 k.

Tehát a nyomdának a X. köt. után még 1901-ben 942.62 k. fizetendő."

A Kazinczy-bizottság sajnálkozva látja, hogy nemcsak másfél kötet költségei ki nem telnek a Levelezés kiadására fölvett 6000 K-ból, hanem még egy kötetdem, ezért fölkéri az Irod. tört. Bizottságot: méltóztatnék közbenjárni, hogy a Levelezésre, illetőleg annak kiadására előirányzott összeg ne vonassék el eredeti rendeltetésétől.

3.) A Levelezés szerkesztője jelenti, hogy a XI. kötetet sajtó alá adván, az egész

kötelnek a következő XII. kötet jelenek kiadási költségeit illetőleg kérje föl az al-bizottság a Kazinczy-bizottságot, hogy a fedezetre nézve illetéktes helyen tegyen javaslatot.

A Kazinczy-bizottság régebbi megállapodása értelmében a mondott czélra 6000 K. előirányzatát tartja szükségesnek a főlkért az Irod. tört. Bizottságot, hogy a Levelező XI. kötetének a XII. kötet jelenek kiadási költségei iránt méltóztassék javaslatot tenni, a mely összeg a "Levelező" kötelek fedezetére szolgálna:

a) ít nyomda követelése a X. kötet hátralékáért	942·62 k.	
b.) ít sárospataki tanító képzőnek Kazinczy-ösztöndíj	57·30 "	
c) ít sátoraljaújhelyi főgymn-nak " "	57·30 "	
d) ít sárospataki főiskolának " "	171·90 "	elég
e) ít szerk. t. díja a XI. köt 35 ívnyi szövege után à 30 k.	1050.	gos
f) Jegyzői t. díj 1901-re	200	nak
g) Szerk. t. díj a XI. köt 1/2 ív bevezetés, 5 ív jegyzet, index, tart. à 60 k.	360.	kori
h.) Nyomdaköltség a XI. köt. 36 ív garm. után à 47 k.	1645.	indok
i) " a XI. köt. 6 ív petit jegyz. index, tart. à 57·30 k.	286·50	tok
k.) " a XI. köt. fűzés s borítéka után	146·28	iven
l) Szerk. t. díj a XII. köt. 15 ív szövege után à 30 k.	450	
Összesen	5363·40 k.	

Ha az Irod. tört. Bizottság az al-bizottság javaslatát a jegyzetek s index tiszt. díjára nézve elfogadná: 5 ív à 40 k = 200 k. több kiadási mutatkoznék s így a végösszeg 5563·40 k. lenne. (L. az 5. pontot.)

4) Elnök hivatkozván az Irod. tört. Bizottság mult évi megállapodására, mely szerint a Kazinczy eredeti és fordított műveinek kiadásra való előkészítése is feladatává tétetett az al-bizottságnak: legkelyesebbnek tartaná, ha az al-bizottság egyelőre maga vállalkoznék a szóban levő munkálatra s felszólítja a bizottság tagjait: nyilatkozzanak e kérdésben.

...lapodá-
...K. elő-
...köri
...lezés
...kiadási
...latot
...lel fede-

...:62 K.
...30 "
...30 "
...90 "
...
...
...50
...28.

...40 K.
...bizottság
...ságára
...00 K.
...egyösszeg
...)

Hozzátette ezenkívül, hogy az al-bizottság a tervezetben állapodik meg: Kéznek nyilatkozik a Kazinczy eredeti és fordított műveinek kiadására, illetőleg annak előkészítésére, és pedig: Heinrich Gusztáv bibliothekárnak Kazinczy verses műveit és a németből való fordításokat (Gessner, Herder, Weber, Lessing meséi, stb.), Bayer József a drámai fordításokat, Beöthy József Kazinczynak irod.történeti, kritikai és nyelvészeti értekezéseit és a franciából fordított műveit, Váry Jenő pedig a „Pályám emlékezetét" és a „Fogságom naplóját" vállalja el a kiadásra, s az al-bizottság e megállapodásához az Irod. tört. Bizott. jóváhagyását kéri.

5.) A Levelezés szerkesztője tíz körülfekvő táblázatot szerezvén a kiadás fáradságos voltáról s hivatkozván a kiadás alakjának nagyságára és a „Nyelvtudomány" petit szedésére, arra kéri az al-bizottságot, hogy ha valaugyan indokoltnak találja – az Irod. tört. Bizottságtól kérelmezze a jegyzetek s indexek t. díjának ívenként 80 K-ra való felemelését.

Elnök épen az érintett okoknál fogva és a maga tapasztalatából is úgy van meggyőződve, hogy a jegyzeteket s indexet az eddig fizetett 60 K. valóban nagyon kevés, a kérelmet indokoltnak látja, s indítványára a bizottság elhatározza, hogy az Irod. tört. Bizottságot arra kéri, hogy a további kötetek jegyzeteit s indexét ívenként 100 koronával honorálja.

6.) Riedl Frigyes bizottsági tag jelenti, hogy bár ő már két éve tagja az al-bizottságnak, a Levelezésnek egyetlen kötetét sem kapta meg az Akadémiától.

Az al-bizottság felkéri az Irod. tört. Bizottságot: méltóztassék közbenjárni, hogy Riedl Fr. al-bizottsági tagnak Kazinczy Levelezéséből az eddig megjelent kötetek megküldessenek!

7.) A levelezés szerkesztője kéri az al-bizottságot, hogy a vajta alatti XI. ívekből egy-egy tiszt. példányt küldjön az Akadémia azoknak, a kik a szerkesztésben vagy a jegyzetek készítésében segítségére voltak vagy gyűjteményeikből az illető leveleket átengedték, úgy a következőknek: Beöthe Bálint, Fejérpataky László, Hellebrant Árpád, Kis Gyula, B. Wesselényi Miklós, id. Szinnyei József uraknak, a sárospataki, debreczeni főiskolai, Ráday könyvtárnak s a kolozsvári egyetem könyvtárának, összesen tíz példányt.

Egyéb tárgy nem levén, elnök az ülést bezárja.

Kelt mint fent.

Jegyzőkönyv
dr. Barta Ignácz
(a Kazinczy-bizottság jegyzője).

6975/1901

A Kazinczy-bizottság készséggel ajánlja a tiszt. példányok elküldését.

Láttam:

Heinrich Gusztáv
a Kazinczy-bizottság elnöke.

A Nyelvtudományi Bizottság
számadása és költségvetése
1901re.

698
1901

Kiirt czikkek

a Ny. Bizottság 1900. XII. 15-i jegyzőkönyvéből.

2. Az előadó előterjeszti az 1900-i előirányzat föl-használásáról szóló számadást.

	Előirányzat:	Utalványozás:
Nyelvtudományi Közlemények	4255 —	4499.72
Magyar Nyelvőr segélye	2000 —	2000 —
Magyar Tájszótár	1066 —	1019.88
Árja és kaukazusi elemek	1579 —	1469.10
Török szótár	400 —	~~400 —~~
Moleez B. A m. szórend (segély)	400 —	400 —
Előadó díja	800 —	800 —
Összesen	10,500 — K	10,188.70 K

A török szótár még nem kerülhetett sajtó alá. E czélra fönntartandó maradék 1901-re 311 K 30 f.

Azonkívül sajtó alatt van a Vogul népk. gyüjtemény I. kötetének kiegészítő része, és nagyon előre haladt az Oklevélszótár szerkesztése. A Magyarító szótár pedig megjelent.

3. Ezután megállapitja a bizottság az 1901. évre szóló költségvetést, a hogy következik:

Nyelvtudományi Közlemények

3 füzet nyomása (70×23) = 1610 K
4 " tiszteletdíja (60×30) = 1800
4 " szerk. díja 1000 = 4410 K

Magyar Nyelvőr segélye 2000

Magyar Tájszótár és pótló tájszógyüjtés 1000
(Az új gyüjtés a pótfüzetekhez való.)

Munkácsi B. Árja és kaukazusi elemek (folyt.)

tiszteletdíj hátraléka 680
36 ív nyomtatása (60×36) 2160
hozzá 6 ív különnyomat (20×6) 120
2960
Ebből 1902-re marad 1570
most tehát kell 1450

Kúnos I. Török szótár és csagatai szótár . . 711·30
(Ebben 1900ról maradék 311·30.)

Szilasi Móricz: Cseremisz szótár . . . . . 800 –
(Tiszteletdíj 150, nyomda 650 K.)
Legnagyobb részében különnyomat a Ny. Közleményekből.
Előadó díja . . . . . 800 –

Összesen 11,171 K 30 f

Ebben 1900ról maradék 311·30, új költség 10,860 K.

Azonkívül rendelkezésre áll a török táblára a kereskedelmi miniszter adományozta 1000 K, és kérjük a Vezul népköltési gyüjtemény folytatására a Rökk Szilárd alap 1901-re eső 1000 K kamatját.

3. Zoltai Gyula jelenti, hogy a Szamota-féle kéziratokból készülő Oklevélszótár szerkesztése annyira előhaladt, hogy fél év multva sajtó alá mehet s a szedés főnnakadás nélkül folyhat. Egyúttal előadja, hogy a szerkesztés azért tart oly sokáig, mert az anyagnak igen nagy része nem volt fölcédulázva s rendezve, s most az előterjesztett próbaszedés alapján számítva kitűnt, hogy a szótár nem kilenc, hanem negyven-ötven ívre fog terjedni. Minthogy pedig munkája a Nyelvtörténeti Szótár s a Tájszótár munkájához hasonló természetű: kéri a bizottságot, hogy tiszteletdíját ivenként száz koronában állapítsa meg (ne pedig 60-ban, mint eredetileg volt tervezve).

A bizottság a kérést méltányosnak találja s az Oklevélszótár díját ivenként száz koronában állapítja meg, feltéve hogy a szedés sürüsége a Nyelvt. Szótáréhoz hasonló lesz. Egyszersmind megbízza az előadót (s a szerkesztőt), hogy – miután már az Akadémia főtitkára az eddigi szótárak kiadójával értekezett – vele a kiadásra nézve állapodjanak meg, lehetőleg úgy, hogy a tiszteletdíjnak felét fizessék.

Szükséges volna a költségvetésbe is fölvenni a tiszteletdíjnak egy részét, de ezt a bizottság ezúttal csak úgy tehetné, ha a történeti kiadványokra szánt országos segélyből kaphatna valamit. Ez méltányos is volna, mert az Oklevélszótár a történeti kútfők megértését is nagyban elő fogja mozdítani.

Jegyezte Simonyi Zs. előadó.

Coverage

699

1901

Kivonat

a M. Tud. Akadémia Pótsági bizottsága 1900. május 17-én tartott ülése jegyzőkönyvéből.

6.) Az előadó a következő indítványt teszi, miuthogy a Pótsági bizottságnak eddigi egyetlen jövedelme, az évi 4000 Koronát tevő állami segedelem, az adatgyűjtésnek ez évben mutatkozott arányai szerint a jövőben nem lesz elegendő s minthogy a Magyar Tudós Társaság ügye az egész Akadémia ügyének tekintendő: kéressenek fel az Akadémia osztályai, hogy a Pótsági Bizottság jövő évi költségeihez egyöntetesen 2000 Koronával oly arányban járuljanak, a mily arányban az egyes osztályok a bizottságban képviselve vannak, tehát az I. osztály 1200, a II. és III. osztály 400-400 Koronával.

A bizottság az előadó indítványát elfogadja.

A másolat hiteléül

Zolnai
biz. előadó

Tárgysorozat.

1. A jegyzőkönyv hitelesítése.
2. A kiadó Városnak küldendő levél.
3. A pályaművek bírálóinak tiszteletdíja.
4. A pályaművek bírálóinak megválasztása.
5. 1. Pesthy-pályázat bírálóinak megválasztatnak jelenlevő Pesthy Ignácz Pesthy Károly Nagy Sándor

40 kor. + 10 kor. Kellebont.

2. A Bulyovszky-pályázathoz három jelenlevő megválasztatnak: Gyulai Pál Szász Károly Lehr Albert.

20 kor.

3. Telekipályázat 26 dr. Szász Károly Jókai Mór Bánóczy Vámbéry

40 kor.

4 Versényi-pályázat 13 Heinrich Károly Vargyas, Tetz 9.1 Riedl Nagyvárad.

38 kor.

5 Nádasdy-pályázat 32 dr. Lévay József Gyulai Pál Nagyszombat Badics

30 kor.

6 Farkas-Rasko 52 dr. Balassa Endrődi Lehr.

20 kor.

7. Szilasi-pályázat 4 dr. Művének ki nincsen adva Beöthy Zsolt Pesthy Károly Hegedüs

20 kor.

8 Lukácsi Vidéki-pályázat három elnevek a nagyon nyolcban 20 kor. Vámbéry Ludwig Kemény Gézáné Szinnyei

Irodalmi pályázat

9) Codexcsonk fordítási Salamon Ferenc Szilasy Szinnyei Ferenc.

10 kor.

10. Romai-nagyon nyolcban 20 kor Dr. Szinnyei Károly Arbanász Badics Szinnyei.

Összesen 760 kor.

380 frt.

5. Pupay József a Vikotz Gyula Kerenge Megbízottik
Regély
megbízottik
6. Kolossvari vatera tanácsainak Kerenge
7. Marianecen Athenai ásvetekei az akadémia helyettesi és bolgarica
nyilvánosságra bizottság
8 Munday János nyelvmester tanár indítványa a Victor mássalhangzók egy
nemüsítésére nézve. Nyilvános bizottság.
9. A petersburgi akadémia a m. t. akadémiához mehetési pályakérdéseit közlés.
Tájékozódás végett
10. Sitte Alfréd értekezése nemetul a Vörösty Nádasdy F. könyvtárából
prof. tok. bizottsági és Machiavelliről. kiadásáról
11. Városi Sándor tanár értekezése bírálat a Machiavelliről. kiadásáról
akarmi felolvasás az akadémiában. Helyes.
12 Vigh Sándor felolvasási vegett bevegyja. Szenhely és a perzsa vallásos Volks
sect" eimü értekezését. Szükséges a véleményadás végett
13. Endrődi Sándor és Csengeri János naszkenese felolvasait jelentésük be.
» Zeleu felé » Aeschylus wolf kód » Olthon hagyatékban Heinrich G.
14. Winkler H. munkájának ügye. A közbejövőkről kik tárgyalandók.
15. A Zách ülések ideje.
16. A tagok száma. alapt. 16 §.
17. Fehér Gábor levelezőtagot választ a tai. orvosi
kör ügyében vendéglő tanácsa.
~~XXXX

ASSOCIATION INTERNATIONALE DES ACADÉMIES.

INSTITUT DE FRANCE.

ACADÉMIE DES INSCRIPTIONS ET BELLES-LETTRES.

PROJET

POUR LA

CRÉATION D'UN ORGANE SPÉCIAL

AYANT POUR DESTINATION DE RASSEMBLER TOUTES LES INSCRIPTIONS

EN LANGUES PEU CONNUES.

En dehors des trois grandes catégories des inscriptions grecques, latines et sémitiques, l'antiquité nous a laissé des inscriptions en langage moins connu, telles que les inscriptions étrusques, ibères, lyciennes, phrygiennes, etc. Pour plusieurs de ces langues, des Recueils ont été formés. Mais, quand une inscription nouvelle est découverte, on ne sait au juste à quelle Revue la confier. Il en résulte que ces textes sont disséminés dans des journaux d'un accès souvent difficile et coûteux.

Il y aurait utilité à créer un organe spécialement destiné à publier, au fur et à mesure qu'ils viennent au jour, ces survivants de langues peu connues. Sans recommencer ce qui a été fait et bien fait, on fournirait aux travailleurs un moyen d'information et de publication toujours à leur service.

Paris. — Gauthier-Villars

Az illető osztályból: Szinnyei József, Vadnay Károly, D. tt. — Asbóth Oszkár, Badics Ferencz, Bánóczi József, Csengeri János, Endrődi Sándor, Hegedüs István, Katona Lajos, Kozma Andor, Kimos Ignácz, Lehr Albert, Munkácsi Bernát, Némethy Géza, Pasteiner Gyula, Pecz Vilmos, Petz Gédeon, Riedl Frigyes, Szinnyei József, Zolnai Gyula l. tt. — Más osztályokból: B. Nyáry Jenő tt. — fejérpataky László, Pacier Imre, Szily Kálmán r. tt. — Jegyző: Gyulai Pál osztálytitkár.

Az osztályok költségvetése

I. Mostanáig.

Osztály.	Állami segély Korona értékben.	Az Akadémiától.	Összesen.
I.	11,000.–	20,000.–	31,000.—
II.	32,000.–	26,000.–	58,000.—
III.	10,000.–	20,000.–	30,000.—

II. Ezentúl.
(Javaslat.)

Osztály.	Állami segély Korona értékben.	Az Akadémiától.	Összesen.
I.	11,000.–	23,000.–	34,000.—
II.	32,000.–	26,000.–	58,000.—
III.	10,000.–	23,000.–	33,000.—

A Magy. Tud. Akadémia I. (nyelv- és széptudományi) osztálya 1901. november 4-én, hétfőn, d. u. 5 órakor ülést tart, melynek tárgyai:

1. Endrődi Sándor l. t.: „Isten felé", költeménysorozat. (Székfoglaló.)

2. Csengeri János l. t.: „Aeschylus magyar fordításának bemutatása."

3. Munkácsi Bernát l. t.: „Hún nyelvemlékek szótárosításáról."

4. Heinrich Gusztáv r. t.: „Ó-sian hazánkban."

Az osztályülést zárt ülés követi.

[redacted]

Dr. Szinnyei József
Dézsi Lajos
Zárt ülés.

Ossian kérdéséről

MTA KÖNYVTÁRA
KÉZIRATTÁR
AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

KÉZIRATOK 1901

FINIS

VEGE